

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

ATATÜRK DÖNEMİ'NDE KÖY EĞİTMENLİĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Filiz YEL

Danışman

Dr. Leyla KIRKPINAR

İZMİR – 2008

ABSTRACT

After the Republic of Turkey had been established, reorganization of the education system became one of the first privileged subjects of the political authority. The fact that the number of literate people in general population was very low, and that you could hardly find literate people in 40.000 villages, forced the state authority to find out new solutions. In order to solve the problem of village education Mustafa Kemal Atatürk proposed to the Ministry of Culture Saffet Arıkan, to train “village educators”. To train village educators those who completed their military service as sergeants were made to attend the teacher training courses. The first educator training course started on Çifteler Farm in Eskişehir 1936. In the courses were taught general knowledge subjects as well as lessons about village life.

Thanks to village educators, with their hard work villages teachers requirements were met in a short time and they were all successful. Their achievement led to the foundation of the Village Institutes.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	3
I- MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM ANLAYIŞI VE CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE	
EĞİTİME İLİŞKİN GELİŞMELER	5
A- MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM ANLAYIŞI	5
B- CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE EĞİTİME İLİŞKİN GELİŞMELER.....	7
1- Tevhid-i Tedrisat Kanunu	7
2- Yabancı Uzmanlar ve Türk Eğitim Sistemi'ne Etkileri.....	8
3- Harf İnkılâbı ve Millet Mektepleri Uygulaması.....	10
4- Halkevleri ve Köycülük Politikası.....	12
II- KÖY ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME POLİTİKASI.....	15
A- KÖY ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME ÜZERİNE GÖRÜŞLER	15
B- KÖY ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME POLİTİKASININ GELİŞİMİ	17
1- Mustafa Necati Bey Dönemi Uygulamaları.....	17
2- Reşit Galip Bey Dönemi Uygulamaları ve Düşünürlerin Köy	
Gerçeği Konusundaki Çözüm Önerileri.....	20
III- KÖY EĞİTMENLİĞİ UYGULAMASI, KÖY ÖĞRETMEN OKULLARI VE	
BASINDAKİ YANKILARI	26
A- EĞİTMEN UYGULAMASINI HAZIRLAYAN NEDENLER, ESKİŞEHİR	
ÇİFTELER EĞİTMEN KURSU DENEYİMİ, EĞİTMEN KURSLARININ	
YAPISI VE EĞİTMENLERİN KÖYLERDEKİ ÇALIŞMALARI	26

1- Eğitmen Uygulamasını Hazırlayan Nedenler	26
2- Eskişehir Çifteler Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursu Deneyimi ve Sonuçları.....	35
3- Eğitmen Kurslarının Yapısı	46
a.Eğitmen Kurslarında İdari Yapı.....	46
b.Eğitmen Kurslarında ğrencilerin Yaşamı.....	49
c. Eğitmen Kurslarında Eğitim ve ğretim.....	54
4- Eğitmenlerin Köylerdeki alışmaları.....	60
B- KÖY ğRETMEN OKULLARI VE KADIN EğİTMENLERİN KURSLARA ALINMALARI	65
C- KÖY EğİTMENLİğİ UYGULAMASININ BASINDAKİ YANKILARI.....	69
IV- KÖY ENSTİTÜLERİ'NİN KURULUşU SONRASINDA KÖY EğİTMEN KURSLARI	74
A- KÖY ENSTİTÜLERİ'NİN AçILIşI	74
B- KÖY ENSTİTÜLERİ'NDEN SONRA KÖY EğİTMEN KURSLARI VE EğİTMENLERİN GÖREVDEN ALINMALARI	76
C- KÖY EğİTMENLİğİ UYGULAMASININ FAYDALARI	83
SONUÇ	87
KAYNAKÇA.....	89
KISALTMALAR	97
EKLER.....	98

ÖNSÖZ

Cumhuriyet'in ilanından sonra öğretmen yetiştirme ve öğretmen okulları, Türkiye'nin en önemli eğitim davası haline gelmiştir. Bunun nedeni; Türkiye'de son derece düşük olan okuma yazma oranının yükseltilebilmesi için yetiştirilecek öğretmenler aracılığıyla eğitim öğretim hizmetlerinin en küçük yerleşim birimlerine kadar götürülmesi gereğidir. Ayrıca yeni rejim kökleşip gelişmesi bakımından da eğitimi en önemli araç olarak görmüş ve öğretmeni, rejimin köydeki temsilcisi saymıştır.

Eğitim alanındaki en büyük eksiklik köylerde görev yapacak öğretmenlerin sayısının azlığı olarak görülmüştür. Bu yıllarda Türkiye'deki 40.000 köyün, 32.000'inin nüfusu 400'den azdır ve mevcut durumla bu köylere okul açmak ya da öğretmen göndermek mümkün değildir. Bu şartlar içerisinde Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç, Mustafa Kemal'in desteğini de alarak köy eğitimleri projesini hayata geçirirler. Buna göre askerliğini çavuş ya da onbaşı olarak yapmış köylü gençlerden seçilenler, kısa ve hızlandırılmış özel kurslarda yetiştirilip üç sınıflı köy okulunda ders verme yetkisi kazanarak köyelerine ya da civar köylere "eğitmen" olarak verilirler. Projenin amacı; Türkiye'de ilköğretimin küçük köylere kadar yayılmasını sağlamak ve öğretmeni, köyde iğreti duran bir insan olmaktan çıkarıp köy yaşamında etkin bir üretici yapmaktır.

İlk defa 1936'da açılıp 1937 yılından itibaren hızla yaygınlaştırılan Eğitim Kursları gerek dönemin öğretmen yetiştirme politikasındaki önemi gerekse daha sonra açılacak Köy Enstitüleri'ne zemin hazırlaması bakımından eğitim tarihimiz açısından önem taşımaktadır. Köy Enstitüleri'ne ilişkin çalışmaların yoğunluğuna rağmen, enstitülere giden yolu açan Köy Eğitim Kursları'na ilişkin yayınların sınırlılığı, çalışma konusu olarak "Atatürk Dönemi'nde Köy Eğitmenliği"ni seçmemde etken olmuştur. Ayrıca köy

çocuklarının ve köylünün eğitimi konusundaki sınırlı olanaklara rağmen öğretmenlerin başarısı da etkileyicidir.

Söz konusu çalışmanın birinci bölümünde, öğretmen uygulamasının destekleyicisi Mustafa Kemal'in eğitim anlayışı ve Cumhuriyet Dönemi eğitime ilişkin gelişmeler üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, köy öğretmeni yetiştirme üzerine II. Meşrutiyet'ten başlayarak ileri sürülen görüşler, Mustafa Necati ve Reşit Galip Bey dönemi uygulamalarıyla köy öğretmeni yetiştirme politikasının gelişimine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde, öğretmen uygulamasını hazırlayan nedenler, Eskişehir Çifteler Kursu deneyimi, öğretmen kurslarının yapısı, öğretmenlerin köylerdeki çalışmaları, Köy Öğretmen Okullarının açılışı ve Köy Öğretmenliği uygulamasının basındaki yankıları verilmeye çalışılmıştır.

Tezin son bölümünde ise, Köy Enstitüleri'nin kuruluşundan sonra Köy Öğretmen Kursları'nın çalışmaları, öğretmenlerin görevden alınmaları ve öğretmen uygulamasının sağladığı faydalar işlenmiştir.

Çalışmamı hazırlarken yardımlarını ve rehberliğini esirgemeyen sayın hocam Dr. Leyla Kırkpınar'a sonsuz şükran borçluyum. Tez konumu belirlememde yardımcı olan özellikle de verdiği moral desteğinden ötürü Doç. Dr. Kemal Arı'ya, yakın ilgi ve yardımlarından dolayı İzmir Milli Kütüphane çalışanlarına teşekkür etmekten onur duyarım.

Tezimin her aşamasındaki yardımlarıyla sürekli yanımda olan arkadaşım Serap Kırkpınar'a ve her zaman olduğu gibi desteklerini esirgemeyen, evlatları olmaktan gurur duyduğum anne ve babama teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

İzmir, 5 Aralık 2007

Filiz YEL

GİRİŞ

Eğitim kurumları da diğer kurumlar gibi toplumun ihtiyaçlarına cevap verdikleri sürece yaşarlar. Bu işlevlerini yerine getiremedikleri zaman ya değişikliğe uğrar ya da yerlerini yeni kurumlara bırakırlar. Cumhuriyet Dönemi'ne geçişle beraber eğitim alanında yapılan köklü değişiklikler de bu nedene bağlanabilir. Bu değişim sürecinin sebeplerini görmek için, Osmanlı eğitim kurumlarına ve bunların işleyişine kısaca değinmek gerekmektedir:

Eğitimin düzenlenmesi dini kurumlarca yürütülen Osmanlı Devleti'nde eğitim alanındaki ilk ıslahatlar 18.yüzyıl sonlarında askeri alanda yapılmıştır. Bu dönemde İstanbul'da açılan Mühendishane-i Bahri Hümayun, batılı anlamda ilk eğitim kurumu olarak bilinmektedir¹. Osmanlı İmparatorluğu'nda öğretmen eksikliği ise, medrese mezunlarının öğretmen yapılmasıyla giderilmeye çalışılmıştır. Bu da modern eğitimin gelişmesinde karşılaşılan en büyük güçlük olarak görünmektedir².

Tanzimat'ın ilk yıllarında medrese merkezli klasik eğitimin yanında Batı modelinde yeni bir eğitim sisteminin kurulmaya başlanması, öğretmen yetiştiren kurumların doğuşuna da zemin hazırlamıştır. Nitekim ilk öğretmen okulu 1848'de rüştiyelere öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan Darülmuallimin'dir. Bundan yirmi yıl sonra açılan Darülmuallimin-i Sıbyan ise, sıbyan mekteplerine yeni öğretim yöntemlerini bilen öğretmenler yetiştirerek, bu okulları medreselerin nüfuzundan kurtarmayı hedeflemiştir. 1870'te kurulan Darülmuallimat, kızların eğitimi açısından dönüm noktası olmuştur. Bu tarihe kadar sadece ilköğrenim fırsatına sahip olan kızlar, burada yetişen öğretmenler aracılığıyla orta öğrenim imkânına da kavuşmuşlardır.

II. Abdülhamit Devri'nde giderek ağırlaşan özgürlük kısıtlamaları, sansür ve baskıya rağmen eğitim alanındaki gelişmeler sürmüştür; öğretmen okullarının

¹ Osman Ergin, **Türkiye Maarif Tarihi**, Eser matbaası, İstanbul, 1977, s.309.

² Bayram Kodaman, **Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi**, TTK basımevi, Ankara, 1988, s.145.

sayısı otuzu geçmiştir. İstanbul'daki öğretmen okulları, gerek nicelik gerekse nitelik bakımından iyileşme göstermiştir. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, ülkedeki bütün öğretmen okullarının nitelik bakımından iyileştirilmesi temel ilke kabul edilmiştir. Bu doğrultuda taşradaki, nitelik yönünden yetersiz birçok öğretmen okulu kapatılmış; kalanların ise her bakımdan geliştirilmesine çalışılmıştır³.

Eğitim alanında hem düşünsel hem de pratik açıdan birçok girişime sahne olan II. Meşrutiyet Dönemi'nde yetişen kadroların Türkiye Cumhuriyeti Eğitim Sistemi'nde oynadıkları rol önemlidir. Diğer taraftan II. Meşrutiyet Dönemi, köye ve köylüye farklı bir bakış açısının sergilendiği dönem olması nedeniyle de konumuz açısından ayrıca önem taşımaktadır. Eğitim felsefesinin oluşumuna büyük katkılar yapan İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ethem Nejat, İsmail Mahir Efendi bu dönemde düşüncelerini yaymışlar; bir eğitim yayıncılığı başlatmışlardır. Kastamonu milletvekili İsmail Mahir Efendi ve Ethem Nejat, düşünce düzeyinde bile olsa köy enstitülerine benzer öğretmen yetiştirme tasarıları geliştirmişlerdir⁴. Bu dönemde ilk kez köylerin eğitim sorunu ön plana alınarak, köye gidecek öğretmenin özel olarak yetişmesi istenmiş, tarım bilgisi ve iş becerilerinin geliştirilmesi gibi özellikler kazanmaları gerektiği savunulmuştur. Bu nedenle diyebiliriz ki; II. Meşrutiyet Dönemi, Cumhuriyet Dönemi'ndeki köy eğitime yönelik gelişme ve uygulamaların temelini oluşturan düşünce kazanıdır.

I. Dünya Savaşı yıllarında öğretmen sayısı azalmıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında ise, yeni devleti kurmanın aydın kafalarla gerçekleşeceğine inanan başta Mustafa Kemal olmak üzere eğitimci ve aydınlar, öğretmen davasına inanarak eğitime ilişkin tartışmalarda bu konuya fazlasıyla yer vermiş ve öğretmenler olanaklar çerçevesinde korunmaya çalışılmıştır⁵.

³ Cemil Öztürk, **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, TTK yay. , Ankara, 1996, s.247.

⁴ Pakize Türkoğlu, **Tonguç ve Enstitüleri**, Yapı Kredi yay. , İstanbul, 1997, s.45.

⁵ Hasan Ali Koçer, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)**, Ankara, 1967, s.60.

I- MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM ANLAYIŞI VE CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE EĞİTİME İLİŞKİN GELİŞMELER

A- MUSTAFA KEMAL'İN EĞİTİM ANLAYIŞI

Türk Milleti, Atatürk'ün önderliğinde bağımsızlık mücadelesine girişip Cumhuriyet'i kurarken; gençliğin bundan sonra hangi ilkelere, amaçlara, hangi eğitim felsefesi ve dünya görüşüne göre yetiştirilmesi gerektiğinin ivedilikle belirlenmesi çok önem taşıyordu. Gençliğin eğitimi eskiden beri süregelen zararları kanıtlanmış bir felsefe ve dünya görüşüne göre yapılamazdı. Türk Milleti'ni ileri götürecek, insancıl, akılcı yeni eğitim ilkelerine ihtiyaç vardı.

“En mühim ve feyizli vazifelerimiz Milli Eğitim işlerinde mutlaka muzaffer olmak lâzımdır. Bir milletin hakiki kurtuluşu ancak bu suretle olur.” diyen Atatürk; bir askeri zaferin sonucu olarak kurulmuş Cumhuriyetimizin varlığının ve geleceğinin eğitim dışında hiçbir kurumla sağlanamayacağını belirtmektedir⁶. Yeni Cumhuriyet'in eğitim politikaları modern eğitimi benimsemiş ve eğitimin önemini kavramış bir kadronun elindedir. Yunan ordularının Eskişehir Cephesi'nde taarruza başladığı, Türk ordusunun çekildiği en buhranlı günlerde Hamdullah Suphi Bey, 15 Temmuz 1921'de Ankara'da “Maarif Kongresi” toplamıştır⁷. Ankara Darülmuallimin binasında toplanan kongreyi Mustafa Kemal bir konuşmayla açar:

⁶ Şefik Uysal, “Atatürk ve Çağdaş Eğitim”, **Atatürk ve Eğitim**, TED yay. , Ankara, 1981, s.295.

⁷ 250'den çok kadın ve erkek öğretmen, okul müdürleri, maarif müdürlerinin katıldığı bu kongre, en kötü şartlarda bile eğitime verilen önemi gösteriyordu. Kongre Anadolu basınında çok olumlu yankılar uyandırırken, Meclis'teki gerici çevreler kadın ve erkek öğretmenlerin aynı salonda oturmalarına tepki gösterip Muallim Dernekleri Birliği'ni Mustafa Kemal'e şikâyet ettiler. M. Kemal birlik başkanı Mazhar Müfit Bey'i çağırarak sert bir dille, *“Hanımların da iştirak ettiği birlik içtimasında siz ne yapmışsınız?”* der. Mazhar Müfit Bey, M. Kemal'den hiç beklemediği bu sözler karşısında şaşırır, şikâyetçi hocalar ise memnundurlar. M. Kemal sözlerine devam eder: *“Evet siz içtimada ne yapmışsınız? Gelen muallim hanımlar ayrı, erkek muallimler de ayrı oturmuşlar. Halbuki karmakarışık oturmaları lâzımdı. Bir daha öyle hareket etmeyiniz”* der. Şikâyetçiler şaşkın ve kızgın bir biçimde ayrılırlar. Bkz. Ergün Aybars, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I**, DEÜ Döner Sermaye İşletmesi yay., İzmir, 1998, s.318-319.

“Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin, tarih-i tedenniyatımızda (gerilememizde) en mühim bir amil olduğu kanaatindeyim. Onun için bir milli terbiye programından bahsederken eski devrin hurafatından ve evsaf-ı fitriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, şarktan ve garptan gelebilen bilcümle tesirlerden tamamen uzak, seciye-i milliye ve tarihiyemizle mütenasip bir kültür kast ediyorum.” diyen Mustafa Kemal, çocuklara ve gençlere neler öğretilmesi gerektiğini de açıklar: *“Onlara bilhassa mevcudiyeti ile, hakkı ile, birliği ile tearuz eden bilumum yabancı anasırla mücadele lüzumu ve efkâr-ı milliyeyi kemâl-i istiğrak ile her mukabil fikre karşı şiddetle ve fedakârane müdafaa zarureti telkin edilmelidir”*⁸.

Büyük Önder, ülkeyi çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak için verilecek eğitimin kapsamıyla ilgili görüşlerini, 1 Mart 1922’de TBMM’yi açış söylevinde ortaya koymuştur: *“Efendiler; yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri öğrenim hududu ne olursa olsun en evvel Türkiye’nin bağımsızlığına, kendi benliğine, milli geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir. Uluslararası cihan durumuna göre, böyle bir savaşın gerektirdiği ruhi unsurlarla hazırlanmış olmayan fertlere ve bu mahiyette fertlerden mürekkep cemiyetlere hayat ve bağımsızlık yoktur”*⁹.

Demeçlerinden yola çıkarak Mustafa Kemal Atatürk’ün eğitim hedeflerini şu şekilde belirtebiliriz:

- Eski temelsiz inançlarla, yabancı fikirlerin tesirinden kurtulmak.
- Milli kültürümüzü geliştirip hakim kılmak.
- Milliyetçi gençler, dimağlar yetiştirmek.

⁸ Ergün Aybars, **age.**, s.318.

⁹ Özcan Köknel, “Atatürkçü Çizgide Gençliğin Eğitimi”, **Atatürk ve Eğitim**, TED yay., Ankara, 1981, s.331.

- Herkese okuma yazma öğretip günlük hayatta da faydalanabileceği bilgiler vermek¹⁰.

Atatürk kurmuş olduğu devletin bağımsızlığını sonsuza kadar koruyabilmesi için aklın, çağdaş bilimin ve zamanın gereklerine uygun bir yapıya kavuşturmayı zorunlu görmüş; önce saltanat sonra hilafet kaldırılmış, buna paralel olarak Tevhid-i Tedrisat Kanunu uygulamaya konmuş, böylece çağdaş gelişme yolları açılmıştır”¹¹.

B-CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE EĞİTİME İLİŞKİN GELİŞMELER

1- Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Osmanlılar döneminde öğretim kurumları medreseler, yabancı okullar ve tanzimat okullarıydı. Bu durum ise askeri, idari, hukuki birçok alanda karışıklık oluşturmaktaydı.

Mustafa Kemal eğitim-öğretimde birliğin sağlanması ve mutlaka tek elden yönetilmesi gerektiğine inanıyordu. Osmanlı'nın tamamıyla dini eğitim veren medreselerinde yetişmiş hocalarından Cumhuriyet'i koruyacak nesiller yetiştirmesini beklemek hayaldi. Bu nedenle Mustafa Kemal'in saltanatın kaldırılmasından sonraki ilk inkılâp hareketi, artık işlevini yitirmiş medreseleri kapatmak olmuştur.

¹⁰ Nejat Göyünç, “Atatürk ve Eğitim Hakkındaki Görüşleri”, **Atatürk Kültür ve Eğitim Semineri**, Kayseri, 1982, s.39.

¹¹ Abdurrahman Çaycı, “Atatürk ve Kültür Alanında Çağdaşlaşma”, **Atatürk Kültür ve Eğitim Semineri**, Kayseri, 1982, s.45.

3 Mart 1924'te TBMM'de kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu¹² ile medreseler kapatılmıştır. Tüm eğitim öğretim kurumları Maarif Vekaleti'ne bağlanmıştır¹³.

Eğitim öğretimin tek elden toplanmasını sağlamakla laiklik anlayışının yerleşmesi açısından önemli bir işlevi olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu sonrasında eğitim alanındaki bir diğer gelişme de 1927-1928 öğretim yılından itibaren karma eğitime geçilmesidir¹⁴.

2- Yabancı Uzmanlar ve Türk Eğitim Sistemi'ne Etkileri

Mustafa Kemal Atatürk, bilim teknik için kayıt ve şart bulunmadığını her yerden alınabileceğini benimsemiştir. Bu yolda, eğitim reformunda yabancı uzmanlardan yararlanmayı da onaylamıştır. 1924'ten başlayarak Türkiye'ye birçok yabancı eğitimci çağrılmış, eğitimimizin aksayan yönleri ve yapılması gerekenler konusunda rapor vermeleri istenmiştir.

Türkiye'ye davet edilen ilk yabancı eğitimci Amerikalı John Dewey¹⁵ olmuştur. Raporunda köy eğitimi meselesine de yer veren Dewey, kurulmasını önerdiği köy öğretmen okullarının niteliklerini şöyle belirtmiştir:

¹² Atatürk, Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmadan, 1924 Şubatında, dönemin eğitimcileriyle yaptığı bir sohbette, onların fikirlerini sormuştur. Atatürk'ün "*Terbiye dini mi, milli mi olmalı?*" sorusunu eğitimcilerden İsmail Hakkı Baltacıoğlu cevaplar: "*Din, içtimai bir müessesedir. Fakat devlet onu mekteplerinde okutmaya mecbur değildir. Devlet terbiyesinin karakteri milli olmalıdır. İnkılâp, maarif müesseselerini birleştirmelidir.*" Buna karşılık Atatürk, "*Böyle bir laisizasyon hareketini millet nasıl telakki eder?*" şeklinde ikinci bir soru sorar. Baltacıoğlu da, "*Türk Milleti, laik terbiye esasını çok iyi kabul edecektir. Çünkü dünyanın en müsbet kafalı milletidir.*" şeklinde cevap verir. Atatürk'ün bir karşılık vermemekle beraber, bu cevaplardan memnun kaldığı orada bulunanlar tarafından belirtilmiştir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, "Hayatım", **Yeni Adam**, Ağustos 1941, s.14.

¹³ Sabahattin Özel-Ali İhsan Gencer, **Türk İnkılâp Tarihi**, Der yay., İstanbul 2004, s.235.

¹⁴ Mustafa Ergün, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ankara Üniv. yay., Ankara, 1982, s.68.

¹⁵ Tanınmış Amerikan eğitimci, yaparak öğrenme sisteminin kurucusu. Dewey 1924'te Türk Hükümeti'nin davetlisi olarak Ankara'ya çağrılmış ve Milli Eğitim Bakanlığı'na iki rapor sunmuştur. Sunduğu raporlar 1939'da Maarif Vekilliği'nce "Türkiye Maarifi Hakkında Rapor" adıyla yayımlanmıştır. İlhan Başgöz, **Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara, 1995, s.135.

*“Köy okullarının programları, çevrenin iş hayatı göz önünde tutularak ayarlanmalıdır. Köy hayatına sıkı sıkıya bağlı ilk ve orta öğrenim okullarının kurulması Türkiye için en önemli meseledir. Özellikle toplumsal hayatın faal cereyanlarından uzak kalan bölgelerde, topluluk hayatının merkezini okul meydana getirmelidir...”*¹⁶ Raporunda, öğretmen yetiştirmeyle ilgili ağırlıklı olarak köye öğretmen yetiştirme ve köy öğretmenliği konusuna yer veren Dewey; ilk, orta ve mesleki teknik öğretimdeki sorunları da genel hatlarıyla değerlendirmiştir.

Mesleki terbiyenin geliştirilmesiyle ilgili Dewey’in tavsiyelerine uygun olarak 1925 yılında ülkemize gelen Alman uzman Kühne ise hazırlamış olduğu raporda; mesleki ve temel eğitime önem verilmesi gerektiğini, köylerin mutlaka eğitilmesini ve öğretmen sayısının kısa zamanda artırılmasını savunmuştur¹⁷.

Türkiye’ye 1925 yılından sonra da uzmanlar gelmeye devam etmiştir. Gelen uzmanlar arasında Omar Buyse, E. Walter Kemerrer, Dr. Berkly Parker vardır¹⁸.

Raporların, eğitim sistemimiz üzerindeki etkilerini Mustafa Necati’nin bakanlığı döneminde görmekteyiz. Dewey ve Kühne’nin köye göre eğitim üzerindeki görüşleri, 1927’de başlatılan köy öğretmeni yetiştirme çabalarını etkilemiştir¹⁹. Mustafa Necati’nin bakanlığı döneminde artırılan öğretmen maaşlarının da Dewey ve Kühne’nin raporlarında yer verdiği öğretmenlerin ekonomik sorunlarından esinlenilmiş olduğu söylenebilir. Ancak genel olarak bakıldığında yabancı eğitim uzmanları, Türkiye’nin eğitim sorununun çözümünde pek yardımcı olamamıştır. Uzmanların tercüman aracılığıyla ve kısa

¹⁶ İlhan Başgöz-E. Howard Wilson, **Türkiye Cumhuriyeti’nde Eğitim ve Atatürk**, Dost yay., Ankara, 1968, s.134.

¹⁷ Bahattin Uyar, **Tonguç’un Eğitimcileri**, Öğretmen Dünyası yay., Ankara, 2000, s.36.

¹⁸ İlhan Başgöz-E. Howard Wilson, **age.**, s.140.

¹⁹ 1927-1928 öğretim yılında Kayseri ve Denizli’de iki tane köy muallim mektebi açılmıştır. M. Necati, gerek Meclis gerekse basında kendisine yöneltilen tenkitleri çürütmek için J. Dewey raporunu ileri sürmüştür. Hasan Ali Koçer, **age.**, s.87; Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi**, Alfa yay., İstanbul, 2001, s.371.

bir süre çalışmaları, Türk eğitim tarihini, Türkiye'nin toplumsal yapısını ve gerçek ihtiyaçlarını bilmemeleri, yeni gelen uzmanın bir öncekinden farklı rapor hazırlaması gibi nedenler önerilen çözümlerin uygulanmasına fırsat vermemiştir²⁰.

3- Harf İnkılâbı ve Millet Mektepleri Uygulaması

Tanzimat Dönemi'nde yazının ıslahı, dilde sadeleşme meseleleri ilk kez tartışılmaya başlanmıştır; II. Meşrutiyet Dönemi'nde gittikçe güçlenen Türkçülük akımının etkisiyle, dilde hızlı bir sadeleşme gerçekleşmiştir²¹.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yazının ıslahı ya da değiştirilmesi meselesi yeniden gündeme gelmiştir. Yazının Latinleşmesi fikri ilk defa 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde ortaya atılmıştır. Kongrede, Latin harflerinin kabul edilmesi hakkında verilen bir önerenin okunmaması, kongre başkanı Kâzım Karabekir Paşa'nın tutumu ve demeçleri, bu konunun aydınlar arasında tartışılmasını tekrar hızlandırmıştır²².

20 Mayıs 1928'de TBMM'de uluslararası rakamın kabulü görüşülürken yeni harfler meselesi de ortaya atılmıştır. MEB'in teklifi üzerine lisanımızda Latin harflerinin suret ve imkân-ı tatbikini düşünmek üzere bir Dil Encümeni'nin kurulması kabul edilmiştir. Encümenin Ankara'da bulunan üyeleri 26 Haziran 1928'de MEB'de toplanarak alfabe ve gramer komisyonlarına ayrıldıktan sonra çalışmalarına başlayıp raporlar hazırlamışlardır. Atatürk, 1 Ağustos 1928'de üyeleri İstanbul'a çağırarak ve oradaki çalışmalarla yeni alfabe hazırlıkları bitirilmiştir²³.

²⁰ Yahya Akyüz, **age.**, s.372; İlhan Başgöz, **age.**, s.144.

²¹ Yahya Akyüz, **age.**, s.313.

²² Mustafa Ergün, **age.**, s.90.

²³ Ömer Asım Aksoy, **Atatürk ve Dil Devrimi**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1963, s.16.

Komisyondun olumlu raporu üzerine Mustafa Kemal, 8 Ağustos 1928 akşamı Gülhane Parkı'nda Cumhuriyet Halk Fırkası'nın düzenlediğı halka açık bir toplantıda yazı inkılâbını duyurmuştur. Gülhane Parkı'ndaki toplantıdan sonra yurdun her yanında aydınlarla halk yeni harfleri öğretmek, öğrenmek için yarışa girmiş; alfabeler basılmış, gazeteler yayınlanmış, yeni Türk harfleriyle yayın yapmak, başlıklarını değıştirmek, gazeteler için tatlı bir iş olmuştu²⁴. Yeni alfabe devlet dairelerinde de yavaş yavaş uygulanmaya başlanmış, iki ay kadar kısa bir zamanda eski yazıdan yeni yazıya geçilmiştir. Yeni Türk Alfabesinin resmen benimsenip yasallaşması için TBMM'nin tatilinin sona ermesi beklenmiş, Meclis açılır açılmaz Atatürk yazı devrimi konusunda ağırlığını koymuştur. M. Kemal, 1 Kasım 1928 günü TBMM'nin toplantı yılını açarken şunları söylemiştir: *“Aziz arkadaşlarım; her şeyden evvel her inkişafın ilk yapıtaşı olan meseleye temas etmek isterim. Her vasıttan evvel büyük Türk Milletine onun büyük emeklerini kısır yapan çorak yol haricinde kolay bir okuma yazma anahtarı vermek lazımdır. Büyük Türk Milleti cehaletten az emekle kısa yoldan ancak kendi güzel ve asil diline kolay uyan böyle bir vasıta ile sıyrılabilir. Bu okuma yazma anahtarı ancak Latin esasından alınan Türk alfabesidir. Basit bir tecrübe Latin esasından alınan Türk harflerinin, Türk diline ne kadar uygun olduğunu, şehirde ve köyde yaşı ilerlemiş Türk evlatlarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi meydana çıkarmıştır. Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla Türk harflerinin kat'iyet ve kanuniyet kazanması, bu memleketin yükselme mücadelesinde başlı başına bir geçit olacaktır...”*²⁵.

Yasa ile ilgili diğer konuşmaların ardından yapılan oylama ile maddeler tartışmasız, oy birliğiyle kabul edilmiştir. 3 Kasım 1928'de resmi gazete ile yayımlanan 1353 sayılı “Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun” onbir maddeden ibarettir²⁶.

²⁴ Sami N. Özerdim, **Harf Devriminin Öyküsü**, TDK yay., Ankara, s.15.

²⁵ Bilal N. Şimşir, **Türk Yazı Devrimi**, TTK basımevi, Ankara, 1992, s.208.

²⁶ T.C. Maarif Vekilliğı, **Maarif İlgili Kanunlar**, Maarif matbaası, İstanbul, 1940, s.17-18.

Harf İnkılâbı'nın yapılmasından sonra, Türkiye'de okuma yazma oranını arttırmak ve yeni harfleri halkın öğrenmesini sağlamak amacıyla "Millet Mektepleri" açılmıştır. Yaşları 15-45 arasında olan kadın erkek okula gitmemiş bütün vatandaşlar Millet Mektebi'nin öğrencisi sayılmıştır²⁷. Millet Mektepleri'nde eski ve yeni alfabeyi bilmeyenler 4 aylık A kursuna, eski alfabeyi bilenler ise 2 aylık B kursuna alınmışlardır²⁸.

Millet Mektepleriyle, nüfusun en az yarısına okuma yazma öğretmek amaçlanmıştır. Ancak 1928-35 yılları arasında devam eden ve başarı sağlayan öğrencilerle, bunların ülke genelindeki oranına bakıldığında, okulların yeteri derecede başarılı olduğu söylenemez²⁹.

4- Halkevleri ve Köycülük Politikası

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kırsal alanla ilgili politikaları 1923-1929 yılları arasında paralellik göstermektedir. Bu yıllardaki çalışmalara baktığımızda "Köy Kanunu"³⁰ dışında, köylü için yapılanların bilinçli ve planlı bir hareketin sonucu olmadığını görürüz. 1930'lara gelindiğinde ise, yöneticiler Türk Devrimi'nin ideoloji yönü üzerinde durmaya başlamışlardır. Özellikle Serbest Fırka Olayı, Menemen Olayı, Dünya Ekonomik Buhranı bu girişimi hızlandırmıştır. Bu yıllarda en çok nüfusu olan kitle köylüdür. Eski rejimden en çok olumsuzluk gören olmasına karşın, eski rejimin en çok etkisinde kalan da

²⁷ Necdet Sakaoğlu, **Osmanlıdan Günümüze Eğitim Tarihi**, İstanbul Üniv. yay., İstanbul, 2003, s.190.

²⁸ Mustafa Ergün, **age.**, s.101.

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Şahin, "Bir Halk Eğitim Çalışması Örneği Olarak Millet Mektepleri", **DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 1/2, ss.213-232.

³⁰ Köy Kanunu hakkında bkz. Memduh Ş. Karaabalı, **Köy Kanunu**, İstanbul, 1956, ss.5-25.

köylüdür. Köylü, giyim kuşamıyla ve kafasının içiyle değiştirilmezse, ekonomik ve kültürel durumu yükseltilemezse yeni rejimin kökleri sağlam olmazdı. Yeni rejimin yöneticileri, bunları bilip gördüğü için artık özel olarak köylüye eğilmeye başlamışlardır. Yani artık köy, köylü sorunu ve köy davası keşfedilmiştir.

Türk İnkılâbı'nın ortaya attığı en büyük meselelerden birisi, köycülük meselesidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin inkılâplarla hızlanan gidişine köyün ve köylünün ayağını uydurmak, münevver muhitlerde hazmedilmiş devrim fikirlerini köylü muhitine götürmek ve nihayet köylüyü –yani umum Türkiye nüfusunun dörtte üçünü geçen geniş bir kitleyi- refaha erdirmek, okutmak, ilerletmek amacı bu meselenin özünü oluşturur³¹. Söz konusu bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için CHP, MEB ve Halkevlerinin köycülük şubeleri bir seferberlik halindedir.

Halkevleri, 1931 yılında Türk Ocaklarının, Türk Halk Bilgisi Derneği'nin ve Muallim Birlikleri'nin kendilerini feshetmelerinden sonra, uzun araştırmalar neticesinde 19 Şubat 1932'de ilk defa 14 yerde birden açıldı: Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eminönü, Eskişehir, Konya, Malatya ve Samsun³². Halkevleri, dokuz şubeden oluşuyordu. Bu şubeler şunlardır: Dil, tarih ve edebiyat şubesi, güzel sanatlar şubesi, temsil şubesi, spor şubesi, sosyal yardım şubesi, halk dersaneleri ve kurslar şubesi, kitapsaray ve yayın şubesi, müze ve sergi şubesi, köycülük şubesi.

Necip Ali Bey'in halkevleri yıldönümündeki nutku, köycülük şubelerinin amacını şöyle özetliyordu: “... *Daha doğrusu en kısa tabirle efendimiz olan köylüyü herhalde efendimiz yapmak Cumhuriyet evlatlarının en mühim vazifesidir. İşte köycüler şubesi bu emeli tahakkuk ettirmek için yani köylünün*

³¹ Bahadır R. Dülger, “Köyün Gücü”, **Ülkü**, VII/37 (Mart, 1936), s.52. Köycülükle ilgili bkz. Mehmet Saffet, “Köycülük nedir?” **Ülkü**, I/6 (Temmuz 1933), ss.422-430; Selahattin Kandemir, “Köycülüğümüz”, **Ülkü**, VI/31 (Eylül,1935), ss.32-36.

³² Mustafa Ergün, **age.**, s.150.

*sıhhi, medeni, bedii inkişaf ve tekâmülüne, köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve tesanüt duygularının kuvvetlendirilmesine çalışacaktır*³³.

Köylerde daha sonra kurulacak olan halkevlerinin birer çekirdeği olan halk odaları da, Cumhuriyet döneminin kültür ocaklarından birisidir. Ara bir kurum olan halk odaları, köy eğitimliği örgütünün kurulmasının ve köylerde yaygınlaşmasının ardından köye götürülen eğitimin kültür ocakları olmayı başarmışlardır. Köy eğitimlieri ve 1940'lı yıllarda Köy Enstitüsü'nü bitiren öğretmenler, köylerde halk odalarının kadrosunu oluşturdu. Köylü çocuğun okuyarak bilgilenmesini sağlayan eğitimli, okul dışında halk odaları sayesinde okul çağını geçmiş köylüyü de eğitimli şansını yakaladı. Köy Enstitüleri'nin kapatılmasında etkin olan zihniyet, halk odalarını da bu kurumun yaygın eğitimde bir devamı olduğunu bildiği için Kemalizmin halka doğru hareketinin temel taşı olan halkevlerini ve onun köye kadar ulaşan kolu halk odalarını kapattı³⁴.

³³ "Halkevleri Yıldönümünde Necip Ali Bey'in Nutku", **Ülkü**, I/2 (Mart, 1933), s.13.

³⁴ Türkan Başyigit, "Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları (1923-1950)", **Türkler Ansiklopedisi**, C.17, s.691-692.

II- KÖY ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME POLİTİKASI

A-KÖY ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME ÜZERİNE GÖRÜŞLER

İlki 1868’de İstanbul’da açılan Öğretmen Okulları’ndan mezun olanların köylere gitmek istememeleri, gidenlerin ise köy hayatına pek uyum sağlayamayarak başarısız olmaları, köye göre öğretmen yetiştirilmesi yolunda fikirlerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. II. Meşrutiyet Devri’ne kadar inen bu fikirler, Cumhuriyet Dönemi’nde yoğunluk kazanmıştır³⁵.

II. Meşrutiyet Dönemi, köy eğitime yönelik gelişme ve uygulamaların düşünce kazanıdır. Köye göre bir eğitim sistemi gereğini ilk dile getiren “Ahmet Tevfik” adında bir öğretmendir. Ona göre, ülkenin tek zenginlik kaynağı tarımdır ve gelecekte de böyle olacaktır. Ahmet Tevfik, öğretmen okullarının köylerde veya köy yakınlarında kurulacak çiftlik okulları içinde açılmasını ve bu okulların uygulama okulları olmasını önermektedir. Böylece tarımsal yöntemleri iyice bilen “çiftçi öğretmenler ve öğretmen çiftçiler” yetişmiş olacaktır³⁶. Üsküp’te Mustafa Şekip ve Sabri Cemil tarafından çıkartılan Yeni Mektep dergisinde de köy öğretmenliği konusu işlenmektedir³⁷.

Selanik Öğretmen Okulu Müdürlüğü görevinde de bulunmuş olan Kastamonu mebusu İsmail Mahir Efendi’nin 14 Temmuz 1914’te Osmanlı Mebusan Meclisi’nde yaptığı konuşma önem taşımaktadır. İsmail Mahir Efendi, eldeki bütçe imkânları ve mevcut Darülmuallimlerin öğretmen yetiştirme kapasitesiyle köylerin ancak yüz yıl sona öğretmene kavuşabileceğini

³⁵ Yahya Akyüz, **Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1940)**, Ankara, 1978, s.302; Mustafa Ergin, **age.** s.74.

³⁶ Yahya Akyüz, **age.**, s.257.

³⁷ Hasan Ali Koçer, **age.**, s.90.

belirttikten sonra yeni bir öğretmen yetiştirme modeli önermektedir. Bu modele göre; ülkedeki yetmiş sancaktan her birinin çiftlik kurulabilecek bir yerinde, birer yatılı kız ve erkek ilkokulu açılacak ve buralarda, okul açılması planlanan köylerden toplanacak birer kız ve erkek çocuğa dört yıllık ilköğretim verilecektir. Bu yıllarda öğrencilere, köyün sosyal ve ekonomik hayatıyla ilgili bütün bilgi ve beceriler teorik ve pratik olarak kazandırılacaktı. Üç yıllık ikinci aşamada ilk öğretmen okulları programı uygulanacak ve bir yıl uygulama sonunda köy öğretmeni olacaklardı. Diğer taraftan her köy, imkânlarıyla küçük bir çiftliği bulunan birer okul ve öğretmen evi yapmaya mecbur tutulacaktı. Sonra, aynı köyün çocukları olan kadın ve erkek öğretmenler birbirleriyle evlendirilerek ikişer lira maaşla köylerine gönderileceklerdi. Okulun örnek çiftliğinde ürettikleri şeylerin gelirini de alacaklarından, bu maaş rahatlıkla yetecekti. Böylece Osmanlı ülkesinde öğretmensiz ve okulsuz köy kalmayacaktı³⁸.

Eğitimci İsmail Hakkı Baltacıoğlu da, “Maarifte Bir Siyaset” adlı kitapçığında köye göre öğretmen yetiştirme konusunda şunları yazıyordu: *“Öğretmen okullarında milli mefkûre egemen değildir. Öğrenci, öğretmen olmaktan çok aydın olmayı düşünür. Buralara devam edenler hep şehir çocuklarıdır. Köy ve memleket ruhu ile ruhlanamamaktadırlar. Şehir öğretmen okulları, birer memur mektebi gibi yaşar dururken mezunlarını fakir ve cahil köylere göndermeyi düşünmek yanlışır. Öğretmen okulları mâlumatı şişkin, ukala öğretmenler yetiştirmekten uzaklaşmadıkça, ürünleri eksik olacaktır. Biz ‘nasıl mektup yapalım?’ diye değil; ‘köy yahut köylü bizden nasıl bir mektep istiyor?’ diye düşünmeliyiz”*³⁹.

Meşrutiyet Dönemi eğitimcilerinden Ethem Nejat da, köy eğitimi konusu üzerinde duran eğitimcilerden biriydi. Ethem Nejat; “Terbiye-i İbtidaiye Islahatı” adlı eserinde, köy öğretmenleri için tarım bilgisinin gerekliliği üzerinde duruyor

³⁸ Şevket Gedikoğlu, **Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri**, İş Matbaacılık, Ankara, 1971, s.18-19; Yahya Kemal Kaya, **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**, Ankara, 1974, s.182-183; Yahya Akyüz, **age.**, s.327.

³⁹ Yahya Akyüz, **age.**, s.312; Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.19; Yahya Kemal Kaya, **age.**, s.183.

ve bunun için, “Öğretmen okulları geniş araziye sahip olmalı, açık hava terbiye ve tedrisatı tatbik olunabilmeli ve okulun ziraat dersleri toprak üzerinde alet ve edevatla ameli ve ayani verilmelidir” diyordu⁴⁰. O, öğretmen okullarında çalıştığı yıllarda bu fikirlerine paralel olarak, öğrencilerini köylere götürmüş, onlara sosyal çevrelerini tanımayı öğretmiştir⁴¹.

Cumhuriyet Dönemi’nde Darülfünun’da öğretmen üyesi Ali Haydar Taner 1924’te verdiği konferansta, köylere yönelik öğretmen yetiştiren okulların açılmasını öneriyordu. İlkokul çıkışlı köy çocuklarının alınacağı üç yıllık köy muallim mekteplerinde köy hayatına yakın yaşanacak ve böylece muallim köye daha faydalı olacaktı⁴². Bu sırada Türkiye’ye gelip Türk Maarifi hakkında rapor hazırlayan John Dewey de, raporunda köy okullarına öğretmen yetiştirecek öğretmen okulları açılmasını öneriyordu. Bu düşünce ortamı içerisinde 1925 Mayıs’ında, Konya’da toplanan Maarif Kongresi sonrası ilk adım Mustafa Necati’nin bakanlığı döneminde atılmıştır.

B-KÖY ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME POLİTİKASININ GELİŞİMİ

1- Mustafa Necati Bey Dönemi Uygulamaları

Köye göre öğretmen yetiştirme konusu üzerinde ileri sürülen fikirler, MEB üzerinde etkisini ilk defa 1-20 Mayıs 1925’te Konya’da toplanan Maarif Müfettişleri Kongresi’nde göstermiştir⁴³. Nitekim, kongrede alınan kararlarda şu

⁴⁰ Şevket Gedikoğlu, **Niçin Eğitim Kursları ve Köy Enstitüleri**, İdeal Matbaası, Ankara, 1949, s.45; Yahya Kemal Kaya, **age.**, s.184

⁴¹ Yahya Akyüz, **age.**, s.336.

⁴² Mustafa Ergün, **age.**, s.74.

⁴³ M. Ergün, **age.**, s.74; Hasan Ali Koçer, **age.**, s.90

görüŖe yer verilmiŖtir: “Köy mekteplerine muallim yetiŖtirmek üzere, ayrı bir mahrece ihtiyaç vardır. Bu mahreç müessesenin, mütevazi mâlumat ile iktifa etmesi ve talebesini bilhassa köyler hayatının ıslah ve tanzimi hususunda müessir olacak bir terbiye, ameli, mesleki bir malumat ile ihzar ve teçhiz etmesi lâzımdır...”⁴⁴. Kongrede, öğretmen sorunu tartiŖılmıŖ özellikle de köy Ŗartlarına uygun öğretmen yetiŖtirilmesi üzerinde durulmuŖtur.

1926 yılında Mustafa Necati Bey’in, MEB’e getirilmesiyle öğretmen yetiŖtirilmesi iŖine özel bir önem verilmeye baŖlanmıŖtır. Mustafa Necati ilk önce “Maarif TeŖkilatı Yasası” (22 Mart 1926) ile o zamana kadar örgütlenmemiŖ olan Maarif TeŖkilatı’nı yasal bir statüye kavuŖturmuŖtur. “Maarif Vekâleti TeŖkilatı Kanunu” ile ilkokullar; Ŗehir ve köy okulları olmak üzere ikiye ayrılmıŖlardı. Mustafa Necati ilkokulları, köy ve Ŗehir okulları biçiminde ayırarak köye uygun ders ve müfredatın uygulanmasını amalamıŖtır. Daha sonraki yıllarda da ilkokul öğretmenlerinin yetiŖtiėi muallim okullarını ayırarak “Köy Muallim Mektepleri”ni kurmuŖtur⁴⁵. Mustafa Necati Bey, öğretmen yetiŖtirme iŖini bir plana bağlamak için on yıllık bir öğretmen yetiŖtirme planı hazırlamıŖtır. Her biri altı yüz öğrenci alacak on yeni büyük ve modern öğretmen okulu açılması kararlaŖtırılmıŖtır. Böylece her yıl 3000 öğretmen yetiŖtirilebilecektir⁴⁶.

1927-1928 öğretim yılında, biri Kayseri Zencidere’de öteki de Denizli’de olmak üzere, üçer yıl öğretim süreli iki Köy Muallim Mektebi açılmıŖtır⁴⁷. Öğrencilerini köylerden alacak bu okullar, Ŗehir merkezlerinin dıŖında geniŖ araziler üzerine kurulmuŖlardı. Okullarda nazari dersler öğleye kadardı. Öğrenciler, öğleden sonralarını ise uygulama yaparak geçirirdi. Okulların uygulama için kullanılan otuz dönümlük bir tarlası, beŖ dönümlük bağı, arılığı, tavuk yetiŖtirme için fenni kümesleri vardı⁴⁸. Bu iki okulda yapılan ders

⁴⁴ Kongrenin, öğretmen yetiŖtirme hakkındaki kararları, bir rapor halinde Maarif Vekaleti’ne sunulmuŖtur. Raporun içeriği hakkında bkz. Cemil Öztürk, **age.**, s.72-73.

⁴⁵ Cavit BinbaŖıoėlu, “Eski Milli Eğitim Bakanlarından Mustafa Necati’nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri”, **75 Yılda Eğitim Bilanço Serisi**, Tarih Vakfı yay., İstanbul, 1999, s.121.

⁴⁶ İlhan BaŖğöz-E.Howard Wilson, **age.**, s.148.

⁴⁷ Hasan Ali Koçer, **age.**, s.90; M. Ergün, **age.**, s.75; Yahya Akyüz, **age.**, s.304.

⁴⁸ İlhan BaŖğöz, **age.**, s.154; İlhan BaŖğöz-E.Haword Wilson, **age.**, s.151.

uygulamalarına daha sonra açılacak Köy Eğitim Kursları ve Köy Enstitüleri'nde rastlamak mümkündür. Kayseri ve Denizli'de açılan mekteplerde 1927-28 öğretim yılında tamamı erkek 133 öğrenci öğrenim görmüştür. 1929-30 öğretim yılından itibaren kız öğrenciler de bu okullara kabul edilmiştir⁴⁹.

Necati Bey zamanında, köy öğretmeni yetiştirmek için Köy Muallim Mektepleri açılırken diğer taraftan da "A ve B Kursları"na başvurulmuştur. 1926-31 yılları arasında faaliyet gösteren kurslar, mevcut köy öğretmeni buhranına karşı geçici bir çözüm yolu olarak yaygın bir biçimde kullanılmıştır. M. Necati Bey'in köy öğretmeni yetiştirme politikasının belkemiğini Köy Muallim Mektepleri oluşturuyordu. Bununla beraber Köy Muallim Mektepleri; yapıları, muhtaç oldukları malzeme ve eleman yönünden bakılırsa yavaş yavaş çoğaltılabiliirdi. Batı modellerine göre kurulduklarından en fazla 150 öğrenci alabiliyorlardı. Sonuç olarak, söz konusu iki okulun 35.000 Türk köyünü öğretmene kavuşturması için yaklaşık dört yüzyıl beklemek gerekecekti⁵⁰.

Mustafa Necati Bey'in Kayseri Zencidere ve Denizli Köy Muallim Mektepleri 1932 ve 1933 yıllarında; yönetmeliğinde belirtilen imkanların sağlanamaması, köy ve şehir çocuklarının yetiştirilmelerinde ayrı ayrı yöntemler olamayacağı, mevcut öğretmen okullarının yeniden düzenlenmesiyle öğretmen ihtiyacının karşılanabileceği ve bu yolun daha ekonomik olacağı gibi sebeplerle kapatıldı⁵¹.

Köy Muallim Mektepleri'nin kapatılması, köy öğretmeni yetiştirmede birkaç yıl sürecek bir duraklama devrinin başlamasına yol açmıştır. Bunun en önemli sebebi, 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin Türkiye'yi de etkisi altına almasıdır. Genel tasarruf politikası çerçevesinde MEB bütçesi azaltılınca, bundan öğretmen yetiştiren kurumlar da olumsuz yönde etkilenmiş ve bu durum birkaç yıl devam etmiştir.

⁴⁹ Cemil Öztürk, *age.*, s.135.

⁵⁰ Şevket Gedikoğlu, *age.*, s.59-60.

⁵¹ Cemil Öztürk, *age.*, s.137; Osman Ergin, **Türkiye Maarif Tarihi, Cumhuriyet Devri Mektepleri V**, İstanbul, 1943, s.1721.

Köy öğretmeni yetiştirme, Mustafa Necati Bey'den sonra köycülüğü ile tanınan Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip tarafından yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır. Bu canlanmada halkevlerinin ve hükümetin izlediği köycülük politikasının etkisi vardır.

2- Reşit Galip Bey Dönemi Uygulamaları ve Düşünürlerin Köy Gerçeği Konusundaki Çözüm Önerileri

1932 yılında Halkevlerinin kurulması ve güçlü bir şekilde köycülük çalışmalarına başlaması, Türk Ocakları'nda "köycü doktor" olarak çalışan Reşit Galip'in Milli Eğitim Bakanı olması, Türkiye'de tekrar köye yönelik bir harekete neden olmuştur.

Reşit Galip, ilk iş olarak Tarım ve Sağlık Bakanlığı temsilcilerinin de katıldığı bir "Köy İşleri Komisyonu" kurar. Komisyon çalışmalarını tamamlayarak aşağıda ana hatları verilmiş olan raporu hazırlar. *"Öyle bir öğretmen tipi yaratmalıyız ki o yalnız köylünün inançlarını işlemek, toplumsal kurumlarını etkilemekle kalmasın. Köyün maddi yüzünü ve ekonomik hayatını da değiştirsin. Bu öğretmenin nitelikleri şöyle sıralanabilir:*

- *Köylüyü inkılâpçı, laik, cumhuriyetçi inançlarla yetiştirmek ve bunları köylüye benimsetmek.*
- *Köylünün sosyal hayatında etkili olup Medeni Kanunun hükümlerini köyde hakim kılmak ve modern görgü kurallarını köylüye öğretmek.*
- *Köylünün ekonomik hayatını etkileyip ileri tarım yöntemlerini ve pazar ilişkilerini onlara anlatmak.*
- *Köyün aydını olup öğretmenlik mesleğinin bütün niteliklerini edinmiş olmak"⁵².*

⁵² Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.62-63; Hasan Ali Koçer, **age.**, s.96-97; İsmail Hakkı Tonguç, **Canlandırılacak Köy**, Remzi kitabevi, İstanbul, 1947, s.419.

Köy İşleri Komisyonu raporundaki bu fikirler, İsmail Hakkı Tonguç'un ifadesiyle, Dr. Reşit Galip'in bakanlıktan ayrılmasından sonra "gerçekleştirilemeden tatlı ve hoş bir rüyanın izlenimleri gibi kaldı"⁵³. Onun, kısa süren bakanlığı sırasında Ankara, İzmir, Bursa ve Adana'da köy öğretmenlerini belirlenen esaslara göre eğitmek üzere kırk günlük hizmet içi eğitim kursları açılmıştır⁵⁴.

Dr. Reşit Galip'in MEB zamanında "köy yatı okulları"⁵⁵ projesi ortaya atılmıştır. Köy yatı okulları, 8-10 okulsuz köyün çocuklarını bir köyde toplamak ve burada eğitmek esasına dayanmaktaydı. Okulu bulunan köyden bir ev yatı evi olarak kullanılacak, civar köylerden çocuklar birer haftalık yiyeceklerini alarak bu evde kalacaklardı. Köy kadınlarından bilgili olanlarından biri de "yatı anası" seçilerek çocukların yiyecek, temizlik, sağlık işleriyle ilgilenecekti. Öğretmenler ise bu çocukları hem eğitecekler hem de yiyecek, sağlık ve barınma işleriyle uğraşacaklardı. Bu proje öğretmenlere fazla yük getirmesi, köylünün kız çocuklarını göndermemesi, kış mevsiminde öğrencilerin köylerine gidip gelememeleri, yiyecek sıkıntısı, yatı analarının eğitimsiz kimseler olması gibi nedenlerle uygulamada başarılı olamamıştır⁵⁶.

1935-36 öğretim yılında 13 tane öğretmen okulu faaliyette bulunmaktaydı⁵⁷. Şehir öğretmen okullarının her biri yılda 700 mezun vermekle birlikte çeşitli nedenlerle görevden ayrılanların sayısı 500'e yakındı⁵⁸. Bunda ilkokul öğretmenlerinin diğer devlet memurlarına göre maaşlarının düşük

⁵³ İsmail Hakkı Tonguç, **age.**, s.419; Engin Tonguç, **Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç**, Ant yay., İstanbul, 1970, s.43; İlhan Başgöz-E.H. Wilson, **age.**, s.159.

⁵⁴ İlhan Başgöz-E. H. Wilson, **age.**, s.159. Ali Süreyya, kursların açılışından sonra yayımlanan makalesinde bu kursların Türk köyünü bir hamlede modern bir köy haline getiremeyeceğinin muhakkak olduğunu, fakat kurslarda okuyacak köy öğretmenlerinin çağdaş iktisat anlayışının ve modern tekniğin bir öncüsü olarak köye döneceğini yazıyordu. Ali Süreyya, "Köy muallimleri için açılan ziraat kursları", **Cumhuriyet**, 6 Ağustos 1933.

⁵⁵ Hilmi A. Malik, makalesinde mektebin köylü için önemine ve işlevinin ne olması gerektiğine değindikten sonra Reşit Galip'in "köy yatı okulları" projesinden özgüyle bahsetmektedir. Hilmi A. Malik, "Köyde Mektep", **Ülkü**, I/6 (Temmuz, 1933), s.481.

⁵⁶ Fay Kirby, **Türkiye'de Köy Enstitüleri**, İmece yay., Ankara, 1961, s.70; İlhan Başgöz – E.H.Wilson, **age.**, s.160; Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.64.

⁵⁷ Halil Oran, **Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri**, Dikili Belediyesi Kültür yay., İzmir 1993, s.7.

⁵⁸ İsmail Hakkı Tonguç, **age.**, s.98

olması⁵⁹ ve köyde çalışan şehir kökenli öğretmenin köy yaşamına ayak uyduramayarak köylüye yabancı kalması da etkiliydi. Muallimler Mecmuası başyazarı Kazım Nami makalesinde bu soruna değinmekteydi: *“İyi bir muallim olmak için idealist, fedakâr, feragat sahibi bir adam olmak lâzımdır. Böyle bir muallim, neler yapmaz, neler yaratmaz ki. Fakat işte idealist olmak kolay değildir. Şehirlerin muallim mekteplerine, İstanbul’un yüksek mekteplerine, Darülfünun’a gelen gençler geldikleri yerler Anadolu’nun en ücra köyleri de olsa, bir daha geri dönmek, mütevazî yurtlarında terakki ve feyiz amili olmak istemiyorlar. Bu bizim en büyük derdimiz”*⁶⁰.

1930’lu yıllarda Türkiye gibi % 80’i köyde yaşayan bir ülkede ekonomik ve toplumsal gelişimin köyden ve köylüden başlaması son derece mantıklıydı. Köylü, tarlasında bilgi ile silahlanmış olarak çalışmalıydı. Türk köylerinde, köylüyü her anlamda eğitip aydınlatacak rehber öğretmenlere büyük ihtiyaç vardı. Bu konuda Türk ve yabancı düşünürlerin de çözüm önerileri sürmekteydi:

1926 yılından itibaren Türkiye’de, Mustafa Necati Bey’in başlatmış olduğu köy öğretmeni yetiştirme politikasına paralel olarak, bu politikayı destekleyen yazılar ağırlık kazanmaya başlamış ise de, bu durum onun ölümüyle sona ermiştir. 1932 yılı sonunda Dr. Reşit Galip’in Milli Eğitim Bakanı olmasıyla başlayan “köycülük” hareketiyle birlikte köy eğitimi konusu bazı eğitimci ve yazarlarca yeniden gündeme getirilmiştir⁶¹. Bunların önde gelenlerinden biri olan Nusret Kemal⁶², Ülkü Dergisi’ndeki köycülük çalışmalarını da sürdürmekte ve köyde eğitimin “köy dükkanları” etrafında örgütlenmesini önermektedir. Köy dükkanları, köylünün ürününü aracılardan elinden kurtararak değerine satın almalıydı. Dükkanlar, özel olarak yetiştirilmiş,

⁵⁹ Öğretmenler, kendilerinden daha az tahsil görmüş devlet memurlarını görünce, diğer bakanlıklarda çalışmanın yollarını aramış ve fırsat bulunca öğretmenlikten ayrılarak bakanlıklara geçmişlerdir. Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.17

⁶⁰ Kazım Nami, “Örnek bir köy muallimi”, **Muallimler Mecmuası**, VII/6 (Nisan, 1930), s.171.

⁶¹ Yahya Akyüz, **age.**, s.305; İlhan Başgöz-E.H.Wilson, **age.**, s.155.

⁶² Nusret Kemal’in köycülükle ilgili eserleri şunlardır: **Köycülük Rehberi**, Ankara, 1934; **Köycülük Programına Giriş**, Ankara, 1935; **Köycülük Esasları**, Ankara, 1934. Nusret Kemal bu eserlerinde genel olarak, köy eğitiminin köy kalkınmasındaki yeri ve önemi üzerinde durmuştur.

“köy rehberleri”nin idaresine verilmeli; rehberler, köyün iktisadi hayatını düzenlerken köy çocukları ve yetişkinlerini de eğitmeliydi. Dükkanların, kitaplıkları ve okuma odaları da olmalıydı. Nusret Kemal, köy rehberlerinin yetiştirilmesi için İstanbul’da bir “Köy Rehberleri Okulu” açılmasını da önermekteydi⁶³.

Yakup Kadri tarafından 1932-36 yıllarında yayımlanan ve Türk İnkılabı ideolojisini belli ilkelere oturtmak amacıyla olan Kadro Dergisi’nde ise devrim ideolojisini amaç alan bir gençlik ve kitle eğitimi görüşü savunulmuştur. Kadroculara göre; köye yollanacak öğretmenler, modern teknolojiyi esas alan öğretmen okullarında yetiştirilmeli; köyde bir yönden devrim ideolojisinin temsilciliğini yaparken bir yandan da modern teknik bilginin köye girmesine aracı olmalıydı⁶⁴.

Köy eğitimi konusuna eğilen yazarlardan Yunus Nadi de; Türkiye’nin istikbali için Türk köyünü her gün daha iyiye götürmek gerektiğini, bu yoldaki en önemli vasıtanın da köy okulu ve öğretmeni olduğunu yazıyordu⁶⁵. Ona göre köy öğretmeni yetiştirecek okullar, en az yüz dönümlük bir arazi içinde olmalı ve bulundukları bölgenin şartlarına göre eğitim verilmeliydi. Mesela, İzmir ve havalisi öğretmen okulları, üzüm ve incir üzerinde yoğunlaşırken, Karadeniz’de fındığa, Orta Anadolu’da hayvancılığa daha fazla yer verilmeliydi⁶⁶.

Milli Eğitim Bakanlığı’nca, ilkokullarda inceleme yapmakla görevlendirilen Dr. Berly Parker ise 1934’te bakanlığa sunduğu raporda, yukarıda belirtilen görüşlerin aksine köy öğretmeni yetiştirecek ayrı bir okula gerek görmüyordu. 1934’te CHP meclis grubu toplantısında da Parker’in görüşleri doğrultusunda, köy okulları için ayrı tipte öğretmen yetiştirmeye gerek olmadığı sonucuna

⁶³ Nusret Kemal, “Halk Dükkanları”, **Ülkü**, 1/4 (Mayıs,1933), s.260; İlhan Başgöz-E.H.Wilson, **age.**, s.156-157.

⁶⁴ İlhan Başgöz, **age.**, s.159; İlhan Başgöz-E.H.Wilson, **age.**, s.156.

⁶⁵ Yunus Nadi, “Köyde Mektep ve Onun Hocası”, **Cumhuriyet**, 13 Kasım 1933; Yunus Nadi, “Türk köylerini yükseltmek için köy mektebinde varılacak gaye”, **Cumhuriyet**, 20 Kasım 1933.

⁶⁶ Yunus Nadi’nin bu konudaki diğer yazıları şunlardır: “Köy mektepleri nasıl olmalıdır?”, **Cumhuriyet**, 5 Ocak 1934; “Köy Maarifini Nasıl Yapabiliriz?”, **Cumhuriyet**, 6 Ocak 1934; “Köylerde ilk tahsil nasıl olmalıdır?”, **Cumhuriyet**, 11 Temmuz 1932; “İlk tedrisat ve umumi okutma”, **Cumhuriyet**, 11 Mart 1934.

varılacaktı⁶⁷. CHP'nin 1935 yılındaki kurultayında ise köy ve köy eğitimi meselesi önemli bir yer tutmuş, bir Eğitim Komisyonu oluşturulmuş ve komisyonun kararları CHP programına alınmıştır. Bu kurultayda hazırlanan raporda, “köy çocuklarının köy hayatının ihtiyaçları doğrultusunda eğitilmeleri gereği” üzerinde durulmuştur⁶⁸. CHP programında köy eğitimi meselesinin yer alması, bu konunun ileriki dönemlerde daha fazla üzerine gidilmesini sağlamıştır. Artık köylüye hak ettiği değer verilmelidir.

1935 CHP programında eğitim alanında hedeflenen noktaya ulaşılabilmesinde öğretmenlere ağır görevler düştüğü belirtiliyordu. Selahattin Kandemir, köy öğretmenin bu görevi başarabilmesi için çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini ileri sürüyordu⁶⁹. Ona göre idari yetkileri genişletilecek köy öğretmenin, sosyolojik bilgilerini de kuvvetlendirmek gerekiyordu. Çünkü memleketin yükselmesi her şeyden önce sosyolojik bir konuydu⁷⁰.

Köy eğitimi ve köy öğretmeni yetiştirme konusunda düşünen ve önemli fikirler ileri sürenlerden birisi de, Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü Pedagoji bölümü öğretmeni Halil Fikret Kanat'tır. O, Mart 1935'te Kurun'da yayımladığı bir dizi makalede⁷¹; nüfusunun % 80'i köylerde yaşayan Türkiye'de sosyal ve ekonomik alanda yapılan inkılâpların tam anlamıyla yerleşmesinin, her şeyden önce köylerde yerleşmesine bağlı olduğunu ileri sürüyordu. Dolayısıyla, bu işi ne yayın organları ne bazen yolları köye düşen memurlar ne de parti yapabiliyordu. Bu işin üstesinden ancak köy öğretmenleri gelebilirdi. Fakat mevcut öğretmen okulları, bunu yapabilecek nitelikte köy

⁶⁷ İsmail Hakkı Tonguç, **age.**, s.440; Mustafa Ergün, **age.**, s.168.

⁶⁸ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.20; Osman Kafadar, **Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma**, Vadi yay., Ankara, 1997, s.295.

⁶⁹ Selahattin Kandemir, “Türkiye’de Köy Davası”, **Cumhuriyet**, 9 Eylül 1935.

⁷⁰ Selahattin Kandemir, “Köy öğretmeni bünyemizi derinden bilmelidir”, **Cumhuriyet**, 13 Eylül 1935. Kandemir’in köy kalkınmasında eğitimin önemi hakkındaki görüşleri için bkz. Selahattin Kandemir, **Köy Kalkınması Hakkında Rapor**, Ankara, 1938, ss.25-31.

⁷¹ Halil Fikret Kanat, bu makaleleri yayımlamadan Mehmet Emin Soysal’a bir mektup gönderir. Mektupta, bir seri makale yazacağını söyler ve Mehmet Emin Soysal’dan makaleleri çıktıkça kendisini tenkit etmesini ister. Amaç, bir münakaşa kapısı açıp köy eğitimi meselesini ciddi ve şuurlu bir biçimde ortaya atmaktır. Mehmet Emin Soysal, **Köy Enstitüleri Tarihçesi**, Bursa, 1943, s.10.

öğretmenleri yetiştirmekten uzaktı. Çünkü onlar, köy çocuklarını şehir hayatına bağlayarak köyden koparmaktaydı. Oysa tabiatın kucağında, geri kalmış köylerde veya bir bataklık kenarında kurulacak yeni tip öğretmen okullarında, köye seve seve gidecek ve burada muhakkak surette başarılı olacak öğretmenler yetiştirilebilirdi. Bu okulların geniş toprakları olmalı ve bu topraklar üzerinde öğrenciler bağ, bahçe, orman işlerinde eğitilmeli ve at, inek, tavuk gibi hayvanlar beslenmeliydi. Demir ağaç işleri ve kooperatifçilik de öğretilmeliydi. Tabii kültür ve pedagoji derslerine de yer verilmeliydi. Kanat'ın altı yıllık olmasını öngördüğü bu okullardan mezun olanlar, köylere gönderilecek ve kendilerine ev, tarla, bahçe verilecekti⁷². Fay Kirby'nin deyimiyle, Halil Fikret Kanat bu görüşleriyle o zamana kadar yazılıp söylenen şeyleri daha sistemli bir hale getiriyordu⁷³.

Köy öğretmeni yetiştirme konusunda bazı aralıklarla II. Meşrutiyet'ten beri süregelen fikri platformdaki arayışlar ve tartışmalar 1935 yılında Saffet Arıkan'ın MEB'e, İsmail Hakkı Tonguç'un da İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne getirilmesiyle yeni bir mecraaya kaymış, "köy öğretmeni yetiştirme politikası" üzerinde yoğunlaşmıştır.

⁷² Halil Fikret Kanat, "Yarının Muallimleri Nasıl Yetiştirilmeli?", **Kurun**, 24-27 Mart 1935, Bu makaleler Kanat'ın, **Milliyet İdeali ve Topyekûn Milli Terbiye**, Ankara, 1942 adlı eserinde tekrar yayımlanmıştır.

⁷³ Fay Kirby, **age.**, s.78.

III- KÖY EĞİTMENLİĞİ UYGULAMASI, KÖY ÖĞRETMEN OKULLARI VE BASINDAKİ YANKILARI

A- EĞİTMEN UYGULAMASINI HAZIRLAYAN NEDENLER, ESKİŞEHİR ÇİFTELER EĞİTMEN KURSU DENEYİMİ, EĞİTMEN KURSLARININ YAPISI VE EĞİTMENLERİN KÖYLERDEKİ ÇALIŞMALARI

1- Eğitim Uygulamasını Hazırlayan Nedenler

Türkiye’de ilköğretimin küçük köylere kadar yayılmasını sağlamak, öğretmeni köyde iğreti duran bir insan olmaktan çıkarıp köy yaşamında etkin bir üretici yapmak yolundaki ilk başarılı girişim “Köy Eğitimcileri Projesi” olmuştur⁷⁴. 1935 yılında Saffet Arıkan’ın MEB’e, İsmail Hakkı Tonguç’un da vekaleten İlköğretim Genel Müdürlüğü’ne getirilmesi, eğitimci deneyinin gerçekleşmesi için gerekli idari ve siyasi ortamın oluşmasına zemin hazırlamıştır. Köy eğitimcileri kursları ve köy öğretmen okulları, onların verimli çalışmaları ve işbirliği sayesinde faaliyete geçmiştir⁷⁵.

⁷⁴ İlhan Başgöz-E.H. Wilson, **age.**, s.161

⁷⁵ Köy Enstitüleri hareketinin de önde gelen fikri mimarı ve uygulayıcısı olan İsmail Hakkı Tonguç’un Türk eğitim düşüncesine getirdiği yeni görüşler, gerek Türkiye gerekse yurtdışında büyük ilgi görmüş bu konu üzerine çokça araştırma yapılmıştır. Fay Kirby, **Türkiye’de Köy Enstitüleri**, Ankara, 1962; Hürrem Arman, **Piramidin Tabanı, Köy Enstitüleri ve Tonguç**, Ankara, 1969; Şevket Gedikoğlu, **Niçin Eğitimcileri Kursları ve Köy Enstitüleri**, Ankara, 1949 ve **Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri**, Ankara, 1971; Mehmet Başaran, **Tonguç Yolu Köy Enstitüleri, Devrimci Eğitim**, İstanbul, 1974; Engin Tonguç, **Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç**, Ant yay., İstanbul, 1970.

Saffet Arıkan, bu göreve gelmeden önce Çanakkale Savaşları'na katılmış, I. Ordu Müfettişliği Kurmaylığı, Batı Cephesi Kurmay Başkanlığı, Moskova Askeri Ataşeliği gibi askeri görevlerde bulunmuştu. Askerlik görevinden ayrıldıktan sonra da Erzincan milletvekilliği ve CHP Genel Sekreterliği yapmıştır⁷⁶. Onun, eğitim üzerine konuşmaları Türkiye'nin gerçeklerini iyi bilen bir aydın olduğunu göstermektedir.

Saffet Arıkan, 1935 Eylülünde yaptığı bir açıklamada, henüz köy eğitim kursları açılmasından söz etmemekle beraber, gerek bunların gerekse köy öğretmen okullarının açılmasına dair ilk işaretleri veriyordu. Konuşmasında, köy eğitiminin köylünün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düşünülmesi gerektiğini ileri süren Arıkan; şehirlerde yetişen öğretmenlerin köylere istemeyerek gittiklerini, gittikten sonra da köyden kurtulmayı bir nimet saydıklarını söyledikten sonra şöyle devam ediyordu: *“Köy muallimi, köy hayatı şartları içinde ve köy muhitini andıran bir muhitte yetiştirilmelidir. O, kendisi köy hayatı yaşamalıdır ve köylünün ihtiyaçlarını ta mektepten kavramalıdır. Binaenaleyh bundan sonra kurulacak köy muallim mektepleri, mutlak köy muhiti içinde kurulmalıdır. Bu suretle köye gelirken muallim, alışmış olduğu başka bir muhitten koparılarak götürülmeyecektir. Bildiği, yaşadığı muhite gelecektir ve tabiatıyla kolaylıkla ısınacak, kolaylıkla köy hayatına intibak edecektir. Bununla beraber, böyle bir muallim, ameli vazifelerini ifa edecek bir tarzda yetiştirilecek. Artık onun kafası, fuzuli nazariyelerle doldurulmayacak, köyün ameli ihtiyaçlarını tatmin edebilecek ameli bilgilerle teçhiz edilecektir”* ⁷⁷.

Köy eğitimi hakkında çalışmaları olduğu için Saffet Arıkan tarafından İlköğretim Genel Müdürlüğü görevine getirilen İsmail Hakkı Tonguç ise eğitimcidir. Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra bakanlıkça Almanya'ya gönderilmiş resim iş, spor ve iş okulu konularında uzmanlık eğitimi görmüştür. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmen iken İlköğretim Genel Müdürlüğü görevine

⁷⁶ Erdoğan Başar, **Milli Eğitim Bakanları'nın Eğitim Faaliyetleri (1920-1960)**, MEB yay., İstanbul, 2004, s.314

⁷⁷ Ahmet Ağaoğlu, “Maarifte Yeni Esaslar”, **Cumhuriyet**, 23 Eylül 1935.

getirilir. 1935 yılında ilkin vekil⁷⁸, sonra da asil olarak 1946 yılına kadar İlköğretim Genel Müdürlüğü görevinde kalır. Saffet Arıkan'ın bakanlıktan çekilmesinden sonra da, Türkiye'nin en değerli Milli Eğitim Bakanları'ndan Hasan Ali Yücel'in desteğine kavuşur⁷⁹.

İ. Hakkı Tonguç'un, İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne getirilmesi hakkında bazı olumsuz görüşler olmuşsa da bakan Saffet Arıkan, Tonguç'a her zaman sahip çıkmıştır. Tonguç'un tayinine karşı yükselen itirazların, onun bu mevkiye layık olmadığı ve kayırıldığı yolundaki dedikoduların şiddetini; Arıkan'ın bakan oluşundan bir ay sonra, bu konuda bir basın toplantısı yapmak zorunda kalışından anlayabiliriz. Arıkan, yaptığı açıklamada Tonguç'un tayinindeki istisnayı, onun ideolojik ve mesleki anlamda güvenilecek bir kişilik olduğuna bağlamaktaydı. Bakanlığın önemle üzerinde durduğu dava köy eğitimiydi ve Tonguç da bu konuyla yakından ilgili olduğu için Mustafa Kemal'in de bilgisi dahilinde seçilip göreve getirilmişti⁸⁰. Bakanın sözleri, Tonguç'un tayininin tesadüfi bir iş olmadığını, yapılması istenen şeyleri yapabileceğine inanılarak göreve getirilen bir kimse olduğunu gösteriyordu. İsmail Hakkı Tonguç, köy eğitimi alanındaki başarılarıyla kendisinden beklenenleri fazlasıyla gerçekleştirmiştir.

Tonguç'a göre köy meselesi; köyde eğitim sorunu da içinde olmak üzere köyün manalı ve şuurlu bir şekilde canlandırılmasıdır. Köy, her şeyin temeli olmalıydı. Çünkü köyden güç almayan, köylünün katılmadığı işler başarılamazdı⁸¹.

⁷⁸ İsmail Hakkı Tonguç'un İlköğretim Genel Müdürlüğü görevine vekâleten atanması, Almanya'dan aldığı yüksek öğrenim belgelerinin yeterli olmadığının belirlenmesi nedeniyle olmuştur. Yalçın Kaya, **Bozkırdan Doğan Uygurlik Köy Enstitüleri**, Tıglat matbaacılık, İstanbul, 2001, s.150.

⁷⁹ İlhan Başgöz, **age.**, s.165.

⁸⁰ **Ulus**, 30 Temmuz 1935; **Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanları'nın Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri II**, Ankara, 1946, s.201.

⁸¹ İsmail Hakkı Tonguç, **age.**, s.22.

Tonguç, köylünün eēitimi konusunda şöyle dnmekteydi: *“Bugünkü köy okulu; tedris edilen maddeler, tedris şekilleri, tahsil müddetleri bakımından henüz bizim köylerimizin ihtiyaçlarına ve hususiyetlerine göre organize edilmemiştir. Bu itibarla okul, köylü ocuēuna hayatta iine yarayacak beceri ve bilgileri tam olarak verememektedir. Bu hata şüphesiz programların karakterinden, ēretmenlerimizi yetiştirme tarzından, köy terbiyesinde takib edilen metotların ve amaçların isabetsizliēinden ileri gelmektedir. Onun için ‘köy okulu’ mevzu etrafında; uzun müddet, realiteye müstenit, ileri pedagojik mtaarifelere uygun, ulusal kıymetleri yaratacak ve besleyecek mahiyette, tecrübelere dayanan bir mesaiye lüzum olduēu anlaşılmaktadır. Nazari pedagojiden çıkarılacak temelsiz hükümlerle bu büyük ii halletmeye imkân yoktur. Köy eēitiminin gayesi daha uurlu hareket edilerek saptanmak mecburiyetindedir”⁸².*

Köy ilköēretim sorununu Tonguç’un anlamamı olduēunu düşünenler, tayininden kısa bir süre sonra Başbakan İsmet İnönü’ye sunulmak üzere yazdıēı raporu incelemelidirler. Muhtıra niteliēindeki bu rapor, o güne kadar yabancı eēitim uzmanlarınca hazırlanmış raporlardan çok farklıdır. Raporu diēerlerinden ayıran başlıca nokta, köy eēitimi ve köy ēretmeni yetiştirme sorununu nitelik özellikleriyle olduēu kadar nicelik özellikleriyle de ele almış olmasıdır. Rapora göre; Türkiye’de demokrasinin siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel kurumlarının asıl dayanaēı olacak “memleketin efendileri”, sadece “Türk köylüsü” denilip geçilen şey deēildir. Bunlar, 400’den az nüfuslu yerleşim birimlerinde yaşayan ve bütün Türkiye nüfusunun yarısından fazlasını teşkil eden bir kitledir. Türkiye’nin en kapalı, en az deēimi köy toplumlarıdır. Buraların oēunda okul aēına gelmiş ocuk sayısı genellikle kırkı geçmemektedir. İte asıl mesele, bu “yarıdan fazla”ya eriebilmektir. Fakat devletin bunlara, klasik eēitim hizmetlerini

⁸² İsmail Hakkı Tonguç, “Köy ēretmen ve eēitmeni yetiştirme ii”, **lk**, VIII/46 (Aralık, 1936), s.261. Tonguç’un köy eēitimi hakkındaki diēer makaleleri için bkz. “köy eēitimi meselesi”, **lk**, XI/65 (Temmuz, 1938); “köy eēitimi meselesi”, **lk**, XI/66 (Aēustos,1938); “köy eēitiminin mahiyeti, prensipleri, teşkilatının esasları”, **lk**, XII/67 (Eylül,1938). Tonguç bu makalelerinde, köy eēitimi meselesinde başarılı olabilmek için köylünün hayatını şekillendiren hadiseleri bilmek gerektiēini belirtmiş, bunlar üzerinde durmuştur.

götürecek mali gücü yoktur. Halbuki, bu kitleyi modern medeniyetin şartlarına uygun bir seviyeye getirmeden siyasi, hukuki, sosyal vb. reformların başarıya ulaşması mümkün değildir⁸³. Muhtıra niteliği taşıyan bu raporun ana hatları şu şekildedir:

- 1933-34 istatistiklerine göre kentlerdeki ilkokul sayısı 1192, öğretmen sayısı 6853, öğrenci sayısı 254.517'dir. Köylerde 4999 ilkokul, 6786 öğretmen, 313.169 öğrenci vardır. Köylerde bir öğretmene 46, kentlerde 37 öğrenci düşmektedir. Okuma çağında 1.800.000 öğrencimiz vardır.
- Türkiye'deki 40.000 köyün, 32.000'inin nüfusu 400'den azdır. Türkiye nüfusunun 8.000.000'u bu köylerde oturmaktadır. Bu köylere okul açmak ve öğretmen göndermek imkan dahilinde değildir. Buralarda "gezici öğretmen ya da yarı yıllık" gündüzlü veya yatılı bölge okulları açılabilir.
- 32.000 küçük köyü eğitime kavuşturabilmek için yeni yollar aramalıyız. Bu köylerin durumunu keşfedilmemiş bir konu olarak ele alınıp hazırlanmak gerekir.
- Nüfusları 400-1200 arasında olan köy sayımız 7000'e yakındır. Buralarda üç öğretmenli 4-5 sınıflı ilkokul açılırsa 20.000 öğretmene ihtiyaç vardır.
- Nüfusları 1200'den fazla olan 514 köyümüz vardır. İdeal olarak her köye 3 öğretmen verirse 1500 öğretmene ihtiyacımız vardır.
- Kentlerde de eğitimin sağlıklı sürdürülebilmesi için en az 1500 öğretmen gerekmektedir.
- Şu an Maarif Vekâleti'nin eğitimde düzeni sağlayabilmesi için ilk etapta en az 15.000 öğretmene ihtiyaç vardır. Mevcut öğretmen okullarından bu ihtiyacı karşılamak yüz yıl sürebilir⁸⁴.

⁸³ Fay Kirby, **age.**, s.110.

⁸⁴ İsmail Hakkı Tonguç, **İlköğretim Kavramı**, Remzi kitabevi, İstanbul, 1946, s.266.

Bu şartlar içerisinde köye öğretmen yetiştirmede yeni bir yol bulunması ve olağanüstü tedbirlerin alınması gerekiyordu. Köy eğitim kurslarının kuruluşunda, Atatürk'ün fikri bakımdan önemli rol oynadığı görülmektedir. Nitekim bazı kaynaklara göre, Saffet Arıkan'a terhis edilmiş çavuşların köy öğretmeni olarak yetiştirilmesi için kısa süreli kurslardan geçirilmesini ilk defa Atatürk söylemiş ve hatta açılacak kurslara "Eğitmen Kursları" adının verilmesini de o teklif etmiştir⁸⁵. Reşat Şemsettin Sırer'e göre, bu tür bir uygulama Muhafız Alayı Kumandanı İsmail Hakkı Tekçe tarafından yapılmış; 1934 yılında muhafız kıtasına gelen erlere okuma yazma öğretilmiştir. Bu surette, askerlik süresince eğitilen erlerin, köylerine döndükleri zaman orada bazı hemşehrilerini kendiliklerinden okuttukları görülmüştür⁸⁶.

Mustafa Kemal Atatürk'le benzer meslek deneyimleri olan Saffet Arıkan, köy eğitimcileri yetiştirme projesini hemen benimsemiştir. Köy eğitimcileri projesi, MEB'deki üst düzey bürokratlarla görüşülmüş ve onların da desteği alınmıştır. Bakan Saffet Arıkan, İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'u Türk köyünü ve köylüsünü yerinde görmek, incelemelerde bulunmak üzere Anadolu'ya gönderir. Orta Anadolu gezisine çıkan İsmail Hakkı Tonguç; Kayseri, Yozgat ve Çorum köylerinde incelemelerde bulunur⁸⁷. Tonguç, bazı çavuşlara örnek dersler verdirmiş, onların çocukları eğitime işinde ne dereceye

⁸⁵ Bu bilgiler, Tahsin Uzer'in Trabzon'da yayımlanan **Yeni Yol** (13 Mayıs 1939) gazetesindeki açıklamalarına ve Hasan Fehmi Turgol'un Türk Tarih Kurumu toplantılarındaki açıklamalarına dayanmaktadır. Hasan Ali Koçer, **age.**, s.102; H. Raşid Öymen, "Köy Enstitülerine nasıl gelindi?", **Eğitim Hareketleri**, sayı 18 (Haziran 1956), s.30.

⁸⁶ Hasan Ali Koçer, **age.**, s.102. Eğitim fikrinin kaynağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. TAN gazetesinde çıkan habere göre, eğitim fikri Saffet Arıkan'a aittir. Bir diğer farklı görüşü de Fay Kirby ileri sürmüştür. Ona göre fikir, Tonguç'un olmalıdır. Aslında fikrin kökeninin aranıp bulunması pek önemli de değildir. Önemli olan bu fikrin uygulama olanağının olup olmadığını anlamak, sonra da onu hayata aktarmaktır. Bu bakımdan başarıyı Tonguç'a vermek gerekecektir. Ahmet Emin Yalman, "14 Milyon Türk Köylüsüne Uzatılan El", **Tan**, 23 Kasım 1937; İlhan Başgöz, **age.**, s.170.

⁸⁷ Engin Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi, İsmail Hakkı Tonguç**, Güldiken yay., Ankara, 1997, s.278.

kadar başarılı olabileceklerini gözleriyle görmüştür⁸⁸. Bakanlık ilgilileri görmüştür ki; çavuşlar, okulu olmayan köylerin bir kısmında köy çocuklarını okutuyorlar. Boş vakitlerde kimseden destek görmeden, basit usullerle gönüllü öğretmenlik yapıyorlar. Bunun üzerine, çavuşların en yeteneklilerinin toplanıp eğitmen olarak yetiştirilmesi kararlaştırılmıştır. Yetiştirilmesi düşünülen eğitmenler sayesinde Türk köylüsünün Osmanlı'dan beri yüzyıllardır süren cehaleti ortadan kalkacak, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bilinçli ve eğitilmiş bireyleri olarak hayatlarına devam edeceklerdi.

İncelemelerden olumlu sonuçlar alınması üzerine köy öğretmenlerinden, ilköğretim müfettişlerinden ve ilkokul öğretmenlerinden bir komisyon⁸⁹ oluşturularak, köylüye okutulması en faydalı dersler tespit edilmiştir. İzmir Milli Eğitim Müdür Yardımcısı M. Rauf İnan, Ankara İlköğretim Müfettişlerinden M. Emin Soysal, Edirne Başöğretmenlerinden Murat Özgün, Germencik Başöğretmeni Mehmet Tuğrul, Ankara Başöğretmenlerinden Necati Öngay, Bucak Başöğretmeni Tahsin Gülöksüz, Tekirdağ İlköğretim Müfettişlerinden M. İlhan Görkey Ankara'ya çağrılarak Mayıs ve Haziran ayları boyunca çalışmışlardır. Komisyon üyeleri; öğretmenlerin çalışma yönetmeliğinin hazırlığını yapmışlar, kurs programlarının temel ilkelerini saptamışlar, köylere gittikleri zaman kullanacakları kılavuz kitapları ve birinci, ikinci, üçüncü sınıf ders kitaplarının yazılması işine başlamışlardır⁹⁰.

⁸⁸ Bir denemede Kurtuluş Savaşı'na katılan bir çavuş, çocuklara şöyle bir ders verir: *"Siz hiç babanızdan savaş sözü duydunuz mu?"* Bir tepki gelmez. *"Savaş demek, gavurlarla girtlaşmak demek. Hem de nasıl! Dişe diş, başa baş. Gelir, girer herif senin topraklarına, ananı bacını keser, ekileni ezip geçer."* Sonra mintanının sağ kolunu sıyrır, ortaya dirsekten aşağısı olmayan bir kol çıkar. Onu, önündeki masaya vurarak haykırır: *"Bu yarım kolu görüyor musunuz? Bu gavurla savaşırken oldu. Köyümüzü, tarlamızı korumak için tüfeğin, güllenin karşısına dikildiğimiz zaman koptu. Odumuz, ocağımız bedava kalmadı, bize. Ne kanlar döktük, ne canlar verdik. Aklınızı başınıza alın. Yurdun bekçiliğini iyi yapın."* Tonguç, bu denemeden söz ederken; *"Bir savaş alanını, tüm renkleriyle öylesine göz önüne serdi ki, o yangının ortasındaymışız gibi geldi bize"* der. Engin Tonguç, *age.*, s.279.

⁸⁹ **Akşam**, 3 Haziran 1936; **Cumhuriyet**, 11 Temmuz 1936; **Tan**, 22 Temmuz 1936, **Ulus**, 6 Ağustos 1936.

⁹⁰ Engin Tonguç, *age.*, s.280.

Köy eğitim kursları açma projesi ilk defa Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan tarafından 26 Mayıs 1936'da TBMM'de, bakanlığın bütçesi görüşülürken açıklanmıştır⁹¹. Arıkan açıklamasında, o günkü nüfusa göre yaklaşık olarak 1.850.000 ilkokul çağındaki çocuktan şehir, kasaba ve köylerde sadece 658.000'inin okuyabildiğini; bunun kasaba ve köylere taksim edilmesi halinde 370.000'inin köy okullarında, 310.000'inin de şehir okullarında okuduğunun görüleceğini söylemiştir. Oysa, köy nüfusunun genel nüfusun % 75'ini teşkil ettiği düşünülürse, şehirlerdeki nüfusun % 68'inin, köylerde ise sadece % 25'inin okuduğu görülecektir.

Bu tarihte ilkokul öğretmeni durumu da şöyledir: Toplam 13.834 ilkokul öğretmeni vardır. Bunun 3518'i erkek, 3415'i kadın olmak üzere, 6933'ü şehirlerde görevlidir. Köylerde ise; 5825'i erkek ve 1076'sı kadın, toplam 6901 öğretmen bulunmaktadır. Buna karşılık şehirlerde 1165, köylerde ise 5186 ilkokul mevcuttur. Saffet Arıkan'a göre, mevcut ilköğretmen okullarının yılda yaklaşık olarak 650 mezun verdiği düşünülür ve ilköğretim kadrosundan her yıl emeklilik, istifa vb. sebeplerle ayrılanlar bundan çıkarılırsa; her yıl ilköğretim kadrosuna takriben 300-350 öğretmen geçiyor demektir. Bu durumda, okulsuz 35.000 köye öğretmen bulabilmek için aşağı yukarı bir asır beklemek gerekmektedir.

Saffet Arıkan, daha sonra köy eğitimi probleminin çözümünde izlenecek yeni politikanın en önemli gerekçesi olan Türkiye'nin demografik özellikleri üzerinde durmuştur. Şöyle ki, 1927 istatistiklerine göre, Türkiye'deki köylerin nüfusunu beş kategoriye ayırmak mümkündür:

1. kategori : 1200'den fazla nüfuslu	514 köy,
2. kategori : 800-1000 nüfuslu	1.427 köy,
3. kategori : 400-800 nüfuslu	5.500 köy
4. kategori : 150-400 nüfuslu	16.000 köy,
5. kategori : 150'den az nüfuslu	16.000 köy.

⁹¹ **TBMM Zabıt Ceridesi**, 26 Mayıs 1936, XI. Dönem, Birleşim:68, s.245-246. Bkz. ek 1.

Buna göre, köylerde açılacak bir sınıfın haddi asgari olarak 40 kişi kabul edilirse, 32.000 köyde çocukların adedi 40'tan aşağıdır. Bazı yerlerde 15'ten aşağı bile düşmektedir. Bu durum karşısında, bütün köylerin öğretmen ve okul ihtiyacının karşılanması için hem zaman hem de çok para gerekmektedir. Onun için, mevcut sistemin değişmesi şarttır. Saffet Arıkan, bu gerçekten hareketle düşünülen eğitim sistemini şöyle açıklar:

“Muhterem arkadaşlar; düşündüğümüz şudur: Bugün kahraman ordumuz, bütün memlekete şamil ve başlarında binlerce zabiti olan bir mekteptir. Bâhusus, harf inkılabından sonra orduda okuma, yazma bilenlerin miktarı % 90'ı geçmiştir. Hele küçük zabıtlık yapmış olanlar, bugün köylerde mükemmelen muallimlik yapmaktadırlar. Bunlar bizim için çok kıymetli ve köylerde oturan, köylü ile hemhâl olan, köylünün dertlerinden anlayan elemanlardır. Bu gibi unsurlardan istifade etmek istiyoruz. Bunların keyfiyetçe en iyilerini toplayarak ve Ziraat Vekâleti ile teşriki mesai ederek, yedi-sekiz aylık bir kurstan geçireceğiz. Bunlara verilecek vazife, köylüye okuyup yazma; faize kadar basit hesap öğretmek, Türk tarihi ve coğrafya hakkında mükemmel ve fakat temelli mâlûmat vermek, aynı zamanda hayat bilgisi işini ve ziraat bilgilerini köylüye ameli olarak öğretmektir.”

Saffet Arıkan'ın TBMM'deki açıklamasına göre, bu uygulama, bilhassa nüfusu az olan köylerde yapılacaktı. Kurslarda yetiştirilen elemanlar, köylerde yalnız başlarına bırakılmayacaktı. 8-10 köy için, ilköğretmen okullarından mezun olan bir öğretmen tayin edilecek; bu zat hem köyde oturan eğitimcilerin mesaisini kontrol edecek hem de onların veremeyeceği dersleri konferans şeklinde oradaki öğrencilere ve halka anlatacaktı. Saffet Arıkan, TBMM'de 26 Mayıs 1936'da yaptığı bu konuşmasında; söz konusu kurslar için Ziraat Vekaleti bütçesine aynı yılın son ayına mahsus olmak üzere 10.000 TL tahsisat konulduğunu açıklıyor ve bunun Meclis tarafından kabul edilmesini rica ediyordu⁹².

⁹² **Akşam**, 27 Mayıs 1936; **Cumhuriyet**, 27 Mayıs 1936; **Tan**, 28 Mayıs 1936.

Saffet Arıkan, TBMM’de yaptığı bu konuşmayla köylünün eğitimi için ordudan yararlanılacağını ve “Köy Eğitimleri Yetiştirme Kursları”nın kurulacağını açıklamıştır. Bu konuşmadan çok kısa bir süre sonra Temmuz 1936’da, ilk eğitim kursu Eskişehir’in Mahmudiye Bucağı’nın Çifteler Çiftliği’nde açılmıştır.

2- Eskişehir Çifteler Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursu Deneyimi ve Sonuçları

İsmail Hakkı Tonguç, köyün eğitmene olan ihtiyacını şu şekilde dile getirmekteydi: *“Köy eğitimi ve öğretimi işi kendi reel şartlarıyla birlikte düşünülünce, bilhassa işlek yollardan, pazarlardan uzak köylerde büsbütün ayrı bir tablo göstermektedir. Bu tip köylerde her şeyden önce; köylünün üretimini artırma, köyde sıhhati tehdit eden etmenleri giderme, köylüyü her bakımdan bugünkünden daha yüksek bir hayat seviyesine çıkarma gibi çetin ve hayati işler köy eğitimi probleminde ön plana alınması gereken meseleleri oluşturmakta; okuma, yazma, hesap, yurt ve yaşama bilgisi gibi klasik bilgilerin, bu hayati kıymeti taşıyan gayeleri gerçekleştirmek için birer vasıta olmaları gerekmektedir. Bu ülküleri güden bir eğitim siyaseti takip edilmeden hareket edildiği takdirde okul, köyün hayatına kat’iyyen hakim olamamaktadır. Bu itibardır ki müstakbel köy öğretmenin; eğitim, öğretim ve tarım işlerini başarabilecek kudrette bir ‘eğitmen’ olması gerekmektedir”⁹³.*

Tonguç’un ifadelerinden yola çıkarak ‘eğitmen’ sözcüğünün rastgele ortaya atılmış bir terim olmadığını söyleyebiliriz. Eğitmen, sırf bambaşka bir kaynaktan devşirilmiş olduğu için ve daha az mesleki tahsili olduğu için değil;

⁹³ İ. Hakkı Tonguç, **Köyde Eğitim**, Devlet basımevi, İstanbul, 1938. Gazetelerde de eğitim sorununa değinilmekte ve sayısal panoramalardan hareketle “eğitmen” uygulaması desteklenmekteydi. **Akşam**, 21 Kasım 1936; **Cumhuriyet**, 11 Temmuz 1936; **Son Posta**, 18 Kasım 1936; **Tan**, 2 Temmuz 1936; **Ulus**, 13 Ekim 1936.

başlıca işlevinin çocuk okutmaktan ziyade “eğitim” oluşu sebebiyle öğretmenden farklıydı⁹⁴. Türkiye’de nüfusu az olan köylerin öğretmen gereksinimlerini karşılamak amacıyla açılan kısa ve hızlandırılmış özel kurslarda yetiştirilen, üç sınıflı köy okullarında ders verme yetkisi kazananlara “köy eğitmeni” adı verilir. İlk olarak MEB ve Tarım Bakanlığı işbirliğiyle 1936 yaz ayında Eskişehir yakınlarındaki Mahmudiye Çiftliği’nde bir eğitmen kursu açılır⁹⁵.

MEB ve Tarım Bakanlığı işbirliğine göre; eğitmenin okul ve öğretimle ilgili çalışmalarını MEB yüklenecek, onların aynı zamanda bilgili birer çiftçi olmasını sağlamak için gerekli çalışmayı Tarım Bakanlığı yapacaktı. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş oluyordu. Eğitmen kişiliğinde köye, yalnız bir öğretmen değil; modern tarımı bilen, yeni üretim araçlarıyla donatılmış iyi bir çiftçi de girecekti. Üstelik bu yolla, öğretmen köy hayatının bölünmez bir parçası olacak, ilk fırsatta köyden kaçmak, bir kente kapağı atmak için uğraşmayacaktı⁹⁶.

Eğitmen kursunun Mahmudiye Çiftliği’nde açılmasının nedeni, Çifteler Çiftliği harasının araçlarından ve oradaki tarım elemanlarından yararlanmaktır. Mahmudiye Çiftliği’nde tarım; geniş arazi üzerinde modern usullerle yapılıyor, çiftliğin çayırlarında hayvan besleniyor, tarımla ilgili her iş kolunda irili ufaklı bir çalışma bulunabiliyordu⁹⁷.

⁹⁴ Fay Kirby, **age.**, s.113. “Eğitmen” sözcüğü hakkında bkz. **Tan**, 5 Mart 1937; **Ulus**, 3 Mart 1937.

⁹⁵ İsmail Hakkı Tonguç, **İlköğretim Kavramı**, s.298.

⁹⁶ İlhan Başgöz, **age.**, s.172-173.

⁹⁷ Köy eğitmeni yetiştirme kursunun açıldığı yer, daha önceleri ve kursun açıldığı dönemde çiftlik ve hara olarak kullanılmaktaydı. Hara ve çiftlik, Kumarcı Mustafa denilen bir derebeyinin geçmişteki 1 milyon dönümlük arazisi üzerindeydi. Seydi suyunun geçtiği bu verimli arazide tarımın yanında hayvancılık da yapılıyordu. Kumarcı Mustafa, Sakarya nehrinin kaynağına yakın, yıllar sonra bile ‘Kumarcı Adası’ adıyla açılan küçük bir adadaki kulede otururdu. II. Mahmut Dönemi’nde buradan geçen orduya yiyecek vermediğinden ve buyruklara boyun eğmediğinden üstüne Bursa valisi gönderilmiş, kanlı bir çatışmadan sonra Kumarcı asılmış ve kulesi de yıktırılmıştı (1813). Böylece arazi ve hayvanlar devlete geçmişti. 1815’te orduya at yetiştirmek amacıyla hara kurulur. Meşrutiyet Dönemi’nde çoğunlukla Dobruca bölgesinden gelen Rumeli göçmenleri araziye yerleştirilir. 35 köy kurularak toprak dağıtılır. Mahmudiye, bu köylerden biridir. Haraya 60-70 bin toprak kalır. Engin Tonguç, **age.**, s.283.

1936 yılının yazında ilk eğitimci adayları köylerden seçilir. Eğitimci adaylarının seçilmesinde köy halkına sorumluluk tanınır. Bu yöntem, eğitimci deneyinin ilk yıllarında çok iyi sonuçlar verir. Köylü, kısa bir zaman sonra köyüne öğretmen olarak gelecek ve çocuklarını okutacak adamları seçerken büyük bir olgunlukla hareket eder⁹⁸.

Kursa alınan eğitimci adaylarının askerliğini yapmış, onbaşı veya çavuş rütbesi almış, okuryazar köylü gençlerden olmaları gerekmekteydi⁹⁹. Kursa, Ankara'nın merkez kazasına bağlı köylerden 79 erbaş çağırılmış; ayrıca Tunceli'den de katılanlar olmuştur¹⁰⁰.

Eskişehir-Çifteler köy eğitimci kursunun yöneticiliğine Ankara İlköğretim müfettişlerinden M. Emin Soysal¹⁰¹ atanmıştır. Kursta, iki ilköğretim müfettişi ve on iki öğretmen görevlendirilmiştir¹⁰². Köy eğitimci kursu 84 erkek eğitimci adayıyla eğitime başlamıştır. Köy eğitimci adayları 8-10 kişilik iş gruplarına ayrılmışlar, her grubun başına da öğretmen okulu mezunu köylerde başarıyla görev yapmış bir öğretmen ve ziraat okulu mezunu ziraat memuru verilmiştir. Kursun bir müdürü, eğitim ve öğretim işlerini yürüten, programları düzenleyen bir eğitim şefi vardır¹⁰³. 8-10 kişilik iş gruplarına ayrılan eğitimci gruplarına; Atilla, Sakarya, Dumlupınar, Teoman, Çaldağı, Kültekin, Erciyes, Tunceli, Arslan, Oğuz isimleri verilmiştir¹⁰⁴.

⁹⁸ İlhan Başgöz, *age.*, s.172.

⁹⁹ **Akşam**, 5 Aralık 1936; **Ulus**, 13 Ekim 1936.

¹⁰⁰ **Ulus**, 29 Ekim 1936.

¹⁰¹ Çifteler'deki çalışmaları, Saffet Arıkan tarafından çok beğenilen Soysal, sonrasında İzmir Kızılçullu'da açılacak köy öğretmen okulu müdürlüğüne atanacaktır. Cemil Öztürk, *age.*, s.144.

¹⁰² **Ulus**, 20 Ekim 1936.

¹⁰³ Mevlüt Kapan, **Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara, 2002, s.30.

¹⁰⁴ Sadrettin Celal Antel, "Köy Kalkınması için Kültür Bakanlığı'nın Aldığı Tedbirler", **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21, (Ocak 1937), s.156.

Çifteler köy eğitmeni yetiştirme kursunda matematik, türkçe, yurt ve yaşam bilgisi gibi genel kültür derslerinin yanında; tarla ziraati, ziraat aletleri, tohum, yem, hayvancılık, sütçülük, süt mamulleri, arıcılık, tavukçuluk, ipek böcekçiliği gibi ziraat dersleri de vardı. Bu derslerden başka, köy eğitmeni adaylarına Ankara Yapı Mektebi öğretmen ve öğrencileri tarafından inşaat işleri de öğretilmekteydi. Köy eğitmen adayları üç tip okul binası inşa etmeyi öğreniyordu:

- Bir dershaneli temelleri taş, duvarları kerpiç, üstü yerli kiremitlerle örtülü öğretmen evi bulunan köy okulu binası.
- Üç dershaneli temelleri taş, duvarları tuğla, üstü Eskişehir kiremidiyle örtülü bina. Bu bina yalnız gündüz talebesi olan ve nüfusları bini bulan köyler için bir okul binası örneğidir.
- Üçüncü tip bina, iki dershanelidir. Bodrum katında mutfak, çamaşırhane, yemekhane vardır. Zemin katında iki dershane, çatı arası katında ise yatakhane vardır. Bu bina pansiyonlu talebesi olan köy okulu tipidir¹⁰⁵.

Ankara Yapı Mektebi öğretmenleri ve öğrencileri tarafından yapılan binalarda, köy eğitmen adayları bizzat görev alıp inşaatın her safhasında çalışmaktaydılar. Kursiyerlerin inşaat işlerinde çalışmasından anlaşılabileceği gibi kursun ders ve iş programları, klasik öğretmen okullarının eğitim ve öğretim programlarından farklıdır. Köy eğitmenleri projesi, köylünün ihtiyaçlarını karşılayacak, köy yaşamında kullanılabilecek eğitim ve öğretim tekniklerini içinde barındırmaktadır¹⁰⁶.

İlköğretim Genel Müdürlüğü, eğitmen kursunun çalışmaları için katı bir program hazırlayıp bunun uygulanması için zorlamada bulunmamıştır. Yalnızca, öğrenilecek kuramsal bilgilerin ve tarımla ilgili konuların çerçevesi çizilmiştir.

¹⁰⁵ İsmail Hakkı Tonguç, **agm.**, s.266-267.

¹⁰⁶ Köy eğitmenlerinin, Çifteler'deki çalışmalarından görüntüler için bkz. ek 2.

Geri kalan her şeyin çiftlik hayatındaki çalışmalar boyunca deneylerden ortaya çıkması, böylece bu kursun ilerideki eğitim öğretim programları için tam bir deneme olması beklenmiştir¹⁰⁷.

Eskişehir Çifteler Kursu faaliyetlerinin birinci devresi, Kasım 1936 ortasında sona ermiş ve yapılan uygulama derslerinde % 80 başarı elde edilmiştir¹⁰⁸. Eğitimci adaylarının aldıkları eğitim Ankara Gazi Çiftliği'ndeki 10. Yıl İlkokulu'nda kontrol edilir. Eğitimci adaylarından biri, bakan Saffet Arıkan, İlköğretim Genel Müdürü İ. H. Tonguç, milletvekillerinin ve diğer devlet ileri gelenlerinin huzurunda Gazi Çiftliği Yatı Mektebi öğrencilerine okuma dersi verir¹⁰⁹. Ertesi gün de eğitimci Ankara Halkevi'nde "Çoban" ve "Yarım Osman" adlı piyesleri oynarlar. Eğitimcilerin bu müsamerede gösterdikleri başarı da izleyenlerce sevinç ve hayranlıkla karşılanır¹¹⁰.

Kursun yarı devresinde düzenlenen ve yoğun ilgi gösterilip övgüler yağdırılan bu müsamereden sonra eğitimci adayları, stajyer olarak kendi köylerine gönderilmiş¹¹¹ ve buralarda son derece başarılı çalışmalar yaptıktan

¹⁰⁷ Kurs Müdürü Emin Soysal'ın, İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği çalışma rapor ve planları, Eğitimci Kursları Teşkilatı ve Programı hakkında çok önemli birinci elden kaynak niteliği taşımaktadır. Raporlar dikkatle incelenirse projeye ne kadar önem verildiği, uygulamaların ne kadar ciddi yapıldığını görmek mümkün olacaktır. **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937), ss. 84-110 Bkz. ek 3.

¹⁰⁸ İ. Hakkı Tonguç, **agm.**, s.267

¹⁰⁹ Kursun yarısında çalışmaları basın ve kamuoyuna tanıtmak amacıyla düzenlenen bu deneme dersinden sonra, eğitimci hareketi çok beğenilmiştir. Yazarlar, bu numune dersle ilgili görüş ve hayranlıklarını köşelerinden aktarmışlardır. Hasan Ali Yücel, "Köye Doğru", **Akşam**, 29 Kasım 1936; **Ayın Tarihi** (Kasım 1936), s.481; Asım Us, "Mühim Bir Derdimiz", **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937), ss. 135-137.

¹¹⁰ A. Emin Yalman yazısında, kendi yazdıkları oyundan önce Aka Gündüz'ün "Yarım Osman" adlı piyesini sergileyen eğitimcilerin başarısı üzerinde durarak şöyle der: "*Kendi oyunlarını görmeseydim Aka Gündüz'ün oyununun köy hayatından alınmış, iyi yazılmış bir oyun olduğuna hükmedecektim. Aka Gündüz darılmasın ama köylü dayılar, köy piyesi yazmak ve tertip etmekte kendisini bastırılmışlardır*". A. Emin Yalman, "Köşe Işık Taşıyacak Köylüler", **Kültür Bakanlığı Dergisi**, s.140.

¹¹¹ Bahattin Uyar, **age.**, s.144. Ankara'nın köylerine stajyer olarak atanan eğitimcilerden 33'ü kendi köyüne, 23'ü kendi köyüne yakın köylere, 24'ü ise köy ve bölge başöğretmenleriyle olan ilişkilerine göre yabancı köylere atanmışlardır. Ankara'nın Ayaş ilçesinde görev yapacak eğitimcilerin görev bölgeleri için bkz. ek 4.

sonra, 1937 ilkbaharında kursun ikinci devresi için tekrar Çifteler'e dönmüşlerdir¹¹².

Deneme niteliğindeki Çifteler Eğitim Kursu'ndan¹¹³ başarılı sonuçlar alınması üzerine Kültür Bakanlığı 1937-38 öğretim yılında eğitim kurslarının sayısını arttırmaya karar vermiştir¹¹⁴. Nitekim bu öğretim yılı için Kültür Bakanlığı'nın ilgili memurları Ankara'nın Çubuk, Ayaş, Polatlı; Afyon'un Aziziye; Erzincan'ın Kelkit, Tercan, Pasinler kazalarında, Eskişehir, Kars, Edirne ve Kırklareli civarında eğitim kursları için öğrenci seçmeye başlamıştır¹¹⁵. Nihayet 18 Nisan 1937'de Eskişehir¹¹⁶, Edirne¹¹⁷, Kocaeli¹¹⁸, Erzincan¹¹⁹ ve Kars'ta eğitim kursları açılması kararlaştırılmıştır.

Kültür Bakanı Saffet Arıkan'ın TBMM'de 26 Mayıs 1937'de yaptığı açıklamaya göre, bu kurslara toplam 650 öğrenci alınmıştır. Bakan, bu miktarın ileriki yıllarda kademe kademe arttırılarak; 1600, 2500 ve 3000-3500'e

¹¹² "Büyük Kültür Seferberliği", **Ulus**, 3 Mart 1937.

¹¹³ 1936 Temmuzunda Çifteler'de açılan eğitim kursunun, bakanlıkça onaylanmış bir programı, bir yönetim tarzı, eğitmenin köyde uygulayacağı programı, hatta okutacağı kitapları yoktu. Bu meseleler, kursun iç bünyesinden, günlük yaşayışından hareketle bizzat kursu yönetenlerce işbaşında ele alınmıştı. Hatta açılışından 3 ay sonra kursu ziyaret eden Ş. Gedikoğlu'nun verdiği bilgilere göre, bu tarihte ne kursun ne de çalışan öğrencilerin üzerinde uzlaşmış bir adı vardı. Bundan dolayı yazarlarca; "köy kalkınma kursu", "asker muallim", "yeni köy öğretmenleri", "köy terbiyecileri", "çavuş kursu" gibi başlıklarla tanıtılmışlardı. Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.136.

¹¹⁴ **Akşam**, 17 Şubat 1937; **Cumhuriyet**, 17 Şubat 1937; **Tan**, 17 Şubat 1937.

¹¹⁵ "Eğitmen kursları", **Tan**, 7 Mart 1937; "Köyler için eğitim seçiliyor", **Ulus**, 6 Mart 1937.

¹¹⁶ Eskişehir eğitim kursundan Kasım 1937'de, 67 eğitim mezun olmuştur. ' Eskişehir Köy eğitimleri kursu ', **Akşam** , 1 Kasım 1937.

¹¹⁷ Edirne eğitim kursundan Kasım 1937'de 97 eğitim mezun olmuştur. **Tan** , 1 Kasım 1937; **Ulus** , 3 Kasım 1937

¹¹⁸ Arifiye eğitim kursu çalışmaları için bkz. **Akşam**, 22 Eylül 1937; **Cumhuriyet**, 30 Ekim 1937; **Tan**, 3 Kasım 1937; **Ulus**, 1 Kasım 1937.

¹¹⁹ Erzincan eğitim kursu için bkz. **Akşam**, 19 Kasım 1937; **Son Posta**, 8 Kasım 1937.

çıkarılabileceğini ve böylece köylerdeki öğretmen buhranının sekiz on sene içerisinde giderilebileceğini kaydetmiştir¹²⁰.

Eğitmen denemesinden elde edilen sonuçlara göre TBMM’de 3238 sayılı 11 Haziran 1937’de “Köy Eğitmeni Yetiştirme Kanunu” kabul edilir ve 24 Haziran 1937’de de yürürlüğe girer¹²¹. Herhangi bir konuyla ilgili kanunun; eğitim çalışmasını izlemesi ilk defa görülmekteydi. Bakanlıktaki usule göre açılacak bir okulun veya girişilecek bir eğitim çalışmasının önce kanunu hazırlanır, çalışması arkadan gelirdi. Eğitmen denemesi ise işi tersine çevirmekle uygulama olanağı düşünülmeden kağıt üzerinde maddeler sıralama geleneğini bozmuştur¹²². Kanunun, bir deneme evresinden sonra çıkmasından dolayı da, kanunun kabulüne kadar basında köy eğitmenleri projesi hakkında değişik isimlere rastlamaktayız: Köy Muallim Okulu¹²³, Çavuş öğretmen¹²⁴, Yeni köy öğretmenleri¹²⁵, Köy terbiyecileri¹²⁶, Çavuş kursu¹²⁷ gibi.

Köy Eğitmenleri Kanunu, meclise sunulurken, eğitmen projesinin hayata geçirilmesini zorunlu kılan nedenler “Köy Eğitmenleri Kanunu’nun Mucip Sebepleri” başlığı altında etraflıca açıklanmıştır¹²⁸. Gerekçede, köy eğitmenliğini olumlu bir tedbir olarak belirtmek için ileriye sürülen sebepler şöyle özetlenebilir:

- Köylü vatandaşlarımızdan 6.836.839 kişi, nüfusu 400’den az olan dağınık köylerde yaşamaktadır.

¹²⁰ **Cumhuriyet**, 27 Mayıs 1937; **Tan**, 27 Mayıs 1937; **Ulus**, 27 Mayıs 1937. **TBMM Zabıt Ceridesi**, 26 Mayıs 1937, XVIII. Dönem, Birleşim:65, s.259. Bkz. ek 1.

¹²¹ Cemil Öztürk, **age.**, s.145.

¹²² İlhan Başgöz, **age.**, s.177.

¹²³ **Ulus**, 13 Ekim 1936.

¹²⁴ **Ulus**, 6 Ağustos 1936.

¹²⁵ **Ulus**, 29 Ekim 1936.

¹²⁶ **Ulus**, 19 Kasım 1936.

¹²⁷ **Ulus**, 22 Aralık 1936.

¹²⁸ **Köy Eğitmenleri Kanun ve Talimatnamesi**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1938 Bkz. ek 5.

- Şehir ve kasabalardaki ilkokullar için işbaşında bulunanlardan başka 2570; nüfusları 800'den fazla köyler için 6600; nüfusları 400-800 arasındaki köyler için de 3700 öğretmene ihtiyaç vardır. Her birinin nüfusu 400'den az olan 32.000 köyün öğretmen ihtiyacı bu hesabın dışındadır. Bu 32.000 köyün nüfusu 6.836.839'dur.
- Belirtilen öğretmen ihtiyacını ilköğretmen okulları, nicelik ve nitelik yönünden karşılayamamaktadır.
- Bu duruma göre eğitmen, köyün şartlarına uyum sağlayacak nitelikte olmalı ve ona göre seçilip yerleştirilmelidir.
- Bir ziraat mevsimi esnasında yedi sekiz ay kurs, ondan sonra da köylerde dört ay staj gören eğitmen namzetlerinin işleri başında da yetiştirilmeleri gerekeceğinden sekiz on köyden bir bölge oluşturulması ve her bölgede kursa katılmış bir ilkokul öğretmenin gezici başöğretmen olarak istihdam edilmesi, eğitmenlerin işlerini sık sık kontrol ettirmek ve onları iş başındayken de yetiştirmek bakımından gereklidir¹²⁹.

Gerekçede ileri sürülen nedenlerden, yüzyıllar boyunca geri kalmış bir işin nitelik ve nicelik yönünden önemli olan cephesini, uzun zaman için yine yüzüstü veya sürüncemede bırakmaktansa az çok işler bir hale getirmek için ivedilikle tedbire başvurulmak istendiği anlaşılmaktadır.

Kanunun çıkarılma gerekçesi ortaya konduktan sonra, aşağıda maddeleri verilen “Köy Eğitmenleri Kanunu” 3238 sayı ile 11 Haziran 1937’de TBMM’de kabul edilmiştir¹³⁰:

¹²⁹ Nevzad Ayas, **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi Kuruluşlar ve Tarihçeler**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1948, s.335.

¹³⁰ **Cumhuriyet**, 11 Haziran 1937.

1. Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin eğitim öğretim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere köy eğitimcileri istihdam edilir.
2. Köy eğitimcileri, Maarif ve Ziraat Vekillikleri tarafından ziraat işlerini yaptırmaya elverişli okul veya çiftliklerde açılan kurslarda yetiştirilir. Eğitimci yetiştirme kurslarının masrafları, Maarif ve Ziraat Vekillikleri bütçesinden ödenir.
3. Maarif Vekilliği'nce seçilecek ve mezun sayılarak kurslara vazife görmek üzere gönderilecek ilköğretim müfettişleri ile ilkokul öğretmenleri, bu kurslarda bulundukları müddetçe kazanılmış hakları olan maaşlarını ve makam ücretlerini tam olarak alırlar.
4. Eğitimci bulunan köylerden lüzumu kadarı birleştirilerek bir bölge teşkil edilir. Her bölgeye gezici bir başöğretmen veya öğretmen tayin olunur ve bunlar köy eğitimcisi yetiştirme kurslarına iştirak etmiş ilkokul öğretmenlerinden seçilir. Gezici öğretmen veya başöğretmenlerin kazanılmış hakları olan maaş ve makam ücretleri, mensup oldukları hususi idare bütçelerinden ödenir.

Bunların gezmeleri için harcırah mukabili olarak bölge merkezi haricinde vazifede geçirecekleri her gün için 100 kuruşa geçmemek üzere, Maarif Vekilliği'nce tayin edilecek miktarda adı geçen vekillik bütçesinden ödeme yapılır.

5. Köy eğitimcilerine, İcra Vekilleri Heyeti'nce tasdikli kadrolarda tespit edilecek miktar üzerinden ve Maarif Vekaleti bütçesine mevzu vilayetlere yardım tahsisatından alakadar vilayetlerce aylık ücret; Ziraat Vekaleti bütçesinden de parasız tohum, fidan, damızlık ve ziraat aletleri gibi vesait verilir.

6. Köy eğitimcilerinin kurslara alınmaları, yetiştirilme tarzları, köylerdeki ödevleri, beşinci maddede yazılı vesaiti icabında köylü lehine nasıl kullanacakları işlerinin takip ve teftişi Maarif ve Ziraat Vekillikleri'nce müştereken kararlaştırılır.
7. Bu kanun, neşir tarihinden itibaren muteberdir.
8. Bu kanun hükümlerini icraya Dahiliye, Maarif, Maliye ve Ziraat Vekilleri memurdur¹³¹.

Birinci madde, köy eğitimcinin ödevini; ikinci madde, ne şekilde yetiştirileceğini; üçüncü ve dördüncü maddeler, kurslarda ve kurslardan sonra iş başında eğitimcileri yetiştirecek ilkokul öğretmenleri ile ilköğretim müfettişlerinin maaş ve yol paralarını ne şekilde olacaklarını; beşinci madde, eğitimcilerle verilecek aylık ücreti ve ziraat araçlarını; altıncı madde de bunlarda başka işlerin ne şekilde yapılacağını saptayacak bir talimatname hazırlanacağını göstermektedir.

Eğitmen Kanunu'nun altıncı maddesine göre MEB ve Tarım Bakanlığı'nca ortaklaşa hazırlanacak ve eğitimcilerin görevlerini ayrıntılarıyla belirleyecek talimatname 1938 yılı başında yayımlanmıştır¹³². Talimatnamede eğitimcilerin okuma, çalışma ve diğer işlerine ait esaslı hükümler bulunmaktadır¹³³.

Eğitmen Kanunu ve Talimatnamesi'nden sonra, eğitimciler kursları sayısının çoğaltılması için gerekli çalışmalara başlanmış¹³⁴; Eskişehir, Edirne, Kocaeli, Erzincan, İzmir, Kars, Kastamonu, Kayseri, Manisa ve Malatya'da olmak üzere on ilde onbir eğitimci kursu açılması kararlaştırılmıştır.

¹³¹ **Düştur**, Üçüncü Tertip, XVIII, s.1316. Bkz ek 5.

¹³² **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1938. Talimatnameye, sonrasında eklenen hükümler hakkında bkz. **Cumhuriyet**, 23 Ağustos 1938.

¹³³ **Köy Eğitimcileri Kanun ve Talimatnamesi**, ss. 3-11. Bkz. ek 6.

¹³⁴ **Cumhuriyet**, 21 Mart 1938; **Ulus**, 20 Mart 1938.

Eskişehir’de, Hamidiye ve Mahmudiye köylerinde iki kurs açılacaktı. Bu kurslarda toplam 1500 eğitimci yetiştirilmesi planlanmıştı¹³⁵.

Saffet Arıkan, 26 Mayıs 1938’de TBMM’de, bu tarihe kadar yetiştirilen eğitimcilerin çalışmaları hakkında şunları söylüyordu: *“Açılan kurslardan yetişenler, büyük yaşta olan erkek ve kadınları okutma faaliyetleri hariç olmak üzere, 18-19 bin çocuk okutuyorlar. Bu okutma faaliyetlerini memnuniyetle huzuru âlinize tebarûz ettirmek isterim. Hakikaten bu eğitimciler, köylerde Cumhuriyetin feyzini, Medeni Kanun, vergi kanunları, ferdin hak ve vazifelerini öğretmek hususunda da çok faydalı olmaktadır”*¹³⁶.

TBMM, geçen yıllarda açılan kurslardan mezun olan ve bu tarihte oniki vilayete bağlı köylerde çalışan 563 eğitimcinin bir yıllık ve 1938 yılında alınan 1500 eğitimci adayının yedi aylık ücretlerine gerekse yeni eğitimcilerin istihdam edileceği 500 yeni köy okulunun¹³⁷ inşaat masraflarına karşılık, 1938 yılı Kültür Bakanlığı Bütçesi ‘Köy eğitimcileri masrafı’ faslına 462000 TL tahsisat koymuş ve böylece 1937 bütçesindeki 100.000 TL’lik tahsisatı, 362.000 TL arttırmıştı. Ayrıca, eğitimci teşkilatının önemli bir unsuru olan gezici başöğretmenlerin yol paraları karşılığı olarak da 48.000 TL ayırmıştı. Okulsuz kalmış köyleri, bir an önce Cumhuriyetin vaad ettiği kültür nimetine kavuşturmak maksadıyla bütçeye konulan bu para ile 1500 eğitimci daha yetiştirilecek ve bu suretle eğitimci köy okulları sayısı Kasım ayı başında 2000’i geçmiş olacaktır. Nüfusları 400’den az olan köylerimizin sayısı 32.000’i bulduğundan, bu köyleri on yılda okula kavuşturmak için her yıl açılacak kurslarda 3000 eğitimci yetiştirmek suretiyle bu önemli işi başarmak zarureti vardır¹³⁸.

Eğitimci kursları faaliyetlerini, köy enstitüleri kurulana kadar bağımsız, kurulduktan sonra da bu okullara bağlı olarak 1946’ya kadar sürdürmüştür.

¹³⁵ **Ulus**, 30 Mart 1938; **Son Posta**, 4 Nisan 1938.

¹³⁶ **TBMM Zabıt Ceridesi**, 26 Mayıs 1938, XXV. Dönem, Birleşim: 67, s.221. Bkz. ek 1.

¹³⁷ **Akşam**, 14 Ağustos 1938.

¹³⁸ Cemil Öztürk, **age.**, s.147.

Yaklaşık on yıllık sürede 8675 eğitimci yetiştirilmiş ve bu eğitimciler 200.000'den fazla köylü çocuğunu eğitmişlerdir¹³⁹.

3- Eğitim Kurullarının Yapısı

İlk defa 1936'da açılıp 1937 yılından itibaren hızla yaygınlaştırılan eğitimci kursları; gerek dönemin öğretmen yetiştirme politikasındaki büyük önemi gerekse teşkilat bakımından genişliği dolayısıyla adı 'kurs' olmakla birlikte, adeta birer örgün eğitim kurumu gibiydiler¹⁴⁰. Eğitimci kurslarının idari yapısı, öğrencilerin yaşamı ve uygulanan eğitim öğretim faaliyetlerine ilişkin temel özellikler aşağıda ele alınacaktır.

a. Eğitim Kurullarında İdari Yapı

3238 sayılı Köy Eğitimcileri Kanunu'ndan sonra, eğitimci kurslarının yönetimi; ilköğretim müfettişleri arasından atanan bir kurs müdürü (direktörü), eğitim şefi ve grup şefleri ile 8-10 kişilik öğrenci gruplarına yetecek kadar öğretmenlerce yürütülüyordu. Eğitimci adaylarının başında bulunan öğretmenler daha sonra gezici başöğretmen olurlardı. Müdürler, kursların yönetimiyle her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasından yetkili ve sorumluydu. Bu işlerde, eğitim ve grup şefleriyle işbirliği yapmaktaydı¹⁴¹.

¹³⁹ İsmail Hakkı Tonguç, **age.**, s.513.

¹⁴⁰ Cemil Öztürk, **age.**, s.161.

¹⁴¹ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.160; İlhan Başgöz-E.H.Wilson, **age.**, s.169. MEB'in 1938 yılında açılan eğitimci kursu müdürlüklerine yaptığı atamalar hakkında bkz. **Ulus**, 30 Mart 1938.

Eğitmen kurslarında görev yapan kurs müdürlerinin; ilgili makamlar arasında bağlantıyı sağlamak, kursun yiyecek ve giyecek ihtiyacını sağlamak, çalışanları kontrol etmek, kursta kullanılacak eşyaları temin etmek ve korumak, MEB ve Tarım Bakanlıklarına aylık rapor vermek, kursta çalışanlara bir haftayı geçmemek üzere izin vermek gibi görevleri vardı¹⁴².

Eğitim şeflerinin; kursun haftalık programını müdüre tasdik ettirerek uygulamak, eğitim öğretim yapılabilmesi için gerekli tedbirleri almak, haftalık rapor hazırlayarak müdüre vermek, kursun disiplin işlerini yürütmek, eğitmen gruplarını oluşturmak, başlarındaki öğretmenleri seçmek, kursun öğretim ve eğitmenlerle ilgili kayıtlarını tutmak gibi görevleri vardır¹⁴³.

Grup şeflerinin; idareleri altındaki iki veya üç grubun eğitim öğretim işlerini yürütmek, eğitim şefinin vereceği işleri yapmak, öğretmenlerin günlük raporlarını eğitim şeflerine iletmek, kursun yiyecek, temizlik gibi işlerinin düzenli olarak devam ettirilmesini sağlamak gibi görevleri vardı¹⁴⁴.

Eğitmen kurslarında her sekiz on öğrenci bir “grup” olarak kabul edilip bu grupların başına bir öğretmen okulu mezunu öğretmen, bir ziraat okulu mezunu ziraat teknisyeni ve bir de Yapı Usta Okulu mezunu inşaat öğretmeni verilmekteydi.

Kurs müdürlerinin, eğitim ve grup şeflerinin, kursta çalışacak ve sonra gezici başöğretmen olacak öğretmenlerin, eğitmen kurslarındaki çalışmalarında faydalı olup olmayacakları, bu işe kendilerini verip vermeyecekleri, mesleki yeterlilikleri, sağlık durumları değerlendirilir ve atamaları ondan sonra yapılırdı¹⁴⁵.

¹⁴² **Köy Eğitmenleri Kanun ve Talimatnamesi**, s.4-5 Bkz. ek 6.

¹⁴³ **Köy Eğitmenleri Kanun ve Talimatnamesi**, s.5-6 Bkz. ek 6.

¹⁴⁴ **Köy Eğitmenleri Kanun ve Talimatnamesi**, s.6 Bkz. ek 6.

¹⁴⁵ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.160-161

Türk köyünü ve köylüsünü kalkındırmak, eğitmek için Anadolu'nun her bakımından geri kalmış köylerinde görev yapan öğretmenleri denetlemek için bir teftiş sistemi oluşturulmuştu. Öğretmenler, görev yaptıkları köylerde vazifelerinin başında denetlenirdi. Bu denetleme sırasında, onlara yeni bilgiler de verilirdi. Köy öğretmenlerini MEB ve Tarım Bakanlığı'nın görevlendirdiği gezici başöğretmenler, ziraat ve ilköğretim müfettişleri teftiş ederdi¹⁴⁶.

Gezici başöğretmenler, teftişleri sırasında köy öğretmenlerinin görev yerlerinde yapmış oldukları faaliyetleri denetlerdi¹⁴⁷. Öğretmenlerin karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri sorunların çözümünde görevliydi¹⁴⁸. 'Eğitmen Kanunu'nun Mucip Sebepleri' başlığında, gezici başöğretmenlerden bahsedilirken, *"bu tecrübenin muvaffakiyetli sonuçlar vermesinin diğer sebeplerinden biri de köy öğretmenleri yetiştirme kursuna iştirak ettirilmiş olan ilkökul öğretmenlerinin, kurstan sonra köylerde çalıştırılan öğretmenlerinin başlarına gezici başöğretmen olarak getirilmeleri ve öğretmenlerin bu öğretmenler vasıtasıyla işleri başında yetiştirilmiş olmalarıdır"*¹⁴⁹ denilmektedir. Gezici başöğretmenler, köy öğretmenlerini görev yerlerinde hem eğitiyor hem de denetliyorlardı. Öyle ki gezici başöğretmenlerin denetlemeleri sırasında, okullarda kendilerinin işleyeceği konular bile belirlenmişti¹⁵⁰.

¹⁴⁶ **Ulus**, 14 Ekim 1937.

¹⁴⁷ **Akşam**, 27 Kasım 1937; **Ulus**, 25 Kasım 1937.

¹⁴⁸ Gezici başöğretmenin etkisi ve önemiyle ilgili Ali Özdemir adlı öğretmenin anısı aydınlatıcıdır. 1939'da Adana Güneşli Öğretmen Kursu'nu bitirerek köyüne komşu olan Mülk Köyü'ne atanan öğretmen, köydeki kız çocuklarının okula gelmesi konusunda ailelerini ikna edemez. Olayın devamını şöyle aktarır: *"Daha sonra köye gezici başöğretmen geldi. Olgun bir insandı. Önce, köyün ileri gelenleriyle görüştü. Onun yanında köylülere de bilginin önemini açıkladı. Köy kalkınması için okumanın yararlarını vurguladı. Bunun üzerine kız çocukları da okula gelmeye başladı. Hatta babaları elleriyle getirdi."* Feridun Bayram, **Eğitmenler: Öğrenmeyi Öğretme Ustaları**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara, 1999.

¹⁴⁹ Gezici başöğretmenler hakkında bkz. ek 5.

¹⁵⁰ **Köy Öğitmeni Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı**, Maarif matbaası, İstanbul, 1941. Bkz. ek 7

b. Eğitmen Kurslarında Öğrencilerin Yaşamı

TBMM’de kabul edilmiş 3238 sayılı ‘Köy Eğitmeni Yetiştirme Kanunu’ndan ve yapılan uygulamalardan çıkardığımız sonuçlara göre köy eğitmenlerinin seçiminde aşağıdaki özellikler aranmaktadır:

- Eğitmen; köy hayatını yaşamış, köye tamamen bağlanmış olmalı.
- Köyde karşılaştığı güçlükleri yenebilecek iradeye ve güce sahip olmalı.
- Köye, sade fakat ileri bir yaşam sokabilmek için çalışacak azimde biri olmalı.
- Köyün mecburi tahsil yaşındaki çocuklarıyla, yetişkin gençlerine okuma, yazma, hesap, yurt ve yaşama bilgilerini öğretecek derecede kendini geliştirmeli.
- Köylünün eğitim ve tarım işleri hakkında yüksek düzeyde bilgiye sahip olup köylüye rehberlik yapabilmeli.
- Köyde devleti temsil edebilecek güç ve iktidarı taşıyan biri olmalı¹⁵¹.

Eğitmen adaylarının başarılı olmasında kendi kişisel yetenekleri kadar MEB ve Tarım Bakanlığı’nın da etkisi büyüktür. Kursun uygun bölgede açılması, gerekli eğitim araçlarıyla malzemenin sağlanması, köy yaşamı ve eğitimiyle ilgili bilgiye sahip şef ve öğretmenlerin görevlendirilmesi gibi etkenler başarıda önemlidir.

Eğitmen adaylarının kurslara kayıt ve kabullerinde; askerliğini yapmış ve bu sırada çavuşluk – onbaşılık gibi bir rütbe almış, ilkokulu bitirmiş veya okur yazar olması, köyde yüz kızartıcı bir halinin olmaması, zeki, ahlaklı ve sağlam

¹⁵¹ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.154.

karakterli olması, hangi köyde çalışacak ise o köyden seçilmiş bulunması, köy muhtarlığından bunu onaylayan bir belgenin alınması, görgü ve bilgilerinin müfettiş ve gezici başöğretmenlerce belirlenmiş olması gibi şartlar aranmaktaydı¹⁵². Bu özellikleri taşıyanlar müfettiş veya gezici başöğretmenler tarafından seçilirdi. Kursa alınacak eğitimci adaylarının seçimine, kurslar açılmadan üç ay önce başlanırdı, on beş gün önce de bitirilirdi. Kurslara başvurular önceden dağıtılan seçim fişlerinin değerlendirilmesine göre yapılmaktaydı¹⁵³.

Eğitmen kurslarına belli bölgelerden öğrenci alınmaktaydı. Örneğin 1938'de, Kastamonu Eğitimci Kursu'na; Kastamonu, Zonguldak, Bolu ve Sinop gibi çevre illerden öğrenci alınması uygun görülmüştü¹⁵⁴. Aynı şekilde, Edirne Karaağaç'taki eğitimci kursu da, Trakya'nın dört ilinden öğrenci almıştı¹⁵⁵. Bu uygulamanın temelinde, alınan öğrencilerin, mezun olduktan sonra çalışacakları köylere benzer bir tabiat ortamında yetişmelerini sağlamak düşüncesi bulunmaktaydı.

Eğitmen kurslarındaki öğrenci sayısının giderek artış gösterdiğini görmekteyiz. Nitekim 1936'da açılan ilk deneme kursunda 84 olan öğrenci sayısı; 1937'de 650'ye, 1938'de 1500'e ve 1939'da da 2000'e çıkmıştır¹⁵⁶.

Köy eğitimcipleri, köylerde görev alacakları için kurslardaki yaşamları gayet sadeydi¹⁵⁷. Şehir yaşantısının özelliklerini bu kurslarda bulmak imkansızdı. Köy eğitimci adayları, bulundukları kursun açılış ve gece bekçiliği hariç bütün işlerini kendileri yapardı. Bu kurslarda hademe ve işçi

¹⁵² **Akşam**, 27 Haziran 1936; **Ulus**, 16 Mart 1937.

¹⁵³ Mevlüt Kaplan, **age.**, s.27.

¹⁵⁴ **Ulus**, 4 Nisan 1938.

¹⁵⁵ **Ayın Tarihi** (Ekim 1938), s.6.

¹⁵⁶ Cemil Öztürk, **age.**, s.162. 1940 yılında görev başında bulunan köy eğitimcilerinin illere göre dağılımı için bkz. ek 8.

¹⁵⁷ 1936'da Çifteler'de açılan kurs için gereken eşya dökümanı da bunu göstermektedir. **Köy Enstitüleriyle İlgili Yönetmelik ve Resmi Yazılar**, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı yay., Ankara, 2005, s.18. Bkz. ek 9.

bulunmazdı¹⁵⁸. Eğitimci adaylarının kurslarda kullanacakları eşya ve malzemeler İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün yayımlamış olduğu bir genelgeyle belirlenmiştir. Buna göre;

- Eğitimci adaylarının yatakları sağlam kanaviçeden dikilerek içlerine ıslak olmayan kuru ot doldurulacaktır. Yatakların üzerine serili örtüler yerli bezlerden olacaktır. Yastıklara pamuk veya yün doldurulacaktır.
- Battaniye olmayan yerlerde yün ve pamuk yorgan kullanılacaktır.
- Karyolalar dört ayaklı, iki tahta sehpadan ve bunların üzerine konacak iki metre boyundaki üç parça temiz tahtadan olacaktır, madeni ve somyalı karyolalar alınmayacaktır.
- Eğitimci adayları, yatakhanelerde; temiz, sade, pratik eşya bulunduracaklardır. Süslü dolap ve gardırop bulundurulmayacaktır.
- Yemek tabakları, su tabakları, çaydanlıklar bakırdan olacaktır. Bakır malzeme bulunmazsa emaye bulundurulacaktır.
- Yemek, çalışma masaları ve sandalyeler ucuz, sağlam ve kullanışlı olacaktır.
- Yukarıda belirtilen malzemelerden kursta yapılması mümkün olanlar kursta eğitim gören adaylar tarafından atölye öğretmenlerinin gözetiminde yapılacaktır¹⁵⁹.

Kurstaki yaşam biçimini belirleyen genelge dikkatle incelenirse, eğitimci adaylarının kurslardaki yaşamlarını, mezun olduktan sonra görev alacakları köy şartlarına uygun oluşturma çabası görülecektir.

Eğitimci adaylarının giydikleri kıyafetler, yatak yüzleri ve çarşafklar 1938 yılından itibaren kadın eğitimci ve kız öğrenciler tarafından hazırlanmıştır¹⁶⁰.

¹⁵⁸ **Ulus**, 9 Ocak 1939.

¹⁵⁹ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.158.

¹⁶⁰ **Son Posta**, 21 Ağustos 1938.

Kurslardaki tek tip kıyafetleriyle eğitimci adaylarını birbirlerinden ayırt etmek zordur.

Kurslardaki eğitimci adaylarının yiyecekleri de, günlük kalori ihtiyaçları hesaplanarak verilirdi. Bir eğitimci adayının günlük en az on iki saatlik mesaisi göz önüne alınarak yemek ve diğer ihtiyaçları karşılanırdı. Hafta sonlarında ise bütün eğitimci kurslarında eğlenceler düzenlenirdi. Her cumartesi akşamı eğitimci adayları folklor oynayarak, saz eşliğinde türküler söyleyerek, tekerlemeler, atasözleri, hikaye ve masalları birbirlerine anlatarak hem eğlenmiş hem de yeni bilgiler edinmiş olurlardı¹⁶¹.

Köy eğitimci kurslarında gerekli araç ve gereçlerin büyük bir kısmı, kursların atölyelerinde öğretmen ve öğrencilerce yapılmıştır. Öğrenciler, tahtadan yaptıkları karyola ve ranzaların üzerine serilen içine ot konmuş yataklarda yatarlardı. Doğal olarak bu kursların eğitim ve öğretim işlerinde atölyeler, ahırlar, kümesler, bahçeler ve tarlalar hayati bir öneme sahipti. Bu sebeple, her kursta bunların ihtiyacı karşılayacak durumda olması gerekmektedir¹⁶². MEB; köyün öğretmeni, doktoru, mühendisi, mimarı, idare memuru, muhasebecisi tek kelimeyle “kadrosu” olan eğitimci adaylarının iyi yetişebilmesi için kurslarda birer kütüphane oluşturmaya çalışmıştı¹⁶³.

¹⁶¹ Pakize Türkoğlu, Aksu Köy Enstitüsü'nde eğitimci adaylarının düzenlediği eğlenceler hakkında şunları söylemektedir: “Aksu Köy Enstitüsü'ne ilk geldiğimiz günlerdi. İlk eğlence gününü eğitimci adaylarında gördük. Bir cumartesi akşamüstü onların Perga eteğindeki kursuna gittik. Güzel bir gösteri sundular bize. Hepsi çeşitli roller alarak ortaya çıkıyor, biri gidip biri geliyordu. Köylü yaşamıyla ilgili bir orta oyununu yaşıyor gibi doğaçlama oynadılar. İki eğitimcinin sazla çalıp söylediği Antalya zeybeğine hepsi birlikte çıktı. Bir eğitimci adayı, kurs şefi Tahsin Özdemir'in öfkesine öykünerek herkesi güldürdü. Tahsin Bey de gülüyor, eğitimcinin kendisini öykünmesinden sanki onur duyuyordu.” Feridun Bayram, *age.*, s.49.

¹⁶² Kastamonu Gölköy Eğitimci Kursu açılırken yapılan ilk işlerden birisi, atölye binalarının inşa edilerek faaliyete sokulması olmuştur. *Ulus*, 3 Mayıs 1938.

¹⁶³ *Tan*, 13 Kasım 1937; *Ulus*, 3 Mart 1937. Bu kütüphanede köyde yapılması istenenlerin tatbik şekilleriyle sağlık, tarım kitapları, Milli Şef Atatürk'ü anlatan kitaplar vardır. Kütüphanelere gönderilen kitaplardan biri de, eğitimci adaylarının mezun olduktan sonra köylerde uygulayacakları üç yıllık öğretim kılavuzlarıydı.

Köy eğitim kursları, köy eğitim adaylarının çalışacakları küçük köylere benzer mütevazı ve sade ilkokul binalarında açılmıştır¹⁶⁴. İzmir Kızılçullu'daki eğitim kursu Amerikalılardan satın alınan eski kolej binasında¹⁶⁵, Edirne Karaağaç eğitim kursu Gazi Yatı Okulu'nda açılmıştı¹⁶⁶. Fakat bütün kurslar, binalara yerleşmek imkanını bulamamıştır. Örneğin Edib Balkır'ın müdürü olduğu Kastamonu Gököy Eğitim Kursu öğrencileri, barınacakları binaları kendileri yapmak zorunda kalmışlar; binalar bitene kadar çadırlara sığınmışlardır¹⁶⁷.

Açılacak kurslarda tam teşekküllü hazır binalar, tarımın çok iyi yapıldığı çiftlikler tercih edilmemiştir¹⁶⁸. Köy eğitim adaylarının çalışacakları Anadolu'nun her bakımdan geri kalmış köylerindeki binalar ve tarımın zorlukla yapıldığı araziler tercih edilmiştir. Köy eğitim adaylarının eğitim gördükleri yerdeki binaların, bağ ve bahçelerin meydana gelmesinde bizzat görev alarak tecrübe kazanmaları düşünülmüştür¹⁶⁹. Köy eğitimcilerinin eğitim gördükleri boş, ıssız ve تنها çiftlikler kısa sürede eğitim adaylarının çabalarıyla bina, bağ, bahçe ve yeşillik kavuşmuştur. Kurslardaki bağ ve bahçelerden kısa sürede ürün alınmaya başlanmış, kurslar çok kısa sürede bayındır hale gelmiştir¹⁷⁰.

Eğitimcilerin köylerde görevlendirilmesinde, Köy Eğitimcileri Kanunu'nun birinci maddesi göz önünde tutulmuştur. MEB, yayımlamış olduğu genelgeyle atama esaslarını şu şekilde belirlemiştir:

¹⁶⁴ **Son Posta**, 18 Ekim 1937.

¹⁶⁵ **Ulus**, 4 Ekim 1937

¹⁶⁶ **Ulus**, 1 Mart 1937.

¹⁶⁷ **Ulus**, 4 Nisan 1938.

¹⁶⁸ **Son Posta**, 4 Nisan 1938

¹⁶⁹ **Son Posta**, 21 Ağustos 1938

¹⁷⁰ **Tan**, 17 Kasım 1937; **Ulus**, 10 Kasım 1937.

- Eğitmenler, 3238 sayılı Eğitmenler Kanunu'nun birinci maddesine göre, nüfusları  ğretmen görevlendirilmesine elverişli olmayan köylerde istihdam edilecektir.
- Eğitmenler, tercihen kendi köylerine verileceklerdir.
- Köyünde önceden açılmış okul ve eğitmen bulunanlar, kendi köylerine en yakın, durumları  ğretmen verilmesine uygun olmayan köylere verileceklerdir.
- Eğitmenlerin gidecekleri köylerde okul binası bulunmadığı takdirde, köyün okul binası olmaya elverişli odası veya binası köyde okul yapılıncaya kadar okul olarak kullanılacaktır¹⁷¹.

Eğitmen kurslarını başarıyla bitiren adaylara, köylerde anlaşılır türden bir sandık kitapla, ders araç gereçleri (kitaplar, kılavuzlar, tebeşir, silgi, mürekkep, Türkiye haritası, levhalar) verilmektedir¹⁷². Eğitmen adayları, katıldıkları kurslardan başarıyla mezun olduktan sonra Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görev almışlardır. Eğitmenler, yapılan törenlerle görevlerine bařlamıřlardır¹⁷³.

c. Eğitmen Kurslarında Eğitim ve  ğretim

Eğitmen kurslarındaki eğitim  ğretim faaliyetleri ilk yıllarda belli bir plan ve programa dayanmıyor, uygulamadan doğan şartlara göre okul yönetim ve  ğretim kadrosu tarafından düzenleniyordu. Daha sonra, kurs müfredat

¹⁷¹ şevket Gedikoğlu, **age.**, s.162

¹⁷² Meral Pazar, **Demokratik Eğitimde Bir Anıt Kurum Köy Enstitüleri**, Güldiken yay., Ankara, 2001, s.34.

¹⁷³ **Ulus**, 14 Ekim 1937.  ifteler kursunda eğitimini tamamlayan Kütahyalı 28 genç, düzenlenen törenle görevlerine başlamışlardır. Eğitmenlerin, Atatürk anıtı başında heyecanlı ve duygulu konuşmalar yaparak ant içmeleri gazeteye yansıyan haberler arasındadır.

programını hazırlanmış, gerek kursta gerekse köylerde eğitimcilerce okunacak ve faydalanılacak kitaplar yazdırılmış, öğretim kılavuzları sağlanmıştır. 1940'lı yıllarda uygulanan 'Köy Eğitimi Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı'na göre eğitimci kurslarındaki dersler; kültür dersleri ve ziraat dersleri olmak üzere başlıca iki gruba ayrılmaktaydı.

Kültür derslerinin adları ve yedi aylık öğretim süresince bu derslere ayrılan toplam ders saatleri şu şekildedir:

<u>DERSLER</u>	<u>YEDİ AYLIK TOPLAM DERS SAATİ</u>
1.Türkçe (Yazı, okuma, imlâ, tahrir)	210-285
2.Aritmetik ve Geometri	175-240
3.Yurt ve Yaşama Bilgisi	210-285
4.Atölye Dersleri	50-60
5.Eğitim Bilgisi (Köy eğitimi, çocuk bilgisi, öğretim metodu, ders uygulamaları)	85-90
Toplam	730-960

Görüldüğü gibi, ders saatlerine kesin sınırlar konulmamıştır. Ders saatleri, ihtiyaca göre eğitim şefleri tarafından azaltılıp çoğaltılabilmekteydi¹⁷⁴.

Program taslağına göre;

- Her sabah en çok 20, en az 10 dakika beden eğitimi yapıldı.
- Müzik için ayrıca zaman ayrılmamıştır. Demirbaş olarak satın alınacak radyo ve gramofon plakları ile boş zamanlarda, ders aralarında, iş içinde

¹⁷⁴ **Köy Eğitimi Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı**, Maarif matbaası, İstanbul, 1941, s.3

eğitim şeflerinin uygun görecekları zamanlarda memleket havaları ve diğer parçalar dinletilir, bazı parçalar öğretilirdi.

- Atölye (işçilik) derslerine 15 gün ayrılırdı. Bunun bir haftası ağaç işlerine, diğer haftası maden işlerine ayrılır; dersler bir hafta süresince devamlı gösterilirdi. Bu süre içinde işlerin tekniğı öğretilir, kursiyerler öğrendikleri diğer dersleri fırsat buldukça uygularlardı.
- İnşaatı olan kurslarda öğrenciye, inşaatta çalıştırılmak suretiyle inşaat işleri de öğretilirdi¹⁷⁵.

Ağaç, maden ve inşaat derslerinde, eğitmen adaylarının teknik görüş ve bilgilerini arttırmak amaçlanmıştır. Bu derslere eğitmen kurslarında önem verilmiştir. Çünkü, eğitmen pratik bilgiyi kullanarak kısa yoldan köylüye faydalı olmalıdır. Bu amaçla kurslarda; beton harcının nasıl yapılacağı, duvarın nasıl örüleceğı, testerenin ne şekilde kullanılacağı, basit tarım aletlerinin nasıl tamir edilebileceğı (dölger, orak vb.) gibi teknik bilgiler verilmiştir¹⁷⁶.

Ziraat dersleri ise; tarla ziraati, bahçe ziraati, hayvan yetiştiriciliğı ve ziraat sanatlarından ibaretti. Tarla ziraati dersinde; toprağın tanımı, tarımdaki işlevleri, toprak türleri, hava ve suyun toprak ve bitki için önemi, toprağın işlenmesi ve işlemede kullanılan araçlar, gübrelemenin önemi, tımar ve bakım, harman ve araçları, nadas gibi genel konularla; hububat, bakliyat, keyif bitkileri (tütün, afyon), köklü bitkiler (patates, pancar), dokuma (pamuk, keten, kenevir) ve yağ bitkileriyle (susam, ayçiçeğı) çayırlar hakkında teorik bilgilerle uygulamalara yer verilmekteydi. Bahçe ziraati dersinde; sebze bahçivanlığı, meyve bahçivanlığı, fidanlık, ağaçlama ve bağcılık uygulamalı olarak öğretilecekti. Hayvan yetiştiriciliğı dersinde; sığır, koyun, keçi, at, eşek ve katır yetiştiriciliğı, tavukçuluk, ipek böcekçiliğı, arıcılık konuları mümkün olduğunca

¹⁷⁵ **Age.**, s.4. Eğitmenli köy okullarında I, II ve III. yıllarda işlenecek konular müfredatı için bkz. ek 10.

¹⁷⁶ **Ulus**, 10 Haziran 1938.

uygulamalı gösterilecektir. Ziraat sanatları dersinde de; sütçülük, üzümünden yapılan şeyler (şıra, şarap, sirke, pekmez) ve konservecilik öğretilecekti¹⁷⁷.

Köy okulları müfredat programına göre; üç yıllık köy okuluna devam edecek öğrenciye; okuma yazma, hesap, yurt ve yaşama bilgisi dersleri okutulacak ve ziraat işleri¹⁷⁸ gösterilecekti. Köy okulları programına göre hazırlanan kitaplarda şu esaslar göz önünde bulundurulmuştur:

- Kitaplara; çocuğun bulunduğu ortama, eşya ve insanlara ilişkin bol resimler konarak eğitmenin vazifesi kolaylaştırılmıştır.
- Köy çocuğunun ifade şekli göz önünde bulundurularak kitaplarda çocuğa yabancı gelmeyecek bir tarz kullanılmıştır.
- Hesap ve yurt bilgisi kitaplarında tekrarlara yer verilmiştir.
- Çocukların bir konuyu anlamadan ezberlememeleri için hemen her konunun başına veya sonuna çocukların kendi kendilerine yapacakları iş ve müşahede vazifeleri konmuştur.
- Köy çocuklarının anlamakta zorlandıkları tecrübelerle saptanan konular, hikaye şeklinde yazılmıştır.
- Bu kitaplar vasıtasıyla çocuğun, evindeki okul görmemiş yetişkinlere de yeni sosyal ve ulusal bilgileri götürebilmesi düşünülerek bazı mevzuların yazı ve resimleri buna göre hazırlanmıştır.
- Kitapların yazı ve resimlerinde yeri geldikçe eski rejimle Cumhuriyet rejiminin mukayesesi yapılmış ve Cumhuriyetin getirdiği iyi ve güzel şeyler çocukların anlayabileceği bir tarzda yazılmıştır. Kitaplara konulan bütün yazı ve resimler;

¹⁷⁷ Ayrıntılar için **age.**, ss.28-35.

¹⁷⁸ **Cumhuriyet**, 2 Mart 1937; **Ulus**, 10 Şubat 1938.

köy çocuklarına, yetişkin köylülere okunarak ve gösterilerek, onlar üzerindeki tesiri ölçülerek seçilmiştir¹⁷⁹.

Köy okulları için hazırlan bu kitaplar çok beğenilmiştir¹⁸⁰. Sadrettin Celal Antel, bu konuda şöyle demektedir: “*Eğitmen kurslarını idare edenler, aynı zamanda köy muhitinin hususiyetlerine ve köy çocuklarının vaziyetlerine uygun ders kitapları hazırlamışlardır. İtiraf etmeliyiz ki, şimdiye kadar mekteplerimiz için yazılmış olan ders kitapları, bilhassa okuma kitapları köy hayatına tamamıyla yabancı mevzularla doludur. Bu itibarla diyebilirim ki, içinde köy hayatını yakından ilgilendiren vaziyet ve meseleler, milli hayatımıza ve bilhassa İstiklâl Savaşı’na ait canlı parçalar bulunan bu kitaplar cidden kıymetli eserlerdir*”¹⁸¹.

Eğitmenlere yönelik hazırlanan I, II ve III. yıl öğretim kılavuzlarından vereceğimiz ders işleyiş örnekleri, kitapların özenle hazırlandığını gösterir niteliktedir. Birinci yıl öğretim kılavuzunda 35. dersin (aritmetik) işlenişi şu şekildedir:

1. Her çocuğa değnekten veya ipten birer metre yaptır. Tam ortalarına birer nişan koydur.
2. Bu metreleri çocuklara karışla, parmakla ölçtür. Her çocuk, metrenin kendi karışı ile kaç karış ve kendi parmağıyla kaç parmak olduğunu bellesin.
3. Kitabın 38. sayfasında yazılı olan uzunlukları önce tahmin ettir. Sonra ölçtür ve yüzü geçmeyenleri yazdır.
4. Türlü uzunlukları önce tahmin ettir, sonra hem metreyle hem adımla ölçtür ve karşılaştır.

¹⁷⁹İsmail Hakkı Tonguç, **agm.**, s.264-265.

¹⁸⁰ **Tan**, 10 Mart 1937. Yazıda, eski ve yeni kitap, müfredat programı kıyası yapılarak eski kitaplar ve müfredat programı eleştirilmiştir.

¹⁸¹ Sadrettin Celal Antel, **agm.**, s.157.

5. Metreyle ilgili toplama ve çıkarma problemleri hazırla ve yaptır. Mesela; dershanenin enini, uzunluğunu ölçtür ve toplat. Uzunluğu eninden ne kadar fazladır, çıkartarak buldur¹⁸².

Dersin, uygulamaya dayalı ve karşılaştırmalı olarak ezber bilgiden uzak işlendiği görülmektedir.

Üçüncü yıl öğretim kılavuzunda, yurt ve yaşama bilgisi dersinde, köyü idare edenlerin seçimi konusunun işlenişi şu şekildedir:

“Köy muhtarı, köy ihtiyar heyeti ve köy kanununu anlat. Bunların nasıl iş başına geldikleri hakkında bilgi ver. Nasıl seçim yapılır, oy nasıl kullanılır anlat ve tatbiki olarak göster.

1. Dersten önce oy yazılacak kağıtları ve oy atılacak kutuları hazırlat.
2. Köyün nüfusunu göz önüne alarak oy kağıtlarına kaç isim yazılacağını hesapla.
3. Çocukların, oylarını kullanmalarını ve kutulara atmalarını iste.
4. Herkes oy kullandıktan sonra oy kağıtlarını açtır. Oyların tasnif işlemini anlat ve onlara yaptır. Oyların sayımını yaptır. Muhtar ve ihtiyar heyeti adaylarının aldığı oyları belirle ve seçimi kimin kazandığını açıkla”¹⁸³.

Örnekten de anlaşılacağı üzere, Osmanlı’dan beri vatandaşlık bilincine sahip olmayan Türk köylüsüne, siyasi gelişimin en önemli unsuru olan siyasi katılımın, siyasal kültürün ilke ve yöntemlerinin öğretilmesi amaçlanmıştır. Eldeki verilerden hareketle eğitim kurslarındaki eğitim öğretim faaliyetlerinin, büyük ölçüde müfredat programı taslağında öngörüldüğü gibi uygulamalı olarak gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz¹⁸⁴.

¹⁸² **Köy Eğitimcileri için Birinci Yıl Öğretim Kılavuzu**, Maarif matbaası, İstanbul, 1941, s.13.

¹⁸³ **Köy Eğitimcileri için Üçüncü Yıl Öğretim Kılavuzu**, Devlet basımevi, İstanbul, 1939.

¹⁸⁴ Cemil Öztürk, **age.**, s.164.

4- Eğitmenlerin Köylerdeki alışmaları

Köy eğitmenleri aldıkları kısa süreli eğitime rağmen görev yerlerinde çok başarılı olmuşlardır. Türk köylüsünün güvenini sağlayarak onlar üzerinde büyük tesir bırakmışlar, köyün örnek alınan insanları olmuşlardır. Köylerde devletin temsilcileri olarak görülen eğitmenler; görev yaptıkları köylerin eski ve bozuk adetlerinin terk edilmesini sağlamış, küçük yaştaki köylü çocuklarını her anlamda yetiştirmiş, yetişkin köylüye de okuma yazma öğretmenin yanında Türkiye Cumhuriyeti'ne sahip çıkmanın faziletlerinden bahsederek sadık bireyler olmalarını sağlamışlardır.

Köy eğitmenlerinin köylerdeki görevleri, yapacakları işler MEB ve Tarım Bakanlığı'nın hazırladıkları talimatnameyle belirlenmiştir. Bu talimatnamede eğitmenin köydeki görevi, "eğitim ğretim işleri" ve "tarım işleri" olmak üzere sınıflandırılmıřtır¹⁸⁵. Ayrıca eğitmen çalışan köyler bir "köy tetkik planı" erevesinde inceledikten sonra, eğitmen ve öğretmenin köylerinde gerçekleştireceği faaliyetler üç yıllık bir program dahilinde ayrıntılı olarak gsterilmiřtir¹⁸⁶.

Talimatnameyle ve üç yıllık bir programla görevleri ayrıntılı bir biçimde saptanan eğitmenler; gittikleri köylerin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantısında önemli değişimler sağlamışlardır. Eğitim ğretimin yanında tarımda verimin arttırılması, temiz su kaynaklarının bulunup kullanılması, hayvancılığın daha bilinçli yapılması gibi alanlarda da başarılı olmuşlardır.

Köy eğitmeni uygulamasının başarılarına ilişkin pek çok öykü vardır. Aşağıda yer verilen gezi yazısında anlatılanlar süreç içerisindeki dönüşümü sergilemek açısından ilgi çekicidir.

¹⁸⁵ Köy Eğitmenleri Talimatnamesi için bkz. ek 6.

¹⁸⁶ O. Necati Erginöz, **Köy Eğitiminde Yaşanmış Realiteler**, Bursa, 1943,ss. 34-50. Bkz. ek 11.

“Göreve yeni başlayan bir eğitmeni görev yaşında görmek istedim. Köy yoluna kadar arabayla gittim. Yol, çamur deryasıydı. Üzerine yayaların geçmesi için ağaç konulan bir dereden zorlukla geçtik. Geç vakit köye ulaşıp muhtarın evine konuk olduk. Köyde okuma yazma bilen yoktu. Meyve sebze yetiştirilmiyordu. Okul, geçici bir binadaydı. Eğitmen çırpınıyordu ama ortam çok yetersizdi. Eğitmenin işi çok zordu.

İki yıl sonra Dinar’ın aynı köyüne yeniden gittim. Köy yolunda arabadan inmek zorunda kalmadık. Dere üzerine köprü yapılmıştı. Köprü girişine bir anıt taşı dikilmiş ve üzerine de “Bu yol ve köprü köy gençleri tarafından yapılmıştır. Örnek alın” yazılmıştı. Köy sokaklarında bir temizlik göze çarpıyordu. Doğru okula gittim. Paydos olduğu için çocuklar yoktu. Eğitmen bahçede çalışıyordu. Beni görünce sevindi, elimi sıktı. Bahçeyi, okulu gezdirdi. Durumdan çok memnun kaldım. Sonra evine götürdü. İş ve sağmal hayvanlarını, bahçesindeki arı kovanını, kümes hayvanlarını, çiçeklerini gösterdi. Sonra muhtarı bulduk. Akşamüzeri köy içinde bir gezintiye çıktık. Muhtar, eğitmenin başarılarından bahsetti. En iyi mahsulü onun yetiştirdiğini, köye meyve fidanı dikmeyi vesaireyi öğrettiğini anlattı durdu...

Okuma salonunda “havadis” yazılı bir levha vardı. Levha; dünyada ve vatanımızda olup bitenler, il ve ilçe haberleri, köyümüze dair haberler gibi sütunlara ayrılmıştı. Daha ötede Türkiye haritası, köyün tarihçesi, resimler var. Köşede de zarif bir kütüphane. Orta yerde bir soba ve masalar. Akümülatörle işleyen radyo. Bu radyo sayesinde yurttaki ve dünyadaki olaylardan haberleri oluyormuş... Ertesi gün birlikte sınıfa girdik. Çocukların çoğunun elbiseleri yamalı ama temizdi. Eğitmen benim yanımda çocuklara sorular sordu, uygulamalar yaptırdı. Hepsi de çok başarılıydı. Eğitmeni tekrar tekrar kutladım. Akşamleyin de eğitmenin önderliğinde düzenlenmiş eğlenceyi izleyerek memnuniyetle köyden ayrıldım. Dönüşte sürekli köyü düşündüm. Eğitmene verdiklerimizi ve aldıklarımızı karşılaştırdım. İnanıyorum ki eğitmen bire karşı on veriyor”¹⁸⁷.

¹⁸⁷ Feridun Bayram, *age.*, s.205-206.

Ahmet Emin Yalman, eğitmenin Ankara köylerinde yarattığı değişimi şu şekilde dile getirmiştir: “Ankara civarında köylerde dolaşırken yeni fidanlığı olan bir köye geldik. İnsanın yüzüne gülen bir manzara. Yeni şeyler öğrenmek üzere bu köyden Çifteler Çiftliği’ndeki kursa giden eğitmen herhalde çok gözü açık bir adam. Köye iyi bir sermayeyle gelmiş, öğrendiğini harfi harfine tatbik edebilmiş. Kendisine verilen toprağı mektebin tatbikat bahçesi diye kullanmış, çocukları çalıştırmış. Küçük mektepliler hem yeni sanatı öğrenmişler hem de köy hesabına ortaya güzel bir eser çıkmasına yardım etmişler...

Köyde yer yer fidanlıklar, bostanlar hazırlanıyor; etraflarına tıpkı eğitmenin numune fidanlığı gibi duvar çevriliyordu. Yani güzel eser, derhal eşlerini yaratmış. Köylüden sordum:

- Bu güzel şeyleri neden kendiniz yapmadınız da dışarıdan bir numune gelmesini beklediniz.

Cevap verdiler:

- Biz akılları gözlerinde olan adamları. Bir şeyin iyi olduğuna yalnız gözümüz gördükten sonra inanırız.

Akılları gözlerinde olan adamlar. Bu basit sözde ne derin manalar var. Akla kulak yoluyla gelen fikirlerden zarar üstüne zarar görmüş, aldanmış. Gözle görmediğine inanmamaya karar vermiş. Köylünün acı tecrübesi, pratik görüşü hep bu sözün içinde gizlenmiş...”¹⁸⁸.

Eğitmenlerin başarılarında; idealist bir ruhla köye gidiyor olmalarının, hedeflerini belirlemiş olmalarının etkisi büyüktür. Ankara’nın Osmaniye Köyü’nde göreve başlayan eğitmen Süleyman Özkan, köyünde gerçekteştirmeyi düşündüklerini şu şekilde sıralamaktadır:

¹⁸⁸ Ahmet Emin Yalman, “Akılları Gözlerinde Olanlar”, **Tan**, 17 Kasım 1937. Ayrıca bkz. Ahmet Emin Yalman, “Köye Giden Akıncılar”, **Tan**, 25 Mart 1937; Cemal Kutay, “Eğitmenler Nasıl Çalışıyor?”, **Ulus**, 10 Kasım 1937.

“Köyüme yeni bir insan olarak gidiyorum. Doğduğum ve büyüdüğüm evladımın da doğup büyüyeceği bu topraklarda yeni ve mesut bir hayatın doğuşuna kendimi vereceğim.

İlk işlerim şunlardır: İyi ve güzel işin sağlam ve sıhhatli vücuttan, iyi işleyen dimağdan çıktığını biliyorum. Evleri ahırlardan ayırtacağım. Ahır ve evin içiçe olmasının getirdiği hastalıkları, kötülükleri önleyeceğim. Beyaz badanalı, tabanı tahta, bol güneş ve ışık alan pencereci odalar ve bu evlerden uzakta tabanı samanlarla örtölmüş, su yolları olan iyi yapıli ahırlar...

Memleketin kalkınmasında yediden yetmişe kadar hepimize ayrı ayrı vazifeler düştüğünü anlatacağım. Kış artık bir uyusukluk mevsimi olmayacak... Altı ve üstü hazine olan bu topraklar üstünde huzur içinde yaşamak için durmadan çalışmanın gerekli olduğunu anlatacağım. Ekilmemiş bir karış toprak kalmayınca kadar rahat uyumayacağız. Cumhuriyet köylüsüne; karasaban kullanmayı ayıp saymasını, makine dururken el ile tohum atmasını emeğini ve parasını heder etmek olduğunu anlatacağım. Tohumu ilaçlamasını, ayıklamasını, yağını makine ile çıkarmasını öğreteceğim. Yalnız buğday ekmenin kafi olmadığına inandıracak; tavuk, arı, hayvan beslemeye alıştırarak, köyün havasına, iklimine ve verimine göre yeni yeni mahsul neveleri bulmaya çalışacağım.

Ağaç sevgisinin gönüllerde yer tutması, köyümüzün adının Yeşil Köy olması ilk yapacağım işler arasındadır. Bir ağacın; bir evlat kadar mukaddes olduğunu, köyümüzün yanında bir ormancık olursa tezeğin gönöl karartıcı kokusundan kurtulacağımızı, bu ağaçların gölgesinde dinlenecek evlatlarımızın, bizi hayırla anacaklarını ve bu ormanın köyümüzü kuraklıktan kurtaracağını anlatacağım.

Sıhhat müdürlüğü bize bir çanta verecektir. Bu sağlık çantasında tentürdiyot, gazlı bez, oksijenli su, aspirin, derece bulunacak. Köye kocakarı ilacını unutturacağım. Temiz gezmenin, bol bol yıkanmanın, köyde lağım çukurları yapmanın, düzgün helalara sahip olmanın bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi ve yapması gereken haller olduğunu anlatacağım.

Köye sporu sokacağız. At sevgisi, atçılık, binicilik gibi dedelerimizin olan tarihi sporları köyde yeniden canlandıracağız. Sıhhatli, gürbüz bir nesil yetiştirmeye çalışacağız. Bir spor meydanı yaptırmak benim başlıca isteklerim arasındadır. Köy Kanunu'nun tatbikine gayret edeceğim. Bir köy meydanı, bol kitap ve gazetesi olan köy odası, toplu ve hareketli bir hayat yaratmak için yılmadan ve bıkmadan uğraşacağım. Evde dokunan bezin, halının ve el işlerinin sahibine para getirir bir hale gelmesi için teşkilatlanmasının ne kadar gerekli olduğunu, kooperatiflerin köy hayatında ne büyük bir dayanak olduğunu öğrenmemiş değilim. Bütün bunlar yapılıncaya mesut Anadolu'nun doğacağına inanarak ümit, neşe, sevinç ve huzur içinde köyüme gidiyorum...”¹⁸⁹

Gölköy öğretmenlerinden Mehmet Uğurlar'ın aktardıkları öğretmenin köydeki yaşantısını ve içlerindeki çalışma şevkini göstermektedir: “1940 yılında Gölköy Öğitmen Kursu’nu bitirdim ve göreve başladım. Araç gereç, kalem, defter yok. Bir tek alfabe var. Tahta bulduk, usta olduk. Baca kurumu ile yumurtadan boya yaptık. Yaptığımız yazı tahtasını boyadık. Bu becerileri kursta öğrendik. Dersliklerimiz ağaç dipleriydi, çok çalışırdık. Göreve başlayınca sıkıntı çekmedik. Araç gereçlerin çoğunu kendimiz yapardık. Para pul için çalışmadık. Aşk vardı, şevk vardı. İsteyerek çalıştık, cahillikle gönüllü savaştık “¹⁹⁰.

Bu dönemde öğretmenlerle ilgili çıkan yazılarda, onlardan övgüyle ve Türk köylüsünü kurtaracak insanlar olarak bahsedilmesinde, şehirlerde yaşayan halkın da projeye destek vermesi amaçlanmıştır. Çünkü, toplumun bir kesiminde oluşabilecek bir rahatsızlıktan toplumun tamamı olumsuz yönde etkilenecektir. Dönem basınına göre kalkınmanın temeli köylüdür. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilerlemesi ve çağdaşlaşması yolu da köyden geçmektedir.

¹⁸⁹ **Ulus**, 20 Kasım 1936.

¹⁹⁰ Feridun Bayram, **age.**, s.130.

B- KÖY ÖĞRETMEN OKULLARI VE KADIN EĞİTMENLERİN KURSLARA ALINMALARI

Eğitmen yetiştirme işine hız verilirken bir taraftan da nüfusu 400'den fazla olan köylerin ihtiyacını karşılamak üzere Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. 1937'de İzmir-Kızılçullu¹⁹¹ ve Eskişehir-Mahmudiye'de, 1938'de Edirne Karaağaç'ta (sonrasında Lüleburgaz-Kepirtepe'ye taşınmıştır), 1939'da Kastamonu-Gölköy'de Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. Köy Enstitüleri bu ismi almadan önce, 1937'den 1940'a kadar "Köy Öğretmen Okulu" adıyla bir deney evresi geçirmiştir¹⁹².

Saffet Arıkan'a göre, köy hayatında lüzumlu ziraat derslerinden başka, köy inşaatçılığı, demirciliği ve kooperatifçiliği şubelerinin de bulunacağı bu okullar; köy hayatının gelişmesinde rol oynayacak en önemli unsurları yetiştirecektir¹⁹³.

1938-39 öğretim yılı başında üç ilde, "kız köy öğretmen okulu" açılması planlanır¹⁹⁴. Deneme niteliğinde olacak bu okulların ikisinin, Ankara ve İstanbul'da açılması tasarlanır¹⁹⁵. Kocaeli'de de, Arifiye ile Sapanca arasında kız köy öğretmen okulu açılması kararlaştırılmış¹⁹⁶, fakat bu kararlar uygulanamamıştır. Bunun yerine, İzmir Kızılçullu Köy Öğretmen Okulu ve Eğitim Kursu'na köy kadınları da alınmış ve bunlara, köy kadınlarına yarar bıçkı-dikiş, el işleri, yemek pişirme gibi şeyler öğretilmiştir¹⁹⁷. Kadın eğitimcilerin

¹⁹¹ **Cumhuriyet**, 28 Şubat 1937. Hükümetin 62 bin liraya satın aldığı eski Amerikan Koleji binasında, Kızılçullu Köy Öğretmen Okulu çalışmaları başlamıştır.

¹⁹² Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.28.

¹⁹³ **Cumhuriyet**, 7 Eylül 1937.

¹⁹⁴ **Cumhuriyet**, 16 Temmuz 1938.

¹⁹⁵ **Akşam**, 9 Ağustos 1938; **Cumhuriyet**, 9 Ağustos 1938; **Ulus**, 9 Ağustos 1938.

¹⁹⁶ **Cumhuriyet**, 30 Ekim 1937; **Tan**, 3 Kasım 1937.

¹⁹⁷ **Cumhuriyet**, 15 Ocak 1938; **Ulus**, 21 Ocak 1938.

çoğu, kursa gelen erkek eğitimcilerin eşleri veya kardeşleridir¹⁹⁸. Kadın eğitimcileri, Kız Enstitüsü mezunu bayan öğretmenler eğitmekle görevlendirilmiştir. Kızılçullu'da, kadın eğitimcilerin görev yapacağı köylerin durumu göz önünde bulundurularak örnek bir köy odası oluşturulmuştur¹⁹⁹.

Kadın eğitimci adayları günde oniki saat eğitim almaktaydılar. İki saat genel bilgi dersi, beş saat biçki ve dikiş, beş saat de ev idaresi dersi görmekteydiler. Ayrıca geceleri de çocuk bakımı ve resim derslerine katılmaktaydılar²⁰⁰. Bu suretle yetiştirilen kadın eğitimciler, bulundukları köyün iş bünyesini de ele alarak erkek eğitimcilerin yetişemeyeceği sosyal işleri, çocuk bakımı, dikiş nakış işlerini köylü kadınlara gösterecek ve onları yetiştirmeye çalışacaklardı. Ayrıca genç kızlar ve köylü kadınların okuma yazma öğrenmelerini de sağlayacaklardı. Hükümet, kadın eğitimcilere birer dikiş makinası verecek ve başka yardımlarda da bulunacaktı. İlk defa İzmir'de açılmış bulunan kadın eğitimciler kursundan, 28 kadın eğitimci mezun olmuştur²⁰¹. Kadın eğitimcilerin kurslara alınması basında olumlu karşılanmış; Türk köyünü yükseltmede kadın eğitimcinin işlevinin önemi üzerinde durulmuştur²⁰².

Müfredat programları, yönetmeliği, teşkilat kanunu hazırlanmadan öğretim kadrosunun tutumuna bırakılarak açılan Köy Öğretmen Okulları'ndan

¹⁹⁸ **Cumhuriyet**, 14 Ağustos 1938.

¹⁹⁹ **Ulus**, 10 Haziran 1938.

²⁰⁰ Ege Bölgesi'nde köy eğitimci olarak görev yapmış Zehra Aygüven'in mesleğiyle ilgili açıklaması, sürece ışık tutması açısından önemlidir: "*Altı yıl Urla'nın Denizli köyünde, sekiz yıl da Zeytinalanı köyünde eğitimcilik yaptım. Köy çocuklarıyla, genç kızlarla ve annelerle güzel çalışmalarımız oldu. Bize öğretildiği ve kılavuzlarımızda belirtildiği gibi köy yaşamıyla iç içe olduk. Üretimden kopmadık, kuru ezberden uzak durduk. Zorlandığımızda gezici başöğretmenler ve müfettişler yanımızda oldu. Köy çocukları çok başarılı oldular. 1950'li yıllarda eğitimcilerin çoğu ayrıldı. Dolaylı yollarla adeta görevden ayrılmaları istendi. O güzel çalışmalar ve köy çocuklarını hep özledim. Emekli bir eğitimci olarak o güzel eğitimcilik günlerimi anılarımda yaşıyorum.*" Feridun Bayram, **age.**, s.147.

²⁰¹ **Akşam**, 19 Ekim 1938. Kadın eğitimcilerin görev yerleri hakkında bkz. **Akşam**, 5 Aralık 1938.

²⁰² **Akşam**, 10 Haziran 1938; **Cumhuriyet**, 19 Ocak 1938; **Tan**, 31 Mart 1938; **Ulus**, 16 Mayıs 1938.

çok şey bekleniyordu. Bakan, buradan çıkanlardan yalnız öğretmen yetişmeyeceğini, başarılı olanların devlet liselerinde üniversiteye hazırlanacağını, hatta Sarbon'a bile gidebileceklerini söylüyordu²⁰³.

Bu okulların ilk adı "Köy Eğitim Yurdu" idi. Üç yıllık köy ilkokullarından çıkanlar alınıyor, burada beş yıllık ilkokul öğretimi tamamlatıldıktan sonra, üç yıllık bir ortaöğretim veriliyordu. Bu öğretimde genel bilgi derslerinin yanında bazı zanaatlar (demircilik, dülgerlik, kooperatifçilik) ve tarım işleri uygulamalı gösteriliyordu. Bu şekilde yetiştirilmiş öğrencilerden, öğretmen olamayacaklar hayata atılıyor; köylerde ziraatçı aynı zamanda köy mesleklerinden birini öğrenmiş bir teknisyen olarak çalışıyordu. Öğretmen Okulu kısmına geçen öğrenci, köy mesleklerinden birinin stajını yaparak öğretmenlik mesleğine hazırlanıyor ve bu kısmı bitirince köy ilkokulu öğretmeni olarak hayata atılıyordu²⁰⁴.

Köy Öğretmen Okulları'nda uygulanan programın ana hatlarını şu şekilde özetlemek mümkündür: Genel kültür derslerinin yanında köy hayatına yönelik olarak tarım dersleri verilmekteydi. Ayrıca erkek ve bayanlar için köylerde işe yarayacak sanatlara ağırlık veriliyordu. Her erkek öğrencinin köyde kullanacak kadar demircilik, dülgerlik ve yapıcılık sanatlarından birini öğrenmesi hedeflenmiştir. Kız öğrenciler için de köy kadınına yükseltmek için bir müfredat yapılmıştı. Ayrıca her öğrenciye bir müzik aleti çalmayı öğretmek de esas alınmıştı²⁰⁵.

Köy Öğretmen Okulları'nda, eğitim ve öğretim faaliyetleri yaz aylarında da sürmekteydi. Genel bilgi derslerinin yanında, tarım ve teknik derslere de yer verildiği için yaz aylarını diğer okullar gibi tatil etmek mümkün değildi. Bunun için köy öğretmen okulları, 1938 yılında, yıllık öğretim süresini kış ve yaz

²⁰³ **Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanları'nın Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri II**, s.277.

²⁰⁴ M. Emin Soysal, **age.**, s.35.

²⁰⁵ Geniş bilgi için bkz. M. Emin Soysal, **age.**, s.43-49; Fay Kirby, **age.**, ss.164-175.

aylarına göre ikiye bölerek programlarını da bu doğrultuda hazırlamıştı²⁰⁶. Öğrencilerin tatilleri de buna göre belirlenmiştir. Köy hayatı düşünülerek kış mevsiminde 20-25 gün dinlenme izni verilmiş; yazın da sınıfların nöbetleşe gidip gelmesi esas alınarak yirmi günlük dinlenme ve inceleme gezisi konulmuştur²⁰⁷.

İzmir Kızılçullu Köy Öğretmen Okulu ve Eğitim Kursu Müdürlüğü'ne Ankara İlköğretim müfettişi M. Emin Soysal; Eskişehir Mahmudiye Müdürlüğü'ne ise Eskişehir İlköğretim müfettişi Remzi Özyürek atanmıştır²⁰⁸. Köy Öğretmen Okulları'nın başarıya ulaşmasında bu yöneticilerin fedakarlıkları büyük rol oynamıştır²⁰⁹.

10 Kasım 1938'de eğitimci yetiştirmeye dikkat çekmiş olan M. Kemal Atatürk ebediyete intikal etmiş; eğitimci teşkilatının, köy öğretmen okullarının kurucusu Saffet Arıkan da, kurduğu köy öğretmen okullarının müfredat programı, yönetmelik ve teşkilat kanunlarının çıkarılmasına zaman kalmadan 24 Aralık 1938'de bakanlıktan ayrılmıştır.

²⁰⁶ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.33.

²⁰⁷ 'Okul' deyince yaz aylarında öğretmen ve öğrencisiyle iki üç ay dinlenileceği inancında olan öğretmenlerden, bu yeni programa ayak uydurmayan, zorluk çıkaranlar oldu. Karşı koyma şöyle belirdi: "*Biz ortaokul ya da ilkokul öğretmeniyiz. Bizim arkadaşlarımız dinlenirken, biz hangi yasa ve yönetmeliğin yargılarına göre yaz aylarında çalışmaya zorunlu tutuluyoruz? Hem bunda bir yararımız da yok. Şu halde biz bu kurumlarda çalışamayız. Diğer okullara döneriz.*" İleri sürülen iddia bir bakıma haklıydı. Çünkü Öğretmen Okulları'ndaki öğretmenler çok daha fazla çalışıyor olmasına rağmen aldıkları ücret diğer okullarda çalışan öğretmenlerle aynıydı. Sonunda bir çare buldular. Yaz aylarında eğitim kurslarında çalışan öğretmenlere ücret sağlandı ve itirazlar önlendi. Diğer bir itiraz nedeni de bu okullardaki öğrencilere çok fazla yüklenildiği yönündeydi: "*Bu çocukların kafaları, böyle bir çalışma programıyla 4-5 yıl içinde ambale olacaktır. Yazıktır bunlara. Bu gençlere bu kadar yüklenilmemeli, çok yoruluyorlar.*" Alışkanlıklarına göre bu mantık doğru olabilir. Fakat köyde dört beş sınıflı yönetecek, köy hayatında canlı ve hareketli bir çalışmanın önderliğini yapacak köy çocukları için doğru bir görüş değildi. Bu iddiada olanlar zamanla yanıldıklarını anladılar. **Age.**, s.33-34.

²⁰⁸ Öğretmen Okulu kadroları için bkz. **Cumhuriyet**, 2 Ekim 1937; **Ulus**, 30 Eylül 1937.

²⁰⁹ İ. Hakkı Tonguç'un kurs yöneticilerine yazmış olduğu mektuplar, Öğretmen Okullarının kuruluş safhasında karşılaşılan güçlükler ve bunların çözümü hakkında sürece ışık tutmaktadır. İsmail Hakkı Tonguç, **Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1935-1946)**, Hilal matbaası, İstanbul, 1976.

İlköğretim meselesi halledilmeden Türkiye’de hiçbir şeyin yapılamayacağına inanan İsmet İnönü, Cumhurbaşkanlığının daha birinci yılını tamamlamadan 7.7.1939 ve 3704 sayılı “Köy Eğitim Kurslarıyla Köy Öğretmen Okullarının İdaresine Ait Kanun”²¹⁰un kabul edilmesine ve 1936’da toplanamayan Maarif Şurası’nın 17.7.1939’da toplanmasında etken olmuştur²¹¹.

C-KÖY EĞİTMENLİĞİ UYGULAMASININ BASINDAKİ YANKILARI

Saffet Arıkan ve İsmail Hakkı Tonguç’un Atatürk’ün de desteğini alarak giriştikleri ‘Köy Eğitimleri Projesi’ basında büyük ilgi uyandırmıştır. Gazete ve dergilerde yayımlanan makalelerde eğitim adaylarının kurstaki günlük yaşamlarına ve başarılarına yer verilirken, bazı kesimlerce de eğitim projesi çeşitli yönleriyle eleştirilmiştir. Eleştirilerin temel noktası, bu eğitimcilerin nitelik bakımından yetersiz olduğudur.

Saffet Arıkan’ın bu projeyi TBMM’de açıklamasından hemen sonra Ulus’ta yayımlanan imzasız bir başyazıda, Türkiye’de köy, okul ve ordunun birbirlerini tamamlayan üç önemli unsur olduğu vurgulanarak eğitim girişimi takdirle karşılanmıştır²¹². Aynı günlerde Falih Rıfkı Atay da, Arıkan’ın yeni denemesinin etkisiyle, batılı Türk köylüsünün meydana getirilmesinde en önemli rollerden birini, köy öğretmenlerinin oynayacağını ileri sürmüştür²¹³. Bir süre sonra, yine Ulus’ta çıkan imzasız bir başyazıda Türkiye’nin demografik yapısına ait bazı istatistiki açıklamalar yapılarak, eğitim kursları açmanın binlerce

²¹⁰ Kanun içeriği hakkında bkz. ek 12.

²¹¹ Hasan Ali Koçer, **age.**, s.108. 17-29 Temmuz 1939’da toplanan Maarif Şurası, eğitim kurslarıyla köy öğretmen okullarının kuruluş, gelişim ve görevleriyle ilgili ilginç karar ve görüşleri kapsamaktadır.

²¹² “Köy, mektep ve ordu”, **Ulus**, 2 Haziran 1936.

²¹³ Falih Rıfkı Atay, “Köy”, **Ulus**, 5 Haziran 1936.

okulsuz köyün okul ve öğretmene kavuşabilmesi için kaçınılmaz bir çözüm yolu olduğu kaydedilmiştir²¹⁴.

Yaşar Nabi, eğitimci yetiştirmek suretiyle köylerde başlatılacak eğitim seferberliğini; *“normal çalışma yoluyla başarılması için bir asırlık zamana ihtiyaç gösteren bir işin, inkılâp rejimi tarafından inkılâpçı metotlara başvurulmasıyla gerekli zamanı onda bire indirecek surette hızlandırılması”*²¹⁵ biçiminde tanımlayarak kurslara yöneltilen eleştirileri yanıtlamıştır.

Falih Rıfkı Atay, köy hocasının yüzyıllardır köylerde oynadığı önemi rolü, eğitimcinin mutlaka ele geçirmesi gerektiğini belirterek yazısına şöyle devam etmiştir: *“Cumhuriyet eğitmeni, ilk günden başlayarak yeni adetlerin, kültür ve medeniyet adetlerinin temellerini atmaya başlayacaktır. Köyün manevisini kurtarmak, maddisini kurtarmanın şartıdır. Köy eğitmeni Türk köyünde inkılâbın gözü, kulağı, ağzı ve kolu olacaktır”*²¹⁶.

Kazım Nami Duru da, Ankara köylerinde eğitimcilerin ilk başarılı çalışmalarını gördükten sonra, bu girişim hakkındaki tereddütlerinin dağılması bir yana eğitimci projesinin köy kalkınmasında önemli hizmetler vaat ettiğini anladığını yazmaktaydı²¹⁷. Kazım Nami, “kültür sahasında bir deneme” başlıklı makalesinde görüşlerini şu şekilde dile getirmekteydi: *“Bugün köy imamı okulda öğretmenlik yapamıyorlar, yapamazlar da. Fakat askerlikte iyi bir disiplin altında yetişmiş köylü erler, köylerinde köy çocuklarının ümmilikten kurtulmasına çok yardım ederler. Bakanlık, bunlara genç öğretmenler ve köy ziraatinde uzmanlaşmış gençler vasıtasıyla verdiği terbiyeyle gerçekten köylünün kalkınmasında en büyük etken olacak unsurları yetiştirmiş bulunuyor.*

²¹⁴ “Davamız, her köyde bir mektep”, **Ulus**, 29 Ekim 1936.

²¹⁵ Yaşar Nabi, “Kültür davamız ve köy eğitimcileri”, **Ulus**, 24 Mart 1937.

²¹⁶ Falih Rıfkı Atay, “İlk Temeller”, **Ulus**, 9 Mart 1937. Ayrıca bkz. Falih Rıfkı Atay, “Kültür davamız”, **Ulus**, 4 Aralık 1937.

²¹⁷ Kazım Nami Duru, “Köy kalkınması”, **Cumhuriyet**, 11 Nisan 1937.

*Bana öyle geliyor ki, bakanlığın bu denemesi yurt için çok yararlı sonuçlar verecektir*²¹⁸.

Eğitmenleri, “köye ışık taşıyacak köylüler” olarak tasvir eden Ahmet Emin Yalman ise, eğitmenlerin imtihanı ve Ankara Halkevi sahnesinde sergiledikleri Yarım Osman piyesinden sonra bu proje hakkındaki görüşlerini şöyle açıklamaktaydı: “*Dün Halkevinde kendi hazırladıkları piyesi oynayan eğitmenler, bir gün evvel de bazı vekiller ve mebuslar hazır olduğu halde ameli bir imtihan geçirmişlerdir. İçlerinden biri, Gazi Çiftliği Yatı Mektebi talebesine yeni usul bir ders vermiştir. Sonra diğerleri arkadaşlarının dersini serbest bir lisanla ve hayret verici bir isabetle tenkit etmiştir. Kültür Bakanlığı’nı memlekette açtıkları yeni çığırda dolayı tebrik ederiz. Gördüğüm eserin bana verdiği samimi kanaat, Türk köyünden az zamanda memlekete yeni bir kan, yeni bir ruh geleceği ve yeni açılan çığırın en iyimser tahminlerden daha çok ve çabuk verim temin edeceği yolundadır*”²¹⁹.

Sadrettin Celal Antel, eğitmen kursları için “*cidden çok ehemmiyetli ve hayırlı bir teşebbüs*”²²⁰ ifadesini kullanmaktaydı.

Asım Us’a göre, daha önce köylerin ancak sekizde, onda birinde okul açılabilirken, eğitmen kursları sayesinde artık beş on yıl içinde bütün köylere öğretmen yetiştirilebilecekti²²¹. Bu sebeple eğitmen kursları “*hakikaten büyük takdirlere değer bir teşebbüs*”²²² idi.

Fikirler dergisinde eğitmenler, köyü yeniden kuracak, onu cehaletin elinden kurtaracak “köy Alpleri” olarak tasvir edilmekteydi²²³.

²¹⁸ Kazım Nami Duru, “Kültür sahnesinde bir deneme”, **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937), s.133-134.

²¹⁹ Ahmet Emin Yalman, “Köye Işık Taşıyacak Köylüler”, **age.**, s.140-144.

²²⁰ Sadrettin Celal Antel, “Köy Kalkınması için Kültür Bakanlığı’nın Aldığı İyi Tedbirler”, **age.**, s.154-159.

²²¹ Asım Us, “Bize Nasıl Köy Öğretmeni Lazım”, **age.**, ss.138-140.

²²² Asım Us, “Mühim Bir Derdimiz”, **age.**, ss.134-137.

²²³ “Köycülük Enstitüsü”, **Fikirler**, VII/145 (Nisan 1937), s.1.

Kemal Zeki, makalesinde eğitimci projesine desteğini şu şekilde dile getiriyordu: *“Eğitmen; köyün muallimi, doktoru, ziraatçisi, katibi, baytarı, akıl hocası konumundadır. Eğitimci köyden seçildikleri için köylünün dilini iyi anlıyor, adetlerini biliyor, iyi ve kötü taraflarını yakından tanıyor. Eğitimci, her alanda çağdaş yöntemlere yabancı kalmış köylüleri, ileri ülkelerin üretici köylüsü durumuna getirebilmek için izlenmesi gereken yolu teorik eğitim yanlılarından daha iyi öngörü ile görebiliyor ve daha pratik yollardan uygulayabiliyor”*²²⁴.

Saffet Arıkan’ın köy eğitimci yetiştirme politikası yukarıda görüldüğü gibi kamuoyunda ve eğitimciler arasında genellikle olumlu karşılanmakla birlikte bazı kişi ve kuruluşlarca da çeşitli bakımlardan eleştirilmiştir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, eğitimci projesinin memleketin menfaatlerine aykırı olduğunu yazmaktaydı. Çünkü, ilkökul öğretmenliğini az bilgi ve öğretimle elde edilecek bir şey olarak görüyor, ilkökulları kaliteleri ne olursa olsun kısa bir zamanda memleketin her yanına yaymayı esas alıyor, kısacası nitelikten çok niceliğe hizmet ediyordu²²⁵.

Baltacıoğlu’nun bu sert çıkışı bakanlık üzerinde etkili olmuş ve eğitimci teşkilatının işleyişini yerinde görmek üzere kurslara davet edilmiştir. Baltacıoğlu’nun 1939’da yazdığı makale, bakanlığın bu girişiminin iyi sonuç verdiğini göstermektedir. Çünkü Baltacıoğlu bu makalesinde, teknik derslere verdiği önem, eğitim öğretim yöntemi bakımından eğitimci projesinin son derece orijinal bir girişim olduğunu yazmakta ve şöyle devam etmektedir: *“Benim kanaatim şudur ki eğitimci teşkilatı benim Umumi Pedagoji, Hususi Tedris Usulleri, İhtimai Mektep, Resim ve Terbiye, Tarih ve Terbiye adlı kitaplarımda müdafaasını yaptığım pedagoji sisteminin tahakkuku için atılan ilk ve en büyük adımdır”*²²⁶.

Öte taraftan Kasım 1937’de “Öğretmen Sesi” dergisinde yayımlanan imzasız bir başyazıda ise eğitimci kursları şöyle eleştirilecekti: *“Memleketin iki*

²²⁴ Kemal Zeki, “Memlekette Bir Yıl Sonra 1200 Çavuş Öğretmen Köylere Dağılmış Olacak”, **Tan**, 1 Eylül 1937.

²²⁵ İsmail Hakkı Baltacıoğlu, “Öğretmen hiç böyle yetişmez”, **Yeni Adam**, sayı 130 (Haziran 1936), s.2.

²²⁶ İsmail Hakkı Baltacıoğlu, “Eğitmen ve pedagojide Türk’e doğru”, **Yeni Adam**, sayı 237 (Temmuz 1939), s.10.

üç yerinde açılan köy öğretmenleri kurslarını ciddi bir teşebbüs saymak ve bunlara bel bağlamak mümkün müdür? Tam bir ilk tahsil bile görmemiş çavuşları, birkaç ayda ‘eğitmen’ yapabilmek iddiasında olan bu kurslar senede kaç kişi yetiştirebiliyorlar?!... Sonra, mevzu bahis eğitmenle memleketi cehaletten kurtaracağımıza kendimizi olsun inandırabilecek miyiz?!”²²⁷.

Proje hususunda samimi olarak ilk akla gelen, bu kadar az öğrenim görmüş bir elemanın köyde başarılı olup olamayacağı konusudur. Şurası iyice bilinmelidir ki, öğretmenlerin çalıştırıldığı köyler çok az nüfuslu, dağınık ve Osmanlı Devleti’nin bile yüzyıllarca jandarmadan başka hiçbir memur gönderemediği kendi başlarına bırakılmış yerlerdi. Cumhuriyetin kabulünden beri on üç yıl geçtiği halde Öğretmen Okulu’ndan yetişenlerin % 99’una şehir ve kasabalarda görev verilmiş ancak % 1’i kasaba yakınındaki zengin ve büyük köylere gönderilmişti. Bu tempoyla, öğretmen okullarından yetişenlerin küçük köylere gönderilmesi ve onlardan başarı beklenmesi belki 21. yüzyılın sonlarında bile kavuşamayacağımız bir realiteydi²²⁸.

Eğitmen örgütü, devrimlerin zorunlu sonucu olarak geçici nitelikte başvuru bir yol idi. Yukarıda belirtilen köyün durumu az çok bir kımıldama gösterince eğitmenin kapsamı elbette yetmeyecekti. Nitekim, hiç okulu olmayan yerlerde bu öğretmenlerin yetiştirdiği köy çocukları birkaç yıl sonra açılan Köy Öğretmen Okulları’na ve daha sonra kurulan Köy Enstitüleri’ne alınmış; buralarda beş yıllık bir öğretim verilerek aynı zamanda sanat ve tarım alanında yetiştirilerek 1943 yılından sonra bu köyler yeni elemanlarla kuvvetlendirilmişti.

Eğitmenler aracılığıyla Cumhuriyet rejiminin belirlediği ilkeler uzak köylere kadar yayılır. Türk köylüsüne vatandaşlık düşüncesi ve görevleri açıklanır. Köylerde tarımın geliştirilmesi, iyileştirilmesi için ilk somut adım atılır.

²²⁷ “Sayın başvekil maarifimizi kurtarınız!”, **Öğretmen Sesi**, sayı 58 (Kasım 1937), s.99-100. Ayrıca bkz. “Kültür siyasetinin parlak bir ifadesi”, **Öğretmen Sesi**, sayı 59 (Aralık 1937), s.131-132.

²²⁸ Enver Kartekin, “Köy Öğretmenleri Örgütü”, **Atatürk Önderliğinde Kültür Devrimi**, Ankara, 1972.

IV- KÖY ENSTİTÜLERİ'NİN KURULUŞU SONRASINDA KÖY EĞİTMEN KURSLARI

A-KÖY ENSTİTÜLERİ'NİN AÇILIŞI

Köyler için kısa zamanda çok sayıda öğretmen yetiştirmeye yönelik olarak yürütülen çalışmalar ve sağlanan birikim, 28 Aralık 1938'de Milli Eğitim Bakanı olan Hasan Ali Yücel ile birlikte yeni bir ivme kazanır. Tonguç ile birlikte geliştirdikleri Köy Enstitüleri Projesi, 17 Nisan 1940 tarihinde kabul edilen 3803 sayılı kanunla hayata geçirilir²²⁹. Ancak oylama öncesi yapılan müzakerede ortaya farklı görüşler çıkar ve Köy Enstitüleri'ne yönelik bitmeyen tartışmaların da başlangıcı olur. En çok tartışılan husus ise kanunun üçüncü maddesinde yer alan; "Enstitülere tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş, sıhhatli ve müstait köylü çocuklar seçilerek alınırlar" hükmü olur²³⁰.

²²⁹ Meclisteki 426 üyeden 278'i olumlu oy verirken, çekimser olmamalarına rağmen üyelerden 148'i gelmez. Bunlar arasında Adnan Menderes, Celal Bayar, Fuat Köprülü, Yahya Kemal Beyatlı da vardır. Köy Enstitüleri Kanun Tasarısı'nın TBMM'de oylamaya sunulacağı gün gelmeyen milletvekillerinden birçoğu karşı olduklarını sessizce göstermişlerdir.

Mustafa Şahin, "Türkiye'de Köye Öğretmen Yetiştirme Model Önerileri, Uygulamaları ve Değerlendirmeler", **DEÜ Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, IV/10 (Kasım 1987), s.59.

²³⁰ İstanbul Milletvekili Kazım Karabekir, üçüncü maddeye ilişkin kaygılarını şöyle dile getirir: "3.madde hükmüyle, Köy Enstitüleri yalnız köy ilkokullarını bitiren çocuklara hasrediliyor. Şehir ve kasaba çocuklarının köylerle temasını kesiyor. Halbuki dünyanın her tarafında bu temasın çoğaltılması için yeni yeni tedbirler alındığını görüyoruz. Bendenize öyle geliyor ki, şehir çocuklarını köylere götürmek için diğer devletlerin yaptığı gibi daha başka tedbirler almalıyız." Milli Eğitim Bakanı Yücel ise; "Şimdiye dek öğretmen yetiştirmekte uğradığımız hataya şu veya bu mülahazayla yeniden düşmemek için kati olarak köyde yaşamış ve köy ilkokullarının her iki devresini bitirmiş çocukları almayı doğru bulduk... İçtimai bir sınıf doğurma meselesi mevzu bahis değildir. Partimizin programında da yazıldığı veçhile esasen rejimimiz sınıf ve imtiyaz kabul etmez. Yalnız hayat tarzı bakımından mesleki zümreler biz ister kabul edelim ister etmeyelim mevcuttur." şeklinde açıklama yapar. Ali Ata Yiğit, "Köy Enstitüleri", **Türkler Ansiklopedisi**, C.17, s.448.

Yücel, “enstitü” adına ilişkin eleştiriler üzerine, “okul” yerine “enstitü”yü tercih etmelerinin sebebini de şöyle açıklar: *“Biz bu okullara köy öğretmen okulu demedik. Çünkü evvelce bu isimde müesseseler vardı. İçerisinde ziraat sanatları, demircilik, basit marangozluk gibi ameli birtakım faaliyetler de bulunduğu için enstitü diye isimlendirmeyi muvafık gördük. Enstitüde yetişecek öğretmenlere umumi ve mesleki kültür bakımından lüzumlu olan bilgiyi vereceğimiz gibi, bunlara köye gittikleri vakit köy hayatında amil, prestij sahibi, kendisine fikir sorulabilecek, rey alınabilecek insan olabilmesi için ameli bilgiler de verilecektir”*²³¹.

Köy Enstitüleri Kanunu ile; köy çocuğu olup köyde tahsil gören hatta okul inşaatlarında ustalık, amelelik yapan, mezun olduktan sonra da yirmi yıl köyde çalışmaya mecbur olan, normal eğitim öğretim faaliyetlerinin yanında ziraatle, hayvancılıkla, marangozluk, demircilik vs. ile uğraşan ve bunların öğreticiliğini yapan, yalnız öğrencilere değil köylülere de rehberlik eden bir köylü öğretmen modeli sunulmaktadır. Köyü canlandıracak bu öğretmenin tahsil süresi, beş yıllık köy ilkokulundan sonra beş yıl olan Köy Enstitüsü ile birlikte toplam on yıldır. Kanun yürürlüğe girdikten sonra, Köy Enstitüleri’ne dönüştürülen dört Köy Öğretmen Okulu ile birlikte 1940 yılında 14, 1948 yılına kadar da 7 olmak üzere toplam 21 Köy Enstitüsü açılır²³². Köy Enstitüleri genelde köy eğitim kurslarının bulundukları araziler üzerinde açılmıştır²³³.

1946’dan itibaren CHP’yi yıpratmanın araçlarından biri olarak Köy Enstitüleri komünistlikle suçlanır. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç görevden alınır. Demokrat Parti

²³¹ Age., s.447.

²³² 1940’ta İzmir Kızılcıllı, Eskişehir Çifteler, Kırklareli Kepirtepe, Kastamonu Gököy, Malatya Akçadağ, Antalya Aksu, Samsun Ladik Akpınar, Kocaeli Arifiye, Trabzon Beşikdüzü, Kars Cilavun, Adana Düziçi, Isparta Gönen, Balıkesir Savaştepe, Kayseri Pazarören; 1941’de Ankara Hasanoğlu, Konya Ereğli İvriz; 1942’de Sivas Yıldızeli Pamukpınar, Erzurum Palur; 1944’de Diyarbakır Ergani Dicle, Aydın Ortaklar; 1948’de Van Erciş Köy Enstitüleri açılır. Yahya Akyüz, age., s.339.

²³³ Nazif Evren, “Köy Enstitüleri Neydi, Ne Değildi?”, Güldiken yay., Ankara, 1998, s.28.

1950’de iktidara geldikten sonra Köy Enstitüleri’ni işlevsiz hale getirmeye başlar ve ortam da hazır olduğu için beklenen sonuç gerçekleşir. 27 Ocak 1954’te Köy Enstitüleri’ni kapatan ve ilköğretim okullarıyla birleştiren 6234 sayılı yasa²³⁴ çıkarılır.

Köy Enstitüleri’nin amacı; sosyo ekonomik kalkınma sağlamak, kültürel değişimi hızlandırmak, bilgili ve üretken bir toplum yetiştirmek, halka haklarını öğretip ne istediğini bilir hale getirmektir. Köylüyü uyandırıp siyasette bilinçli ve aktif olmasını sağlamak, devrimleri köylere yaymak ve kalıcılığını sağlamak, demokrasiyi iş ortamında tabandan başlatıp yaşama geçirmek, köy ile kent arasındaki derin farkı en aza indirmektir. İsmail Hakkı Tonguç’un oğlu Engin Tonguç ise şöyle demektedir: *“Köy Enstitüleri Sistemi, başlı başına ne bir okuma yazma kampanyası, ne bir köy kalkınması problemi, ne bir öğretmen yetiştirme çabası, ne bir okul yapma girişimiydi. Temel amacı bakımından, tarihi şartların hazırladığı bir imkandan yararlanarak iktidara katılıp elde edilen yürütme gücü ile emekçi sınıfları bilinçlendirmek ve devrimsel süreci hızlandırmak için girişilmiş bir devrim stratejisi ve taktiği idi”*²³⁵.

B-KÖY ENSTİTÜLERİ’NDEN SONRA KÖY EĞİTMEN KURSLARI VE EĞİTMENLERİN GÖREVDEN ALINMALARI

Köy Enstitüleri’nin kurulmasından sonra köy eğitim kurslarının önemini yitirdiği görülmektedir. Tez konusu için incelemiş olduğumuz gazete ve dergilerde Köy Enstitüleri’nin kurulmasından sonra köy öğretmenleriyle ilgili haberlere nadiren rastlanmaktadır. Bu duruma farklı nedenlerin etken olduğu söylenebilir.

²³⁴ Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, XVI/783 (Ocak 1954)

²³⁵ Engin Tonguç, *age.*, s.270.

Köy öğretmenleri; ilkokul birinci sınıfta aldıkları öğrencileri dördüncü sınıfa kadar getiriyor, sonra tekrar birinci sınıfa geri dönüyorlardı. Köy çocuklarının beş yıllık ilkokul öğrenimi yatılı okulların azlığı nedeniyle üçüncü sınıftan sonra kesiliyordu. Bu karışıklığın giderilmesi için 1939'da toplanan Maarif Şurası'nda üç yıllık sınırlı eğitimin beş yıla çıkarılmasına karar verilmiş ve bu durum öğretmenli okulların önemini kaybetmesinde önemli rol oynamıştır²³⁶.

Köy öğretmen kurslarına, Kültür Bakanlığı'nca yeni atamalar yapılmadığı için kurslardaki eğitim ve grup şeflerinin sayısı azalmıştır. Eğitim kurslarında görev alan öğretmenlerin, gezici başöğretmen olarak atanmasını meslekte yükselme fırsatı olarak düşünen işin erbabı olmayan öğretmenlerin de bu kurslarda görev almasıyla verilen eğitim öğretimin kalitesinde önemi ölçüde düşme olmuştur. Gezici başöğretmenler de köy öğretmenlerini görevleri başında denetleme ve yol gösterme işlerini ihmal etmişler, köylerde görev yapan öğretmenler başıboş bırakılmışlardır²³⁷.

Gezici başöğretmenlerin görevlerini yapmaktan kaçmalarının en büyük nedeninin, ekonomik durumlarında iyileştirmeler yapılmamasından kaynaklandığını görmekteyiz. Köy Öğretmenleri Kanunu ile gezici başöğretmenlere köy öğretmenlerini denetlemeleri sırasında günlük yüz kuruş harcırah verilmesi kabul edilmiş; 1950'li yıllara gelindiği halde artan fiyatlara karşın, gezici başöğretmenlerin harcırahlarında olumlu yönde hiçbir düzenleme yapılmamıştır. Yüz kuruş harcırahla gezici başöğretmenlerin bölgelerindeki öğretmenleri denetlemesi imkansızdır²³⁸.

Köy öğretmenlerine göreve başladıkları zaman vaat edilen hakların ve yardımların ileriki yıllarda verilmediğini görmekteyiz. Bu hakların verilmemesi de, köy öğretmen kurslarının önemini kaybetmesinde etkindir. Ziraat Bakanlığı, 3238 sayılı kanuna göre vermesi gereken tohum, fidan, ziraat aletleri,

²³⁶ Yalçın Kaya, **age.**, s.166.

²³⁷ Şevket Gedikoğlu, **age.**, s.184.

²³⁸ **Köy ve Eğitim**, VI/70 (Aralık, 1960), s.16.

damızlıkları eğitimcilerle vermemiştir²³⁹. Maaşı zaten az olan köy eğitimciği mesleğinin bu gibi avantajları da alınınca hiçbir çekici yanı kalmamıştır. Yeni eğitimci adayları bulmakta sıkıntı çekilmeye başlanmış, istenilen vasıflarda olmayan kişiler köy eğitimcileri kurslarına alınmak zorunda kalmıştır. Gerekli ön bilgi ve donanımdan yoksun eğitimci adaylarının yetiştirilmesinde ve köylerdeki görevlerinden iyi bir netice alınamamıştır.

Göreve yeni başlan köy eğitimcilerine on lira maaş verilmekteydi. Bu aldığı maaşla, köy eğitimcinin görev yaptığı köyde tarım ve hayvancılıkla uğraşmadan geçinmesi mümkün değildi. Köy eğitimcilerinin içine düştüğü bu ekonomik sıkıntı asıl mesleklerini ihmal etmelerinde etkilidir²⁴⁰.

Köy eğitimcilerinin içerisinde bulundukları ekonomik sıkıntıyla ilgilenme yoluna gidilmemiştir. 1948 yılında okullarda ve resmi dairelerde çalışan hademelere altmış lira, öğretmenlere yüz lira maaş verilirken köy eğitimcilerine otuz iki lira maaş verilmektedir²⁴¹. İlgin eğitimcileri adına bir derginin okuyucu köşesine gönderilen mektup, eğitimcilerin ekonomik sıkıntılarını göstermektedir: *“Onbeş seneden bu yana devletin bir kanunu ile köylerde eğitimci olarak çalışmaktayız. Ücretimiz 15-20 liradan en son 40 liraya kadar yükselmiş ve burada kalmıştır. Hayatını mesleğine vakfetmiş diğer öğretmen arkadaşlar gibi muntazam bir mesai ile kültürün temel kısmında çalışmaktayız. Devletin her çeşit dairesinde çalışan memurların maaşları, derterleri düşünöldü ve bir düzene konuldu. Onbeş seneden beri bizlerin derterleri hiç düşünölmeydi. Bugünkü geçim şartları altında beş ila on nüfuslu eğitimci, ailesinin ihtiyaçlarını nasıl karşılar? Tereyağı 7 lira, et 350 kuruş, ayakkabı 25 lira, tuza mı ekmeğe mi verelim? Bir işçi günde 5 lira alıyor. Doğum zamanında işçi sigortaları yardım yapıyor. Biz köylüyü eğitiyoruz, ayda 40 lira alıyoruz.*

²³⁹ Yalçın Kaya, **age.**, s.168.

²⁴⁰ **Öğretmen**, I/5 (Mart 1948), s.11.

²⁴¹ **Öğretmen**, I/9 (Temmuz 1948), s.15.

*Vazife bakımından onbeş senedir ilköğretim müfettişleri tarafından denetleniyoruz. Başarılı olmasak herhalde bu meslekte tutulmayız. Öğretmenlerin maaşları 155 lira ile 500 lira arasında. Onların tahsili bizden farklı olabilir ama maaşlarımızda bu kadar fark olmamalı. Bize öğretmen arkadaşlarımızın maaşlarının üçte ikisini versinler yeter... Bizler ilköğretim davasında bir fayda temin ediyorsak, alacağımız ücretler de bizi tatmin etsin. Bu hususların ilgili makamlar tarafından dikkate alınmasını arz ederim*²⁴².

Mektuptan da anlaşılacağı üzere, ekonomik sıkıntının yanında öğretmenlerin bir diğer problemi de sosyal hak ve güvenceden yoksun olmalarıdır.

Köy Enstitüleri'nin açılmasından başlayarak öğretmenlerin köylerdeki faaliyetleri ve başarıları görmezden gelinmiş, bu durum bütün hayatını köye adanmış öğretmenleri ziyadesiyle üzmüştür²⁴³. Köy öğretmenleri, toplumda önemsiz kişiler olarak görülmeye başlanmıştır. Bir köy öğretmenin, oğluna yazmış olduğu mektubun giriş cümlesi şöyledir: *"Eğitmenin oğluna mektup. Biliyorum 'eğitmenin oğlu' deyişim seni kızdıracak, bir küçük düşürölme korkusu arayacaksın bunda..."*²⁴⁴ Eğitimci baba, oğlunun babasının mesleğinden utandığını ifade eden cümlelerle mektubunu kaleme almıştır.

II. Dünya Savaşı'nın getirdiği ağır ekonomik şartlar toplumun bütün kesimlerini etkilediği gibi temelleri yeni oturmaya başlamış, köy ve köylünün kalkınmasını sağlayacak köy öğretmenleri kurslarını da olumsuz etkilemiştir. MEB ve Tarım Bakanlığı, köy öğretmenlerine vermeleri gereken ders araç ve gereçlerini verememiş, ekonomik durumlarında düzenlemeler yapamamıştır. İleriki yıllarda değişen iktidarın köy öğretmenliği sistemine soğuk bakması

²⁴² **Köy ve Eğitim**, I/6 (Ağustos 1954), s.28.

²⁴³ **Öğretmen**, I/9 (Temmuz 1948), s.15.

²⁴⁴ Mehmet Başaran, **age.**, s.128

nedeniyle zaten zorluklarla yaptıkları görevlerinden eğitimcilerin bir kısmı ya kendi isteğiyle ayrılmış ya da istifa etmek zorunda bırakılmışlardır.

Eğitimcilerin, köylerde yüklendikleri çok yanlı ve ağır görevdeki başarı dereceleri düşünülürken birçok noktaya dikkat etmek gerekir. Bir eğitimcinin küçük ve uzak bir köyde hem çocuklara okul bilgisi vermekte hem de çevrenin ekonomik hayatını harekete geçirmekte göstereceği başarı, sadece kendi bilgisi ve yeteneğine bağlı olmayan bir iştir. Bu görevin gereği gibi yapılması, devletin köyle ilgili genel politikasının başarı derecesine sıkı sıkıya bağlıdır. Genellikle, Türkiye'nin idare mekanizması, özel olarak da eğitimcileri desteklemekle görevli bakanlıklar, eğitimci köyde gereği gibi besleyecek, onu başarıya götürecektir. Koşulları hazırlayamamışlardır. Tarım Bakanlığı yüklediği araçları ne zamanında ne de bütünüyle eğitimci verebilmiştir. Çok defa eğitimciler küçük maaşlarını alabilmek için günlerce ilçelerin yolunu tepmişler, elleri boş olarak geri dönmüşlerdir²⁴⁵.

Köy Enstitüleri'nin kuruluşunda nasıl eğitimci kursları öncü olmuşsa yıkılışlarında da ilk vuruşlar eğitimcilere yapılmıştır. 1946 yılı Türkiye'de çok partili sisteme geçişte, demokrasinin gelişmesinde önemli bir tarih olsa da eğitim alanında geriye gidişin başlangıcı olmuştur. Demokrat Parti'nin meclis içindeki muhalefeti, Cumhuriyet Halk Partisi'ndeki parti içi muhalefet nedeniyle Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç görevlerinden uzaklaştırılmışlardır. Bakanlığa atanan Şemsettin Sirer ile karanlık dönem başlamış; Yüksek Köy Enstitüsü ve eğitimci kursları kapatılmıştır. Faaliyette olan onikinci dönem eğitimci kursundan sonra bir daha yeni kurs açılmayacaktır. Bu dönemde eğitimci köy ilkokulunda görev yapmakta olan eğitimci, öğretmensiz başka bir köye atanmıştır. Eğitimcinin, yıllarca bulunduğu köyden başka bir köye zorla gönderilmesi ekonomik bakımdan zora düşmesine neden olmuştur. Yeni göreve başlayacakları köyde, kendi geçimlerini sağlama imkânları olmadığı için eğitimcilerin bir kısmı görevlerinden ayrılmıştır. Sirer'in bu uygulaması

²⁴⁵ İlhan Başgöz, *age.*, s.179.

sonucunda eğitimci köy ilkokullarının sayısında önemli azalma olmuştur²⁴⁶. Şemsettin Sırer'in ölümü üzerine bakanlığa atanan Tahsin Banguoğlu da eğitimciye soğuk bakmıştır. 14 Temmuz 1948 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı genelgesiyle, eğitimci hızla kıyılmaya ve sürülmeye başlanmıştır. Bakan Tahsin Banguoğlu'nun imzasını taşıyan bu genelgeyle 1515 eğitimcinin görevine son verilmiş, 340 eğitimci okul kapatılarak 30.000 köy çocuğu karanlığa itilmiştir²⁴⁷. Bir anda 30.000 köy çocuğunun eğitimsiz kalması üzerine bakan Tahsin Banguoğlu, geri adım atarak eğitimcilerden tekrar yararlanma yoluna gitmiştir. Yayımladığı genelgeyle "önemsiz sorunlardan ötürü, eğitimcilerin görevden alınmasına gerek yoktur" ifadesini kullanmıştır²⁴⁸.

1950 seçimleriyle Demokrat Parti iktidara gelmiş ve eğitimci üzerindeki baskı artmaya devam etmiştir. Eğitimci için; "ucuz öğretmen olmaz, ucuz etin yahnisi..." gibi ifadeler kullanılarak birçok eğitimcinin görevden ayrılmasına neden olmuşlardır²⁴⁹. 1952'de dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, eğitimci hakkında "Türk çocuğunu eğitimci belasından kurtaracağım..." ifadesini kullanmıştır²⁵⁰. Tevfik İleri döneminde baskı daha da artmış ve birçok köy eğitimci görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

1952 yılı tasfiyesinden kurtulan 2700 kadar köy eğitimci siyasi iradenin baskısına topluca karşı koyabilmek için örgütlenme çalışmalarına başlamışlardır. Eğitimcilerin ilk örgütlenme çabaları Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) içerisinde başlamıştır. 1957 yılında Köy Eğitimci ve Öğretmenleri Derneği'ni (Köy EĞİT-DER) kurarak TÖDMF içerisinde yer almışlardır. Köy Eğitimci 1966 yılında Köy Eğitimci Sendikası'nı (KES) kurmuşlardır²⁵¹. Köy Eğitimci Sendikası; eğitim

²⁴⁶ Erdoğan Başar, **age.**, s.398.

²⁴⁷ Engin Tonguç, **age.**, s.63. Bkz. ek 13.

²⁴⁸ Erdoğan Başar, **age.**, s.428.

²⁴⁹ Talip Apaydın, **Köy Enstitüsü Yılları**, Çağdaş yay., İstanbul, 1990, s.297.

²⁵⁰ Mehmet Emiralioğlu, **Köy Eğitimi ve Köy Eğitimci**, Emel yay., Ankara, 1966, s.16.

²⁵¹ **Age.**, s.17 Köy Eğitimci Sendikası'nın kamuoyu bildirileri ve tüzüğü için bkz. ek 14.

hizmetlerinde çalışanların sosyal ve ekonomik haklarını savunmayı, yaşam düzeyini yükseltmeyi ve çalışma koşullarını düzeltmeyi amaçlamıştır. Bu sendika, daha sonra Türkiye Öğretmenler Sendikası'na katılmıştır²⁵².

Köy eğitimci örgütlerinin çalışmaları olumlu sonuç vermiş, TBMM'de 5 Eylül 1963 tarihinde kabul edilen kanunla eğitimci kadroya geçirilmiş, öğretmenlerle eşit haklar verilmiştir. 3238 sayılı Köy Eğitimci Kanunu da yürürlükten kaldırılmıştır. 5 Eylül 1963 tarihli kanun metni aşağıda verilmiştir:

3238 Sayılı Köy Eğitimci Kanunu'nun Kaldırılması ve Eğitimcilerin Aylıklı Kadrolara Geçirilmelerine Dair Kanun:

Kanun No:326

Kabul Tarihi: 05/09/1963

1- 3238 sayılı kanuna göre yetiştirilen köy eğitimcilerinden halen görevli bulunanlar hizmet sürelerine ve öğrenim durumlarına bakılmaksızın 14'üncü derece aylıklı kadrolara geçirilirler.

2- Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan veya yeteri kadar öğretmen tayinine imkan bulunmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek ve istihdam yerlerini köyler teşkil etmek kaydıyla bu kanun gereğince ihdas olunan kadrolara intibak ettirilerek tayinleri ile terfi, tecziye ve nakilleri ilköğretim öğretmenleri hakkındaki hükümlere göre yürütülür.

3- Milli Eğitim Bakanlığı kuruluş kadrolarıyla merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki 2887 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair olan 4926 sayılı kanuna bağlı kadro cetvellerinde 58 sayılı kanunla değiştirilen Özlük İşleri Genel Müdürlüğü başlığı altındaki kadrolardan (2) sayılı cetvelde yazılı kadrolara ilişik cetvelde gösterilen kadrolara eklenmiştir.

4- 3238 sayılı kanun ile diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

²⁵² Feridun Bayram, *age.*, s.55.

Geçici Madde 1- Bu kanunla aylıklı kadrolara geçirilen eğitimciler 5434 sayılı kanunun geçici 65'inci maddesindeki esaslar dairesinde ve 6 ay içinde bir yazı ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına müracaatta bulunmaları şartıyla bu kanunun yürürlüğünden önce eğitimlikte geçen hizmetlerinin en çok 10 yılı borçlanma yolu ile fiili hizmet sürelerine eklenir.

Bu müddetler kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 10 sene geriye hesaplanır.

Ancak bunların borçlanabilmeleri için bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki yaşlarından eğitimlikte geçen hizmet süreleri indirildikten sonra yaş sayısının 40'ı geçmemiş olması şarttır.

Geçici madde 2-15 ve daha fazla yıl başarılı olarak hizmet edenlerden kendi istekleriyle eğitimlik görevinden ayrılmış olup da bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yeniden eğitimliğe girmek isteyenler, bir yıl içinde müracaat ettikleri takdirde Milli Eğitim Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dahilinde göreve alınabilirler ve bu kanun hükümlerinden faydalanırlar.

5- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

6- Bu kanunu Milli Eğitim Bakanı yürütür"²⁵³.

TBMM'de kabul edilen bu kanunla, ömrünü Türk köyünün ve köylüsünün kalkınması için feda etmiş eğitimciler geç kalınmış da olsa haklarını kazanırlar.

C-KÖY EĞİTMENLİĞİ UYGULAMASININ FAYDALARI

Atatürk'ün önderliği altında uygulanan çeşitli kültür devrimlerimizin en orijinal ve en önemli halkalarından biri olan Köy Eğitim Kursları'ndan 1936-

²⁵³ **Düştur**, Beşinci Tertip, XII, s.1952.

1946 yılları arasında 8675 eğitimci yetiştirilmiş, nüfusu 150-400 arasındaki 7090 köy, okula ve öğretici birer elemana kavuşturulmuştur. Eğitimcilerin varlığı ile okul ve öğretmen görmemiş bu köylerde 200.000 den fazla köy çocuğu ışığa kavuşmuş, bir o kadar da yaşlı vatandaşımız okuma yazma öğrenmiştir. Eğitimcilerin yetiştirdiği çocuklar arasında köy enstitülerine, sağlık okullarına ve diğer meslek okullarına gidenler olmuş hatta yüksek öğrenime devam edenler bulunmuştur²⁵⁴.

İsmail Hakkı Tonguç, eğitimci uygulamasına yöneltile eleştirileri şu şekilde yanıtlamıştır: *“Ömürlerinin sonuna kadar köylerinde kalacak olan 8675 köylü gencin eğitimci olarak yetiştirilmesinden memleketimiz zarar mı görmüştür? Kanaatimce, okur yazarlarının çoğu köye giderek halka hizmet etmeyen bir memlekette, ayda 15-20 lira ücretle çalışan eğitimcinin değeri bütünü artmaktadır. Eğitimciler yetiştirilmemiş olsaydı 7090 köyün bütün çocukları ilköğretimden tamamen mahrum kalacaktı. Eğitimciler köylerde, gece okullarını açıp yetişkinleri okutmamış olsalardı, onlar okuma yazmayı asla öğrenemeyeceklerdi. Eğitimcili okullar açılmamış olsaydı, köy enstitülerinin eğitimcili okullardan gelmiş olan binlerce öğrencisi bulunmayacaktı”*²⁵⁵.

Atatürk devrimleri, eğitimciler aracılığıyla en küçük köylerimize kadar girmiştir. Orduda ve kurslarda belirli bir düşünce ve dünya görüşüne ulaşmış olan eğitimciler köy halkına daha insanca yaşama yeteneği kazandırmıştır. Köylerimizde devrimin bekçiliğini yapmış demokrasinin benimsenmesini sağlamışlardır. Mustafa Kemal Atatürk’ün “köylü, milletin efendisidir” sözü yerine getirilmeye çalışılmış, Türk köyünün ve köylüsünün kalkındırılmasına çalışılmıştır²⁵⁶.

²⁵⁴ Enver Kartekin, **age.**, s.104.

²⁵⁵ İsmail Hakkı Tonguç, eğitimcili okulların faydalı olup olmadıklarını bu okulları bitirdikten sonra köy enstitülerine girmiş çocuklar arasında yapılan ankete verilen cevaplardan yola çıkarak değerlendirmeye çalışmıştır. Anket için bkz. İsmail Hakkı Tonguç, **Canlandırılacak Köy**, ss. 514-530.

²⁵⁶ Köy ve köylünün kalkınmasını hedef alan Eğitimcilerin Marşı için bkz. ek 15.

Eğitmenler çalıştıkları köylerde okuma yazma, hesap, yurt bilgileri öğretmekle beraber tarım, hayvancılık ve sağlık alanlarında da yol gösterici olmuşlardır. Örnek fidanlık, fenni arıcılık, tavukçuluk, sebzeçilik eğitmenlerin aracılığıyla köylere girmiştir. Sıtma, frengi ve diğer bulaşıcı hastalıkların önlenmesinde eğitmenlerin büyük yardımı dokunmuştur. Orduda ve kurslarda kazandıkları temizlik anlayışı, ev döşeme, karyolada yatma, masada ayrı tabaklarda yemek yeme gibi uygarca davranış biçimleri eğitmenler aracılığıyla köylünün yaşamına yansımaya başlamıştır²⁵⁷.

Eğitmen örgütü sayesinde, köy enstitüleri düşüncesinin düşünsel ve işlevsel altyapısı hazırlanmıştır. Önce eğitmen kurslarında, arkasından köy öğretmen okullarında, eğitim uygulamalarından cumartesi eğlencelerine kadar köy enstitüsü çalışmalarının birer ön denemesi gerçekleştirilmiştir. Hiç okuma yazma bilmeyen köylerden yetişen çocuklar, köy enstitüleri ve sağlık okullarına kaynak oluşturmuşlardır. Eğitmen örgütü olmasaydı, köy enstitülerinde okutulmak üzere köy ilkokulunu bitirmiş köy çocuğunu bulmak o yıllar için mümkün olamazdı.

Çağdaş yönetim anlayışı, ülkemizde eğitmen kurslarıyla başlamıştır. Yöneticiler, halkın arasına karışmıştır. Eğitmen adayları ile şefleri ve müdürleri birlikte karar vermiş, birlikte tuğla döküp bina yapmış, birlikte yemek yemiş, birlikte eğlenmişlerdir. Köy enstitülerine de taşınan bu yöntem, eleştiren, eleştiriye açık olan, işbirliğine önem veren bir kuşak yetiştirmiştir.

²⁵⁷ Ahmet Alpat adındaki eğitmenin köyünde oluşturduğu değişiklik, eğitmen teşkilatının yararını yansıtmaya açısından aydınlatıcı olacaktır: *“Taşova ilçesinin Gürsu köyünde hiç okuryazar yoktur. Köy halkı, askerdeki evlatlarının mektuplarını okutmak ve onlara karşılık yazdırmak, köy defterini tutturmak ve benzeri işler için ilçeye taşınıp durmaktır. 1941’de köye gelen Ahmet Alpot adındaki eğitmenin varlığıyla bütün köy halkı okur yazar hale gelir. Gürsu köyüne gazeteler alınır, herkes mektubunu kendisi okur ve yazar. Bu köyde yetişen geçlerden üçü polis, üçü astsubay, biri ziraat teknisyeni, dokuzu da öğretmen olarak yurdun çeşitli yerlerinde görev alır. Köyde bulaşıcı hastalık görülmez olur. Ayrıca 1500 dönüm elma fidanlığı kurulup güzel bir okul yaptırılır ”.* Enver Kartekin, **a.g.e.** s. 105-106.

Eğitmen kursları, ezbere dayalı bir eğitim düzenine karşı durarak yepyeni bir eğitim yöntemini yaşama geçirmiştir. Grup tartışmaları, işbirliği, sorgulama, yaşam deneyimlerine başvurma bu kurslarda kullanılan eğitim yöntemleridir. Sonuç olarak hızlı bir öğrenme dönemi yaşanmış, göreve başlayan eğitmenler bu yöntemleri köy okullarında da başarıyla uygulamışlardır. Kültürel üretim açısından gerekli altyapıdan yoksun olan eğitmenlerin hazırladığı toplu gösteriler, eğlence ve oyunlar büyük ilgi çekmiş, kendilerinden beklenenden çok başarı göstermişlerdir. Köy enstitülerindeki kültürel patlamanın nedeni eğitmen adaylarının bu çalışmalarıdır.

Eğitmenler, köylerde devletin temsilcisi olmuş, muhtarla işbirliği halinde bulunmuşlardır. Yazışmalarda, defter ve belgelerin düzenlenmesinde muhtara yardımcı olmuşlardır²⁵⁸.

İ. Hakkı Tonguç, eğitmen teşkilatının ülkemiz için önemini şu sözleriyle açıklar: *“Eğitmenli okul teşkilatı, memleketimizin ihtiyaçlarının doğurduğu başka yerlerde eşine rastlanmayan yepyeni bir teşkilattır. Eğitmen; köye dışarıdan getirilmiş, köylülerle mukadderat birliği kuramadığı için zorunlu olarak köyde bulunan ve yama gibi duran insanlara benzemez. Eğitmen, köy organizmasının yarattığı pek yeni bir halk eğitkeni tipidir. Eğitmenlerin ve eğitmenli okulların özelliklerini bilmeyenler, onların en ıssız ve yaşama şartları en geri olan köylerdeki önemini kestiremezler. Onun için eğitmeni küçümser, eğitmenden istifade edilemeyeceğinden söz açar, hatta bu gibilerin bazıları onların tasfiye edilmelerinin uygun olacağını bile ileri sürerler. Bunlar memleketi ve köyü hiç tanımayan okuryazarlardır. Böylelerinin ellerine selâhiyet ve iktidar geçtiği zaman, memleket için çok zararlı olurlar. Eğitmenli okul teşkilatı, kurulduğundan beri böyle bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Yıkma yerine yapmak yolu tutulmalıdır”*²⁵⁹.

²⁵⁸ Feridun Bayram, *age.*, s.167.

²⁵⁹ İsmail Hakkı Tonguç, *age.*, s.532.

SONUÇ

Tarımsal ekonomiye dayanan, işbölümünün gelişmediği ve kalabalık feodal aile yapısının yaygın olduğu Türkiye'deki köylerin, her alanda olduğu gibi eğitimde de geri kaldığı tarihsel gelişim süreci içinde görülmektedir. Bu geri kalmışlığın ortadan kaldırılması için Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden başlayarak çeşitli çözümler üretilmeye başlanmıştır. Bu amaca ilişkin birçok eğitimci ve devlet adamı öneriler sunmuş, raporlar hazırlamış; köylerde sosyal, ekonomik ve siyasal geri kalmışlık sorununun çözülmesi için köye ilişkin öğretmen yetiştirme modelleri önermişlerdir.

Köy eğitime yön vermek gerekecektir, ama; nasıl ve kimlerle? “Nasıl?” sorusunun yanıtı, köye özgü bir okul sistemi; “Kimlerle?” sorusunun yanıtı ise köy okullarına yönelik yetiştirilen köy öğretmeni şeklinde olmuştur. 1950'li yıllara kadar yaklaşık yarım yüzyıl süresince, Türkiye'de yerli ve yabancı birçok eğitimcinin önerileri doğrultusunda değişik modeller uygulanmış ancak, en fazla üzerinde durulanlar “köy eğitmenliği” ve “köy enstitüleri” uygulamaları olmuştur.

Köyleri eğitim ve öğretime kavuşturma sorunu Mustafa Necati ve Reşit Galip Bey dönemi uygulamalarından sonra, en etkili biçimde Saffet Arıkan tarafından gündeme getirilmiştir. MEB Saffet Arıkan ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç, Atatürk'ün desteğini de yanlarına alarak 1936 yılından itibaren köy öğretmeni yetiştirme faaliyeti içine girmişlerdir. Çalışmaların ilk ürünü, köy eğitmen kursları olmuştur.

Askerliğini çavuş olarak yapmış köylü çocuklarının sekiz aylık bir kursta köylüye rehber olacak şekilde yetiştirildikten sonra, geldikleri köylere eğitmen olarak atanması esasına dayanan bu proje; ilk günden itibaren bir taraftan büyük bir takdirle karşılanırken diğer taraftan da eleştirilmiştir. Eleştirilerin temel gerekçesi, eğitmenlerin nitelik bakımından yetersiz olduğudur. Fakat;

unutmamak gerekir ki 1935'lere gelindiğinde, Türkiye'deki 40.000 köyden sadece 5000'inde okul bulunuyordu ve kalan 35000 köyün büyük bir kısmı nüfusu son derece az, küçük yerleşim birimleriydi. Bunların, mevcut öğretmen okullarından yetişecek öğretmenle okula kavuşması için yüzyıl beklemek gerekmekteydi. Eğitim kurslarının amacı; nüfusu az olan bu köylere, başöğretmenlerin gözetiminde çalışacak eğitimlerle, yetersiz de olsa bir eğitim öğretim hizmeti götürmek ve böylece nüfusun önemi bir kısmının yaşadığı bu yerleşim birimlerinin tam bir cehaletle başbaşa kalmasını önlemektir.

Bir öğretmen okulu mezunuyla hiçbir zaman bir tutulmamış olan bu eğitimler sayesinde, 1940'ların ortalarına kadar 7000'e yakın Türk köyüne okul götürülmüştür. Eğitimler, görev yaptıkları köylerde oldukça başarılı olmuşlardır. 1930'ların ve daha sonrasının ekonomik şartları düşünüldüğünde yüzyıllarca sürebilecek bir köy eğitimi meselesini kendi olanakları çerçevesinde çözmeye çalışmışlardır. Köy eğitim kursları; köy öğretmen okulları ve 1940'ta açılan köy enstitülerinin çekirdeğini oluşturarak, eğitimin köylere ulaştırılmasında önemli bir rol oynamışlardır.

KAYNAKÇA

I – RESMİ YAYINLAR

TBMM Tutanak Dergisi

26 Mayıs 1936, XI. Dönem, Birleşim: 68

26 Mayıs 1937, XVIII. Dönem, Birleşim: 65

26 Mayıs 1938, XXV. Dönem, Birleşim: 67

Düster

Üçüncü Tertip, XVIII

Beşinci Tertip, XII

II – SÜRELİ YAYINLAR

A – Gazeteler

Akşam

Cumhuriyet

Son Posta

Tan

Ulus

B – Dergiler

Ayın Tarihi

Ülkü

Kültür Bakanlığı Dergisi

III – İNCELEME YAPITLARI VE ANILAR

A – Kitaplar

Aybars, Ergün, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I**, DEÜ Döner Sermaye İşletmesi yay., İzmir, 1998.

Akyüz, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi**, Alfa yay., İstanbul, 2001.

Akyüz, Yahya, **Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri (1848-1940)**, Ankara, 1978

Aksoy, Ömer Asım, **Atatürk ve Dil Devrimi**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1963.

Arman, Hürrem, **Piramidin Tabanı Köy Enstitüleri ve Tonguç**, Ankara, 1969.

Ayas, Nevzat, **T.C. Milli Eğitimi Kuruluşlar ve Tarihçeler**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1948.

Apaydın, Talip, **Köy Enstitüsü Yılları**, Çağdaş yay., İstanbul, 1990.

Başgöz, İlhan, **Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara, 1995.

Başgöz İlhan, Wilson E. Howard, **Türkiye Cumhuriyeti’nde Eğitim ve Atatürk**, Dost yay., Ankara, 1968

Başar, Erdoğan, **Milli Eğitim Bakanları’nın Eğitim Faaliyetleri (1920-1960)**, MEB yay., İstanbul, 2004

Başaran, Mehmet, **Tonguç Yolu, Köy Enstitüleri Devrimci Eğitim**, Varlık yay., İstanbul, 1974.

Bayram, Feridun, **Eğitmenler Öğrenmeyi Öğretme Ustaları**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara, 1999.

Cumhurbaşkanları, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanları'nın Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri II, Ankara, 1946.

Ergin, Osman, **Türkiye Maarif Tarihi Cumhuriyet Devri Mektepleri V**, İstanbul, 1943.

Ergün, Mustafa, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ankara Ün. yay., Ankara, 1982.

Erginöz, Osman Necati, **Köy Eğitiminde Yaşanmış Realiteler**, Yeni basım, Bursa, 1943.

Evren, Nazif, **Köy Enstitüleri Neydi, Ne Değildi?**, Güldiken yay., Ankara, 1998.

Emiraglioğlu, Mehmet, **Köy Eğitimi ve Köy Öğretmenleri**, Emel yay., Ankara, 1966.

Gedikoğlu, Şevket, **Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri**, İş matbaacılık, Ankara, 1971

Gedikoğlu, Şevket, **Niçin Öğretmen Kursları ve Köy Enstitüleri**, İdeal matbaası, Ankara, 1949.

Kodaman, Bayram, **Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi**, TTK basımevi, Ankara, 1988.

Koçer, Hasan Ali, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)**, Ankara, 1967.

Karaabalı, Memduh, **Köy Kanunu**, Sıralar matbaası, İstanbul, 1956.

Kaya, Yahya Kemal, **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**, Ankara, 1974.

Kirby, Fay, **Türkiye'de Köy Enstitüleri**, İmece yay., Ankara, 1961.

Kemal, Nusret, **Köycülük Esasları**, Hakimiyeti Milliye matbaası, Ankara, 1934.

Kemal, Nusret, **Köycülük Rehberi**, Ankara, 1934.

Kemal, Nusret, **Köycülük Programına Giriş**, Ankara, 1935.

Kafadar, Osman, **Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma**, Vadi yay., Ankara, 1997.

Kandemir, Selahattin, **Köy Kalkınması Hakkında Rapor**, Ankara, 1938.

Kanat, Halil Fikret, **Milliyet İdeali ve Topyekûn Milli Terbiye**, Ankara, 1942.

Kaya, Yalçın, **Bozkırdan Doğan Uygarlık Köy Enstitüleri**, Tılgat matbaacılık, İstanbul, 2001

Kaplan, Mevlüt, **Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara, 2002

Köy Eğitimcileri Kanun ve Talimatnamesi, Devlet basımevi, İstanbul, 1938.

Köy Eğitimci Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı, Maarif matbaası, İstanbul, 1941.

Köy Eğitimcileri İçin Birinci Yıl Öğretim Kılavuzu, Devlet basımevi, İstanbul, 1939.

Köy Eğitimcileri İçin İkinci Yıl Öğretim Kılavuzu, Devlet basımevi, İstanbul, 1939.

Köy Eğitimcileri İçin Üçüncü Yıl Öğretim Kılavuzu, Devlet basımevi, İstanbul, 1939.

Köy Enstitüleriyle İlgili Yönetmelik ve Resmi Yazılar, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı yay., Ankara, 2005.

Oran, Halil, **Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri**, Dikili Belediyesi Kültür yay., İzmir, 1993.

- Öztürk, Cemil, **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, TTK yay., Ankara, 1996.
- Özel Sabahattin, Gencer Ali İhsan, **Türk İnkılap Tarihi**, Der yay., İstanbul, 2004.
- Özertim, Sami, **Harf Devrimi'nin Öyküsü**, TDK yay., Ankara.
- Pazar, Meral, **Demokratik Eğitimde Bir Anıt Kurum Köy Enstitüleri**, Güldiken yay., Ankara, 2001
- Sakaoğlu, Necdet, **Osmanlıdan Günümüze Eğitim Tarihi**, İstanbul Üniv. yay., İstanbul, 2003.
- Soysal, Mehmet Emin, **Köy Enstitüleri Tarihçesi**, Bursa, 1943.
- Şimşir, Bilal, **Türk Yazı Devrimi**, TTK basımevi, Ankara, 1992.
- Türkoğlu, Pakize, **Tonguç ve Enstitüleri**, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 1997.
- Tonguç, İsmail Hakkı, **Canlandırılacak Köy**, Remzi kitabevi, İstanbul, 1947.
- Tonguç, İsmail Hakkı, **İlköğretim Kavramı**, Remzi kitabevi, İstanbul, 1946.
- Tonguç, İsmail Hakkı, **Köyde Eğitim**, Devlet basımevi, İstanbul, 1938.
- Tonguç, İsmail Hakkı, **Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1935-1946)**, Hilâl matbaası, İstanbul, 1976
- Tonguç, Engin, **Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç**, Ant yay., İstanbul, 1970.
- Tonguç, Engin, **Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç**, Güldiken yay., Ankara, 1997.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, **Maarifle İlgili Kanunlar**, Maarif matbaası, İstanbul, 1940

B – Makaleler

Antel, Sadrettin Celâl, “Köy Kalkınması İçin Kültür Bakanlığı’nın Aldığı İyi Tedbirler”, **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak, 1937).

Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, “Hayatım”, **Yeni Adam**, (Ağustos 1941).

Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, “Öğretmen hiç böyle yetişmez”, **Yeni Adam**, Sayı 130 (Haziran 1936).

Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, “Eğitmen ve pedagojide Türk’e doğru”, **Yeni Adam**, sayı 237 (Temmuz 1939)

Başığit, Türkan, “Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları (1923-1950)”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.17.

Binbaşıoğlu, Cavit, “Eski Milli Eğitim Bakanları’ndan Mustafa Necati’nin Türk Eğitim Tarihi’ndeki Yeri”, **75. Yılda Eğitim Bilanço Serisi**, Tarih Vakfı yay., İstanbul, 1999

Çaycı, Abdurrahman, “Atatürk ve Kültür Alanında Çağdaşlaşma”, **Atatürk Kültür ve Eğitim Semineri**, Kayseri, 1982.

Duru, Kazım Nami, “Kültür Sahasında Bir Deneme”, **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937).

Dülger, Bahadır, “Köyün Gücü”, **Ülkü**, VII/37 (Mart, 1936).

Göyünç, Nejat, “Atatürk ve Eğitim Hakkındaki Görüşleri”, **Atatürk Kültür ve Eğitim Semineri**, Kayseri, 1982.

Kanat, Halil Fikret, “Yarının Muallimleri Nasıl Yetiştirilmeli?”, **Kurun**, (Mart 1935)

Köknel, Özcan, “Atatürkçü Çizgide Gençliğin Eğitimi”, **Atatürk ve Eğitim**, TED yay., Ankara, 1981

Kandemir, Selahattin, “Köycülüğümüz”, **Ülkü**, VI/31 (Eylül, 1935).

Kemal, Nusret, “Halk Dükkanları”, **Ülkü**, I/4 (Mayıs, 1933).

Kartekin, Enver, “Köy Eğitimcileri Örgütü”, **Atatürk Önderliğinde Kültür Devrimi**, Ankara, 1972.

Malik, Hilmi, “Köyde Mektep”, **Ülkü**, I/6 (Temmuz 1933).

Nami, Kâzım, “Örnek bir köy muallimi”, **Muallimler Mecmuası**, VII/6 (Nisan, 1930).

Öymen, Hıfzırrahman Raşit, “Köy enstitülerine nasıl gelindi?”, **Eğitim Hareketleri**, sayı 18 (Haziran 1956)

Saffet, Mehmet, “Köycülük nedir?”, **Ülkü**, I/6 (Temmuz 1933).

Şahin, Mustafa, “Bir Halk Eğitim Çalışması Örneği Olarak Millet Mektepleri”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, I/2, İzmir, 1992.

Şahin, Mustafa, “Türkiye’de Köye Öğretmen Yetiştirme Model Önerileri, Uygulamaları ve Değerlendirmeler”, **DEÜ Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, IV/10 (Kasım1987).

Tonguç, İsmail Hakkı, “Köy öğretmen ve eğitimci yetiştirme işi”, **Ülkü**, VIII/46 (Aralık, 1936).

Tonguç, İsmail Hakkı, “Köy eğitimi meselesi”, **Ülkü**, XI/65 (Temmuz 1938).

Tonguç, İsmail Hakkı, “Köy eğitimi meselesi”, **Ülkü**, XI/66 (Ağustos 1938).

Tonguç, İsmail Hakkı, “Köy eğitiminin mahiyeti, prensipleri ve teşkilatının esasları”, **Ülkü**, XII/67 (Eylül, 1938).

Uysal, Şefik, “Atatürk ve Çağdaş Eğitim”, **Atatürk ve Eğitim**, TED yay., Ankara, 1981.

Us, Asım, “Mühim Bir Derdimiz”, **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937).

Us, Asım, “Bize Nasıl Köy Öğretmeni Lâzım”, **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937).

Yalman, Ahmet Emin, “Köye Işık Taşıyacak Köylüler”, **Kültür Bakanlığı Dergisi**, sayı 20-21 (Ocak 1937)

Yiğit, Ali Ata, “Köy Enstitüleri”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.17.

“Sayın Başvekil Maarifimizi kurtarınız!”, **Öğretmen Sesi**, Sayı 58 (Kasım 1937).

“Kültür siyasetimizin parlak bir ifadesi”, **Öğretmen Sesi**, sayı 59 (Aralık 1937).

“Köycülük Enstitüsü”, **Fikirler**, VII/145 (Nisan 1937).

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
bkz.	: Bakınız
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

Bu maarif, bu günkü inkılâb ideolojisinin emrinde emirber gibi, çocuklarımızı nasıl ileri götüreceğine dair elinde bir düstur, bir gıd bulur. Bunu yapmak için Hüsnü Kitapçı arkadaşımız, Maarif şurası buyurdular. Maarif şurasının böyle bir iş yapacağını zannetmem. Ben diyorum ki, Maarif vekili, bir komisyon yapın ve bu komisyonu mümkün olduğu kadar maarifçilerden yapmasın. Çünkü onların o kadar çok işleri var ki böyle bir komisyona gelip te oradaki ruzmerre işlerini bozamazlar. Aynı bir komisyon, âli bir komisyon yapılsın. Türk büyük inkılâbını maarif köklerinin hiç olmazsa çekirdeğini hazırlasın. Bu komisyon bir sene mi, iki sene mi çalışır. Her halde biz inkılâb maarifinin kökünü kurmadıkça daima böyle işin dışarımda, kabuğunda, yapraklarında uğraşacağız ve nihayet bizden sonra gelecek nesil, bizim geçirdiğimiz bu seneleri, bizim için çok ağır ithamlarla yadedeceklerdir.

BAŞKAN — Maarif bütçesi hakkında başka söz isteyen var mı?

Mf. V. SAFFET ARIKAN (Erzincan) — Sayın arkadaşlar, evvelâ kürsüde söz söyleyen hâtiplerin naziz şahsın hakkında gösterdikleri hüsnü teveccühe arz şükran eylerim.

Eğer müsaade buyurursanız, Maarif bakanlığımızın ilk, orta hatta yüksek tedrisat hakkında bu bir sene zarfındaki düşüncelerini kısaca arz edeyim. Bu suretle, zannederim, hâtiplerin bir çok suallerine de cevap vermiş olacağım.

Arkadaşlar biz maarif işini evvelâ şu cepheden mütalea ediyoruz. Vatandaşa vereceğimiz bilgiyi maddî hayatında kendisine faydalı kılmak. Bizim esas prensibimiz budur. Bunun için takip ettiğimiz sıra da şudur: Evvelâ, bu noktai nazara, göre vatandaş ne gibi malûmat, ve bilgi vereceğiz. İkincisi, bu bilgiyi hangi hoca vasıtasile vereceğiz. Yani evvelâ bir program sonra bir muallim. Daha sonra da, yani bu iki esas mevcut olduktan sonra, mektep açmak. Sıra böyle geliyor.

İkincisi: Memleketteki realite nedir, bu günkü vaziyet, durum nedir. Bunu tetkik edip buna göre çare ve tedbir bulmak.

Bu günkü nüfusumuza göre, her yerde olduğu gibi umumî nüfusun % 12 sini ilk tahsil çağı olarak kabul edersek, takriben 1 850 000 çocuğumuz ilk tahsil çağındadır. Bu gün şehir, kasaba ve köylerde 658 000 çocuk okumaktadır. Görülüyor ki, bu mevcut okuması lâzımgelen mevcudun üçte biridir. Bunu kasaba ve köye taksim edecek olursak takriben 370 000 i köy okullarında, 310 000 i de şehir mekteplerinde okumaktadırlar. Biz köylerimizi umumî nüfusumuzun % 75 i kabul edersek görülür ki, şehirlerde okuma çağında bulunan çocuklar % 68 dir. Köylerde ise, ancak % 25 i okumaktadır. Hakikî durum ve realite budur.

Şimdi muallim adedine geçelim. Bu gün ilk

öğretim muallimi olarak 13 834 muallimimiz vardır. Bunun (3 518) i erkek ve 3 515) i kadim olmak üzere (6 933) ü şehirde muallimdir. Köylerde ise, (5 825) i erkek ve (1 076) sı kadim olmak üzere (6 901) muallimimiz vardır.

Bu muallimler 1 165 i şehirde ve 5 186 sı köyde bulunan mekteplerde tedrisat yapmakta-
tadır.

Arkadaşlar; ilk muallim mekteplerinin bize takriba 650 kadar mezun verdiğini düşünürsek ve ilk öğretim kadrosundan her sene tefküd, istifa ve sair suretlerle çıkanları bundan tenzil edersek elimize her sene takriba 300 - 350 muallim geçiyor demektir. Bu, normal senelerdedir. Beş bin köyde muallim bulundurabildiğimize ve memleketimizde 39 000 köy bulunduğuna göre daha mektebi ve muallimi bulunmayan 35 000 köyümüz kalıyor. Eğer biz bu 35 000 köye muallim bulmak için her sene çıkan 300 - 350 muallimi bekleyecek olursak takribi bir hes pla bir asır beklememiz lâzımdır.

Demin arzettiğim gibi, Bakanlık her şeyden evvel realiteyi göz önünde bulunduruyor. İzin verirsiniz köylerimizin nüfusu hakkında da size ufak izahat vereyim. 1927 istatistiğine göre köylerimizin nüfusunu beş katagoriye ayırmak mümkündür:

Birinci katagoriye; 514 köy, 1 200 den fazla nüfusu olan,

İkinci katagoriye; 1 427 köy, 800 - 1 000 nüfusu olan,

Üçüncü katagoriye; 5 500 köy, 400 - 800 nüfusu olan,

Dördüncü katagoriye; 16 000 köy, 150 - 400 nüfusu olan,

Beşinci katagori; 16 000 köy, vasatî olarak 150 den az nüfusu olan.

Arkadaşlar, görülüyor ki köyde açılacak bir sınıfın, haddi asgarî olarak 40 kişi kabul etsek 32 bin köyde çocukların adedi 40 tan aşağıdır ve bazı yerlerde 15 ten bile aşağı düşmektedir. Bu vaziyet karşısında bütün köylerin muallim ve mekteb ihtiyacını temin etmek hem zaman ve hem de çok para ister. Onun için biz, bu günkü sistemin değiştirilmesi lüzumuna kani olduk.

Muhterem arkadaşlar; düşündüğümüz şudur: Bu gün kahraman ordumuz bütün memlekete şamil ve başlarında binlerce zabiti olan bir mekteptir. Bahusus harf inkılâbından sonra orduda okuma, yazma bilenlerin miktarı yüzde 90 ı geçmiştir. Hele küçük zabıtlık yapmış olanlar bu gün köylerde mükemmelen muallimlik yapmaktadırlar. Bu son aylar zarfında bu işle alâkadar olan arkadaşlarımız Ankara civarında sekiz, on köy gezdiler. Buralarda öyle elemanlara rest gelmişlerdir ki bunlar orduda küçük zabıtlık yapmış, okumak, yaz-

mak öğrenmişlerdir. Bunlar köylerinde çocukları başlatma toplayarak onlara okuyup yazmayı öğretmektedirler. (Bravo sesleri).

Bunlar bizim için çok kıymetli ve köyde oturan, köylü ile hemhal olan köylünün dertlerinden anlayan elemanlardır. Bu gibi unsurlardan istifa etmek istiyoruz. Bunların keyfiyetçe en iyilerini toplayarak ve Ziraat vekâletile teşriki mesai ederek yedi, sekiz aylık bir kurstan geçireceğiz. Bunlara verilecek vazife, köylüye okuyup, yazma, faizé kadar basit hesap öğretmek, Türk tarihi ve coğrafya hakkında mücmel ve fakat temelli malûmat vermek, aynı zamanda hayat bilgisi işini ve ziraat bilgilerini köylüye ameli olarak öğretmektir. Arkadaşlar, Yüksek heyetinizin her zaman düşüncesi köylünün kalkınması, refahıdır. Bunun için bir çok kanunlar yapıyoruz. Fakat bunların bir kısmı köyün hududuna kadar gidiyor ve köylünün bilgisile hemahenk olmadığı için köyün kapısında kalıyor. Arzettiğim gibi; muhtelif bakanlıkların çıkardıkları bir çok kanunlar vardır; köylü ne bilsin ki bu kanunlarla aralarında bir ahenk hâsıl olsun. Bunun için vekâletlerden rica ettim. Bir komisyon toplandı ve bu komisyon köylüye ne öğretilmesi hakkında bir taslak hazırlamıştır. Bu eldedir. Teknik bir iş olduğu için bunları okumakla sabrınızı suiistimal etmek istemem. Fakat ben eminim ki köylüye bu esas ve bu program dahilinde bir bilgi verilirse köylü kendi muhitinde irfanını yükseltecek ve kalkınması için de lâzım gelen bütün bilgilerin hepsini almış olacaktır. Bu, bilhassa nüfusu az olan köylerimiz içindir. Fakat bu muallimi biz orada yalnız başına bu işleri öğretmeğe terketmiş olacak değiliz. Şimdiki muallimlerden 8 - 10 köy için bir muallim tayin edeceğiz. Bu zat hem köyde oturan muallimlerin mesaisini kontrol edecek ve hem de onun verebileceği dersleri konferans şeklinde oradaki talebeye ve halka anlatacaktır. Bu o demektir ki ufak köylerin 8 - 10 tanesini çok nüfuslu bir köy addediyoruz. Ve böyle bir köye tayin edeceğimiz muallimin yanına her ufak köy parçası için bir yardımcı veriyoruz.

Arkadaşım Türker, şark vilâyetlerinde muallim olmadığını ve çok mektepsiz çocuk bulunduğunu ifade ettiler. Zannediyorum ki vadediğim rakamlar kendilerini teyid etmekle beraber bunun daha bir müddet böyle kalmasının zaruretini de anlatmış olacaktır.

Bu sistem bilhassa nüfusları az olan köyler içindir, öyle tahmin ediyoruz ki, beş altı sene geçmeden, bu arzettiğim şekilde, köy muallimlerini teyid etmek imkân ve fırsatını bulacağız.

Orta yönetim işini arz edeyim: Şimdi arzettiğim ilk mekteb tipi; yerinde kalacak, çiftliğinde çubuğunda çalışacak vatandaşların tah-

sîl ve terbiyelerine yarayan bir programdır. Orta tahsil programlarına gelince; arkadaşlar; bu bir kıldır. İlk tahsil, orta tahsil, lise tahsili çocuğun çağına göre ayrılmış bir iştir. Bakanlığın bu husustaki noktaî nazarı, bilhassa müsabet ilimlerin sahasında, bunun bir kül halinde mütalea edilmesidir. Bunun için arkadaşlar, bakanlık, bir seneden beri İstanbul üniversitesinde, Yüksek mühendis mektebinde, Yüksek muallim mektebinde, Ankaradaki Ziraat enstitüsünde bulunan Türk ve ecnebi profesörlerden istifade etti. Bizim gayemiz şudur: Bu gün müterakki bir memlekette bir talebenin ilk mektebin ilk sınıfından Üniversitenin son sınıfına kadar mekteplerde fizik, şimi, riyaziye ve tabiiyeden ne gibi bilgiler elde etmesi lâzımdır. Arkadaşlar çalıştılar, son zamanlarda bu müfredatı tesbit ettiler. Bu müfredatın hangi bahisleri hangi kitaplardan alınacak, onları da tesbit ettik. Binaenaleyh bu gün esaslı olarak bir orta mekteb programı elimizde hazırdr. Yalnız bunun kitabını yazmak meselesi kalmıştır. Bu da tercüme etmekle veya her hangi birine yazdırmakla olmaz. Bunların tercümesinden sonra bu kitaplar; bu işten anlayan kompetan pedagog muallimlere yazdırılacaktır. Bu suretle bakanlığın tek kitabı meydana gelecektir.

Orta öğretimde en çok sıkıntı çektiğimiz şey huzurunuzda itiraf etmek mecburiyetindeyim, muallim meselesidir.

Arkadaşlar, Cümhuriyetin ilânında orta mekteplerde 9 800 talebe vardı. Bu talebeye mukabil 1 900 hoca vardı. Şunu şükranla arz etmek isterim ki, bu gün orta mekteplerimizde 63 000 talebemiz vardır, fakat buna mukabil hocaların yekünü 2 100 ü geçmemektedir, bir taraftan talebe miktarı 6 - 7 misli tezayüd ederken hoca miktarı hemen hemen aynı rakamda kalmıştır. Bu yüzden hâsıl olan netice de bir muallim lisede on beş saat, orta mektepte on sekiz saat ders vermesi lâzımgelirken, hocalara altısaat saat daha ders ilâve edilmiş ve bu suretle ders saatlerini liselerde yirmi bir, orta mekteplerde yirmi dört saate çıkarmak mecburiyeti hâsıl olmuştur. Arkadaşlar, geçen sene orta mekteplere hücum eden, mekteb isteyen talebelerin hepsini aldık. Buna mukabil muallimlere munzam dersler verilmesi mecburiyeti hâsıl olmuştur. Bu sene vaziyet daha fenalaşmıştır. Bu sene orta mektepler ve liseleri gezmiş olan arkadaşlar bilirler ki, bilhassa nüfusu sıkışık olan yerlerde orta mekteplerimize artık bir ferd koymağa imkân kalmamıştır. O kadar sıkışık ki, o kadar dolgun bir haldedirler. Bu sene orta mektepten takriben 9000 kişi çıkmaya namzettir. Bunların hepsinin çıktığını farzetsek bile ilk mekteplerimizin beşinci senelerinde 46 000 talebe vardır. Bu 46 000 talebenin geçen yıllardaki emsali gibi % 40 fire verdiğini dahi nazarı dikkate alsak - ki tabii ben

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 14

BAŞKAN — Refet Canitez

KÂTİBLER: Ali Muzaffer Göker (Konya); Ali Zırh (Çoruh)

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

3 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — 1937 yılı muvazenei umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/702)

A — Maarif vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Maarif vekâleti bütçesinin müzakeresine başlıyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

NAŞİD ULUĞ (Kütahya) — Arkadaşlar, kuruluş yıllarımızda binbir halk dileği ve şikâyeti dinledik, uzun asırların ihmalinden miras kalan bu çeşitli dileklerin başlıcaları bugün, köy ağzında nihayet iki kelimedede toplandı: Okul ve yol...

40 000 köyümüzün ancak 5051 inde okul olduğunu biliyorsunuz; bu, köylerimizin sekizde birinde okul var demektir. Geriye 35 000 köy kalıyor. Bu okulların çoğu büyük ve toplu köylerdedir. İş bu bakımdan incelersek bugünkü nüfusumuza nazaran, köyde oturan yurddaşlarımızdan tahsil çağında olanların dörtte birinin okula gittiği ve geri kalan dörtte üçünün okuldan, eğitimden mahrum oldukları görüldü.

Arkadaşlar; şimdiye kadar tutulan tempo ile, malûm mevzuatla muallim mekteplerinden öğretmen yetiştirmek, hususi idarelerin, bugün kü muallim ve mekteb kadrolarını bile güçlük-

İ : 65 26-5-1937 C : 1

le besliyen bütçelerinden yeniden mektepler, muallim evleri yaptırabilmek suretile bu büyük açığı kapamak yolu, yıllar ve yıllar ve hatta asır ister.

Buna tedbir aranan günlerde, bir gün sayın Arıkanın ağzından dış görünüşüne ilk bakışta basit bir buluş fakat hakikatte çok özlu ve isabetli bir tedbir olarak (köy eğitmeni) tipinin kültür hizmetimize verileceğini duymuştuk. Milletin en büyük halk terbiye müesseselerinden birisi olan ordusunda aylarca çalışma ile aydınlanmış, hususi kabiliyetli, genç ve zinde köy unsurlarını, köy yetiştirme emrinde kullanmak ve bu suretle yurdun bu geniş ihtiyacına bes, on yıl içinde koşmak...

Şimdiye kadar klâsik kalıplara inanış yüzünden, işi mantığa döküp vurduğumuz zaman elbette bir muallim mektebini bitirmiş, iyi ve geniş vasıtalar içinde tatbikat geçirmiş bir muallimin köye ikamesi işi insana cazip geliyor, bu işin bundan başka da çaresi olmadığı kanaati kafalara saplanmış bulunuyordu; bu sebeple de 35 bin köy mukadderini yıllarca ıztırap ve dalmı bir şikâyet halinde beklemeye mahkûm bulunuyordu. Bir yandan da Türk köyünü okutup aydınlatmak işi için tedbirler ve yol arayanlarımız dünyamızın öbür ucunda, başka şartların, başka hayat telâkkilerinin ummanında yüzen kütüphane arasında şekiller ve kalıplar aramakla uğraşıyordu.

Arkadaşlarım, bizim hususi ve her defasında isabeti tahakkuk ve teyid etmiş bir inanımız vardır; o da kendi millî işlerimize aid tedbirleri gene kendimiz arayıp bulmak. Bu inanladır ki, Kültür bakanlığımızın, bugünkü buluşunu, millî ihtiyaca, millî dileğe ve büyük ideale, realiteye ve maddî imkânlarımıza büyük bir uyarılık göstermek yönünden yüce katınıza büyük bir şükranla anarım. (Köy eğitmeni) tipini millî terbiye elemanlarımızın arasına konmasını tıpkı Kristof Kolomb'un yumurtasına benzetmek kabildir. Bugün, bu tip yaratıldıktan sonra göze ne kadar kolay bir buluş gibi geliyor. Fakat bu buluş inanım ki arkadaşlarım, millî işlerimizin en muvaffak tedbirlerindendir, onların belli başlılarındandır. Köy eğitmenleri yetiştirilme hayatının yarısını geçirdikten sonra geçen yılın bir kısmı ile bu yılın başından beri Ankaramız 80 köyünde çalıştılar. Şimdiye kadar mekteb yüzü nedir, görmemiş olan bu köylerdeki çalışmayı gerek bu köylerle yakından alakalı olmamız ve köy nesriyatı ile meşgul bulunmamız sonundanberi devam eden bu çalışmalar esnasında gördükleri elle tutulur ve gözle görülür faydalardan dolayı, köylü şükran içindedir. Bu teşekkür sesleri bize her gün birçok mektuplarla gelmiştir. Anka köylerinin bazılarında yaptığımız gezilerde eğitmenin zaten iç dileklerini iyi tanıdığı köye yeni bir ruh gibi girdiğini, yalnız

okuma yazma ginde değil istihsal işinde ve yeni kanaatleri yayma yolunda bir meşale gibi köyü etrafına topladığını gördüm. Cehaletin verdiği bir cüretle ilk zamanlarda bir iki yerde eğitmenin uğratıldığı güçlüklerin de bizzat köylüden gelen samimi ve uyanık bir aksülamelle karşılandığını büyük bir sevinç ile öğrendim.

Arkadaşlar; beseriyete ilk medeniyet ışığını milletimiz verdi. Bu yüce milletin evlâdları sonraları kötü idareler yüzünden karanlıklara düştü. Asırlar ve asırlarca süren bir karanlıktan kurtulduğumuz vakit bu milletin içinde arab yazısı ile okuyanların sayısı değil köylerde, kasabalarda bile parmakla gösterilebilir bir radde idi. Kemalist rejim, Türk hâflerini millete vermekle, köye vermekle, derin bir karanlık içinde yaşayan Şarkta halk yığınlarını arasında ümmilikle ilk mücadeleyi açan kültür hareketi oldu. Rejimimiz bununla da müntazdır. Fakat arkadaşlar, çavuş eğitmeni köye yalnız ümmilikle mücadele unsuru olarak gitmiyor, köyün ihtiyaçlarının bir haylisine cevap verebilecek ameli bilgilerle mücehhez olarak giriyor. Eğitmenin eline 7 yaş ile 12 yaş arasındaki henüz dimağı form olmaktan uzak yavruçuklar verilmiyor. Bu yaştaki köy çocuklarına öğretilen şeyin bu üzerine yazı yazmak kabildinden olduğu görüldü. Eğitime verilen çocuklar 9 - 13 arasındadır. Bunlar artık tarlanın datam unsurlarıdır. Kültür bakanlığı Türk köyünün büyük kalkınmasının temelini atmak için Ziraat bakanlığı ile el ele vermiştir. Köy için lâzım olan özlu kitap ve hesap ve yurt bilgilerinden sonra çalışmanın büyük kısmı tabiatla mücadele tarafına geçmektedir. Henüz soğan ekimi bilmeyen, veya soğan ekmemiş olan köyler var ki oralara bunu bu eğitmenler götürüyor. Köye ziraat aletleri, tohum, yem üzerine bilgiler, hayvancılık, bağcıcılık, sütcülük, ağaççılık, arıcılık tavukculuk ve sair ziraat sanatları gibi temel işlerde gerekli şeyler öğretiyor.

Matbuat umum müdürüğünün halk terbiyesine hizmet edecek, halkın kendi tarih ve analarından bu günün ihtiyacına adapte edilmiş eserlerle bu çalışmalarını tamamlama hareketi de bu bütçe yılımızın köy cehbesinden en faydalı işlerinden bir başlıcasını teşkil etmektedir.

En sessiz bir muhitte millî hayatımızın elinde büyük hareketinin temelini atan, tecrübe devresini geçirmiş olup muvaffak ve faydalı olduğu gözle görülür elle tutulmuş olan eğitmen kadrolarının büyük bir hızla onu bekleyen 35 000 köye yayılacağı günü milletin büyük bir istekle beklediğini tebarüz ettirmek istiyorum. Bizi bu bakımdan tenvir etmesini Sayın Arıkanın beklerim.

İSTANBUL ÖZDAMAR (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar, irticalen söz söylemek kudretini kendimde görmediğim için müsaadenizle

İçin bu sene lûtf buyurulan 300 000 lira ile fizik ve kimya lâboratuarları yapılacaktır. Bunlar 30 liseye ve 160 orta mektebe kifayet edecek derecededir. Yapı ve bina işleri için 600 000 bin lira konmuş olduğunu arzetmiş ve bu paranın şimdiye kadar başlanmış olan inşaatın ikmaline tahsis edileceğini de ilâve etmiştim. Bu sene Adapazarı'nda da bir orta mekteb yapılmasına başlanacaktır. Elimizdeki tahsisatla Ankarada gazhane önündeki arsamızda 30 dersaneli büyük bir lise ve asfalt cadde üzerinde de, Çankırı kapısında bir orta mekteb yapmağa uğraşıyoruz. Bu bina işini söylerken bilhassa şunu şükranla kaydetmek isterim ki, halkımız mekteb yaptırmaktan asla çekinmiyorlar. Hatta, son bir tetkik ve teftiş seyahatine giden sayın arkadaşım Rıdvan Nafiz gittiği yerlerden yüz binlerce liralık inşaat vadi alarak dönmüşlerdir. Bunu huzuru âlinizde şükranla kaydetmeyi zevkli bir vazife bilirim.

Neşriyat işleri hakkında maruzatta bulunacağım:

Arkadaşlar, ilk iş olarak üniversitemizdeki talebeye ve münevverlere istedikleri gibi kendi dillerinde etüd yapacak kitaplar hazırlamak ve neşretmek istiyoruz. Mühessislârma, İstanbul Üniversitesinde tetkik ettirdik, 400 den fazla kitabı muhtevi bir liste oldu. Bunlardan 60 tanesi bu sene için tercüme edildi, basıldı veya basılmak üzeredir. Bu münasebetle Fuad arkadaşına bir şey söyleyeyim, Füzûlî hakkında bir kitaptan bahis buyurdular. Arkadaşlar, Vekâlet bununla 3 - 4 sene önce alâkadar olmuştur. Hattâ Cemal Hüsnü arkadaşının zamanında Köprülü Fuad arkadaşımız tavassut etmiş ve bunu tetkik etmişlerdi. Bu kitabı beş cild imiş, iki cildi basılmış üç cildi el yazısı imiş. Bu kitabı başka bir lisanla yazılmış olduğu için tetkiki güç oluyor, yalnız baş tarafını tetkik etmekle eyi bir fikir alınmış olamaz. Ben çok ümid ediyorum ki bu kitabı da Edebiyat fakültemizin tetkikinden geçerek Fakültenin serisi sırasına girmiş bulunsun. Yani makinemiz o kadar yağsız değildir.

Arkadaşlar, Atatürk'ün bizzat kendi nurlu eliyle başladığı ve bizzat meşgul olduğu ıstılahlarımız pek yakında bitmek üzeredir. Riyaziye ve tabiiye terimleri bitmiştir. Bu iş de bitince tek kitabı usulüne gitmekte bir mahzur kalmıyor. Ümid ediyoruz ki önümüzdeki yıl bunu tahakkuk ettireceğiz. Demin programdan bahsetmiştim. Ötedenberi liselerin 11, 12 veya 13 sene olması hakkında bir nazariye vardır. Arkadaşlar, bakanlığımız bu işi 11 sene olarak tesbit etmiştir. Fakat bu tesbiti bir tetkike dayanmaktadır. Bundan 1,5 sene evvel İstanbul üniversitesindeki yerli ve yabancı profesörlere biz şu suali sorduk, Fransız, İngiliz, Alman, her ne ise. Yani böyle Avrupada üniversite mezunu olan bir genç bu müsbet ilimlerden ne öğrenmek ih-

tiyacındadır, bunu bize tesbit ediniz, bunun üniversiteye aid olan kısmını çıkaracağız, mütebaki kısmını bize müfredatı ile göndereceksiniz. Bu zatlar aylarca çalıştılar ve bunu tesbit ettiler. Bu tesbit olunduktan sonra bizim mütehasıs tanınmış kıymetli muallimlerimizden 30 - 40 kadarını buraya çağırdık ve bir komisyon yaptık. Bunlar vaziyeti tetkik ettiler, neticede bu malzemenin 11 senede kolaylıkla çocuklar tarafından hazmedileceği, kavranacağı hususuna kanaat getirdiler. Bu suretle liseler 11 sene oldu.

Demin kitablarımızın tek kitab olarak yapılacağını arzettim. Kitaplar hep bu programlara istinad edecektir ve etmektedir.

Arkadaşlar; anıtlarımızı korumadaki hasasiyetinizi bildiğim için müsaadenizle bunlar hakkında kısaca malûmat arz edeyim. Geçen sene Topkapı sarayının mutfakları türk ve islam eserleri müzesine bitişik Sarayhane, Niğdede Akmedrese, Antalyada yivli minare yoresinde bazı mimarî kısımları; Diyarbekirde Siucariye, Erzurumda çifte minareler tamir edilmiştir.

Bu sene kabul buyuracağınız tahsisatla da Sultan Ahmed medresesi; Konyada ince minare Alâettin camii türbesi; Karatay Amasya bimarhaneleri; İstanbul türbeleri, Erzurumda üç kümbetler Bursada yeşil türbe çinileri Ankarada Ahi Şerafettin ve Cenabi Ahmed paşa türbeleri nin tamirine başlayacağız.

Sultan Fatih devrinin şah eserlerinden biri olan bedesten bu sene tamire başlanacak ve orası bir müze haline konacaktır. (Bravo sesleri).

Arkadaşlar; ilk tedris işine geçmezden evvel kısaca şunu kaydetmek istiyorum ki hususî mekteblerin bilhassa (demin arkadaşın kabul buyurmadılar) azlık mektebleriyle ecnebi mekteblerin kontrolü bu sene daha sıklaştırılmıştır. Kendilerinin buyurdıkları gibi muallimlerin tayini, tedris salâhiyeti doğrudan doğruya vekâlete alınmıştır. Ayrıca tıbrki bizim mekteblerimizde olduğu gibi muamelâtı türkçe yapmak, kayıtları türkçe tutmak üzere birer müdür muavini atamaları emrolunmuştur. (Bravo sesleri) Şimdi ilk tedris işine geçiyoruz. Bu ilk tedris işinde arkadaşlar, o kadar lutfkâr davrandı ve o kadar çok söz söylediler ki, bendenizin maruzatta bulunmama lüzum bile kalmadı. Esasen Maarif vekâletinin çıkartıp sizlere takdim ettiği dergide bunların bir çok tafsilâtı vardır.

Arkadaşlar, esas iş, köyü okutmak işidir. Hepinize takdim olunan şu puslada görülür ki nüfusumuzun 3 799 000 ni kasaba ve şehirlerimizdedir. Nüfusları 800 den fazla olan köylerde 2 388 000, nüfusları 400 - 800 arasında bulunan köylerde 3 173 000 vatandaş oturduğu halde, nüfusları 400 den aşağı olan 32 bin köyde 6 836 000 vatandaşımız bulunmaktadır. Bizim

nüfusu 800 den fazla olan köylerde beş sınıflı mekteb yapmak gayemizdir. Nüfusu 400 - 800 arasında bulunan köylerde her iki veya üç köye isabet etmek üzere beş sınıflı mekteb yapmak imkânını araştıracağız. Nüfusu 400 den aşağı olanlara gelince memleketin her tarafına yayılmış bulunan bu köyleri tabiat ve arazi itibarile toplamağa bilhassa yakın senelerde imkân yoktur. Buralarda Eğitim usulünün tatbiki çok faydalıdır. Bazı arkadaşlar eğitimleri kursta bazı arkadaşlar da köylerde gördüler. Şunu arz edeyim ki bunlar yarım kurs gördükleri halde şehir mektebleriyle boy ölçüşebildiler. Hattâ bazı şehir mekteblerinden daha evvel olarak üç ayda, köylü çocukları, alfabeyi öğrenmişler ve okuma kitaplarına geçmişlerdir. (Bravo, alkışlar). Geçen sene yaptığımız deneme kursları ve yapacağımız kursları hazırlamakta bütün bakanlıkların Kültür bakanlığına çok değerli yardımları olduğunu arzetmeyi vazife bilirim. Bilhassa Ziraat vekâletinin alâkalı ziraat memurlarının ve Ziraat vekâletinin yüksek miyasta köylüye olan yardımıyla bu iş çok kolaylaştırılmıştır. Vekâletlerin ve bilhassa Ziraat vekâletinde bu işte çalışan arkadaşların bu yardımlarını ve hizmetlerini anmak benim için büyük bir zevktir.

Arkadaşlar, Ziraat vekâletile yaptığımız bir programda bu sene fili olarak başlıyan kurslara ancak 650 kişi alabildik. Bunlar Eskişehirde, Trakya'da, Kocaelide Erzinca ve Karstadır. Gelecek sene bu kursa iştirak edeceklerin miktarını elde mevcut muallim ve vasıtaya göre ancak 1 600 e çıkarabileceğiz. Bir sene sonra da 2 500 kişiye çıkaracağız. Daha ileriki seneler belki 3 000 - 3 500 olarak artabilir. Bunun neticesinde tahmin ediyoruz ki, bu köylere biz sekiz on sene zarfında eğitim yetiştirmek fırsatını elde edebileceğiz. Bu tabii mesud bir hâdisedir arkadaşlar. Fakat bunu söylemek hepimiz için bir zevk, hepimiz için bir şereftir arkadaşlar. Bu mesud hâdiseyi, Atatürk'ün bu millete ihda ettiği büyük eserlerden biri olan harf inkılâbına ve Atatürk'ün bu milleti tanıyarak, kabiliyetini bilerek ve bularak bize tanıttasına ve dünyaya isbat etmesine medyunuz (Bravo sesleri, alkışlar).

Şimdi arkadaşlarımla suallerine geçiyorum.

Naşid Uluğ arkadaşımın sualine zannedirim kâfi cevap vermiş oluyorum. Özdamar arkadaşım yatı mekteblerinin faydalarından bahsettiler ve kendileri de ilâve buyurdular ki bu mektebler idarei hususiyelere aittir. Ben idarei hususiyeleri bu hususta teşvik ederim. Çünkü hakikaetn faydasına kaniim. Yalnız Sivrihisarda bir orta mekteb yapmak hususuna gelince, şunu arz edeyim ki, mensub olduğumuz yüksek partimizin kongreleri vasıtasile gelen malumatın anladığımızı göre bir çok kazalar en aşağı 98 mekteb istiyorlar. Halbuki arkadaşlar benim

yalnız bu sene, bu günkü vaziyette orta mekteb muallimi ihtiyacın 900 küsürdür. Bu sene ilâve edilecek olan 250 dersanelik muallim ihtiyacını tasavvur buyurunuz, o zaman benim kaç mekteb açabileceğimi kolayca tahmin edersiniz.

Ecnebi mekteplerden de bahis buyuruldu. Arkadaşlar, ecnebi mekteplerde, kültür derslerine çok ehemmiyet veriyoruz. Kültür dersleri, Türkçe okunuyor. Azlık mekteplerinde 11 - 12 saatlik Türkçe olduğu gibi tarih, coğrafya ve yurd bilgisi de türkçe okunuyor. Geriye kan müsbet ilimler, kendi dillerile okunmaktadır. Bence asıl olan, kültürdür, kültürü takviye edecek olan da bunların dilimizle okunması keyfiyetidir.

Türker arkadaşım, mektebsiz çocukların adedinin fazla olduğunu söylediler. Ben de sırf vaziyet malum olsun diye bu birosürü takdim ettim. Kültür bakanlığı elinden gelen gayretle gerek muallim ve gerek okuyucu adedini arttırmağa çalışmaktadır. Nihayet, her fırsatta tekrar ettiğim gibi, muallim olamayınca da mekteb açmanın hiç bir faydası yoktur.

İlk mekteplerde bir mürebbiye veya mürebbiden bahsettiler. Eğer bundan hayat bilgisi denilen şeyi kastediyorlarsa bunu vermekteyiz. Bu, ilk mekteplerin programlarında vardır. Eğer tetkik buyururlarsa buna bilhassa ehemmiyet vermekte olduğumuzu görürler.

Türk dilinin anadil olması için Kültür bakanlığı ne düşünüyor ve ne yapıyor? Arkadaşlar; mekteb bir vasıttır. Tabii dil millet için en mühim anahtar, en büyük bir amildir. Fakat en mühim mesele insanın kendisini Türk duymasındır (Ne mutlu, Türküm) diye bilmesidir. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar).

Sayın İsmail arkadaşım köy mekteplerinin beş seneye çıkarılmasını söylemişlerdi. Deminki maruzatımla hangi köylerde bunun mümkün olduğunu arzettim.

Dr. Şevki arkadaşım musikiden bahsetti. Bendeniz musiki dinlemesini severim. Fakat musikiden anlamam. Enderun musikisi nedir, saheserleri nedir? Bunları bilmiyorum. Benim bildiğim musiki hepinizin bildiği gibi, insanın bedii hssini ve fikrini nağme ile ifade etmektir. Yalnız kendisinden bilhassa rica edeceğim. Burada bizim konservatuvarımız vardır. Oradaki arkadaşlarla temasa gelir ve bu kıymetli malumatı verirlerse çok minnettar ve müteşekkîr kalırım.

Beden terbiyesinde bilhassa sıhhi bakımın şart olduğunu söylediler. Bu gayet tabiidir. Mekteplerimizi mümkün olduğu kadar doktorla teçhiz ediyoruz. Bu doktorların talebelerimizi beden terbiyesi bakımından nasıl muâyene edecekleri hakkında da bizi tenvir ederlerse çok teşekkür ederim.

Sayın bayan Meliha Ulaş bir âdabı muâşeretten bahsettiler. Kendilerine çok hak veririm.

bütün okullarda gayet aşikâr bir tezayüd vardır. Fakat bana kalırsa, bunlar oldukça aldatıcıdır, arzedeceğim.

1932 senesinde orta derecede talebe sayısı 1932 de 38 bin küsur iken bu gün 91 bin küsurdur. Çok büyük bir tezayüttür. Öğretmen sayısı 1800 küsur iken 2500 olarak görülüyor. Mekteb sayısı 132 den 174 de çıkıyor. Mektepleri ayrı, ayrı ele aldığımız vakit Maarif vekâletinin orta okullara fazla ehemmiyet verdiği onların sayısını 83 ten 123 e çıkarması ile görülüyor. Liseler 30 dan 36 ya çıkmıştır. Beş senede hiç bir tezayüd yoktur. Yalnız sınıflar çoğaltılmıştır. Öğretmen okulları da aded itibarıyla tenakus etmiş bir az dershaneleri artmıştır. Bu umumî artmaya mukabil muayyen ölçülerle yüzde nisbet edilecek olursak, yani bir hesabı, bir istatistikçi gözüle bakacak olursak 1932 de bir dershaneye iki muallim düşüyordu. Bu seneye kadar 1,85, 1,78, 1,65, 1,46 ve bu sene 1,43 olarak görüyoruz. Dershanede muallim adedi düşüyor. Yani muallimler aleyhine bir nisbet vardır. 1932 de 20,5 talebeye bir muallim düşüyorken bugün 35,4 talebeye bir muallim düşüyor. Yani muallim daha çok yorulmak mecburiyetinde kalıyor. Nihayet bu ufak rakamlar gösteriyor ki, mekteplerde mutlak olarak kemiyette artma, keyfiyette tenakus vardır. Başvekâletin neşrettiği istatistiklerde bugün orta tahsil çağında bulunan nüfusun yekünü 1 400 000 dir. Buna bir buçuk milyon diyebiliriz. Orta okul çağında bulunan bu kadar nüfusun 556 da birine bir muallim düşüyor, 793 nüfusa bir dershane 8322 nüfusa bir mekteb düşüyor. Nihayet bu orta tahsil çağında bulunan çocuklarımızın ancak % 6,3 ü mekteplerdedir.

Ben bunların edebiyatını yapmayacağım. Nihayet rakamların ifadesi daha bilgidir, bu belagati olduğu yerde bırakıyorum. Sözümü bitirmeden evvel geçen sene burada Arıkan bazı ricalarını arzetmiştim. Fakat maalesef onun tarafından iyi karşılanmayan iki noktadan bahsedeceğim. Bu iki noktadan birisi beden terbiyesi meselesidir. Ben beden terbiyesi meselesini bu işlerle uğraşan memleketlerden aldığımız malûmata dayanarak nasıl olacağını anlatmıştım. Fakat Arıkan cevaplarında, mekteplerde doktorlar vardır, bunu onlar hallederler, dediler. Beden terbiyesi mekteb doktorluğundan büsbütün başka bir şeydir. Mekteb doktoru yalnız mekteplerde ijiyen tesis ve idame eder, beden terbiyesi onun ihtisasına sığmaz. bu ihtisas ve edevat meselesidir.

İkincisi ; Onu da kısaca arzedeğim. Aynı mümin mesele müzik meselesi. Geçenlerde müzik meselesini bol ve geniş bir çerçevede olduğunu zannettiğim ifadem ile arzetmiştim. Arıkan müzikten anlamam dediler. Arıkan böyle söylemekte devam ettikçe bu müzik meselesinin düzeleceğini ümid etmem. Halbuki, ben onun mü-

zik bildiğini biliyorum. Müzik biliyorum dediği zaman, müzik meselesi hallolunmuş demektir.

Atatürkün bir sözü vardır. «Türk musikisi yüz kızartıcı bir haldedir» ve diyorum: Bugün halâ yüz kızartıcı olmaktan çıkmış değildir.

SİRRİ İÇÖZ (Yozgad) — Bütçe hakkında sözüm yok. Muhterem vekilin muvaffakiyetle tatbik etmesini dilerim. Yalnız, hatırıma gelen bir noktayı müsaadelerile arzedeceğim. Mekteplerde sınıf imtihanını muvaffakiyetle verdikleri halde bazı gençler olgunluktan ikmale bırakılıyor. Bu, gençin bir senesini heder ediyor, yüksek mektebe giremiyor. Bu, riyaîye gibi mühim derslerden olsa bendeniz de doğru bulacağım. Fakat edebiyattan bırakılıyorlar. Halbuki bu ders, istediği vakit kitabı eline alıp öğrenilebilir, elde edilebilir. Kendi dairei intihabiyemde gördüğümde bahsediyor, misal de arzedeceğim. Yozgad lisesinde bir genç âlâ derecede sınıf imtihanında muvaffak oluyor, edebiyat muallimi bey edebiyattan olgunlukta ipka ediyor. Bu genç bir sene vaktini heder ediyor bundan sonra imtihan verecek te yüksek mektebe girecek.

Bu gibi gençlerin vaktini israf etmemek için lâzımgelen tedbirin alınmasını muhterem vekilden rica ederim.

BAŞKAN — Biz başka arkadaş kaydetmedik. Başka söz isteyen var mı? (Hayır sesleri).

KÜLTÜR BAKANI SAFFET ARIKAN (Erzincan) — Sayın arkadaşlar, tedkik için huzuruza sunulmuş olan Maarif bütçesinin müzakeresine geçilmezden evvel bu bütçenin ne gibi esaslara dayandığını ve 938 - 39 ders yılında bu bütçedeki mevzuat ve tahsisatla neler yapılmak istenildiğini kısaca ve sizi sıkmayacak şekilde arzedeceğim:

Bu sene bize verilen para yani zammolunan paranın yekünü 2 631 000 liradır. Geçen sene de arzetmiştim ki, Kültür bakanlığının bütçesi, diğer bütçelerden farklı bir mahiyeti haizdir. O da otomatik olarak artmak zaruretidir. Sebabi Heyeti Aliyece malûmdur. Orta mekteb talepleri artıyor. Bu artış nisbetinde muallim, teşhizat, tesisat ve bina nisbetleri de artıyor. Bu paranın tevzii hususunda Yüksek Başvekâlet, vekâletimize şu direktifi vermiştir : Maaş ve ücret fasılları, ihaleye rabtedilmiş olan inşaat faslı bir de Gazi terbiye enstitüsünde yetiştirilmekte olan orta mekteb muallimi kurslarıyla öğretmenlerin tezayüdünü nazarı dikkate almak şartı ile bütçemizin tevzinidir.

2 631 000 liranın, 811 000 lirası maaşata, 329 000 lirası ücretlere ve ayrıca 410 000 lirası öğretmenlere, 299 000 lirası kursa, 231 000 lirası geçen seneki tahsisata zamimeten; ihalesi yapılmış olan inşaat 124 000 lirası leyli meccanî talebenin 1500 e iblâğına ve ilâh... tahsis edilmek suretile 2 387 000 lira tevzi edilmiş bulunuyor. Bunlar büyük rakamlardır. Bunu zam-

medilen parçadan çıkarırsak 244 bin lira kadar bir para kalır ki bu parayı da tekaüdiye, harırah, ikramiye v. s. gibi haklara, bir de talebe artımı nisbetinde tesisata, işe masraflarına ve mübrem ihtiyaçlara serpiştirmiş bulunuyoruz. Bütçenin heyeti umumiyesinde bunu arz etmekle bu sene bize yapılmış olan zammı istisgar etmiş olmuyorum. Nihayet bu dar senede Maarif vekâleti işlerini ayakta tutabilmek ve talebe tehacümünü önliyecek imkânı verebilmek için bu parayı bize temin ettiklerinden dolayı gerek başbakanımıza ve gerek Maliye vekili arkadaşımıza teşekkür etmeği borç bilirim.

İzin verirsiniz ilk tedrisat hakkında bu sene ne yapmak imkânını ve fırsatını bulacağız, onu arzedeceğim. Arkadaşlar, biz memleketin kültür ihtiyacını şu suretle mütalea ediyoruz. Bir kere şehir ve kasabalar 800 nüfustan fazla olan 800 - 400 arasında nüfusu bulunan köyler vardır. Nüfusu 400 den aşağı olan köyler vardır. Bu suretle bir tasnif yapmak mümkündür. Bugün elimizde ilk tahsil ve ilk tedris muallimi olmak üzere 14 bin küsur kişi mevcudsa da nüfusu 800 den fazla veya 800 ile 400 arasında olan köyler de dahil olmak üzere bütün kasabalara ve bu kabil köylere vermek üzere daha 12 bin muallime ihtiyacımız vardır. Nüfusu 400 den aşağı olan 32 bin köy bunlardan ayrıdır. Onun için mevcud muallim mekteblerini takviye ederek mümkün olduğu kadar bu 12 000 muallimi az zaman zarfında yetiştirmek için bu sene aldığımız tedbirlerden biri de muallim mektepleri talebesi adedini çoğaltmak olmuştur.

Nüfusları 400 den aşağı olan köyler için 1936 senesinde yapmış olduğumuz eğitim kursu tecrübesi hakikaten muvaffakiyetle bitmiştir. Bu muvaffakiyet ve tecrübenin faydalı olduğuna kanaat getirerek geçen sene 600 küsur eğitimci yetiştirdik. Trakya'da, Eskişehirde, Erzinçanda ve Kars da açılan kurslardan yetişenler büyük yaşta olan erkek ve kadınları okutma faaliyetleri hariç olmak üzere elyevm 18 - 19 bin çocuk okutuyorlar. Bu okutma faaliyetlerini memnuniyetle huzuru âlinizde tebarüz ettirmek isterim. Hakikaten bu eğitimci köylerde Cumhuriyetin feyzini, medenî kanun, vergi kanunları ve ferdin hak ve vazifelerini öğretmek hususunda da çok faydalı olmaktadır.

Demin arzetmiştim ki, nüfusları 400 den fazla olan köy ve kasabalar için 12000 muallime ihtiyaç vardır. Muallim mektepleri; talebesini ekseriya şehirlerden alır. Şehir nüfusları ise bugünkü istatistiğe göre, 3 500 000 - 3 700 000 arasındadır. Halbuki memleketin nüfusu 16 000 000 küsurdur. Sonra köylerde öyle kabiliyetler vardır ki bu kabiliyetlerden behemehal istifade etmek lazımdır. Bunun için şöyle bir denemeye başladık ki o da köy zekâsını toplayarak muallim mekteplerine almak ve buradan muallim yetiştirmek.

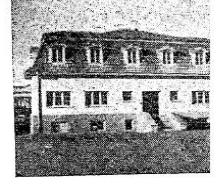
Gegen sene kabul buyurduğunuz tahsisatla satın alınmış olan Kızılçullu mektebi - İzmirde - bu şekle konmuştur. Beş vilâyetin zekâsını burada topladık. Son aldığımız raporlara göre size iftiharla arzedeceğim ki, bunların % 96 sı tam numara almak suretile sınıflarını bitirmişlerdir. Bu kabil bir mektebi yine aynı suretle beş vilâyetin zekâsını toplayacak şekilde Eskişehirde Ciftelerde açmış bulunuyoruz. Bu sene Trakya'da da açacağız ve mümkün olduğu kadar bu mektepleri çoğaltmak kararındayız.

Orta tedrisat: Arkadaşlarımıza geçen yıl da bilmünasebe arzetmiştim ki hakikaten maarifin en büyük sıkıntılarından birisi de orta tahsilde bulunan talebenin - kemali memnuniyetle kaydediyoruz - artımı nisbetinde muallim kadrosunun darlığıdır, artmamasıdır. Geçen sene orta mekteplerde ve liselerde mevcut talebemizin adedi; liselerde 18 270, orta mekteplerde, 71 000 küsur idi. Buna mukabil muallim artması geçen sene alınan tedbirler de dahil 300 - 350 de kalmıştır. Gazi terbiye enstitüsünde açtığımız kursta yetişen muallimler bu sene yaptığımız müşahedelerde hakikaten muvaffak olmuşlardır. Binaenaleyh bu kurslara memnuniyetle ve atiyen büyük bir ümidle devam edeceğiz. Muallim adedini istenilen adede çıkarmak için bu kurstan büyük istifadelerimiz olacağını düşünüyoruz. Bu sene demin arzettığım 811 000 lira maaş zammı ile orta mektepler için 410 muallim, yani gerek yüksek mektebden, Gazi terbiye enstitüsünün ve ehliyetnamelilerden 410 muallim geleceğini tahmin ediyoruz. Şu halde bu sene 2600 adedinde bulunan orta tahsil muallim adedi 3000 e çıkmış olacaktır. Bu arzettığım tahmini bir hesabdır.

Demin arkadaşlardan bazıları buyurdıkları yatılı leyli, meccanî talebenin adedini geçen sene gösterilen arzuya tevfiakan 1500 e çıkarmış bulunuyoruz. Muallim yetiştirmek için bu sene aldığımız tedbirlerden birisi de lisan muallimi için Galatasaray ve İngiliz ve Alman mekteplerinden her hangi birisinde tahsillerini bitirmiş gençlerden alıp bir sene lisan tahsil ettirdikten sonra içerisinden muvaffak olanları bir sene müddetle Avrupaya gönderip okutmayı ve lisan hocası yapmayı düşündük. Bu suretle iyi lisan hocaları elde edeceğimizi zannediyoruz. Bu sene de bunu tatbika başlayacağız. Bundan başka geçen sene kanunun bir fıkrasının tadilinden bilistifade Galatasaraya leyli, meccanî talebe vermiş bulunuyoruz. Bu mikdarı bu sene 50 ye iblâğ edeceğiz ve bunlardan lisan hocası yetiştireceğiz. Leyli, meccanî talebenin % 75 ini muallim yetiştirmek üzere gelecek seneden itibaren Yüksek muallim mektebine alacağız.

Meslekî tedrisat için arkadaşlarımız çok lütüf-kâr ve cemilekâr sözler söyledikleri için fazla bir şey ilâve edecek değilim. Buradaki sergide

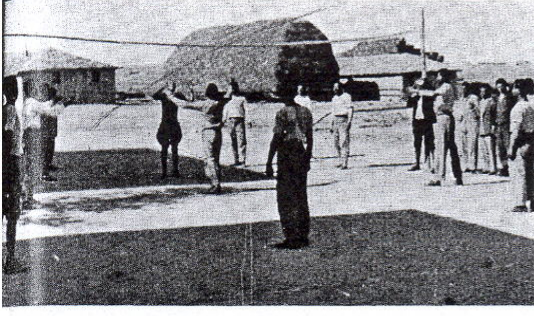
Ek-2

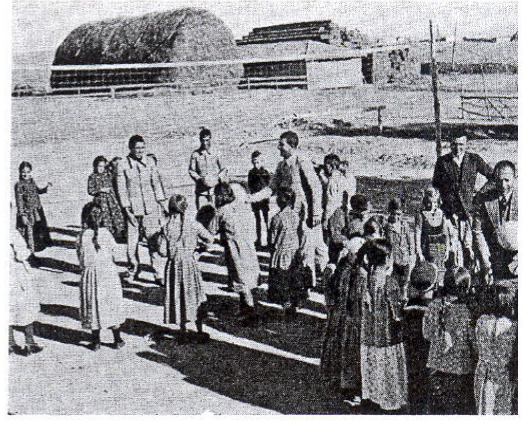
ESKİŞEHİR ÇİFTELER ÖĞRETMEN

OKULU

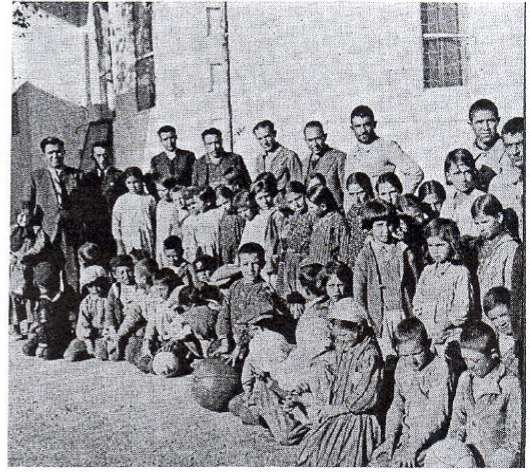
Teoman ve Sakarya grupları voleybol oyununda

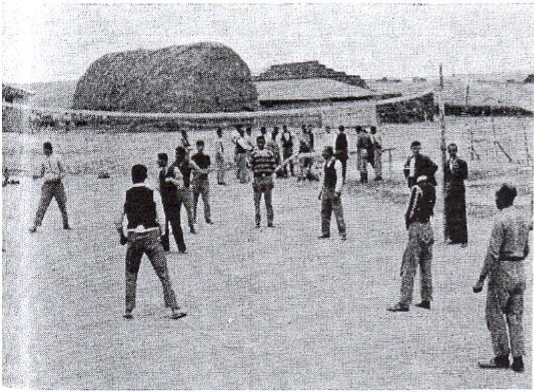
Tunceli grubu dersten sonra çocuklara oyun yaptırıyor

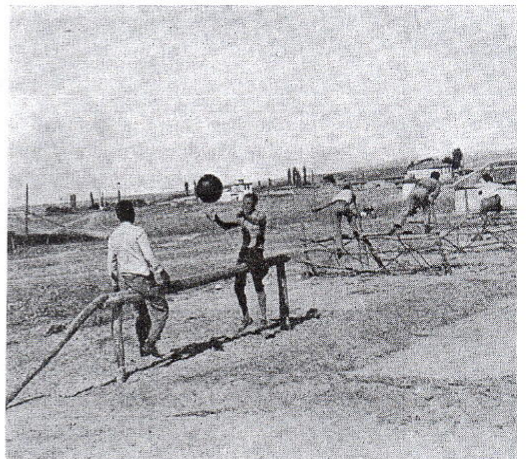
Eğitmen namzetleri saat 6 da cımnastik yapırlarken

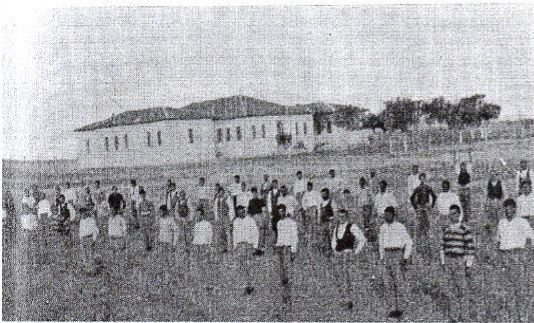
Tunceli grubu tatbikat talebelerile bir arada

Saat 17,30 da talebeler voleybol ve mâni atlama oyunlarında

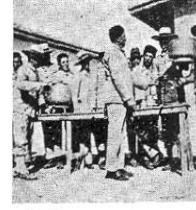
Aslan grubu mânileri atlarken

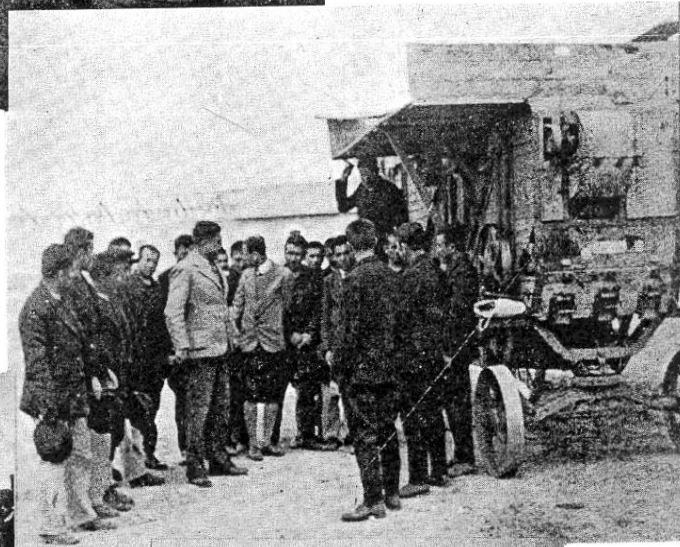
Sabah cımnastığı

Aslan ve Erciyas grupları selektörle
temizleyip ilâçladıkları tohumluk
buğday çuvalları başında

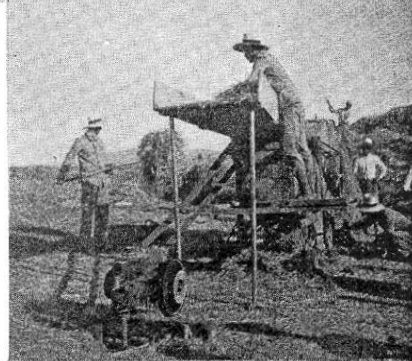
Çaldağı grupu yayık
ve krema makineleri
başında

Talebeler
harman
makinesi
başında

Talebeler fennî fidan dikme dersinde

Çaldağı
grupu
harman
makinesini
çalıştırırken

Tunceli ve Sakarya grupları tohum
ekme makinesi başında çalışırken

Erciyas grupu fennî kirizme dersinde

Talebeler traktör başında

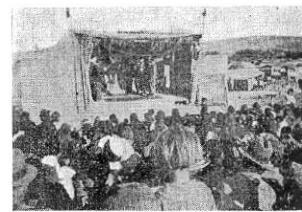
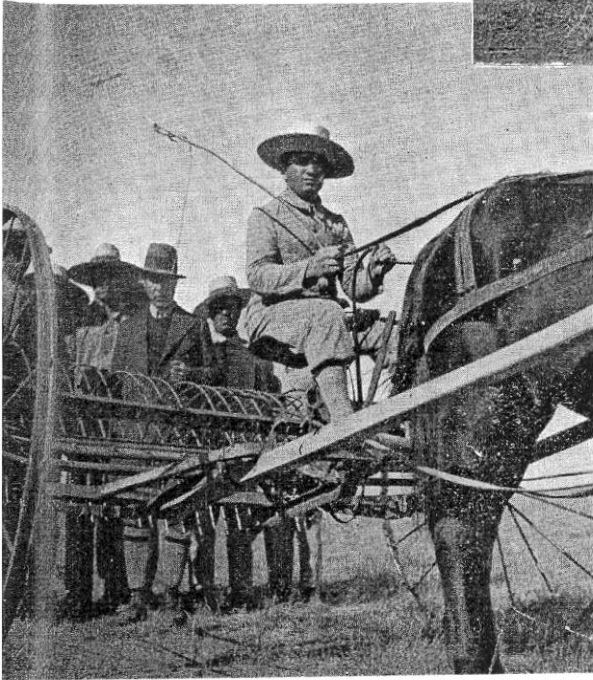

Çaldağı grupu koyunculuk dersinde

Talebeler tırmık kullanırlarken

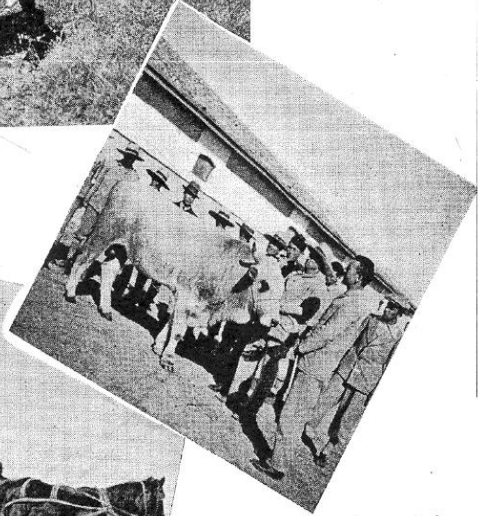
Talebeler pulluk dersinde

Mahmudiye köyünde köylüler
eğitmen namzetlerinin ıstıklâl
piyesini seyrediyorlar
(Açık havada temsil)

Egitmen namzetleri atçılık dersinde

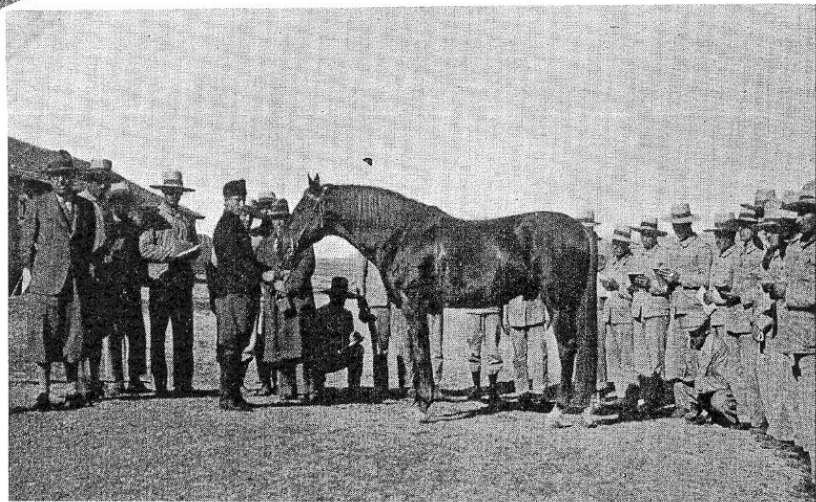
Talebeler sıgırcılık dersinde

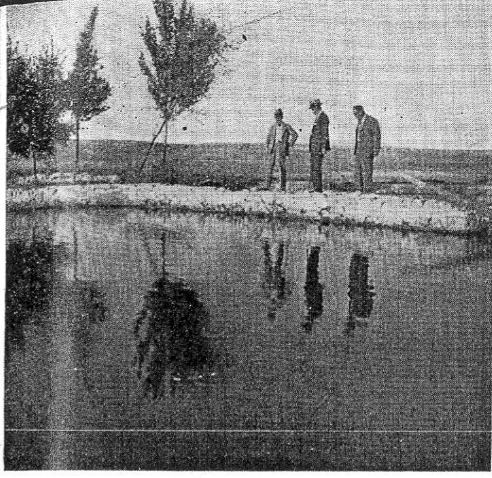
Atçılık
dersi

Talebeler pulluk
kullanma dersinde

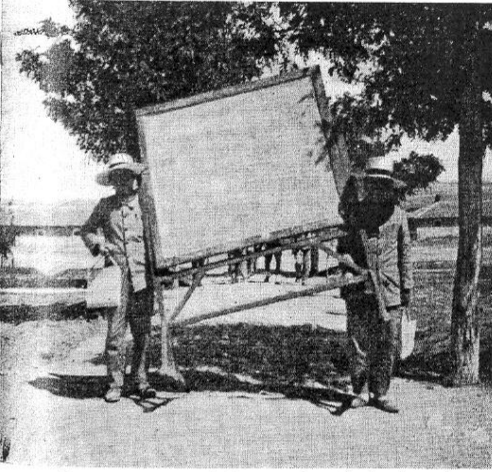
Atçılık
dersi

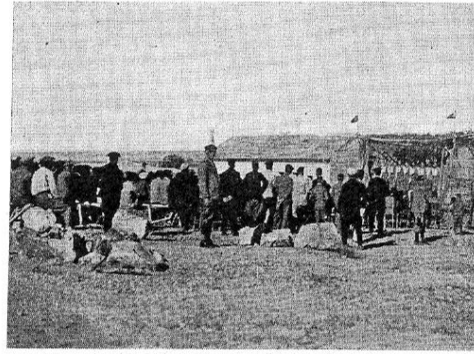
Bakan S. Arıkan Sakaryanın kaynağında

Bakan Çifteler Çiftliğinde

Oğuz grubu ırmak kenarından okula dönerken

Eğitmen namzetleri Mahmudiye köyünde Yarım
Osman ve Çoban piyeslerini temsil ediyor

Kurs talebeleri bir arada

ESKİŞEHİR - ÇİFTELER KURSU FAALİYETİNE AİT RAPORLARDAN BAZI PARÇALAR

18 - 7 - 1936 tarihli rapordan:

I — Öğretim ve eğitim işleri:

1. Çalışma programı ihtiyaca ve mevcut şartlara göre 17-7-936 günlemecinden itibaren değişti. Yeni yapılan iş programı 7 günlüktür. Bu iş programına yeniden koyunculuk adı altında muhtelif ağılların tetkiki, atçılık adı altında da haranın muhtelif at cinslerinin tetkiki, Hamidiyede muhtelif orak makinelerile biçme işi, yulaf biçme makinesi kullanma — Bu iş geçen haftanın ortasında başladı. Bahçecilik, sütçülük işleri — konuldu. Okuma, yazma işine bu hafta daha çok yer verildi. Esasen giden haftada her işin arasında okuma, yazma, hesap, çiftliğin tarihini okuma gibi faaliyetlere devam olundu.

Giden haftada iş programına tamamen bağlı kalınamadı. Çünkü arada yeni işler çıkıyordu. Meselâ: Bir atı Emaskülatörle enemek amaliyesi oluyordu. O gün her işi bırakarak bütün grupları oraya gönderdim. Bir baytar bu çok faydalı işi göstererek hem yaptı, hem de anlattı. Keza arada yulaf biçme işi çıktı. Hemen çayır biçmeğe gidenlerden bir kısmı oraya gönderilmeğe başlandı.

Yeni program geçen haftanın doğurduğu ihtiyaç ve zaruretlere, eksikler gözetilerek yapıldı. Daha esaslı oldu. Programdan da bir nüsha ekli olarak gönderiliyor.

2. Elimizdeki yazı örnek levhasına göre yazı yazmağa çalışılıyor. İki grup kitap harflerinin küçük harflerile yazmağa başladı. Bu haftanın sonuna kadar her grup büyük ve küçük kitap harflerile yazı yazmağı öğrenmiş olacaklar. Maamafih ziraat ve iş derslerinde tuttukları notları eski bildikleri el yazısıyla yazmağa devam edecekler (sür'at

bakımından) bu yeni tarzı ileride çocuklara öğretmeleri bakımından öğreniyorlar. Ve arada çocuklara başta hangi harflerle yazı yazdırmağa başlayacakları da izah ediliyor.

3. Birinci ikinci sınıfların yurt yaşama kitapları hergün birer gruba verilerek okutturuluyor. Şimdiye kadar okunan bahisler derin alâka uyandırdı. Öğretmenler çok faydalı bir şekilde yazılmış olduğunu bildiriyorlar. Resimleri de yapıldığı takdirde yurt ve yaşama kitapları çok iyi olacaktır. Henüz Hesap kitabının talebeye okutturulması işine başlanmadı. Talebelerin okuma, yazma, hesap faaliyetleri giden hafta içinde istenildiğinden daha faideli bir şekilde geçti. Her grup ve her talebe yakından takip olunuyor. Bariz bir surette inkişaf ettikleri ve günden güne bilgilerini artırdıkları görülüyor. Bu arada resim yapma, harita yapma, musiki öğrenme faaliyetleri de oluyor. Ancak bunları kendi istekleriyle teneffüslerde ve istirahat zamanlarında yapıyorlar. İstiklâl Marşını kısmen öğrendiler. İki grup Sakarya Marşı öğrendi. Geçen gün iki grup söğüt altında teneffüs yaparlarken merak ederek aralarında duran su testisinin resmini yapmışlar. Her gruba iki güne kadar ezberlemek üzere ikişer kıt'alı (Türkümler) ve (Köyüm) manzumeleri verildi, ezberliyorlar. Talebeler sevdikleri, alâka duyup faide gördükleri her işi ve dersi derin bir zevkle benimsiyorlar. Ziraat dersi işlerini müteakip, aynı dersin notu defterlerine çektiriliyor. Meselâ geçen gün At eneme ameliyesi oldu. Bu dersi görüp dinledikten sonra her gurup bir söğüt altına çekildi. Gruptan birer talebeye görüp öğrendiği anlattırıldı. Unutulanlar münakaşa edildi. Münakasa ve konuşmayı müteakip herkes gördüğünü not defterine yazdı. Yazanlardan birisinin defteri okundu. Hataları tashih edildi. Fennî bir surette enemelerin hayvanlara faidesi, işe çabuk sevk, ölmemesi bakımından izahlar yapılarak üzerinde hesaplar yaptırıldı.

Yulaf biçmeğe her gün iki grup gidiyordu. Sabahleyin gruplar önce makinenin başına toplanıyor, makinenin aksamı, nasıl işleyip biçtiği öğretmen tarafından anlatılıyor. Talebelerden 1 - 2 si de anlattıktan sonra iki talebe makineyi kullanmağa ve biçmeğe başlıyor. Diğerleri de başöğretmenle bir yulaf yığınının dibine oturarak öğrendiklerini not defterlerine yazıyorlar, okuyorlar. Okumayı müteakip makinenin işi, randımanı, maliyet fiatı üzerinde hesap yapıyorlar. Saat 10,30 da okula dönerek ağaç altında, yahut dersanede gereken okuma, yazma işle uğraşıyorlar. Öğleden sonra aynı grup yulaf tarlasına gidiyor. Öğretmenler makineyi bozuyorlar. Haydin bakalım bu makine bozuk, biçecek vaziyette kurun ve işletin deniliyor, nezaret altında izahlar, münakaşalar yapılarak bu işte yapılıyor. Ondan sonra sabah-

leyin makinede çalışan grup toplamada, toplamada çalışan makinede çalışıyor.

İşe merbut olarak okuma, yazmağa hesap yapmağa devam ediyorlar. Diğer grupların iş sahalarındaki faaliyetleri de ihtiyaca göre aynı karekterde devam ediyor. Makineyi hiç görmiyen ve ömründe kullanmıyanlar arasından yarım saat içinde aksamını öğrenip çatır, çatır işletenler vardır. Bu manzara karşısında Türkün kabiliyetini derinden görmek bahtiyarlığı göğüslerimizi kabartıyor. İş saatlerinde giden haftanın ortasındanberi değişiklik yapıldı. Talebeler öğle yemeğinden sonra saat 15 e kadar uyutuluyor ve istirahat ettiriliyor. Maa-
mafih işin ve çalışmanın doğurduğu ihtiyaca göre hergün saatlerde değişiklik yapıyor. Bazen iş saatleri grupların göreceği ders ve işe göre uzatılıp kısaltılıyor. Hayatta böyle değil mi?

4. Her akşam 8 - 10 a kadar mütalea yaptırılıyor. Bu mütalea da talebelerin arzuları hâkim oldu. Sabahın 6 sından akşamın 11 ine kadar çalışan talebeler vardır. Talebelerimiz de öğretmenlerimiz gibi bu işte muvaffak olmağı şahsî ve millî bir nefis duygusu telâkki etmeğe başladılar. Her akşam mütaleasında millî harplere dair bir parçayı talebelere okuyoruz. Okunan parçayı ertesi gün yazıp veriyorlar. Bir dinlemede ve aradan da bir gece geçtiği halde dikkate değer hafıza kuvveti gösterenler ekseriyeti teşkil ediyor.

Talebeler harp hatıralarını ve büyük şahsiyetlere ait hikâyeleri derin alâka ile dinliyorlar. Geçen gün söğüt altı dersanesinde çalışan Aslan grubunun faaliyeti görölüyordu. Talebeden birisi İstanbulun fethini kuvvetli bir dil ile ve derin bir gururla anlatıyordu.

Her cumartesi akşamı saat 8 den 10 a kadar eğlence tertip ediyor. Güzel kaval çalan, saz ve cura çalanlar çıktı. hatta bir de keman çalan talebe vardır. Kaval alındı. Saz ve cura alınıyor. Gramofonu her yemek arasında kandileri idare edip çalmağa başladılar. Bu haftanın eğlence programı şudur :

- 1 — Türkün manzumesi: Bir talebe tarafından.
- 2 — Türkü: Bir talebe tarafından.
- 3 — Bir marş: Öğretmenler tarafından.
- 4 — Sepetçi oğlu oyunu: Üç talebe tarafından.
- 5 — Körebe oyunu: Talebeden İsmet ile Ahmet tarafından.
- 6 — Kaval: Gültekin grupundan Hüseyin.
- 7 — Kaval: Ahmet Armutçu Dumlupınardan.
- 8 — Zeybek oyunu: Talebe tarafından.
- 9 — Sakarya Marşı.
- 10 — İstiklâl Marşı.

II - Disiplin durumu :

Bugüne kadar kayde değer bir disiplinsizlik olmadı. Yalnız üç gün önce çayır biçmeğe giden Gültekin grupundan iki talebe yekdiğerile kavga etmişler. Öğretmenleri haber verdi. Mesele incelendiğinde bir talebe diğetine sen kabiliyetsizsin, sen bir şey öğrenemezsin demiş, bu yüzden çekilmişler. Akşam sıkı bir inzibata tâbi tutuldular. Derhal vaziyetleri değışti. Bundan başka hiçbir uygunsuzluk olmadı.

Gerek öğretmenler, gerek talebeler kayitsiz şartsız itaatle işlerine devam ediyorlar. Bilhassa Başöğretmenlerin durmadan, sıcak, gece, gündüz demeden gösterdikleri çalışkanlık, hamiyetlilik önemle kayıt olunacak bir noktadır.

26 - 7 - 936 tarihli rapordan :

1 - Tedrisat :

Geçen haftanın iş programının tatbik edilen kısmı sarsıntısız ve uygun cereyan etti. Yalnız sütçülük dersi yapılmadı. Yerine okuma yazma yapıldı. Arada «Montrö» Zaferi münasebetile bir gün de tatil yapıldı. Ve o güne ait kısım da tatbik olunmadı. Geçen haftanın programında saptanmış olan konulardan başka doğan ihtiyaç ve şartların tesirile iki köy tetkiki yapılarak yurt ve yaşama konuları üzerinde tedrisat yapıldı. Tetkik olunan köyler Topkaya ve Şerefiye köyleridir. Şerefiye köyü halkı 35 yıl önce Kırımdan gelip yerleşen muhacirlerdir. Binalarının yapısı, evlerinin tertip ve tanzimi, işlerinde kullandıkları araçlar itibarile oldukça ileri ve üstün seviyede bir köydür. Bu köy, talebelerimize köylünün hayatında yapılabilecek yenilikler, köyde iyi, güzel ve sıhhi yaşamının nasıl olacağı bakımından gösterildi. Topkaya köyü 38 yıllık bir köydür. Halkı Çankırı taraflarından gelmiş. Önce bataklık bir yerde oturmuşlar, orada sıtmadan çocukları türemediğinden 38 yıl evvel buraya gelmiş, yerleşmişler. Geldikleri zaman on yedi hane iken şimdi 38 ev olmuşlar. İki defa Yunanlılar bu köyü yakmış. Köyde iktisadî tahavvül var, fakat sosyal değişiklik yok. Köye 1927 yılında Battal ağa adında birisi ilk orak makinesini getirmiş. Onu gören köylüler de orak makinesi almışlar. Yine bu yıldan itibaren pulluk, tohum makinesi girmeğe başlamış, köyde 16 orak makinesi, her evin bir pulluğu, bir tohum makinesi var. 15 yıl evveline gelinciye kadar köyde yalnız binecek birkaç attan başka at yokmuş. 15 yıl önce köylü atın arabaya, çifte, dövene koşulduğunu etrafta ve Eskişehir havalisinde görmüş; fakat bu gün her ev çiftini atla sürüyor. Sabana at koşuyor, harmanı atla sürüyor. Geçen yıla kadar tahta dövenle harmanı süren köylüler, geçen sene-den itibaren de Betondan yapılma dişli merdanelerle harmanlarını

dövüyorlar. Köy halkı oldukça zengin. Bu yıl da ekinleri iyi olmuş. Sürüleri de var. İktisadî durumları bu kadar iyi olan ve iktisadî alanda, hayatlarında modern denilen bir şekilde değişiklik olan Topkaya köylülerinin zihnî hayatlarında, duygu ve düşüncülerinde tahavvül olmamış, eski an'ane ve âdetlerinden sıyrılamamışlar. Bu köyün talebelere gösterilmesi ve izah edilmesi, diğer köyle mukayesesi çok faydalı oldu. Bu işe üç grup halinde üç gün devam olundu. Tetkikat esnasında ele alınan konular şunlardır:

- 1 — Köyün kuruluşu, tarihî tekâmülü.
- 2 — Köyde ağıl nasıl olmalı?
- 3 — Köyde az zamanda çok iş görme (öküzün yerine at, tahta dövenin yerine beton dişli merdane, Karasaban yerine pulluk, el orağı yerine orak makinası).
- 4 — Köy çamaşırlığı.
- 5 — Çeşme ve kuyusu.
- 6 — Köy evi. (Karanlık ve güneş görmeyen ev güneş gören temiz, sağlıklı ev).
- 7 — Çocuk ve kadın. Köy kadınının kuvvetli ve saygı, sevgi değer vasıfları).

Müşahedeye, hâdise ve vakıalara müstenit olarak verilen bu dersler, talebelerde derin bir ilgi uyandırdı. Akşam saat 19,35 te okula dönerken talebeler Cumhuriyet Marşını içten ve coşkununla söyleyerek döndüler. Onların bu durumu başlarında çalışanlara da sevgi ve heyecan veriyor.

Bu tetkikler arasında donatılmış bir köy gelini odası müşahade olunurken Türk kadınının zekâsı, vasıfları ve ince, harikulâde kabiliyeti üzerinde durularak kadının hakları ve hürriyeti esaslı ve heyecanlı bir ders halinde anlatıldığı zaman talebeler karınlarının acıktığını, yorulduklarını duymıyacak derecede ilgi gösterdiler.

Bu haftanın tedrisatı arasında atlarda, ve tiftik keçilerinde sun'î sıfat meselesi de talebede derin alâka uyandırdı. Bu alanda Baytar Salih ve Ömerin usanmadan gösterdikleri çalışkanlığı saygı ile saptamak gerektir. Salih 6 kilometre uzaktaki ılgı ahırına götürdüğü talebelere şu konu ve ameliyeleri gösterdi ve öğretti:

- 1 — Atlarda, eşeklerde sun'î sıfat (hem izah etti, hem yaparak gösterdi).
- 2 — Cins tohumluk atlar ve atların ıslahı.
- 3 — Mikroskopla hüveynatı meneviyenin gösterilmesi. (Her talebe birer birer, birisi 1000, birisi 1200 nisbetinde büyüten iki mikroskopla ayrı, ayrı canlılarını ve ölülerini gördüler.)

4 — Ne zaman sıfat yapmalı, sıfat yapmanın şartları. Dışının sıfatlık zamanı.

5 — Sun'î sıfatın faydaları.

6 — Kısır kalmanın sebepleri.

7 — İlgideki at ve eşeklerin, çeşitlerine ve nevilerine göre müşahedesi.

Baytar Ömer de şu konular üzerinde durdu :

1 — Sun'î sıfatla yetişen koyun ve keçiler (müşahede ettirildi).

2 — Köylerimizdeki kötü ağılların zararları, sıhhi ağıl ve yemlik

3 — Damızlık ve tohumluk hayvanların seçilmesi.

4 — Hayvanların kulaklarının numaralanması (yapılarak gösterildi ve talebelere yaptırıldı).

5 — Bordizo aleti ile teke ve koçların enenmesi. (yapılarak gösterildi ve yaptırıldı).

6 — Eneme zamanları.

Bir tekeden sun'î sıfat usulile yetiştirilen 240 oğlağı görmek ve bir aygırdan bir aşı esnasında alınan tohumdan on tay yetiştirmek hususlarının görülmesi ve anlatılması talebeleri çok sevindirdi.

7 — Sürüde çobanın, köpeğin rolü.

8 — Koyun ve keçi banyoları (gösterildi).

9 — Köylü fennî ağılı nasıl yapabilir?

Talebelerin mikroskop kullanmaları görülmeğe değer bir hâdise oldu. Talebeden birisi Baytar Salihe: (Efendim şimdi inandım. 40 yıl söylediniz mikrop var diye inanmazdım. Kurbağa yavrusu gibi kuyruklarını sallıyarak nasılda hareket ediyor?) diye hâdise ve denemeğe ait duygusunu ifade etti.

Yeni programa sıtma mikrobunun mikroskopla tetkikini koyduk. Cuma günü bir talebeyi sıtma yakaladı. Baytar Salih geldi kanını aldı. Pazartesi bütün talebeye mikrobı boyanarak mikroskopla müşahade ettirilip sıtma üzerinde öğretmenler de izahat verecekler.

Bu haftanın dersleri talebelerde kuvvetli zihnî müspet değişiklikler meydana getirdi.

Hafta içinde Hamidiyedeki biçme faaliyetini tetkika vakit bulamadık. Bu yeni iş programı tatbik edilirken orasını da takip ve kontrol edeceğiz. Talebelerin imlâ ve okuma seviyelerini takribî bir metotla rakamlarla tesbit ettik. Bir cevvel halinde gönderiliyor. İkinci ayın sonunda aynı metot bir daha tatbik edilecek. Geldikleri günlere nisbetle okuma, yazma anlayıp anlatma alanında ekseriyette mühim terakki müşahade olunuyor. Yeni programa sütçülük dersi yeniden konuldu. Yeni haftanın programına bir de Aspir nebatı dersi kondu. Öğretmen

Emcet daha giden haftanın 25 - 7-936 ve 24 günleri tedrise başladı. Giden haftadan başlayan bahçecilik işine her grup yaparak devam ediyor. Bu derste hendese şekilleri üzerinde de durulmaktadır. Yeni program 31-7-936 tarihine kadar devam edecektir.

Yeni programa bir de öğretmenlerin köy tetkiki maddesi konuldu. Bu iş 2-8-936 pazar günü yapılacaktır. Topluca otobüsle gidilerek üç karakteristik köy görülecektir. Bundan maksat kitaplar için resim yapmak üzere gönderilen ressamların köy hayatını ve köylüyü daha yakından müşahade etmeleri, bir de talebeler için müşahade ettirilmesi gereken yer bulup tesbit etmektir.

Eğer orak mevsimi geçmezse bundan sonraki programda her grubun bir köylünün tarlasına giderek onun orak makinesinde çalışmasını görmeleri ve yardım etmeleri saptanacak.

Tedrisatta zamana bağlanmıyoruz. Programımızın elâstikiyetine rağmen hafta içinde öyle ihtiyaçlar doğuyor ki bazan işi iki saat uzatmak bir saat kısaltmak daha faydalı oluyor. Fakat hiçbir zaman iş dokuz saatten aşağı düşmüyor. Haftanın üç günü koyunculuk ve köy tetkikine giden gruplar saat 19,30 ile 20 arasında okula dönebildiler.

Haftanın içinde gece Montrö Zaferini mektepçe tesit ettik. Gece saat ikiye kadar talebeler köyün meydanında millî oyunlar oynadılar. Türkü ve şarkı söylediler. Şiirler okudular. Saat ikide marşlar söyliyerek köyün sokaklarını dolaştıktan sonra okula geldiler. Okulda kendilerine bayramın sebebi, Boğazlar ve Montrö Muahedesi anlatıldı. Saat üçte yattılar. Ertesi gün azat edildiler. Öğretmenler haritalar üzerinde Montrö Zaferini, Boğazların açıklığı sebeplerini ve zararlarını anlattılar. Bu bayram talebelerimize tarihî hâdiselere intikal için iyi bir vesile oldu. Memleketimizin haldeki ve mazideki muzafferiyeti talebelerde coşkunluk duyguları yükseltiyor, köyün sokaklarını "yaşasın Türklük, yaşasın Atatürk!", sesleriyle gınlattılar.

Bayrak merasimine başlandı. Her cumartesi akşamı selâmlanarak bayrak direğe çekiliyor. Pazar günü akşamı selâmlanarak indiriliyor. Bunun sebepleri anlatıldı ve her fırsatta da anlatılacak. Tabiatın oğulları, tabiatlarına uygun her söylenilene büyük bir itaat ve mana ile kabulleniyorlar. Giden hafta cumartesi akşamı eğlenceleri iyi geçti. Bu cumartesi akşamı da programsız kendi kendilerine eğlenmeleri temin edildi. Çok neşeli gece geçirdiler. Eğlenceleri için kaval alındı. Saz alınmaktan vaz geçildi. Kabaktan kendileri yapıyorlar. Erciyaş grubu bir tane yaptı.

Bu hafta hiçbir hademeye ihtiyaç duymadan okulun her işi yolunda yapıldı.

11 - Disiplin :

Giden hafta zarfında dikkate ve kayde değer bir inzibatsızlık olmadı. Talebeler gittikçe artan bir ilgi ile işlerine devam ettiler. Öğle uykusunda, uykuyu terkedip yatakta dersine çalışanlar, keza gece yatmıyarak derse çalışmak isteyenler gün geçtikçe artıyor.

Yurt-Yaşama kitaplarından 1 ve 2 inci yılların kitapları gruplara okutulmağa devam olunuyor.

10-8-1936 tarihli rapordan :

Öğretim ve Eğitim İşleri :

Bu haftanın programında da harman makinesine iki grup gitmesi tesbit edildi. Gruplar münavebe ile çalışacaklar. Birisi makinede çalışırken öteki grup biraz dinlenecek, okuma, yazma ve hesap yapacak, bu suretle işte tenevvü, öğrenmeği kuvvetlendirme esasına gidildi.

Büyük makine ile ot balyesi yaptırma işini bizim talebeler için sadece görgülerini artırmak bakımından faydalı bulduk. Grupun birisi öğleye kadar makinede çalışırken öteki grup okuma, yazma ve iş üzerinde hesaplama meşgul olacaktır. Öğleden sonra yerlerini değiştireceklerdir. Fahriyedeki taş harmanı ve el balyası işine kalanlardan hergün bir grup gidecek. Ancak orada iyi ve faydalı çalışma esası üzerinde gereken tertibat alındı. Bu hafta oraya gidecek gruplar öğleden sonra 14 ten 16 ya kadar çalışacak ve 16 dan 18 e kadar da taş düven, el balye makinesi ve tıraz makinesinin iş randmanları üzerinde hesaplar yapacaklardır.

Geçen haftanın programında atçılık yoktu. Bu hafta tekrar atçılık kondu. Dr. Talatın dersi için yine yer verildi. Öğretmen Şaban Güler kızılhastalığı üzerinde ders verecek.

Herhangi bir konuyu bizim öğretmenlerin hazırlanıp anlatmaları, yaptırıp izah etmeleri daha iyi ve faydalı oluyor.

Her akşam mütalealarda talebeden birisine harp hatıraları anlatılıyor. Keza okuma parçaları yazıldıkça uygunları topluca talebeye okunup anlatılıyor. Bu ayın sonuna kadar hesaptan dört ameliyenin kuvvetlenmesine devam olunacak. Üçüncü ayda para ve âşarî kesir üzerinde durulacak. Dördüncü ayda yüzdeler öğretilecek. Bu suretle hesap müfredatımız tamamen ikmal olunabilecektir. Yeni yazı tarzını bu ayın sonuna kadar tamamen kavramış düzeltmiş olmalarını kararlaştırdık. İmlâ durumları devrenin sonuna kadar üzerinde işle-

necek haldedir. Bazı gruplar tarihten, eski Türk zaferleri kitapçığını bitirdiler. Elleri tarih bilgisi kitabını da verdik. Coğrafya müfredat dahilinde ve doğan ihtiyaçlara göre tedris olunuyor. Yeni programda pazar günü talebeleri topluca işgal ve mümkün olursa eğlenceli bir gezinti tertip etmek ciheti tesbit olundu. Bu suretle talebeleri başıboş kontrolsüz bırakmamağı düşündük. Önümüzdeki haftanın programında İşmetpaşa köyünde bir ev, Mecidiye köyünde yerli sanatlarından halı, zili tülü, eski eser, harman yerleri tetkiki konusu konulacak bu meyanda Mecidiyede Hatice Hala adlı, Yunanlılara esir düşmüş bir kadına başından geçenler anlatılacaktır.

Giden hafta iki gün talebeleri halk harmanlarına dağıttık, intihap ettiğimiz harman ve makine sahipleri talebelere makineleri nasıl aldıklarını, eski çiftçilikten yeni çiftçiliğe nasıl geçtiklerini makineleri nasıl kullandıklarını anlattılar. Bu hâdise bize dersi ve işi asıl muhinde gösterip yaptırarak öğretmenin çok faydalı olacağını gösterdi.

18-8-1936 tarihli rapordan :

Öğretim ve eğitim işleri:

Geçen haftanın tedrisatı hiç sarsıntı olmadan devam etti. Programda yapılan iş saatleri tadilatı gerek öğretmenleri, gerek talebeleri tatmin etti.

Atçılık ve koyunculuk öğretmenleri, şimdiye kadar verdikleri dersleri bu hafta içinde müzakere ettiler. Her iki uzman da talebelerin yetişme seviyelerinden, kendi bakımlarına memnunarlar.

Atçılık Uzmanı Salih, yaptığı müzakerelerden sonra verdiği günlük raporunda şunu yazıyor: «Gruplar, iki gün ayrı ayrı yoklama edilmiştir. Alınan cevaplar ve umumî bilgi itibarile kanaatim çok iyidir. Ders üzerindeki alâkaya ve Türk köylüsünün yetiştiricilikteki hevesine en büyük misal gösterebileceğim bu netice, göğsümü iftiharla şişirmiştir.

Dimağ inkişafına ve işlemeğe başlıyan cevval zekâyâ bakınız ki dersten sonra bir er bana, sıtma mikrobunun sırf bu hastalığı yapmak için mi yaratıldığını sormuştur. Bu tefehhusun ve ileri fikir hareketinin bir hamlesidir.

İki talebe arasındaki yaş tayini işinden çıkan münakaşanın mevzuu cidden sayanı hayrettir.»

Uzmanın raporundaki sözleri öğretmenlerimiz de teyit ettiler.

Koyunculuk Uzmanı iki gün üstüste koyunlar üzerinde otopsi yaptı. İki grup müstesna diğer bütün gruplara hayvanların iç uzuvlarını göstererek anatomik ve fizyolojik durumlarını gösterdi İkinci

otopside bulundum. Dört muhtelif talebeye anlattırdım. Hemen ekserisi tecrübeye müstenit olan bu dersi anladıklarını gösterdiler.

Ot balyası makinesine giden gruplar balya yapmanın her ameliyesini noksansız öğrendiler. Taş harmana gidenler orada tınas makinesini, dişli taşla harman döğmeği ve el balyası makinesini kullanmağı oldukça iyi öğrendiler. Ot balyası el makinesini her grupeksikiz öğrendi. Gültekin ve Sakarya grupları bu makinede daha fazla muvaffakiyet gösterdiler. Ziraat Uzmanlarının söylediğine göre bu makine ile on dakikada ancak bir balya yapılabileceğini kitapları yazdığı halde talebeler dört, dört buçuk dakikada bir balya yapabildiler ki, bu öğrendiklerinin en bariz misalidir. Bazı talebeler tınas makinesini daha evvelden bildikleri ve kısmen de halk harmanlarında çalıştıkları için, ekseriyet makineyi kurmağı, işletmeğı iyice öğrendiler.

Pulluk dersine giden talebelerin başındaki Ziraat Memuru Haydar, milliyetperver ve köylüyü seven bir genç karakterini gösterdi. Hemen giden bütün gruplar pulluğu kullanmakta oldukça mümarese ve bilgi sahibi oldular.

Bu haftanın programından büyük balya ve harman makine işlerini çıkardık. Harman makinesinde talebelere şu dört ameliye gösteriliyordu:

- 1 — Makinenin üst tablasına sap taşımak,
- 2 — Makinenin arkasından çıkan iri samanları çekmek,
- 3 — Makinenin yanına dökülen ufak samanları çekmek,
- 4 — Ayrılan buğdayların dökülmesi için çuval açmak ve değiştirmek. Arada bir de makinenin heyeti umumiyesi hakkında izahat veriyorlardı. Bu dört ameliyeyi en geri talebelerimiz bile yapabiliyordu.

Okuma ve yazma dersleri normal ve münkeşif bir seyir takip etmektedir. Okuma kitapları için yazılan parçalar on ikişer adet çoğaltılarak sıra ile her gruba okutturuluyor. Okutturulan parçanın çocuklara nasıl okutturulacağı ve metodu üzerinde izahat veriliyor. Arada kendilerine de bu parçaları çocuklara nasıl okutacakları sorulup anlatılıyor. Burada yazılan yeni parçalar talebelerde kuvvetli alâka uyandırıyor.

İnşaat derslerine 17-8-1936 tarihinden itibaren başlandı. İnşaatta iki sabahleyin, iki öğleden sonra olmak üzere hergün dört grup çalışıyor. Sabahleyin saat 7 den 10 a, öğleden sonra 14 ten 17 ye kadar üçer saat devam ediyor. İlk defa büyük okul binasının temelleri kazılmağa başlandı. Bugün akşama kadar büyük binanın temel kazma işi bitiyor. Dünkü müşahedem müsbettir. Talebeler uygun ve

hevesli çalışıyorlar. Gruplar inşaat işinden sonra binanın plânını inceliyorlar. Plân üzerinde öğretmenler izahat veriyorlar ve hesap yapıyor.

Yapı işlerinde kurs talebelerinin öğrenip imtihan verecekleri konular tesbit olundu. Bu müfredatın bir nüshası ustalara verildi. Bir sureti de rapora ilişiktir.

Dr. Talat, programındaki gününde geldi, talebeyi ve öğretmenleri muayene etti.

Geçen haftanın cumartesi akşamı eğlencesi okulda yapılmadı. Cumartesi günü öğleden sonra öğretmen Tuğrul ile konu yakalamak üzere halk harmanlarını gezmeğe gitmiştik. Otuz yaşlarında Emine adlı bir gelinin, tınasın üstünde kötü bir yaba ile didinerek harman savurduğunu gördük. Durumunu anlamak üzere işine biraz yardım ettik. Eminenin kocası Alpulluda askerlik yapıyormuş. Bütün işler Eminenin üstüne kalmış. Bir küçük çocuğu var. Akpınar köyündeki ihtiyar anası ile 10 yaşındaki kardeşini çağırmış. Onlar da yardıma gelmemişler. Bütün köylü kendi işle meşgul olduğundan ücretli işçi bile bulamamış. Bu durumu görünce, müfredatımızdaki (kocas askere giden kimsesiz badınlara yardım) maddesini işlemeğe karar verdik. Akşam yemeğini yedikten sonra talebelere anlatıldı. Hemen ekserisi gidelim, savuralım dediler. Lüks lâmbaları alındı, şarkılar söyliyerek Eminenin harmanına varıldı. Talebe harman etrafında oturdular. Önce vaziyet anlatıldı. Her talebe içinden doğan coşkunlukla harmanı savurmağa başladılar. Usta inşaat talebelerini de götürdük. Lükslerin ışığı ile bir taraftan harman savruldu, bir taraftan oyunlar oynandı, saz, kaval, muzıka çalındı. İki saat içinde harman savruldu, çeç alındı. 25 çuval doldurularak arabaya yüklendi. Eminenin evine götürüldü. İş bittikten sonra biraz daha eğlence yapıldı, saat 12 de okula dönüldü.

Pazar günü genel temizlik yapıldı. Her gruba leğen ve sabun verildi. Talebeler çamaşırlarını kendi kendilerine yıkamağa başladılar. Pazar günü öğleden sonra tekrar Eminenin harmanına gidildi. O gün öğleye kadar hazırladığı tınaz da savruldu. Buğdayı elenerek evine götürüldü. Bu suretle pazar günü de eğlence bir meşgale ile geçirildi.

Günlük çalışma saatleri değiştirildi. Yapı işleri için de ayrıca bir, günlük çalışma saatleri cetveli yapıldı.

17-8-1936 tarihinden itibaren ziraat memurları gruplara verildi. Adları şunlardır:

Aslan grupuna		Ferit
Teoman	»	Lûtfi
Sakarya	»	Nuri
Dumlupınar	»	Necati
Gültekin	»	Hayri
Attilâ	»	Şitki
Tuncel	»	Cevat
Oğuz	»	Haydar
Çaldağı	»	Galip

Erciyeş grupuna verilecek memur henüz gelmedi. Onun yerine stajiyerler verildi. Ziraat memurları ziraat ve hayvancılık derslerinin hepsinde grupları ile beraber bulunacaklar. Bir de inşaat derslerinde bulunup takip edecekler, okuma yazmada bulunmıyacaklardır.

Bu haftanın programına bir de gece konuşması kondu. İstiklâl Harbinin hemen hepsinde bulunup üçüncü alayın baytarlığını yapan Atçılık öğretmenimiz Salih, çarşamba akşamı talebelere İstiklâl Harbine ait hatıralarını anlatacaktır.

Dissiplin :

Bu haftada talebelerde bariz disiplinsizlik görülmedi.

8 - 9 - 1936 tarihli rapordan :

Öğretim ve Eğitim işleri :

24/8/1936 dan 30/8/1936 tarihine kadar olan bir haftalık iş programı, sarsıntısız ve muvaffakiyetle tatbik olundu, denilebilir ki kursun en yüklü ve kesif çalışmayı ihtiva eden programlarından birisi bu haftanın programı oldu. O hafta yeni konu olarak: 1) köy tetkiki, 2) Müzik konulmuştur.

Köy tetkiki, Mahmudiye'ye iki saat mesafede olan İsmetpaşa köyü ile Mecidiye köylerinde yapıldı. İsmetpaşa köyü on bir senelik bir muhacir köyüdür. Bu köyün arazisi ilk nazarda asla ağaç yetiştirmez gibi görünen bozkırlardan ibarettir. Halbuki köye yerleşen Bulgaristan Türklerinden bir kısmı, evlerinin avlularında 15,20 çeşit ağaç yetiştirmişlerdir. Bunlardan Topçu Hüseyin Dayının evi, tetkik konusu olarak alındı. Hüseyin Dayının evi bir plâna göre yapılmıştır. Şimdiye kadar talebelerimizin görüp tetkik ettikleri ev tiplerinden ayrılmaktadır. Hüseyin Dayının iç bölümü, hava, ziya durumu örnek olan bir evi vardır. Bu evin, ocak, mutfak, pencere, tavan, döşeme, tertibat ve temizlik yönünden talabelerimize gösterilip izah edilmesi çok faydalı oldu. Keza Hüseyin Dayı evinin geniş avlusunda 17 çeşit ağaç yetişmektedir. Evinin iki yanında güzel

çiçekler ve sebze yetiştirmiştir. Evde ve köyde ağaç, sebze ve çiçek yetiştirme meselesi burada talebelere izah edildi. Ve yetiştirilen ağaç, çiçek ve sebzeler, ekseri gruplara da birer birer incelttirildi. Evin içinde Hüseyin Dayı da sırası geldikçe tam beş gün talebelere, evi nasıl yaptığı ve bahçeyi nasıl yetiştirdiği hakkında izahat verdi.

Hüseyin Dayının bir tek kuyu ile yetiştirdiği ağaç, çiçek ve sebzeyi talebelerimizin görüp incelemeleri faydalı oldu.

İsmetpaşa köyüne yarım saat msafede olan Mecidiye köyünde şu konular tetkik ve müşahede ettirildi:

a) İstiklâl Savaşında esir olup kurtulan Hatice Halanın nasıl esir olduğunu ve ne sıkıntılar çektiğini, nasıl kurtulduğunu, Atatürk'ün kurtarıcılığını anlatması.

b) Mecidiye köyünde dokunan zili, tülü ve heybelerin nakışlarının tetkiki, el san'atlerinde Türk köylü kadın ve kızlarının gösterdiği zekâ ve kudret, kadın hukuk ve hürriyetinin lüzumu. Türk kadınlarının hürriyete lâayık oluşu, köylerde el san'atinin yaşatılması, nakışların yaptırılması.

c) Mecidiye Köy Kurulu odasının tetkiki, plânının yapılması.

d) Mecidiye köyünden, çok iptidai bir evin İsmetpaşadaki evle mukayese ettirmek üzere tetkiki

e) Mecidiye köyü civarında bulunarak okula getirilen eski bir eserin görülmesi. Eski eserlerin korunması fikri.

Her gün otobüsle ikişer grup götürmek üzere, her iki köyde evvelden saptanan bu konular beş günde tetkik edildi.

Hatice Hala Köy Kurulu odasına götürülerek talebelere esir olup kurtuluşunu tam beş gün heyecanlı, sempatik bir dil ile anlattı. Gruplar, Hatice Halayı dinlerken çok kuvvetli alâka gösterdiler. Bilhassa Dumlupınar ve Teoman gruplarının gününde Hatice Hala, öğretmenleri, talebeleri ve diğer dinleyicileri hüngür, hüngür ağlattı. Bugün talebelerin gösterdiği temiz ve saf duygu gürölmeğe değer en asıl duygulardan birisi idi. Bilhassa Halil isminde, 35 yaşlarında bir talebe mendilini çıkararak hıçkırığa hıçkırığa ağladı. Talebelerin bu heyecan ve iniltisini gören Hatice Hala da san'atkâr ve ince tavırlarla hem ağlıyor, hem anlatıyordu. Son dersinde, son sözü şu oldu:

— «Kurban olayım Kemale, o olmasa halimiz ne olacaktı?» dedi. Dokuyup satarak yavrularını beslediği kilim, zili, tülü ve heybeyi göstererek izahat verdi. Bu haftanın en faydalı ve ruh çekici dersi, Hatice Halanın dersleri idi.

Zili, tülü ve heybeler her grupa müşahede ettirildi.

(b) maddesinde tesbit olunan esas dahilinde izahat verildi. Aynı zamanda her parçadan birer motif seçilerek talebelere tersim ettirildi.

Köy kurulu odasının plânını her talebe yaptı. Yurt ve yaşama bilgisi esaslarına göre izahat verildi. Bu sırada odada vergi toplıyan bir tahsildara da rastlandı. Fırsattan istifade edilerek talebelere vergiye ait izahat verildi. Vergiye ait izahat verilirken talebelerin bu konuda oldukça esaslı bilgi sahibi oldukları görüldü.

Mecidiye köyündeki evin incelenmesi hemen her talebede sağlam, sağlıklı, temiz ve güzel ev fikrini uyandırmakta kuvvetle amil oldu. Talebeler bu ev incelenirken şunu söylüyorlardı :

— Bu ev İsmetpaşadaki evin kümesi bile olamaz.

Bu evin tetkikinde ahır ve evde ziraat aletlerinin muhafazası konusunu Ziraat asistanı Haydar izah etti.

Eski eseri, tetkik te faydalı oldu. Eser incelenirken talebelere, kendi köylerinde bu gibi eserlerin olup olmadığı anlatırıldı.

Köylerinde bu gibi eserler bulununca ne yolda hareket edecekleri anlatıldı.

Köy tetkiki hergün 6,30 dan 12 ye kadar olmak üzere beş gün sürdü.

24-30.8.1936 haftası okul inşaaatı işi çok yüklü bir surette cereyan etti. Bu hafta öğleden evvel dört grup, öğleden sonra da dört grup olmak üzere hergün sekiz grup çalıştı. Bu haftanın sonuna kadar bir tek aemele tutulmadan talebelerimiz temel, kazdıktan başka tam 130 metre mik'abı da temel duvarı yaptılar. Bu hâdise terbiye tarihimize vukua gelen ilk değerli ve önemli hâdisedir. Türk münevverlerinin mühmel Türk köylerinde elbirliğile ve şuurlu bir surette taş üstüne taş koymaları itibarile, işin başbuğlarını saygı ile anmak isteriz.

Bu hafta okuma, yazma, hesap, atçılık, koyunculuk ve sütçülük dersleri de tabii seyrini takip etti. Genel Ziraat öğretmeni Numan, gelerek dersini verdi. Akşamları yapılmak üzere konulan müzik saatlerinde Usta inşaat talebelerinden birisi kurs talebelerimize (Harmandalı) türküsünü ve kısmen de oyununu öğretti.

Pazar günü 30 Ağustos Zafer Bayramı olduğundan kurs ve inşaat talebelerimizle köyün ortasındaki Cumhuriyet Meydanına gidildi. Orada önce İstiklâl Marşı söylendi. Öğretmen Satılmış o günün değerini canlandıran bir nutuk söyledi. Ardından talebelerimizden birisi Türküm manzumesini okudu. Onu müteakıp Gültekin grupun-

dan bir talebe nutuk söyledi. Talebenin nutku çok tesirli oldu. Talebe nutkunu çok serbest ve oldukça selis bir surette söyledi. Müteakiben hep birden Cumuriyet Marşı söylendi. Köyün içini dolaştıktan sonra Halk Partisi binasının önünde Kamunbayın karşısında resmigeçit yapıldı. Zafer Bayramının nasıl kutlandığını bir talebenin köyündeki ağasına yazdığı şu mektup pek güzel anlatmaktadır:

Kardeşim İbrahim!

Ağabey bugün biliyorsun 30 Ağustos Zafer Bayramıdır. Bu büyük bayrama bizim okul da iştirak etti. Talebe arkadaşlar Müdürümüz Bay Eminin sert kumandasında muntazam manga kolu yürüyüşle Mahmudiye köyünün Cumuriyet Meydanına gittik. Ben beşinci manganın dördüncüsü idim. Ağabey bir görseydin öyle muntazam ayak attık ki Mahmudiye köyü ve sokakları hep çınlıyordu. Hele kumanda sesi de sert olursa.. İnsan candan ileri atılıyor. Bizim de öyle oldu. Siz nasıl yaptınız ise bildir? Bizim burası çok iyi ve eğlenceli oldu.

Cumuriyet Meydanına saat 8,30 da vardık. On onbeş dakika kadar durduk. Saflarımızı bozmadık. Bütün âmir ve işyarlar toplandılar. Yalnız şunu çok fena gördüm Köylülerden kimse yok idi. Bayramdan haberleri yok gibi idi. Davul, gırnata, keman çalıyor. Bir ara Cumuriyet Marşını çaldı. Öğretmenlerimizden Bay Satılmış 30 Ağustos Zaferi hakkında söz söyledi, çok alkışlandı. Daha sonra talebe arkadaşlarımdan Mustafa, Kâzım, Mehmet te çıkıp bu büyük gün hakkında söz ve manzume söylediler. Çok coşkun alkışlarla karşılandılar. Bizim okuldan başka alâka gösteren olmadı. Merasime İstiklâl marşile başlandı. Cumuriyet Marşı söylenip nihayet verildi.

Halk Partisi önünde takızafer altında Kamunbay ve işyarlar toplanıp selâm vaziyeti aldılar. Biz yine yürüyüşe geçip caddeye çıktık. Verilen kumanda ile evvelâ mektep binasını yapmakta olan inşaat talebesi, sonra biz, bizden sonra da Hara seyisleri yürüdük, selâm vaziyeti alan zevatın önünden geçerken Kamunbaya sağa bak kumandasile selâm verip resmi geçit yapıp okulumuza döndük. Şarkı söyliyerek şen şakrak okula geldik. Bizi gören hayran olup boynunu bükerek bakıyorlardı. Köyümüzde nasıl vakit geçirdinizse sen de bana bildir olmaz mı Ağabey..

Sana mühim bir haber daha yazacağım. Bugün okulumuza... Genel Direktörü geldi. Bizim Çaldağı kolu sofrasında daha birçok misafirlerle oturup yemeklerimizden bizimle beraber yediler. Direktörümüz Bay Emin de vardı.

Büyük adamların bizim gibi köylülerle oturup yemek yemesi eski devirlerde görülmüş bir şey değildi. Biliyorsunuz ki bu büyük ruh ancak Cumhuriyet Hükûmetimiz âmir ve memurlarına verilmiş has ve temiz bir varlıktır. Büyük misafirimiz benimle beraber birçok arkadaşlarımın da hatırlarını sorup gönüllerimizi aldı. Var olsun Cumhuriyet ve yolcuları.

Bu vesile ile bayramınızı kutlar saygılarımı sunarım.

31.8.1936 dan 6.9.1936 tarihine kadar olan iş programı da sarsıntısız ve normal bir surette tatbik olundu.

Bu haftanın programına konulan yeni konular şunlardır:

a) Harman makinesi. Talebelerin bundan evvel Hamidiye köyünde görüp işlettikleri harman makinesi büyüktü. Bu hafta Direktör Numan, Fahriyedeki harmanlarına küçük, fakat randımanlı bir makine getirdi. Talebelerin bu makineyi de görüp işletmeleri düşünülerek programa konuldu. Hafta içinde giden gruplar bu makinede de faydalı bir surette çalıştılar.

b) Bahçıvanlık. Bu haftaya kadar bahçıvanlık konusu programa konulmamıştır. Uzman Mustafa bu haftanın başında geldi. Konu programa konularak Hamidiyede kirizme işlerine başlandı. Hergün kirizmeye giden gruplar Uzmanlarının gösterdiği esas dahilinde çalıştılar.

İnşaat işlerine haftanın ilk günü sekiz grup verildi. İkinci günden itibaren ikişer grup verilmeğe başlandı.

Bu hafta inşaat dersleri meyanında dülgerlik te programa konuldu. Dülgerlik işinde kurs talebeleri, usta talebelerin yanına birer ikişer verilerek, muhtelif aletleri kullanmağı öğrenmektedirler.

Genel Ziraat dersleri için öğretmen ve Direktör Numan, muhtelif sorular tertip ederek ziraat asistanlarına verdi. Asistanlar da kendi gruplarında iki yoklama yaptılar ve talebelerin unutup öğrenmedikleri yerleri izah ettiler.

Genel ziraat derslerinin yoklamasında umumî surette asistanlar ve öğretmenler memnun olduklarını bildirdiler. Ayrıca yoklama kâğıtlarını Direktör Numan da aldı. Tetkik ettikten sonra kanaatini sorup bildireceğim.

Programa konmadığı halde bu hafta 5/9/1936 tarihinde öğleden sonra okula gelen Doktor Talât, sağlık bilgisi dersi yaptı.

Bu hafta imlâ kompozisyonuna önem verildi. Tarih, coğrafya dersleri, diğer haftalarda olduğu gibi tabii seyrini takip edecektir.

Hafta sonunda öğretmenler, cumartesi günü Eskişehir şeker fabrikasını ve siloyu tetkik ettiler. Pazar günü Sakarya başına gezintiye gittiler.

7/9/1936 dan 13/9/1936 tarihine kadar bir haftalık yeni programda, yeni konu olarak, çocuk müşahedesi konuldu. 13/9/1936 tarihinde gruplar öğretmenlerle Yeniköyle Mahmudiye ve Mes'udiye köylerine yaya gidecekler. Bu köylerde, oynayan, boş duran, iş gören çocuklar üzerinde tetkik ve müşahedeler yapacaklardır. Bu konu eylül ayının sonuna kadar programa konacak, arada çocuk hakkında da izahat verilecektir. Bunda güdülen amaç, öğretmen namzetlerine amelî olarak çocuk sevgisi ve çocuğa ne yolda muamele yapılacağına dair bilgi ve ruh vermektir.

Bu hafta inşaat dersleri öğleden sonraya alınmıştır. Dülgerliğe daha fazla yer verildi.

Harman makinesi ve bahçıvanlığa devam olunacaktır. Sütçülük, atçılık ve koyunculuk dersleri vardır.

Bu haftadan itibaren, okuma - yazma namı altında topluca yaptığımız yazı, hesap, tarih, yurt, coğrafya gibi derslere ayrı ayrı yer verildi. Bu ayın sonuna kadar imlâ, kompozisyon ve hesap üzerinde işlenecektir. Hesaptan metre, metrenin eczası ve ez'afı, âşarî kesir üzerinde ayın sonuna kadar devamlı bir surette işlenecektir. Talebelere hesap kitabı dağıtıldı. Yazıp daktilo ettiğimiz parçaların da okuma derslerinde okutulmasına devam olunmaktadır.

Dissiplin :

İki haftadanberi inzıbatsızlık telâkki edilecek hiçbir hâdisse olmadı. Talebeler gün geçtikçe okumağa, yazmağa karşı derin ilgi gösteriyorlar. Bazan geceleri kalkıp yataktanede lâmba yakarak çalışanlara tesadüf olunuyor. Durmadan çalışıyorlar.

Yönetim işleri :

Yemekler iyi verilmektedir. Ayrıca bir haftadanberi de ikinci kahvaltısı veriliyor.

Karyolalar geldi. Bütün talebeye karyola verildi. Yatakaneler bir kat daha güzelleşti. Asıl köylü talebeler çok sevindiler.

Karyolalar, talebelerin yapabilecekleri kadar basit ve kullanışlıdır. İleride malzeme alınarak bu karyolalardan talebelere de yaptırılması öğretiliecektir.

Öğretmenlerin durumu :

Öğretmenlerimiz, ödevlerine sarsılmaz bir sevgi ile devam etmektedirler. Genç öğretmenlerin sağlam karakter ve vazife severliklerinin

eseri olarak asıl iş en ufak bir sarsıntıya maruz kalmadan büyüklerimizimizin gösterdikleri kutlu ve mukaddes amaca doğru ilerlemektedir.

İnşaat işleri durumu:

Mahmudiyedeki köy öğretmenleri kursu tatbikat okulunu yapacak olan inşaat usta okulu öğretmen ve talebe grubunun gelmesi üzerine 13/8/1936 gününde işe başlanmıştır. Ayın 13, 14, 15 inci günleri gereken kireç kuyusu kazılmış, kireç söndürmek için harç teknesi ve tezkereler yapılmıştır. Bu arada üç dersaneli okulun plân, taslak ve resimlerinin yapılması işi tamamlanarak, okulun temeli kazıklarla belli edilerek ip iskeleti tamamlanmıştır. Ve çevresine taşlar taşınmağa başlanmıştır.

17 8/1936 gününden 23 8/1836 gününe kadar olan bir hafta içinde yapı yerinde üç dersaneli okulun temel kazma işleri, kireç söndürmek ve mevcut su kuyusuna ilâve olarak yeni bir kuyu kazdırmak ve temelden çıkan toprakların, tesviye yerlerine taşınması gibi işlere devam edildi.

Yapı yerinde bu işler devam ederken İspekter Bayram Karatanla birlikte öğretmen Haag, Spevag, haftanın ilk günü Eskişehre giderek bir taraftan üç dersaneli okulun plân ve kroki ve malzeme çizelgesini Bayındırlık Direktörlüğüne onaylatma işini bitirdiler. Diğer taraftan yapıya gereken kereste ve diğer malzemelerin satın alınması işleriyle üç gün uğraştılar.

30/8/936 gününden 6/9/1936 gününe kadar üç dersaneli okulun dış duvarları ile koridor ve iç bölme duvarları, pencere seviyesine kadar yükseldi. Bir dersaneli okulun temel kazma işi tamamlandı. İki dersaneli okulun zemin katının toprak kazma ve boşaltma işine başlandı. Her üç binadan çıkan toprakların taşınması ve çevrelerinin tesviyelerine devam edildi.

Dülgerler, kapı ve pencere yapmağa devam ettiler. Evvelce satın alınan tuğlalar inşaat yerine naklolundu. Büyük binanın duvarlarına tuğla konmağa başlandı. Duvarların bir kısmı, iskele kurulacak seviyeye yükseldi.

15/9/1936 tarihli rapordan:

14/9/936 tarihine kadar bir haftalık yeni iş programı eklidir. Bu programda yeni konu olarak alınan, çocuk tetkiki ve balık avlama işidir. Ayrıca bu hafta, nazari bahçecilik dersi de ilâve edilmiştir.

Geçen haftaya kadar okuma-yazma diye gösterilen dersler, bu haftadan itibaren dikte, hesap, tahrir, tarih, yurt yaşama gibi adlara bölündü. Esasen bu haftaya kadar daha çok okuma ve yazma ile

sadece hesaptan dört ameliyeye önem verilmişti. Bir haftadanberi üzerinde ısrarla durulan şu üç nokta öğretmenlere esaslı surette, müteaddit toplantılarda izah olundu: 1) İmlâ yanlışlarının düzeltilmesi, 2) Tahrir, 3) Bu ayın sonuna kadar hesaptan metre sistemi ile âşarî kesirler ve para.

Bunlardan imlâda bir durum başgösterdi. Herhangi bir parçayı öğretmenler söyleyip dikte ettirirlerse hemen bütün talebe oldukça doğru ve imlâ hatası olmadan yazıyorlar. Fakat kendi kendilerine bir parça yazacak olurlarsa bazı imlâ hataları görülüyor ki bunda, mahallî şiveler müessir olmaktadır. Meselâ, bazı talebeler gitmek kelimesini öğretmen söylerse doğru yazıyor, kendileri yazarken farkında olmadan (getmek) şeklinde yazıyorlar.

Giden haftada sadece pazar gününe konulan çocuk tetkiki dersi bu haftanın günlük programı arasına alındı.

Geçen haftanın programı, tam bir normallikle tatbik olundu. İmlâ, tahrir ve hesap üzerinde önemle duruldu. Gerek kitaplardan, gerek okuma kitabı için yazılan parçalardan okutmağa devam edildi.

Ziraat öğretmenleri derslerine devam ettiler. Bahçecilikte kirizme işini bütün talebeler gördü ve öğrendiler. Sütçülük dersinin nazariyatı bitti. Bu günden itibaren amelî sütçülüğe başlandı. Süt ve yağ makineleri getirildi. Talebelere yaptırarak öğretilmeğe girişildi.

Numan, genel ziraat derslerine devam etmektedir. Koyunculuk dersi öğretmeni muntazaman dersine devam ediyor. Atıcılık dersi öğretmeni, burada olmadığı için dersini yapamadı.

Doktor Talât, cumartesi günü öğleden sonra gelerek dersini verdi. Kendisine, ders vermesi hususunda Sağlık Bakanlığınca da tebligat yapılmış. Giden hafta cumartesi akşamı eğlencesi, öğretmen ve talebeler tarafından büyük neş'e ve coşkunlukla geçirildi. Bu akşamın eğlencesine Nahiye Müdürü Veli, Hara Müdürü Tevfik ve baytarlar da iştirak ettiler. Yeni programda eğlence işine daha fazla önem vereceğiz. İki gecedenberi öğretmenler, (Harmandalı) oyununu öğrenmeğe başladılar.

Giden haftanın cumartesi günü sağlık dersinden sonra talebeler balık avına gittiler ve akşama doğru Seydi suyundan 90 kilo balık tutarak okula döndüler. Pazar günü öğle yemeğinde kendi tuttukları balıkları pişirip yediler. Pazar günü öğleden sonra saat 14 ten 16 ya kadar köy içinde çocuk tetkikine çıktılar. Her gurupa, çocukları müşahede ederken gözetecekleri ve karşılık yazacakları bir müşahede programı verildi. Müşahedeler oldukça ilgili ve faydalı bir surette

cereyan etti. Bundan sonra her hafta çocuk tetkiki için müşahede programları yapılarak programa göre amelî olarak talebelere çocuk sevgisi, çocuğu anlamak, çocuğa karşı muamele fikir ve bilgisi verilecektir. Dördüncü aya kadar sadece, böylece amelî çocuk ruhiyatına devam olunacak, dördüncü ayda ders tatbikatına başlanacaktır.

Talebelerin okumadaki sürat farkları ölçüldü. Bundan evvelki ölçü ile şimdiki ölçü arasındaki farklarla beraber cetvel halinde sunuldu.

14/9/936 tarihinde, yapılmakta olan binaların temel atma töreni yapıldı. Törene Eskişehir İlbay ve Kültür Direktörü de iştirak etti. Tatbik edilen tören programı şudur:

1. Talebeler, temeli atılacak üçüncü iki dersaneli binanın etrafında durdular.
2. İlbay gelince, halka ve talebeye hitaben söz söyledi.
3. Dumlupınar grupundan Halil bir nutuk söyledi.
4. Öğretmen Muzaffer söz söyledi.
5. İlbay, temele taş ve harç attı.
6. İlbay temele harç koyarken bütün talebeler hep birden Cumhuriyet marşını söylediler. Köylüler iki kurban kestiler. Kesilen hayvanlar amelelere verildi.

Törende talebemiz Halil Ulusoy'un söylediği nutuk:

Yüce İlbay, Sayın konuklarımız!

Yüz yıllardanberi Türk köyleri, Anadolunun boz kırlarında yaşayan milyonlarca köylü bu günleri, böyle uğurlu günleri bekliyordu. Cumhuriyetin nurlu ve yurt sever aydın adamları! On iki buçuk milyon Türk köylüsünün okuyup yazmağa, aydınlanmağa, bilgili olmağa ne kadar çok ihtiyacı olduğunu sizler hepiniz bilirsiniz.

Biz köylüler de biliyoruz ki, Cumhuriyete, Atamızın devrine kadar mektep nedir bilmezdik. Okuma yazma nedir bilmezdik. Okur yazarlık denilen insan işleri, köylüye gösterilmezdi, öğretilmezdi. Yüz yıllarca padişahlar bize; okuyamaz, yazamaz, kafası uygun değil dediler. Bu yandan bildiğimiz nice yolsuzluklar vardır ki onlar saymakla bitmez.

Biz köylerde; devlet için, yurt için ter dökerek, kan dökerek çalışırdık, çabalardık. Fakat Osmanlı Devleti, yüz yıllarca bize, zulümden, kötülükten fakirlikten, hakaretten başka bir karşılık vermedi. Onu; eli sopalı zaptiyesile tanırdık. Değil valisinin, en küçük memurunun bile yüzünü görmek için bin bir zorluk çekerdik. Kimbilir başımıza Atatürk gelme-

seydi Cumhuriyet kurulmasaydı, bizim bu acıklı halimiz daha kaç yüz yıl sürecekti? Ve kaç yüz yıl mektepsiz kalacaktık ta adam olmanın yolları bize kapalı duracaktı? Var olsun Atatürkümüz, var olsun onun arkadaşları.

Köylüler!

Cumuriyetin Valisi bizi, bizim işlerimizi kutlulamağa gelmiş. Sorarım size köylü kardeşlerim! Cumhuriyete kadar bir kaymakamın, bir Valinin, bir Bakanın işlerimizi, köy işlerini görmek, yürütmek için yanımıza, ıssız köylerimize kadar geldiğini gördünüz mü? İşittiniz mi? Hayır. Türk köylülerinin; böyle bir araya gelerek, yurdun her köşesinden toplanan aydın adamlarla elele vererek okullar, kurağlar, yollar yaptığını duydunuz mu? Hayır. Bu işler şimdi oluyor ve şimdi Atatürkün aydın adamları, köylere kadar gelip bizim halimizi görüyor, soruyor, çareler arıyorlar. Ve böylece tarihimizde görülmemiş işler yapıp, yaptırıyorlar. İşte örneği! Ellerimizle yapıp bitireceğiz. Bu okul, Türk köylülerini yükseltecek ve Türk köylüsüne; mes'ut, bahtiyar olmanın yolunu gösterecek.

Köy'ü kardeşlerim!

Bilelim ki bu işler Atatürkümüzün şu sözünün meyvalarıdır: (Türk köylüsü yurdun temelidir).

Her şeyi bilen, bildiren, yapan ve yaratan Atamızın bu temel sözünü biz de böyle her köyde atacağımız temellerle kuvvetlendireceğiz.

Var olsun; bizim için, yurt için çalışanlar, Yaşasın Atatürkümüz.

Talebe, çok canlı ve ruhtan söylediği bu nutukla gerek ilbayı, gerek halkı heyecana getirdi. Okula döndüğümüz zaman İlbaş yatakhane'den Halil Ulusoy'u çağırttı. Halile ve etrafına toplanan diğer talebelere hitaben şunu söyledi: «Sözlerin yüreğime ok gibi işledi. Arkadaşlarına benden selâm söyle. Hepsinin namına senin elini sıkıyorum. Biz sırtımızı sizlere dayadık. Sizlere güveniyoruz. Her şeyde muvaffak olduğunuz gibi, bu işte de sizler muvaffak olacaksınız. Her dediğinizi yapmağa hazırız» dedi. Ve talebenin elini sıkarak muvaffakiyetini tebrik etti.

İlbaş, öğleden sonra derslerde de bulundu. Okulda nazari bahçecilik dersini dinledi. Söğütlerin altında tahrir ve yazı derslerini gördükten sonra Teoman, Oğuz, Çaldağı, Gültekin guruplarının atıcılık,

koyunculuk ve tarih derslerini müzakere ve tetkik ettirdi. Kaldırılan talebeler sorulan suallere esaslı ve doğru cevaplar verdiler. Dinleyiciler memnun ve muvafık buldular.

6 / 10 / 1936 tarihli rapordan :

5 / 10 / 1936 tarihli rapordan 11 / 10 / 1936 tarihine kadar bir haftalık iş programı ilişiktir. Bu programda yeni konular şunlardır :

1. Öğretim denemesi (ders tatbikatı).
2. Alfabe metodu.
3. Jimnastik.
4. Müzik.

Öğretim denemesine 5 / 10 / 1936 pazartesi günü başlandı Gruplardan üçü Mahmudiye köyünde, birisi okulumuza 12 kilometre uzakta olan Mandıra köyünde olmak üzere her gün dört grup tatbikat yapıyor. Mandıra köyüne giden grup her sabah saat altıda arabaya binerek saat yedi yirmide köye varmaktadır. Öğleye kadar deneme işini yaptıktan sonra araba ile Hara mandırasına giderek (köyün yakınındadır) orada yağ ve yoğurt yapma tertibatı ile makineleri inceledikten sonra okula dönmektedir.

Bu haftanın sonuna kadar alfabeye hazırlık dersleri yaptırılacak 12 / 10 / 1936 dan itibaren alfabe kitabı çocuklara verilerek okuma ve yazma öğretilmesine girilecektir. Köy baskısı olarak gönderilen alfabe kitabının her sahife ve konusu için «alfabe öğreneği» adile bir talimname hazırlanmaktadır. Her gün için yapılan talimname o gün ders denemesi yapan gruplara veriliyor. Önce her grup talimnemenin o güne ait kısmını dikte edip okuduktan ve neler yapılacağı üzerinde de konuştuktan sonra muayyen saatinde ders vermeğe başlıyorlar. Öğretim denemesi yapan gruplardan her gün üçer talebe ders vermektedir. Program taslağındaki esasa göre ders denemeleri sabahleyin üç saat sürdürülmektedir. Ders veren namzetler derslerinden sonraki teneffüslerde de talebelerine oyun ve eğlenceler yaptırmaktadırlar. (Alfabe talimnamesinin birinci haftadan beş günlüğü ekli olarak sunuldu).

Alfabe talimnamesi gerek namzetlerin, gerek Başöğretmenlerin işlerini önemli bir nisbette kolaylaştırıyor. Bir taraftan da her gün saat yedi, sekizde alfabe öğretme metodu üzerinde ders verilmektedir. Bu arada diğer derslerin de nasıl verileceği hakkında fırsat bulundukça izahat veriliyor.

5 / 10 / 1936 tarihindeki öğretim denemesi muvaffakiyetle geçti. Bugün ders veren 12 talebeden ikisi az muvaffakiyet gösterdi. Diğer

10 talebe müteferrik hatalar yapmakla beraber ümit edilenin üstünde muvaffakiyet gösterdiler deneme derslerini müteakip verilen derslerin grupça münakaşası yaptırılmaktadır. Talebeler birbirleriyle münakaşa ettikten sonra Başöğretmenleri de izahat vererek doğru ve yanlış yönleri anlatmaktadırlar.

Öğretmen İlyas geldiği gündenberi her sabah talebelere 25 - 30 dakika jimnastik yaptırdı jimnastik kuru ve tozlu havalarda Seydisu-yu'nun kenarında bulunan kumluk üzerinde, tozsuz günlerde okul binasının yanında yaptırılmaktadır jimnastik hergün 16 - 30 dan 18 e kadar programlı oyunlar ve spor yaptırılmaktadır. Okulun önüne volleybol, Hentbol, Basketbol manialar ve atlama yerleri yapıldı. Bunları usta inşaat talebeleriyle kurs talebeleri bir arada yaptılar. Köyün harman yerinde uygun bir düzlüğe de futbol alanı yapıldı. Bu oyunların araçları için gereken ağaçlar inşaattan temin olundu. Bu haftanın programında olduğu gibi kurs sonuna kadar da jimnastik ve spor işlerine devam olunacaktır. Bir taraftan da muhtelif çocuk oyunları oynatılıp öğretilecektir.

Gerek sabah jimnastiklerine, gerek diğer oyun ve eğlencelere her gurupun başöğretmeni de iştirak etmektedir. Talebeler kendilerine öğretilen oyunlardan çok derin zevk duymaktadırlar şimdi volleybol ile Basketbolu kendi kendilerine de oynayabiliyorlar. Muhtelif atlamalarda hemen ekseriyeti muvaffakiyetle gösteriyorlar.

Bu programa birde muzik dersi konuldu. Bu dersi köyün öğretmeni Mediha verecektir.

Bu aybaşından itibaren hesaptan yüzdeler geçildi. Ayın sonuna kadar da yüzdeler üzerinde çalışılacaktır. Diğer okuma, yazma, tahrir, ilâh... Yurt ve yaşama derslerine devam olunmaktadır. Atıcılık dersine son verildi. Sığırcılığa devam olunacaktır. Sütçülük dersi bu hafta bitiyor. Giden hafta tavukculuk dersi konmuştur. Devam olunacaktır. Bahçe ziraatının Hamidiye köyündeki Tatbikatı bitti. Hamidiyedeki tohum temizleme ve ilâçlama işine devam olunacaktır. Sağlık derslerine doktor Talât muntazaman devam etmektedir. Sağlık Bakanlığındaki sıtma, verem, frengi, belsoğukluğu filimlerinin kursa emaneten gönderilmesinin temini faydalı olacaktır.

4 / 10 / 1936 akşamı köy halkına bir müsamere verildi. Müsamere bir köylünün evinin avlusunda kurduğumuz sahnede yapıldı. Programı şudur :

1. Halka bir kaç söz (Talebe tarafından).
2. Manzume. (Usta inşaat talebesi tarafından).
3. Türklük manzumesi (Usta inşaat talebesi tarafından).

4. Çoban oyunu (Kurs talebeleri tarafından).
5. Kırat türküsü, B. Sepetçioğlu, C. Zeybek oyunu.
6. Reşat Nurinin İstiklâl piyesi (kurs ve inşaat talebeleri müş-tereken).
7. Zenci dansı ve Helvacı oyunu (kurs talebesi tarafından).
8. Komedi (İnşaat talebeleri tarafından).
9. Alafıranga güreş (inşaat talebeleri tarafından).
10. Çuval yarışı (kurs talebeleri tarafından).

Temsile gece saat yirmide başlandı. 23 e kadar devam olundu. Köylülerin hemen çoğu gelmişti. Bilhassa İstiklâl piyesi ve çuval oyunu muvaffakiyetle temsil edildi. İstiklâl piyesinde ihtiyar köylü rolünü alan Tunceli gurubundan Yunus adını söylememe hak kazanacak derecede istidat ve muvaffakiyet gösterdi. Onun konuşması, jestleri dinleyici ve duygulu seyircileri ağılattı.

Dissiplin: Son rapordan bugüne kadar kayde değer hiç bir dissiplinsizlik olmadı. İşimizin iyiliğini hiç bir suretle sarsılmıyan dissipline borçluyuz, dense yeridir. Bir talebemiz beş gün izinli gitmişti, geldi. Gerek talebe ve gerekse öğretmenlerimiz kuvvetli bir ilgi ile işlerine devam etmektedirler.

İnşaat: Tek odalı binanın üstünün kapatılmasına devam olunuyor. Üç dersaneli binanın sıvası bitmek üzeredir. Üstünü kapatmak için malzeme henüz gelmedi. İki dersaneli bina için gereken çimento henüz gelmedi. Geçen gün 40 torba çimento geldi. Oda bir günde kullanıldı, bitti.

Üç dersaneli binanın kapı ve pencereleri de yapıldı, takılacaktır.

26 / 10 / 1936 tarihli rapordan :

26 / 10 / 1936 dan 1 / 11 / 1936 tarihine kadar bir haftalık iş programı ilişik olarak sunuldu. Geçen haftanın programı normal olarak tatbik edildi. Yalnız Genel Ziraat dersi üç gün yerinde yapılamadı, çünkü Fahriye köyü civarına çok yağmur yağdı. Bu yüzden asistanlar müzakereler yaptılar ve eleme makinesini gösterdiler. Haftanın başında iki gün Genel Ziraat dersini kısmen yaptı, diğer günler diğer Ziraat memurları onun yerine çalıştılar. Tavukçuluk dersine kısmen de asistanlar girdiler.

Alfabe kitabından tatbikat dersleri gittikçe daha iyi ve normal olarak devam etmektedir. Bu güne kadar her talebe üçer deneme dersi verdi, 24-27 derste bulundu. Ve 24-27 dersin münakaşasına iştirak etti. Bayramdan sonra hesap ve yurt yaşama, okuma derslerinden de deneme yaptırılacak, bu suretle her talebe en az 6 ders

verecek ve 48 ders denemesi görüp münakaşasında bulunacaktır. Arada Başöğretmenler de örnek dersleri vererek talebelerine göstereceklerdir.

Giden haftanın programında olmıyan bir iş yapıldı: Mandıra köyüne bir sahne yaptırıldı. Köylülerden (20) araba temin olundu. 25/10/935 pazar sabahı saat 7 de okuldan öğle yemekleri alınarak arabalarla hareket olundu. Mandıra köyüne saat 8,30 da varıldı. Kurs ve usta inşaat talebelerinin hepsi ve öğretmenlerin bindiği arabalar köyün sokaklarını dolaştı. Köyün sokakları şen seslerle çınladı ve Bulgaristandan gelen öztürk köylüler, hür ve kuvvetli Türk sesini bu bozkırlarda bu güne kadar böylece görüp dinlemediklerinden çok heyecanlandılar ve kadın erkek sokaklara çıkarak arabaları selamladılar ve alkışladılar. Yirmi arabada tam 161 kişi vardı, Cumhuriyet marşını söyleyerek köyün meydanına indiler. Talebeler öğleye kadar köyü gezdiler, bilhassa evinin avlusunu krizantem çiçekleriyle süsliyen demircinin evini, dokuz senede bir çok ağaç ve çiçekli bahçe yetiştiren ihtiyar bir köylünün bahçesini gördüler. Bundan sonra köy kahvesinde köylülere Kemalizm adlı kitaptan uygun parçalar okundu ve izah edildi Okulun bahçesinde köylülerle birlikte öğle yemeği yendi. Saat birde açık havada müsamere başladı. Müsamerenin programı Mahmudiye köyünde verilen müsamere programının aynıydı. İstiklâl piyesi köylüye çok tesir etti. Yalnız arada köyün okuluna devam eden çocuklara da Sakarya, Köyüm, Bayrak, Atatürk manzumeleri okutuldu. Saat 16.30 da köyün meydanında asılı olan köy bayrağının etrafında toplanarak bayrak merasimi yapıldı, Bayrak ve Cumhuriyet marşları söylendikten sonra hazırlanan arabalara binilerek Mahmudiyeye döndü. Hava güzeldi, bozkırın grubu her şeyden daha güzel ve neşe saçıyordu, denebilir ki, bu bozkır bugüne kadar bağrında büyüttüğü evlatlarının bu kadar candan neşelendiklerini görmemiştir. Yaşlı başlı çoluk çocuk sahibi bu köylü talebeler şen ve şakrak çocuklar gibidirlər. İçlerinde bu kırlarda düşmanla boğuşup döğüşenleri bulunan asil ruhlar aynı yerlerde coşarak yaşamının zevkini tadıyorlardı.

Akşam saat 16.30 da okula gelindi.

Yeni programda Bayram münasebetile İstiklâl harbine, inkilâba, Cumhuriyetle diğer Hükûmet şekillerinin farklarına, Sevr ve Mondros mütarekelerine yer verildi. Konular ayırt edilerek daha iyi hazırlanıp iyi anlatsınlar diye ayrı ayrı öğretmenlere verildi. Bundan başka da Bayram günü köylüye verilmek üzere bir müsamere tesbit olundu.

İnşaat işi devam etmektedir. Eğer malzeme tamam olursa ikinci Teşrinin onbeşine kadar binaların ikisi tamamen ikmal edilmiş ola-

caktır. Bir dersaneli binanın çatısı ve sıva işi bitti. Bina çok güzel ve maksada elverişli bir köy okulu tipi oldu.

3 / 11 / 1936 tarihli rapordan :

2 / 11 / 1936 dan 8 / 11 / 1936 tarihine kadar bir haftalık iş programı ilişik olarak gönderildi. Bu programda yeni konu olarak Arıcılık ve hesap, okuma derslerinin tatbikatı vardır. Hesap ve okuma ders denemelerine 2 / 11 / 1936 tarihinde başlandı. Bir hafta her gün dört grup olmak üzere hesap ders denemesi yapılacak, keza her gün öğleden sonra da dörder grup okuma ders denemesi yapmaktadır. Okuma ders denemesi önümüzdeki haftada Yurt ve Yaşama bilgisile birlikte devam edecektir.

Giden haftanın programı normal olarak tatbik edildi. Bayramda köylü üzerinde yapacağı iyi tesir düşünülerek Mahmudiye'de bir de müsamere verildi. Bu müsamerede Yarım Osman piyesi temsil edildi. Müsamere kurs talebeleriyle usta inşaat talebelerinin iştirakile yapıldı.

Talebelerin bir kısmına yeni elbiseleri verildi. Yeni elbiseyi giyen talebeler otobüslerle Eskişehir'e giderek Cumhuriyet bayramı merasimine iştirak ettiler. Diğerleri köyde kalarak burada yapılan merasime gündüz ve gece iştirâk ettirildiler.

Usta İnşaat talebeleri 31 / 11 / 1936 tarihinde buradan iki kamyonla ayrıldılar. Başlarında bulunan Hollanbah ve Spewak ustalar burada bırakıldı, diğer iki usta gönderildi. Burada kalan iki ustanın birisi taşçı, birisi dülger olup işi yeni gelen on usta talebeye devretmek ve kavratmak üzere bırakıldılar. Bu iki ustanın bu ayın sonuna kadar burada kalmalarının temini gerektir. Yeni gelen on talebe öğretmenler yatakhane'sinde yatırılmaktadırlar.

13 / 11 / 1936 tarihinde imtihan yapılacak, 14 / 11 / 1936 tarihinde gitme hazırlığıyla uğraşılacak, 15 / 11 / 1936 tarihinde hareket olunacaktır. Buna göre Ankara'da talebelerin iki gün bir yerde yatmalarının temini gerekliliğini arz ederim. Tensip buyurulduğu takdirde bir de müsamere verebilirler. İnşaat normal surette devam etmektedir.

7 günlük iş programı

Tarih	Öğretmenin adı	Sabah işi	Saat
18/7/1936	Numan	Umumi ziraat : Arslan g. Teoman » Oğuz » Kültekin » Çaldagı »	7-11.30
	İbrahim	Yulaf biçme ma. : Sakarya g. Ozan »	7-11.30
		Timar : Atilla g. Okuma - yazma : Dumlupınar » Nöbetçi : Erciyes »	6-11.30 7-12
19/7/1936		Azat	
20/7/1936	Salih	Atçılık : Arslan g. Teoman » Oğuz »	7-12
		Okuma - yazma : Kültekin » Çaldagı » Sakarya » Ozan » Erciyes »	7-12
	Necati	Bahçecilik : Dumlupınar g. Nöbetçi : Atilla »	7/11.30
21/7/1936	Salih	Atçılık : Kültekin g. Çaldagı » Sakarya »	7-12
		Okuma - yazma : Arslan g. Teoman » Oğuz » Ozan » Erciyes »	7-12
	Necati	Bahçecilik : Atilla g. Nöbetçi : Dumlupınar »	7-11.30
22/7/1936	Salih	Atçılık : Ozan g. Atilla » Dumlupınar » Erciyes »	7-12
		Okuma - yazma : Kültekin g. Sakarya » Arslan » Teoman »	7-11.30
	Necati	Bahçecilik : Oğuz g. Nöbetçi : Çaldagı »	7-11.30

7 günlük iş programı

Öğretmenin adı	Öğleden sonra işi	Saat
	Okuma - yazma : Arslan g. Teoman » Oğuz » Kültekin » Çaldagı »	15.30-18.30
İbrahim	Yulaf biçme ma. : Sakarya g. Ozan »	15.30-18.30
	Timar : Atilla g. Okuma - yazma : Dumlupınar »	15.30-18.30 15.30-18.30
	Azat	
Ömer	Koyunculuk : Arslan g. Teoman » Oğuz »	13.30-18.30
	Okuma - yazma : Kültekin g. Çaldagı » Sakarya » Ozan » Atilla »	15.30-18.30
Necati	Bahçecilik : Dumlupınar g.	
Ömer	Koyunculuk : Kültekin g. Çaldagı » Sakarya »	13.30-18.30
	Okuma - yazma : Arslan g. Teoman » Oğuz » Ozan » Erciyes »	15.30-18.30
Necati	Bahçecilik : Atilla g. Nöbetçi : Dumlupınar »	15.30-18.30
Ömer	Koyunculuk : Ozan g. Atilla » Dumlupınar » Erciyes »	13.30-18.30
	Okuma - yazma : Kültekin g. Sakarya » Arslan » Teoman »	15.30-18.30
Necati	Bahçecilik : Oğuz g.	15.30-18.30

7 günlük iş programı

Tarih	Öğretmenin adı	Sabah işi	Saat
23/7/1936		Okuma - yazma : Çaldagı g- Oğuz » Ozan » Atilla » Dumlupınar »	7 -11.30
	Necati	Hamidiye orak ma. : Teoman g- Bahçecilik : Kültekin » Timar : Sakarya » Okuma - yazma : Eriyes » Nöbetçi : Arslan »	5.30-11.30 7 -11.30 7 -11.30 7 -11.30
24/7/1936	Fikri	Sütçülük : Çaldagı g- Oğuz » Ozan » Atilla » Dumlupınar »	7 -11.30
	Necati	Okuma - yazma : Arslan g- Timar : Teoman » Bahçecilik : Eriyes » Hamidiye orak ma. : Sakarya » Nöbetçi : Kültekin »	7 -11.30 7 -11.30 7 -11.30 5.30-11.30
25/7/1936	Numan	Genel ziraat : Kültekin g- Sakarya » Eriyes » Teoman » Arslan »	7 -11.30
	Necati	Hamidiye orak ma. : Eriyes g- Bahçecilik : Ozan » Timar : Kültekin » Okuma - yazma : Dumlupınar » Nöbetçi : Arslan »	5.30-11.30 7 -11.30 7 -11.30 7 -11.30

7 günlük iş programı

Öğretmenin adı	Öğleden sonra iş	Saat
	Okuma - yazma : Çaldagı g- Oğuz » Ozan » Atilla » Dumlupınar »	13.30-18.30
Necati	Hamidiye orak ma. : Teoman g- Okuma - yazma : Sakarya » Bahçecilik : Kültekin » Okuma - yazma : Eriyes » Nöbetçi : Arslan »	13.30-18.30 15.30-18.30 15.30-18.30 15.30-18.30
Numan	Genel ziraat : Çaldagı g- Oğuz » Ozan » Atilla » Dumlupınar »	15.30-18.30
Necati	Okuma - yazma : Arslan g- Bahçecilik : Teoman » Hamidiye orak ma. : Eriyes » Nöbetçi : Sakarya g- Kültekin »	15.30-18.30 15.30-18.30 15.30-18.30 15.30-18.30
Necati	Hamidiye orak ma. : Eriyes » Bahçecilik : Ozan » Timar : Kültekin » Okuma - yazma : Dumlupınar » Nöbetçi : Arslan »	13.30-18.30 15.30-18.30 15.30-18.30 15.30-18.30
	Okuma - yazma : Kültekin g- Sakarya » Eriyes » Teoman » Arslan »	15.30-18.30

7 günlük iş programı

Günler	Öğretmenin adı	Sabah işi ve grupta	Saat
10/8/1936 Pazartesi	Galip Haydar Necati Nuri	Nöbetçi Harman makinası Puluk Taş harman Ot balyası Okuma - yazma	: Sakarya : Kültekin » Ozan » Çaldagı » Eriyes » Arslan » Teoman » Tunceli » Dumlupınar » Oğuz » Atilla
11/8/1936 Salı	Galip Haydar Necati Nuri	Nöbetçi Harman makinası Puluk Taş harman Ot balyası Okuma - yazma	: Dumlupınar g. : Tunceli » Çaldagı » Oğuz » Sakarya » Kültekin » Eriyes » Ozan » Arslan » Teoman » Atilla
12/8/1936 Çarşamba	Galip Haydar Necati Nuri Salih	Nöbetçi Harman makinası Puluk Taş harman Ot balyası Atçılık Okuma - yazma	: Arslan » Atilla » Tunceli » Kültekin » Sakarya » Ozan » Oğuz » Dumlupınar » Eriyes » Çaldagı » Teoman
13/8/1936 Perşembe	Haydar Necati Salih	Nöbetçi Puluk Taş harman Atçılık Okuma - yazma	: Eriyes » Atilla » Ozan » Sakarya » Arslan » Teoman » Kültekin » Çaldagı » Dumlupınar » Tunceli » Oğuz

7 günlük iş programı

Öğretmenin adı	Öğle işi ve gruplar	Saat	Akşamı	Saat
Galip Necati Nuri	Nöbetçi Harman makinası Pulluk Taş harman Ot balyası Okuma - yazma	14-18 14-18 14-16 14-18 15-18.30	Mütalea » » » »	20-21 » » » »
Galip Haydar Necati Nuri	Nöbetçi Harman makinası Pulluk Taş harman Ot balyası Okuma - yazma	14-18 14-18 14-16 14-18 15-18.30	Mütalea » » » »	20-21 » » » »
Galip Haydar Necati Ömer	Nöbetçi Harman makinası Pulluk Taş harman Koyunculuk Okuma - yazma	14-18 14-18 14-16 14-16 15-18.50	Mütalea » » » »	20-21 » » » »
Haydar Necati Ömer	Nöbetçi Pulluk Taş harman Koyunculuk Okuma - yazma	14-18 14-16 15-18 15-18.30	Mütalea » » »	20-21 » » »

7 günlük iş programı

Günler	Öğretmenin adı	Sabah işi ve gruplar	Saat
14/8/1936 Cuma	Haydar Necati	Nöbetçi : Ozan g. Puluk : Erciyes » Taş harman : Oğuz » Okuma - yazma : Sakarya » Dumlupınar » Teoman » Arslan » Kültekin » Atilla » Tunceli » Çaldagı »	6.30-11.30 6.30-11 6.30-11.30
15/8/1936 Cumartesi	Numan	Nöbetçi : Tunceli g. Genel ziraat : Sakarya » Oğuz » Ozan » Atilla » Erciyes » Okuma - yazma : Çaldagı » Kültekin » Arslan » Teoman » Dumlupınar »	7-11.30 7-11.30
16/8/1936 Pazar		Genel temizlik ve	

7 günlük iş programı

Öğretmenin adı	Öğle işi ve gruplar	Saat	Aksamı	Saat
Dr. Talât	Nöbetçi : Ozan g. Hastalıklar : Bütün »		Mütalea » » »	20-21 » »
	Nöbetçi : Tunceli g. Banyo ve : Bütün » çamaşır yuma		Eğlence	20-22
	topluca gezinti			

Ek-4

Bağlum bölgesi

Köyün adı	Hane sayısı	Nüfus sayısı		Yekûn	Gündüz talebe sayısı	Gece talebe sayısı
		E	K			
Solfasol köyü	130	329	382	711	80	40
Evedik "	28	112	83	195	15	20
Kapaklı "	12			83	16	7
Kakacık "	48	155	168	323	34	33
Ovacık "	35	121	126	247	29	18
Saray "	34	120	108	228	30	26
Mahmudiye "	27	50	58	108	20	19
Kösrelik "	20	59	57	116	14	8

Eti mes'ut bölgesi (Peçenek)

Ergazi köyü	40	128	155	282	24	15
Kutuğun "	40	171	156	317	19	17
Alacaatlı "	35	121	123	244	38	—
Bağlıca "	45	143	116	259	28	23
Elvan "	30	96	82	178	21	12
Sincan "	40	150	152	302	18	15
Eryaman "	30	98	89	187	27	20
Yuva "	80	247	223	470	50	20
Susuz "	70	243	212	455	32	25
Teşrek "	37	96	90	187	25	15
Orhaniye "	69	297	321	618	88	—

Fethiye köyü bölgesi

İlyakut köyü	37	117	115	232	25	20
Mülk "	56	148	155	302	38	25
Fethiye "	132	244	237	481	53	40
Kışla "	10	56	49	105	11	15
Bitik "	24	98	56	154	19	20
Kınık "	10	61	63	124	23	23
Balâçemşit "	23	82	88	170	15	15
Emir "	22	77	101	178	22	30

Halkavun bölgesi

Köyün adı	Hane sayısı	Nüfus sayısı		Yekûn	Gündüz talebe sayısı	Gece talebe sayısı
		E	K			
Kazan köyü	9	27	29	56	9	15
Halkavun "	26	115	110	225	44	28
Balakayı "	11	43	53	96	15	18
Yılbant "	12	46	49	95	15	15
Sancar "	42	142	152	294	23	35
Ahi "	62	201	236	437	40	44
Yassıveren "	67	181	204	385	32	37
Alpavut "	27	79	85	164	22	30

Orhaniye bölgesi

Osmaniye köyü	22	55	61	116	20	16
Polatlar "	31	114	118	232	20	15
Çimşit "	15	87	73	160	18	22
Peçenek "	37	161	182	343	30	25
Saraycık "	20	52	36	88	18	15
Çoğlu "	20	69	57	128	18	25
Akcaören "				285	21	22
Bucuk "	100	184	216	401	56	45

Küçükyozgat bölgesi

Yenişeh köyü	175	450	513	963	75	20
Kayadibi "	108	323	319	642	45	30
Edige "	21	88	83	171	20	12
Odabaşı "	76	268	273	541	41	30
Karacahası "	85	264	303	567	40	25

Tatlar bölgesi

Kavaklı köyü	55	172	202	374	45	40
Tatlar "	45	132	136	268	43	44
Karaağaç "	40			168	29	39
Peçenek "	60	477	258	735	60	65
Karapürçek "	80	302	313	615	54	69
Aydıncık "	46	113	106	219	35	32
Nenek "	60	160	195	355	42	32

Taşpınar bölgesi

Köyün adı	Hane sayısı	Nüfus sayısı		Yekûn	Gündüz talebe sayısı	Gece talebe sayısı
		E	K			
Balgat köyü	37	176	143	319	21	25
Hacılar "	49	134	118	252	30	20
Taşpınar "	110	145	168	313	40	27
Ballık "	64	86	88	174	27	—
Karakusunlar "	25	94	89	183	28	20
Tulumtaş "	44	186	185	371	45	30
Yalıncak "	25	121	89	210	27	22
Lodumu "	65	172	128	300	32	24
İncik "	23	82	80	162	23	15

Yakupabdal bölgesi

Yakupabdal köyü	70	318	300	618	53	30
Bursal "	41	132	128	260	42	25
Virancık "	33	131	132	263	35	30
Karataş "	50	168	178	346	35	37
Mühye "	50	234	205	439	35	29
Öreğil "	20			106	18	20
Araplar "	30			176	36	32

Yeregörmü bölgesi

Yeregörmü köyü	205	481	572	1053	53	—
Oltaı "	84	300	287	587	63	26
Gökler "	132	393	423	816	25	—
Tekke "	62	116	109	225	36	40
Kayı "	83			410	45	31
Başayaş "	69	124	160	284	23	40
Başbereket "	49	131	201	332	32	26
Ilıca "	52	133	172	305	29	30
Yekûn				2518	1942	1942
Umumî yekûn					4510	

KÖY EĞİTMENLERİ KANUNUNUN MUCİP SEBEPLERİ

1. Nüfus, talebe ve mecburî öğrenim çağındaki çocuk durumu :

Mecburî öğrenim çağında bulunan çocuklarımızın sayısı, (Nüfusun % 12 si hesabile) 1.800.000 i bulur. Bunlardan bugün şehir ve kasabalarda 308.000 çocuğun çoğu tam teşkilâtli ve beş sınıflı ilkokullarda; köylerde de 370.000 çocuğun çoğu, üç sınıflı okullarda okutulmaktadır. Okutulması icap edip te okutulmıyan çocuk sayısı bir milyonu aşmaktadır.

Okutmak mecburiyetinde olduğumuz çocukların nerelerde sakin olduklarını bilmek, mecburî ilktahsil işinin en çok üzerinde durulması lâzımgelen noktasını tebarüz ettirmeğe yarıyacaktır.

Son nüfus sayımına göre şehir ve kasabalarımızın genel nüfusu 3.799.742 dir. Şehir ve kasabalarda okutulmak mecburiyetinde olan talebe yekûnu 450.000 i bulur. Bunların bugün ancak 308.000 i okula devam ettiğine nazaran şehir ve kasabalarda henüz okutulmıyan çocuk mikdarı 130.000 ile 140.000 arasındadır. Bu hesaba göre okutulamıyan 1.100.000 çocuktan bir milyona yakını köylerde bulunmaktadır. Bu bakımdan köylerimizin nüfusunu bir tahlile tâbi tutarsak şöyle bir sonuçla karşılaşırız.

Beherinin nüfusu 800 den fazla köylerde 2.388.354; beherinin nüfusu 400-800 arasındaki köylerde 3.175.759; beherinin nüfusu 400 den az olan köylerde de 6.836.839 vatandaş oturmaktadır. Bu son tip köylerimizin yekûnu da 32 bini bulmaktadır. Görülüyor ki okutulmak mec-

buriyetinde olan çocukların çoğunun toplandığı yer; herbirinin nüfusu 400 den az olan bu köylerdir.

Nüfusları 400 den az olan köyler, okula gönderebilecekleri talebe sayısı bakımından da normal bir durumda değildirler. Bu tip köylerin yarısı, her birinde nüfus sayısı 150 yi geçmiyen köylerdir. Buralarda bütün çocuklar okula geldikleri takdirde okulun talebe sayısı 18 i geçmiyecektir. Bu sayı nüfusları 150 ile 400 arasındaki, köylerde de 40 tan fazla olmayacaktır. Okulun bütün talebesi 18 i nihayet 40 ı geçmeyince, bunlar sınıflara taksim edildikleri zaman 18 mevcutlu ve üç sınıflı bir okulun her sınıfında 6 çocuk bulunacak demektir. Bu hal, üzerinde her bakımdan en çok durulması gerekli bir noktadır.

Köy okulları teşkilâtı yapılırken, bu okullara öğretmen yetiştirilirken bu durum gözönünde tutulmazsa realiteden uzak ve onu bilmeksizin çalışılmış olacaktır.

2. İlkokul öğretmenleri durumu :

Bugün mevcut ilkokul öğretmenlerinin 6.800 ü, nüfusları yekûnu 3.799.000 olan şehir ve kasabalarda, 6.950 si de nüfusumuzun mütebakısının (takriben % 75 inin) sakin olduğu köylerde çalışmaktadırlar.

Mecburî ilköğrenimi tahakkuk ettirebilmek için ileride lâzım olacak öğretmenlerin % 90 nın köylerde çalışmak üzere yetiştirilmeleri bir zaruret haline geldiğini yukardaki hesaplar pek açık olarak göstermektedir.

3. Öğretmen ihtiyacı :

Şehir ve kasabalarımız için bugün iş başında olanlardan başka 2 570 öğretmene ihtiyaç vardır. Köylerin ihtiyacına gelince: Öğretmenleri azamî tasarrufla istihdam etmek şartile nüfusları 800 den fazla köyler için 6.600, nüfusları 400 ile 800 arasındaki köyler için

3.700 dür. Şehir ve kasabalarla birlikte öğretmen ihtiyacı 11.500 ü bulmaktadır.

Herbirinin nüfus sayısı 400 den az olan 32.000 köyde sakin 6.800.000 vatandaşın öğretmen ihtiyacı bu hesaplardan hariçtir. Şu halde yalnız şehir ve kasabalarla nüfusları 400 den fazla olan köylerin öğretmen ihtiyacı 11.500 ü bulmaktadır.

Heryıl 700 öğretmen yetiştiren öğretmen okullarımızın verecekleri elemanla bir taraftan şehir ve kasabalarla bu tip köylerin öğretmen ihtiyacı temine çalışılırken diğer taraftan da nüfus sayıları 400 den az olan köylerin öğretmen ihtiyacına çare aramak mecburiyetile karşılaşılmaktadır.

Bina, öğretmen, ders vasıtaları yokluğu ve tahsisat azlığı gibi sebepler dolayısıle de öğretmen okullarımızın talebe sayılarını arttırmak ve bu suretle her yıl öğretmen okullarından bugünkünden daha fazla öğretmen çıkartmak ve bunları hususî idarelere istihdam ettirmek mümkün olamamaktadır. Öğretmen adedinin her yıl fazla artışına bugünkü varidat membalarından elde edilen paralar kâfi gelmemektedir. Bugünkü öğretmen okullarımızın karakterleri de köye faydalı olarak, köyde kalacak ve oranın kültür ve iş hayatını inkişaf ettirmeğe müessir ve muktedir olabilecek öğretmenler yetiştirmeğe pek müsait bir halde değildir. Bu durumu birdenbire değiştirerek, kısa zamanda müspet neticeler elde edilecek bir hale getirmek te mümkün ve işin mahiyetine uygun görünmemektedir. Onun için köy okulu ve eğitimi meselesini kendi hususiyetlerine göre incelemek, bu hususiyetlerine göre tedbirler arayıp bulmak icapettiği kanaatına varılmıştır.

4. Köy eğitimi meselesi:

Köy eğitimi ve öğretimi işi kendi reel şartlarile birlikte düşünülünce, bilhassa az nüfuslu, işlek yollar-

dan, pazarlardan uzak köylerde büsbütün ayrı bir tablo göstermektedir. Bu tip köylerde her şeyden önce; köylünün istihsalini fazlalaştırma, köyde sıhhatı tehdit eden amilleri giderme, köylüyü her bakımdan bugünkünden daha yüksek bir hayat seviyesine çıkarma gibi çetin ve hayatî işler köy eğitimi probleminde ön plâna alınması gereken meseleleri teşkil etmekte ve okuma, yazma, hesap, yurt ve yaşama bilgisi gibi klâsik bilgilerin bu hayatî kıymeti taşıyan gayeleri tahakkuk için birer vâsıta olmaları iktiza etmektedir. Bu ülküleri güden bir eğitim siyaseti takip edilmeden hareket edildiği takdirde, okul, köyün an'aneleşmiş, statik hayatına kat'iiyen hâkim olamamaktadır. Bu itibarlardır ki müstakbel köy öğretmeninin, eğitim, öğretim ve tarım işlerini başarabilecek kudrette bir (Eğitmen) olması icabetmektedir.

Köylerimizin genel durumları, köylerde yapılacak yeni ve müspet işler dolayısıyla oralarda çalışacak öğretmenlerin şu vasıfları taşımaları lâzımgelmektedir:

1 - Eğitmen namzedi köy hayatını bütün külliyeyle yaşıyarak bilmiş olmalı ve köye bağlanmış bulunmalıdır.

2 - Yaş, bilgi, görüş, anlayış bakımlarından köyde yapacağı işler dolayısıyla karşılaşacağı güçlükleri yenebilecek durumda olmalı. İktidarı her bakımdan köy işlerini başarabilmeğe yetmelidir.

3 - Köye sade fakat ileri kıymetli bir hayatı sokabilmek için bıkmadan çalışabilmelidir.

4 - Köyün mecburî tahsil yaşındaki çocuklarla yetişkin gençlerine okuma yazma, hesap ve yurt yaşama bilgilerini, mer'î pedagojik mütearifelere göre öğretebilecek seviyede olmalıdır.

5 - Köyde bilhassa eğitim ve tarım işleri gibi genel hayat seviyesini yükseltici işler bakımından dev-

leti temsil edebilecek kudrette olmalı ve bu bakımlardan köylüye rehberlik edebilmelidir.

6 - Köyün mukadderatı ile kendi mukadderatının ve bunlarla devletin mukadderatının biribirine bağlı olduğunu bilerek çalışabilmelidir.

Bu vasıfların bir kısmını kendiliğinden taşıyan ve diğerlerini de rasyonel hareket edilerek yetiştirildiği takdirde kolayca iktisap edebilecek olan elemanı da ancak okuma yazma bilen ve askerlik vazifesini de başarı ile bitirmiş olan, köyüne bağlı köylüler arasından bulmak mümkündür. Bu bakımlardan memleketin muhtelif yerlerinde yaptırılan incelemeler köylerde bu iktidarda elemanın mevcut olduğunu göstermiştir. Bakanlığımız Tarım Bakanlığı ile, müşterek hareket ederek bu gibi köylülerden köy eğitmeni yetiştirmek üzere geçen yıl Eskişehir İlinin Çifteler çiftliğinde tecrübe mahiyetinde bir kurs açmıştır. Yukarıda saptanan gayelere göre burada yetiştirilen köy eğitmeni namzetleri Ankara köylerine stajyer olarak atanmışlardır. Bunların köylerdeki mesaipleri üzerinde yapılan tetkikat göstermiştir ki, sistemli bir mesai ile hareket edilecek olursa köy kaynağından alınacak değerli elemandan, köylerimiz için çok faydalı olabilecek (eğitmenler) yetiştirebilecektir. Bunlar bilhassa az nüfuslu, genel hayat durumları süratle yükseltilmesi lâzım gelen köylerimizde; buralara kendilerinden daha yüksek seviyeli öğretmenler ve ziraatçılar gelerek çalışıncıya kadar, uzun seneler köylerine ve memlekete çok faydalı işler görebileceklerdir. Yine bu tecrübe göstermiştir ki bu tip eğitmenler aynı zamanda köylerde bir devlet memuru sıfatını da haiz bulunmak itibarıyla orada bu bakımdan da faideli bir eleman olmaktadırlar. Bu eğitmenlerin köyde çalışmasıyla köy hayatında daha canlı ve temiz bir manzara görülmektedir.

5. Gezici Başöğretmenler:

Bu tecrübenin muvaffakiyetli sonuçlar vermesinin diğer sebeplerinden biri de, köy öğretmenleri yetiştirme kursuna iştirak ettirilmiş olan ilkokul öğretmenlerinin kurstan sonra köylerde çalıştırılan öğretmenlerin başlarına gezici başöğretmen olarak getirilmeleri ve öğretmenlerin bu öğretmenler vasıtasile işleri başında da yetiştirilmiş olmalarıdır. Köy öğretmenleri teşkilâtında: 8-10 köyden bir bölge teşkil edilmesi ve her bölgede kursa iştirak etmiş bir ilkokul öğretmenin gezici başöğretmen olarak istihdam edilmesi, öğretmenlerin işlerini sık sık kontrol ettirmek ve onları iş başında iken de daimî surette yetiştirmek bakımlarından lüzumludur. Öğretmenlere nazaran daha yüksek seviyeli ve tecrübeli bir otorite sayılan gezici başöğretmenlerin, ziraat işyarlarının ve ilkokul ispekterlerinin köyleri daimî bir kontrol altında bulundurmaları işlerin vaktinde ve düzgün bir şekilde yapılmasını temin etmektedir.

Bir ziraat mevsimi esnasında yedi, sekiz ay kurs ve ondan sonra da köylerde dört ay staj gören öğretmen namzetlerinin işleri başında da yetiştirilmeleri ancak gezici başöğretmenlik ve ziraat işyarlığı teşkilâtile mümkün olabilmektedir.

Öğretmen yetiştirme kurslarına iştirak ettirilen ilkokul öğretmenleri kursta bulundukları zaman bir taraftan öğretmenleri yetiştirirlerken diğer taraftan da tıpkı öğretmenler gibi pratik ziraat işlerinde bizzat çalışarak en zayıf cepheleri olan ziraat işlerini de öğrenmektedirler. Bu suretle kurslara iştirak eden ilkokul öğretmenleri de köy için faydalı eleman haline gelmektedir.

KÖY EĞİTMENLERİ KANUNU

11/Haziran/1937

Neşir ve ilanı: 24/Haziran/1937

Kanun No. 3238

Madde: 1 — Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fennî bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere köy öğretmenleri istihdam edilir.

Madde: 2 — Köy öğretmenleri, Maarif ve Ziraat Vekillikleri tarafından, ziraat işleri, yaptırılmağa elverişli okul veya çiftliklerde açılan kurslarda yetiştirilirler.

Eğitmen yetiştirme kurslarının masrafları Maarif ve Ziraat Vekillikleri bütçelerinden ödenir.

Madde: 3 — Maarif Vekilligince seçilecek ve mezun sayılarak kurslara vazife görmek üzere gönderilecek ilk öğretim müfettişleriyle ilk okul öğretmenleri bu kurslarda bulundukları müddetçe müktesep hakları olan maaşlarını ve makam ücretlerini tam olarak alırlar.

Madde: 4 — Eğitimci bulunan köylerden lüzumu kadar birleştirilerek bir bölge teşkil edilir. Her bölgeye gezici bir başöğretmen veya öğretmen tayin olunur ve bunlar köy eğitimci yetiştirme kurslarına iştirak etmiş okul öğretmenlerinden seçilir.

Gezici öğretmen veya baş öğretmenlerin müktesep hakları olan maaş ve makam ücretleri mensup oldukları hususi idare bütçelerinden ödenir.

Bunların gezmeleri için harcırah mukabili olarak bölge merkezi haricinde vazifeten geçirecekleri her gün için 100 kuruşu geçmemek üzere maarif vekilligince tayin edilecek miktarda mezkûr vekillik bütçesinden tediye yapılır.

Madde: 5 — Köy öğretmenlerine İcra Vekilleri heyetince tasdikli kadrolarda tesbit edilecek miktar üzerinden ve Maarif Vekâleti bütçesine mevzu vilâyetlere yardım tahsisatından alâkadar vilâyetlerce aylık ücret, Ziraat Vekâleti bütçesinden de meccanen tohum, fidan, damızlık ve ziraat âletleri gibi vesait verilir.

Madde: 6 — Köy öğretmenlerinin kurslara alınmaları, yetiştirilme tarzları, köylerdeki ödevleri, 5. inci maddede yazılı vesaiti icabında köylü lehine nasıl kullanacakları, işlerinin takip ve teftişi Maarif ve Ziraat Vekilliklerince müstereken kararlaştırılır.

Madde: 7 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde: 8 — Bu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye, Maarif, Maliye ve Ziraat Vekilleri memurdur.

3238 NUMARALI KÖY EĞİTMENLERİ KANUNUNUN 6INCI MADDESİNE GÖRE TARIM VE KÜLTÜR BAKANLIKLARINCA KABUL EDİLEN TALİMATNAME

I. KÖY EĞİTMENLERİNİN KURSLARA ALINMALARI

1. Köy eğitmeni yetiştirme kurslarına eğitmen namzedi olarak askerliğini başarı ile bitirmiş, okuma-yazma bilen ve ziraat işleriyle meşgul arazi ve hayvan sahibi veya böyle bir ailenin çocuğu, müstait kimseler, bu iş için hazırlanan fişlerdeki esaslara göre seçilerek alınırlar. Resmî okullarda ilk tahsillerini yapmış olanlar diğer namzetlere tercih edilirler.

2. Kursların nerelerde açılacakları ve her kursa hangi illerden nekadara eğitmen namzedi alınacağı Tarım ve Kültür Bakanlıklarınca birlikte saptanır.

Kurslara alınmak üzere eğitmen namzedi seçme işlerine kurslar açılma zamanından en az üç ay evvel başlanılır ve kurslar açılmadan on beş gün evvel bitirilir.

3. Kurslar ve kurslara alınan eğitmen namzetleri için kurstan sonra yapılacak masraflar Tarım ve Kültür Bakanlıkları bütçelerinden aşağıda saptanan şekillere göre ödenir:

A. Kültür Bakanlığı bütçesinden:

- a) Eğitmenlerin yol paraları, yiyecek, giyecek, yakacak masrafları, ders vasıtaları bedelleri, kursların müteferrik masrafları.
- b) Kurslarda vazife gören öğretmen ve memurların yiyecek masrafları.

- c) Kursta çalışacak kültür ve ziraat dersleri öğretmenleri, ispekterleri ve işyarlarının yol paraları, aylık ücretleri.
- d) Kursu bitiren eğitimcilerin atandıkları köylerde alacakları aylık ücretleri. (bu masraf Kültür Bakanlığı bütçesine konulan vilâyetlere yardım faslından ilgili vilâyetlerce ödenir.)

B. Tarım Bakanlığı bütçesinden:

- a) Kursta çalışacak ziraat eğitim şeflerinin yol paraları ve aylık ücretleri.
 - b) Kurs faaliyeti için lüzumlu ziraat kitapları, levha ve tatbikatta kullanılan hayvan ve diğer vesaitin masrafları.
 - c) Kursu bitiren eğitimcilere meccanen verilecek tohum, fidan, hayvan ve ziraat aletleri gibi vesaitin masrafları.
4. Kurslarda Tarım ve Kültür Bakanlıklarınca kabul edilen müfredat programlarına göre tedrisat yapılır.
5. Kursların öğretim ve eğitim işlerinde ilköğretim öğretmenleri ilköğretim ispekterleriyle kültür derslerinden gayri faaliyetlerde de ihtiyaca göre mütehassıs öğretmenler çalıştırılır.
6. Kursların idare işlerini yönetmek üzere her kursa Kültür Bakanlığınca bir direktör atanır.

Direktörlerin vazifeleri:

- a) Talimatnameye göre kursu idare ve alâ-kadar makamlarla muhabere etmek.
- b) Kursun iâşe, ibate ve giyecek ihtiyacını temin etmek.
- c) Kursta vazifesi bulunan bütün öğretmen ve işyarların işlerini kontrol etmek.

- d) Kurs eşyasının iyi muhafaza edilmesini temin etmek.
- e) Tarım ve Kültür Bakanlıklarına kurs faaliyeti hakkında eğitim şefleri tarafından her hafta sonunda verilen raporları da ekliyerek aylık raporları göndermek.
- f) Öğretim tatbikatı için gereken vasıtaları vaktinde sağlamak.
- g) Fevkalâde mazeretler karşısında kursta vazife gören ispekter, öğretmen ve işyaryarlara bir kurs müddeti içinde bir haftayı geçmemek üzere izin vermek.
- h) Günlük faaliyetin yarısını kültür ve yarısını da ziraat derslerine ayırarak, mevsim ve iklim durumunu da gözönünde buldurarak dersleri ona göre haftalık programa taksim etmek.

7. Direktörün gaybubetinde göstereceği eğitim şefi kendisine vekâlet eder. Ancak bu gaybubet bir aydan fazla devam edecek olursa keyfiyet daha bida-yette Kültür Bakanlığına bildirilir.

8. Kursların öğretim ve eğitim işlerini idare etmek üzere her kursa, kurstaki eğitmen namzetlerinin adedine ve ihtiyaca göre bir veya daha fazla kültür eğitim ve ziraat eğitim şefi atanır.

Eğitim şeflerinin vazifeleri :

- a) Kursun haftalık öğretim ve çalışma plânını ilgili öğretmenlerden alacağı müta-lealara göre hazırlamak ve direktörlükçe tasdik edildikten sonra tatbik etmek.
- b) Müfredat programına göre öğretim yapılabilmesi için gereken tedbirleri almak.
- c) Bir haftalık mesai raporunu yazarak kurs direktörüne vermek.

- d) Kursların inzibatî işlerini talimatnameye göre yürütmek.
- e) İnzibat komisyonuna üye seçmek ve değiştirmek.
- h) Ziraat ve kültür derslerine göre eğitimci namzetlerinin gruplarını teşkil etmek ve bu grupların kültür derslerinde [çalışacak grup şefi ispekterleri ve grup öğretmenlerini seçmek.
- g) Öğretim işleri ve eğitimci namzetleriyle ilgili kayıt işlerini tedvir etmek.

9. Kurslarda çalışan ilköğretim ispekterlerinin bir kısmı (Grup Şefi) ödevini görürler.

Grup şeflerinin vazifeleri :

- a) Kendi idaresindeki grupların öğretim ve eğitim işlerini talimatnameye göre yürütmek.
- b) Eğitim şefinin göstereceği işleri yapmak.
- c) Ders verme ve bunun tatbikatı için eğitim şefiyle beraber tesbit edilecek esaslar dahilinde tatbikat dersleri vermek ve verdirmek, bu dersler üzerinde münakaşaları idare etmek ve bununla ilgili tetkikleri yaptırmak.
- d) Öğretmenlerin günlük raporlarını kendi mütaleasını da yazarak eğitim şefine günününe vermek.
- e) Kursun iase, temizlik, yıkanma, çamaşır yıkama gibi işlerini muntazaman yürütmek üzere cetveline göre hafta nöbeti tutmak.

10. Kurslarda çalışan Kültür ve Ziraat öğretmenleri şu ödevleri görürler.

- a) Haftalık program ve tatbikat plânına göre kendi grubunun veya grupların öğretim ve eğitim işlerini başarmak.
- b) Cetveline göre nöbet işini yapmak.
- c) Grubunun çalışmasına ait günlük raporu vermek.
- d) Kendi grubundaki eğitimci namzetlerinin gidişini bir deftere tesbit etmek ve bu notları her ay sonunda eğitmenin dosyasındaki fişine geçirmektir.

11. Muvakkat ziraat ve kültür öğretmenlerinden gayri her öğretmen nöbet tutar. Nöbetçi öğretmeni tabelâda yazılı erzakın tesellümüne ve iyi bir şekilde pişirilerek tevziine nezaret eder.

12. Eğitimci namzetleri kursun umumî ve kendi işlerini yapmakla mükelleftirler.

13. Eğitimci namzetleri ziraat ve kültür derslerinin tatbikatına ait bütün işleri kusursuz ve tam olarak yaparlar. Eğitimci namzetleri ziraat tatbikatında kendilerine verilen vazifeleri ehemmiyetle takip ederek alacakları neticeleri bu tatbikatla alâkalı öğretmenin nezareti altında münakaşa ederler.

14. Kursta çalışan bütün öğretmenlerin iştirakile Direktörün veya eğitim şeflerinin başkanlığı altında her onbeş günde bir toplantı yapılır. Bu toplantılarda kursların tekâmülü ile ilgili işler konuşulur ve karar altına alınarak zapta geçirilir. Bu kararlar ay sonu raporuna yazılarak Bakanlıklara bildirilir.

15. Kurslarda eğitimci namzetlerinin inzibat işlerine bakmak üzere eğitim şefleri ve seçecekleri bir grup şefi ispekte ve bir kültür ve bir ziraat öğretmeninden bir inzibat komisyonu teşkil edilir.

16. İnzibat komisyonunun vereceği kararlar Direktörün tasdikile kat'iyet kesbeder.

17. İnzibat komisyonunca kurstan ilişiği kesilmesine karar verilen eğitmen namzetlerinin durumları Kültür Bakanlığına zamanında bildirilir.

18. Kursları bitiren eğitmen namzetlerine birer belge verilir.

19. Kursa ve şahıslara ait eşyanın zarara uğramasına dikkat edilir. İhmal yzndan zarara uğrıyan eşya zararı yapana ödetilir. deyemiycek durumda olanlar cezalandırılır.

20. Her kursta ihtiyaca elverişli bir revir kurulur. Burada cil vak'alar ye hastalıklar iēin doktorun lüzum göstereceği ilēlar ve gezici gruplar tarafından kullanılmak üzere ilē çantaları bulundurulur.

21. Kursların mübayaa, muhasebe ve ayniyat işleri bu ödevlere atanan işyarlar tarafından bu işlere mahsus kanun ve talimatnamelerdeki esaslara göre yapılır.

II. KÖY EğİTMENLERİNİN DEVLLRİ

A. Öğretim ve eğitim işleri:

22. Eğitmenlerin çalıştırıldıkları okulların birinci sınıfına talebe sayısı 50 yi geēmemek üzere (9, 10, 11, 12, 13) yaşındaki çocuklar alınır. Sayısı 50 yi geēcek olursa 9 veya 10 yaşındaki çocuklar alınmazlar.

23. Birinci sınıfa alınan çocuklar ē yıl okutulur ve bu müddet zarfında okula yeniden talebe alınmaz.

24. ē yıllık bir devre faaliyeti bittikten sonra okulun birinci sınıfına yeniden (22 inci) maddede saptanan şekilde talebe alınır.

25. Eğitmenler haftada en az iki gece bulundukları köyün yetişkinlerini de okuturlar.

26. Eğitmen, bulunduğu köye, köy kanununa tevfi kan Kùltür Bakanlığınca verilen plânlara göre bir okul binası yaptırır. Bu binanın hertürlü işlerinde köylüler ve ustalarla birlikte çalışır. Okulun eşyasını muhafaza eder.

27. Eğitmen, bulunduğu köyün ve okulun hertürlü eğitim işleriyle ilgilenir. Bu işlerin temizlik ve sağlığa ait olanlarını köylüler ve talebe ile birlikte bizzat yapar.

B. Tarım işleri.

28. Eğitmenler, bulundukları köylerde tarım işlerinin fennî bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik ederler.

29. Eğitmen, ziraat direktörleri veya işyarlari tarafından verilen plâna göre bulunduğu köyün ziraî durumunu kayıt ve tesbit eder. Bunun sonunu istenildiği zaman kaza ziraat muallimine veya vilâyet ziraat direktörüne verir.

30. Eđitmen, bulunduğu köyde bir fidanlık yetiştirir. Bu fidanlıktan istifade ederek, köy kanununa dayanarak köy için birer hektardan aşığı olmamak üzere bir kuru ve meyva bahçesi tesis eder. Köyün meydanının ve sokaklarının ağačlanması için kılavuzluk eder.

31. Eğitmenler, Ziraat Bakanlığınca verilecek aletlerle bulundukları köylerin yağmur durumunu tesbit ederler.

32. Ziraat Bakanlığı, eğitimcilerin bulundukları köylerin hususiyetine göre eğitimcilerle istihsalı arttırıcı, ıslah edici ve kolaylaştırıcı vasıtalar verir. Eğitimciler bu gibi vasıtalarla köylüleride istifade ettirir.

III. EĞİTMENLERE DEVLET TARAFINDAN VERİLEN VESAITİN KÖYLÜ LEHİNE NASIL KULLANILACAĞI.

33. Köy eğitimlerine devlet tarafından verilen her çeşit vasaitten lüzum hâsıl oldukça köylüler de istifade ettirilir.

34. Eğitimci, devletin yardımile meydana getirdiği fidanlık ve fennî kümes, kovan gibi vasıtalarından kendi tesisatına zarar gelmemek şartile köylüleri faydalandırır. Bu gibi işlerin, kıymetli vesaitin köylüler arasında yayılması için sistemli bir şekilde çalışır.

35. Eğitimcilerin, köylülerin ve okul talebesinin istifadesi için meydana getirdikleri şahıslarına ait olunan tesisat köyün ortak malı addolunur. Bunların korunması, muntazam bir şekilde işletilmesi eğitimcilerin vazifesidir.

36. Köyün ortak mallarından husule gelecek faydalardan köyün okulu ve umumî ihtiyaçları için istifade edilir.

IV. KÖY EĞİTMENLERİNİN İŞLERİNİ TAKİP VE TEFTİŞ

37. Köy eğitimcilerinin işleri, gezici başöğretmenler, ziraat işyarlari ve ilköğretim ispekterleri tarafından takip ve teftiş edilir. Gezici başöğretmenlerden ziraat mektebi mezunu olan ve kurs görenler ziraat teşkilâtile temas ederek onların eğitimcilere ait ödevlerini de yaparlar ve neticelerini ziraat muallim ve müdürlerine bildirirler.

38. Eğitimcilerin atandıkları köylerin lüzumu kadarı birleştirilerek bir bölge teşkil edilir.

Her bölgeye köy eğitimci yetiştirme kurslarına iştirak etmiş bir gezici başöğretmen verilir. Bir bölgeye girecek köy sayısının başöğretmenin bir hafta zarfında gezebileceği miktarda olması lâzımdır.

39. Gezici başöğretmenler bölgelerindeki köylerin eğitimcilerini iş başında iken de yetiştirmek, onların işlerini murakabe etmek ve müfredat programında kendilerine vazife olarak gösterilen kısımları talebeye okutmak ve ilköğretim ispekeri tarafından gösterilecek işleri yapmak vazifesile mükelleftirler.

40. Eğitimcilerin Tarım Bakanlığını ilgilendiren işlerini, ziraat müdür ve muallimleri bu talimatta yazılı esaslara göre teftiş ve murakabe ederler.

41. Bu talimatta yazılı olmıyan hususat, Tarım ve Kültür Bakanlıklarınca birlikte saptanacak esaslara ve hususî emirlere göre yürütülür.

GE ZİCİ BAŞÖĞRETMENİN İŞLİYECEĞİ KONULAR

YIL : I

I) Okuma, yazma:

1 — Gördükleri, işittikleri çocuklara anlattırılacak; birkaç cümlelik küçük tahrirler halinde yazdırılacak.

2 — Küçük manzumeler, şarkılar öğretilecek.

3 — Güzel resimler gösterilecek ve bunlar üzerinde konuşmalar yapılacaktır.

4 — Çocukların seviyelerine uygun küçük parçalar okunacak, okutturulacak ve bunlar üzerinde çocuklar konuşturulacaktır.

II) Aritmetik ve Geometri:

1 — 10 - 11 lerin ilk yazılması öğretilecek.

2 — 10, 2, 1, 4, 3 le ezberle çarpma temrinleri.

3 — Saat üzerinde temrinler.

III) Yurt ve yaşama bilgisi:

1 — Köyde zamanın bölünmesi, güneşin doğuş ve batışı.

2 — Saat, gün, hafta, ay, yıl, mevsim fikirleri genişletilecektir.

3— Temizlik: Vücudümüzü, elbisemizi, okulumuzu, evimizi, köyümüzü temiz ve iyi tutmak.

YIL : II

I) Okuma, yazma :

- 1 — Güzel, anlıyarak ve anlatarak birkaç parça okunacak ve okutturulacak.
- 2 — Güzel, küçük manzume ve şarkılar öğretilecek.
- 3 — Güzel yazılmış manzume, şarkı ve tahrirlerin etrafına yahut altına basit ve sade başlıklar, kenar süsleri yaptırılacak.
- 4 — Mektup nasıl yazılır?
 - a) Maksadın açık ve düzgün cümlelerle ifadesi.
 - b) Zarf üstüne gönderilenin, arkasına göndere- nin adresinin yazılması ve pul yerinin gösterilmesi (mektup yazdırarak).

II) Aritmetik ve Geometri :

- 1 — Çarpma ve bölmenin tekniğine dair temrinler.
- 2 — 9 ve 11 le ezbere çarpma temrini.
- 3 — Litre üzerinde temrinler.

III) Yurt ve yaşama bilgisi :

- 1 — *Atatürk*'ün hayatına ait resimler göstererek bilgi verilecek.
- 2 — Bulaşıcı hastalıklar ve korunma yolları.
- 3 — Vergi niçin alınır? Alınan vergilerle yapılan işlere ait resimler gösterilecek.
- 4 — Yer arızalarının nümuneleri topraktan yaptırarak gösterilecek, nehir, ada, yarımada, körfez, yanardağ gibi arızalardan mahallinde bulunmıyanlar üzerinde bilhassa durulacak, resimler gösterilerek bu mefhumlar çocuklara kavratılacaktır.

YIL : III

I) Okuma, yazma:

- 1 — Dilekçe nasıl yazılır.
 - a) İhtiyaca göre dileğin açık olarak anlatılması;
 - b) İhtiyaca göre dilekçenin verileceği yer;
 - c) Pul ve adres.
- 2 — Senet nasıl yazılır?
 - a) İhtiyaca göre çeşitli senetler yazdırmak;
 - b) Senedin yazılış şekli, pullar ve şahitler.
- 3 — Çocuklara gazete okumak ve okutmak.

II) Aritmetik ve Geometri:

- 1— Metre kare ve ar'ın öğretilmesi.
- 2 — Kare, dikey dörtgen, üçgenin yüzey ölçüleri, plân ve kroki fikri üzerinde temrinler.
- 3 — Yüzde ifadesile basit faiz hesabı.

III) Yurt ve yaşama bilgisi:

- 1 — Türkiyenin komşu devletlerle mukayesesi:
 - a) Nüfusu;
 - b) Yerey büyüklüğü;
 - c) Bizimle alış verişleri.
 - 2 — Dünyanın yuvarlaklığı, beş kıt'a ve denizlerin tanıtılması.
 - 3 — Cümhuriyetin yaptıkları.
 - 4 — Hastalığın sebepleri ve mikrop.
 - 5 — Posta, telgraf ve telefondan faydalanma.
 - 6 — Vatandaşın hakları ve vazifeleri.
 - 7 — Türklerin Anayurdu, yeryüzünde yayılışları.
 - 8 — Yeryüzündeki Türkler.
 - 9 — Birkaç büyük Türk zaferi.
-

Ek-8**1940 yılında görev başında bulunan
köy öğretmenlerinin illere göre dağılımı**

Vilayetin adı	Eğitmen sayısı	Vilayetin adı	Eğitmen sayısı
Afyon	80	Kars	127
Ağrı	43	Kastamonu	139
Ankara	327	Kayseri	148
Amasya	24	Kırklareli	135
Aydın	22	Kırşehir	30
Balıkesir	59	Kocaeli	150
Bilecik	55	Konya	49
Bolu	96	Kütahya	30
Burdur	35	Malatya	83
Bursa	58	Manisa	101
Çanakkale	111	Maraş	83
Çankırı	68	Muğla	30
Çoruh	75	Niğde	56
Çorum	99	Ordu	20
Denizli	33	Rize	31
Diyarbakır	21	Samsun	50
Edirne	131	Seyhan	41
Elazığ	38	Sinop	72
Erzincan	126	Sivas	69
Erzurum	65	Tekirdağ	125
Eskişehir	199	Tokat	25
Gaziantep	25	Trabzon	26
Giresun	22	Tunceli	20
Gümüşhane	82	Urfa	35
İçel	20	Yozgat	80
Isparta	33	Zonguldak	35
İzmir	116	Toplam	3854

Ek-9

Çiftelerde açılacak 100 kişilik kurs için gereken eşya ve saire

Adet	Cinsi	Düşünceler
120	Kaşık	20 adedi yedek
120	Çatal	20 adedi yedek
120	Bıçak	20 adedi yedek
250	Tabak	50 adedi yedek
20	Tuzluk	
120	Su ve çay bardağı	20 adedi yedek
20	Sûrahi	
4	Lüks lâmpası	(Dershane ve yemekhaneler için)
10	Küçük gaz lambası	
20	Çaydanlık	
20	Kepçe	(Yemek dağıtmak için)
40	Karavana	
2	Büyük bakır kazan	
2	Küçük kazan	
2	Yemek süzgeci	
2	Büyük kepe	
2	Tava	
15	Yemek masası	(eni 1 metre, boyu 1,5 metre)
120	Yemek masaları için tabure	
40 m²	Yemek masalarına muşamba	
1	Baskül	
1	Terazi	
600 metre	Ot yatak ve yastık için kaput bezi (eni 1 metre)	
100 ad	Tahta karyola	
200 ad	Battaniye	
100 ad.	Beylik	
2 ad.	Erzak ambarı	(Muhtelif bölmeli tahtadan)
2 ad.	Un ambarı	(Muhtelif bölmeli tahtadan)
20 ad.	Çuval	
2 ad.	Balta	(Et doğramak için)
2 ad.	Satır	
1	Et kıyma makinesi	
10	Mutfak bıçağı	
5	Bakır tepsi	
25	Su kovası	(yangı, temizlik işleri için),
4	Yazı tahtası	(20 metre murabba)
20	Sandalye	(Öğretmen odası için)
4	Küçük masa	(Öğretmen odası için)
1	Ayna	(Öğretmen odası için)
2	Büyük eşya dolabı	

I. EĞİTMENLİ KÖY OKULUNDA İŞLENECEK KONULAR MÜFREDATI

Haftalık Çalışma Cetveli

Yıllar	Dersler			
	Okuma yazma	Hesap	Yurt ve yaşama bilgisi	Tarım işleri
I { İlk üç ay	12	6	—	6
	8	6	4	6
II	8	5	5	6
III	8	5	5	6

Not:

Eğitmenli köy okulları müfredatı üç yılda işlenemezse öğretim bir sene daha uzatılabilir.

1 — Hergün derslerden önce 15 dakika temizlik yaptırılacaktır.

2 — Her ders 40 dakkadır. Tarım işleri tam bir saattir.

3 — Dersler arasında 15 dakika teneffüs yapılır.

4 — Dersler mahallî şartlara ve mevsimlere göre ya öğleden önce, veya güneş batmadan bitmek üzere, öğleden sonra yapılır. Saatini başöğretmen müfettişle beraber tayin eder.

YIL : I

I) Okuma, yazma:

1 — Okuma ve yazma öğretilecektir:

- a) Alfabe kitabı bitirilecektir;
- b) Birinci Yıl okuma kitabı okutulacaktır.

II) Aritmetik ve Geometri:

1 — Sayı sayma: 1 den 1000 e kadar (eşya ve resim üzerinde).

2 — 100 e kadar hesaplama: (eşya, resim ve sayılarla).

- a) 100 e kadar sayılar içinde ezberden toplu toplama, çıkarma, çarpma, ve bölme;
- b) 100 e kadar sayılar içinde yazılı toplama ve çıkarma.

3 — 10, 2, 5, 4, 3 le ezbere çarpma.

4 — Karış, parmak, ayak, adım, boy, kulaçla uzunlukları ölçtürmek ve tahmin ettirmek suretile ölçü fikir ve anlayışı hazırlamak, metre ve yarım metreyi kullanırmak.

5 — Ezbere yarım, çeyrek ve buçuğu öğretmek, bunlarla hesaplamalar yaptırmak.

6 — Günlerin, hafta ve ayların isimlerini takvimden takip etmek ve hergün yazdırmak suretile öğretmek.

7 — Saat, yarım saat, çeyrek saati tanıtmak ve öğretmek.

8 — Ezberden 10, 20 para ve kuruş ile hesaplamalar yaptırmak. Paraları tanıtmak.

9 — Kilogramı ve yarım kilogramı kullandırmak suretile tanıtmak.

III) Yurt ve yaşama bilgisi:

1 — Cümhuriyet Bayramı kutlanacaktır.

2 — Aile fertleri ve herbirinin yaptığı işler; çocukların evde, tarlada yaptıkları işler; ailede iş bölümü. Aile fertlerinin birbirlerine karşı ödevleri, ana ve babaya, yaşlılara yardım ve saygı.

3 — Köyde komşular ve akrabanın birbirine bağlılığı ve yardımları.

4 — Köyü idare edenler: Muhtar, korucu, azalar.

5 — Köyün arazisi: Tarlalar, bahçeler, dere ve tepeler.

6 — Köyün yönleri, güneşin doğduğu, battığı taraf. Dört yön.

7 — Köyde zamanın bölünmesi. Güneşin doğup batması. Vakitler: Saat, gün, hafta, ay.

8 — 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlanacaktır.

YIL : II

I) Okuma, yazma:

- 1 — Okuma ve yazma kuvvetlendirilecektir.
- 2 — Düzgün, anlıyarak ve anlatarak okumak.
- 3 — Güzel, doğru yazı yazmak.
- 4 — Mektup yazmak:
 - a) Köyden askere gidenlerin mektuplarını yazma;
 - b) Pazara gidenlerin eşya listesini yazma;
 - c) Bakkal ve tüccara alış veriş mektupları yazma.

II) Aritmetik ve Geometri:

- 1 — 10.000 e kadar saydırmak.
- 2 — 1.000 e kadar hesaplamak:
 - a) 1.000 e kadar sayılar içinde yazılı toplama ve çıkarma;
 - b) 1.000 e kadar tek rakamlarla çarpma ve bölme.
- 3 — 100 içinde 6, 8, 9, 7, 11, 20 ile ezbere çarpma.
- 4 — Metre, yarım metre, yüzdemetre, on metre, yüz metre (bunlar çocukların parmak, karış, kulaç, ayak ve adımlarına karşılık olarak alınacaktır).
- 5 — Yarım ve çeyrek ve buçuğun tanıtılması ve düzüne.
- 6 — Gün, hafta, ay, yıl, yaş... Bunların takvimden ve tarih şekli ile temrini.
- 7 — Saat, yarım saat, çeyrek saat, dakika, dakikanın 50, 100, 200 metre yürüyüşle karşılaştırılması.

- 8 — Paraların tanıtılması ve hesaplatılması.
- 9 — Gram, kilogram, yarım kilogram, litre, yarım litrenin tanıtılması ve bunlara ezberden hesap yaptırılması.
- 10 — Kibrit kutusu, boru, top, sini ve tekerlek biçimindeki eşya şekillerinin birbirinden ayırt edilerek tanıtılması ve karşılaştırılması.

III) Yurt ve yaşama bilgisi:

- 1 — Köyün kuruluşuna ait hikâye ve rivayetler (hurafe halinde aklın kabul edemiyeceği hikâyelerin düzeltilmesi).
- 2 — Köyün ortaklık malları, bunların korunması, köylünün bunlardan istifadesi.
- 3 — İstiklâl Savaşına köyden iştirak edenlerin harp hatıraları, savaşta ölen köy delikanlılarının hürmetle anılması... (Köy düşman tarafından işgal edilmişse işgaline ve kuruluşuna dair hatıralar ve hikâyeler.)
- 4 — Cümhuriyet Bayramını kutlama, bu münasebetle Atatürk ve diğer Türk büyüklerine dair bilgiler.
- 5 — Köyün ürünleri, pazarda sattıkları ve dışardan aldıkları:
- a) Tarla ve bahçe ürünleri;
 - b) Hayvan ürünleri;
 - c) Orman ürünleri;
 - d) Nehir, dere, göl ve deniz ürünleri.
- 6 — Köyde yağmur ve kar:
- a) Yağmur nasıl meydana gelir? Kuraklığa karşı alınmış ve alınacak tedbirleri.
 - b) Yağmurun faydaları.
- 7 — Köyde başlıca hastalıklar ve onlardan korunma yolları:
- a) Diş ağrısı, dişlerin nasıl korunacağı;

- b) Sağlam ve hasta bir insanın sıcaklık derecelerini ölçme ve termometre kullanma;
 - c) Bulaşıcı hastalıklar, onlardan korunma yolları;
 - d) Sıtma, trahom ve bunlardan korunma;
 - e) Köyde sıhhat memuru.
- 8 — Köyde asayiş: Bekçi, korucu, jandarma ve vazifeleri.
- 9 — Köyün bağlı olduğu merkezler:
- a) Nahiye ve nahiye müdürü.
 - b) Kaza ve kaymakam.
 - c) Vîlâyet ve vali.
- 10 — Askerlik:
- a) Askere niçin ve nasıl gidilir?
 - b) Askerlik çağı;
 - c) Askerlik müddeti;
 - d) Askerliğin kutsallığı.
- 11 — Vergi niçin ve nasıl verilir? Tahsildar, verginin çeşitleri, makbuz ve tetkiki.
- 12 — Köyümüzün yer arızaları: Dağ, tepe, ova, bayır, bel, geçit, yakın köyler ve adları.
- 13 — Köyle kasaba arasındaki yollar ve nakil vasıtaları.
- 14 — Umumî Harp ve İstiklâl Savaşına ait hatıraların dinlenilmesi.
- 15 — 23 Nisan Bayramını kutlama, oyunlar ve eğlenceler.
- 16 — Oğuz, Ergenekon, Göç destanlarının okutulması.
- 17 — Basit plân ve kroki yapmak.
- 18 — Köyde yetişen ve köye hizmet etmiş olan büyüklerin hatıraları.

YIL : III

I) Okuma, yazma:

- 1 — Güzel okuma, anlama ve anlatma.
- 2 — Güzel ve doğru yazı yazma.
- 3 — Mektup yazma:
 - a) Köyden askere gidenlere mektup yazmak;
 - b) Ismarlama listesi yapmak;
 - c) Alış veriş mektupları yazmak.
- 4 — Senet, telgraf, dilekçe yazmak.
- 5 — Vergi makbuzları doldurmak ve kontrol etmek.
- 6 — Tapu şahadetnamesi, nüfus, ölüm ve doğum, sayım beyannameleri doldurmak, ilmühaber yazmak.
- 7 — Alış veriş, masraf defteri tutmak, köy defterlerinin tetkiki.
- 8 — Celp ve ilâm okumak.
- 9 — Zabıt varakası tutmak.

II) Aritmetik ve Geometri:

- 1 — 1.000 den aşağı ve yukarı sayılar içinde sayma ve yazma, okuma ve hesaplama.
- 2 — Netice 1.000 i geçmemek üzere 2, 5, 11, 15, 20, 1, 21 ve 25 le ezbere toplu çarpma.
- 3 — Metre, desimetre, santimetre, milimetre, on, yüz metre, kilometre, bunların saat ve dakika ile karşılaştırılması.
- 4 — Termometre, doktor sıcakölçeri.
- 5 — Metre, kare, ar (yeni dönüm), kilometre kare.

6 — Evin, odanın, okulun plânı. Tarla, bahçe ve yolların krokilerinin yaptırılması. (*kabataslak*)

7 — Yerey üzerinde kare, dik dörtgen ve üçgenin yüzey ölçüleri, dayire, küp ve silindirin tanıtılması.

8 — Kilogram, gram, ton.

9 — Mümkün olan yerlerde kantar ve baskülün kullanılması.

10 — Mevsimine göre uzun, kısa gün ve gecelerin saati, yıl ve yüzyıl.

11 — Ezbere kuruş, para hesapları.

III) Yurt ve yaşama bilgisi:

1 — Köyün askerlerinin, işçilerinin, tüccarlarının gittiği yerler ve köyün sürülerinin yayıldığı otlaklar.

2 — Köyün ürünlerinin satıldığı ve köyün mal aldığı kasaba ve şehirler hakkında kısa ve faydalı bilgiler.

3 — Büyük şehirlerimizin, demiryollarımızın, başlıca dağ, nehir, göl ve denizlerimizin hartadan gösterilmesi ve tanıtılması. Harta okumak. Pusula ile yön tayini.

4 — Türkiyenin nüfusu: Komşu devletlerin nüfus ve yereyce büyüklük ve küçüklüklerinin Türkiye ile mukayesesi ve bu devletlerin yerlerinin hartadan gösterilmesi.

5 — Dünyanın yuvarlaklığı. Gece ile gündüzün nasıl husule geldiği. Beş kıt'a ve denizlerin hartadan tanıtılması, yurdumuzun bulunduğu kıt'anın hartada gösterilmesi.

6 — Yakın ulusal tarihsel hatıralar:

a) Balkan Harbine iştirak edenlerin hatıraları.

b) Yurdun düşmanlar tarafından paylaşılması ve işgal hatıraları;

c) *Atatürk*'ün ulusun başına geçişi;

- e) Ankarada Büyük Millet Meclisi kuruluşu;
- f) İstiklâl Savaşı ve yurdun kurtuluşu.
- 7 — Cümhuriyet Bayramının kutlanması.
- 8— Cümhuriyetin yaptıkları:
 - a) Askerlik müddetinin kısaltılması;
 - b) Âşarın kaldırılması;
 - c) Demiryollarımız ve şoselerimiz;
 - d) Fabrikalar;
 - e) Okuma ve yazmanın halka yayılışı.
- 9 — Köyden alınan vergiler:
 - a) Tahsildar ve ödevi, tahsildarın işini kolaylaştırmak lüzumu;
 - b) Vergi çeşitleri: Arazi ve emlâk, sayım, yol vergileri;
 - c) Kaçakçılığın fenalıkları.
- 10 — Başlıca hastalıkları:
 - a) Trahom;
 - b) Kızıl;
 - c) Kızamık;
 - d) Çiçek;
 - e) Kel;
 - f) Sıtma;
 - g) Verem;
 - h) Frengi.
- 11 — İlâç kullanma, yaraları temiz tutma ve ilâçla sarma, sıcakölçer kullanmak.
- 12 — Doktor ve sıhhat memuruna, hastaneye nasıl baş vurulur?
- 13 — Posta, telgraf, telefonda faydalanma. Yol, köprü, telgraf ve telefon hatlarının korunması.
- 14 — Vatandaşın hakları:
 - a) Hayatının korunması;
 - b) Malının korunması;
 - c) Rey verme hakkı.

15 — Resmî işler nasıl yapılır?

- a) Tapu işleri, tapu şahadetnamesi doldurmak;
- b) Dilekçe yazmak;
- c) Nüfusa kaydolma işi.

16 — Okulda ve köyde kooperatif, Ziraat Bankasının köylüye yardımı.

17 — Köyün idaresi ve seçim işleri:

- a) Muhtar ve aza seçimi;
- b) Müntehibisani seçimi;
- c) İhtiyar heyetinin ödevi.

18 — Köy kanununun incelenmesi:

- a) Faydaları;
- b) Bu kanuna göre köyde yapılmış ve yapılacak işler.

19 — Büyük Millet Meclisi ve meb'uslar, Cümhur Reisi, Başvekil.

20 — 23 Nisan Bayramı (oyun ve eğlenceler) Atatürk, İsmet İnönü ve diğer Türk büyüklerinin hizmetleri.

**Eğitmenli ve Öğretmenli köylerde üç yıllık
iş programı**

— I. YIL —

I — Kültürel kısım :

A — Eğitimci çalışan köylerde :

1 — Yeni okul binası yapılıncaya kadar şimdilik müsait bir bina bulup içersine girilmesi.

2 — Yeni yapılacak okul binası için arsa hazırlanması ve taş çektilmesi.

3 — Orman idaresinden meccanen kereste temini işine girişilmesi.

4 — Ders vesaitinin (sıra, masa, sandalya, siyahtahta ...) yapılacak okulda kullanılabilecek durumda şimdiden yapılması.

5 — Gündüz ve gece okulların zamanında faaliyete geçirilmesi.

B — Öğretmen çalışan köylerde .

1 — İnşaatı eksik kalmış olan binaların buyıl bitirilmesi.

2 — İnşaat işlerinde talebeden de faydalanılması.

3 — Okulda yapılacak ufak tefek tamiratta, sıva ve badana işlerinde talebenin çalıştırılması ve bunun bir ders halinde yürütülmesi.

4 — Okul bahçesinin ve iatbikat tarlasının talebe eli-
le işletilmesi.

5 — Gazyağı köyce, odunu talebece temin edilmek gerekirse camiin lâmbalarından istifade edilmek şartile gece dersaneleri açılması.

6 — Okul kütüphanesine verilecek listeye göre yeni kitaplar aldırılması, talebenin ve köylünün istifadesine arzedilmesi.

7 — Tahsil çağında, okul dışında bir tek talebenin kalmaması ve devamlarının sıkıca takip edilmesi.

8 — Okul kooperatifinin —yoksa kurulması— faaliye-
te geçirilmesi.

9 — Köy müfredat programının esasata hâlel gelme-
mek şartile gezici başöğretmenler ve köy öğretmenlerin-
den teşkil edilecek bir komisyonla mahalli şartlara ve iş
vaziyetine göre yıllık plân haline getirilmesi.

10 — Okul ile köylü arasındaki münasebetlerin sıkılaştırılması.

II — Tarım ve Ekonomik kısım :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — Eğitmenin derhal müştahsil, köye örnek ve fay-
dalı vaziyete geçirilmesi.

a — Erazisi olmayanlara, boş eraziden, köy orta ma-
ından, ıcarla tutulacak eraziden, iskân kanununa göre
verilecek eraziden okul ve eğitimci namına erazi almak.

b — Eğitimci ziraat vasıtaları temin edilinceye kadar,
köylünün vesaitinden istifade ederek, eğitimci ve talebe
elile buraları işletmek.

c — Tohumu olmayan eğitimcilere harmanda verilmek
şartile ödünç tohum temin etmek.

d — Tavuk, arı tutturmak, fennî kümes ve kovan
yaptırmak.

e — Buçuklu (yarıya) ve taksitle parası ödenmek üz-
re bir inek ve ya iki üç koyun temin etmek.

f — Eğitimcinin köydeki hayatına düzen vermek.

2 — Erzinandan getirtilen meyva fidanlarını gezici
başöğretmenlik bölgesinde münasip köylere vererek mey-
ve bahçeleri vücade getirmek.

3 — Erzinandan gelen fasulyaların derhal ekimini te-
min etmek.

4 — Köyde umumî ve mutlak surette bir fidanlık te-
sis etmek.

5 — Köyde sebze ve bilhassa çeşitli sebze yetiştir-
mek amacile sebzeciliğe önem vermek.

6 — Köy sığırları için (yoksa) birer damızlık buğa
alınması işi üzerinde durmak.

7 — Köylüyü daha çok ve daha iyi istihsâle teşvik.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — Öğretmenlerin ziraat işleriyle olan alâkasını artır-
mak.

2 — Okul bahçesinde, tatbikat tarlalarında köye girmesi gerekli olan ürünlerin yetiştirilmesine çalışmak.

3 — Talebenin bu işlerde çalıştırılması üzerinde o bölgedeki gezici başöğretmenle öğretmenin iş ve fikir birliği yapmasını temin etmek.

4 — Okulda arı ve tavuk tutmak, fennî kümes ve kovan yaptırmak.

5 — Eğitimci köylere ait 4. 6. ve 7. maddelerin burada da tatbikini sağlamak.

6 — Tatil aylarında köyde kalmayan öğretmenlerin okul ile ilgili işletmelerini en yakın köy eğitimci ve ya o köyde çalışan eğitime devretmek suretile bakım ve işin devamını temin etmek.

III — Sağlık ve sosyal kısım :

A — Eğitimci Çalışan Köylerde :

1 — Köyde (yoksa) hemen bir ecza dolabı vücuda getirilmesi.

2 — İçme suları ve kuyuların durumu ve temizliği ile alâkalanılması.

3 — Köyde her evin bir halâsı ve her köyün bir umumî halâsı olmasının ön plâna alınması.

4 — Boş bir alanda köy delikanlıları için bir voleybol sahası yaptırılması.

5 — Okul civarının köye örnek vaziyette daima düzenli ve temiz tutulması.

6 — Köylüye her işinde azamî kolaylık ve yardımda bulunulması.

7 — Köylünün evinde, tarlasında, her yerde iyi yaşamasını ve iyi çalışmasını temin edici işlerde bizzat örnek nek olunması.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — Köylünün sosyal ve sağlık işlerine olan alâka-
nın şiddetlendirilmesi.

2 — Eğitimli köyler için konan maddeilerin aynen
tatbik olunması.

IV — Teknik ve tecimsel kısım :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — Köyde mevcut el sanatlarından dokumacılığın
bir aile san'atı halinde kalmayarak etrafa yayılmasının te-
minine çalışılması.

2 — Köyün muhtaç olduğu sanatların (demircilik,
marangozluk, dülgerlik, yapıcılık) köye girmesini temin
için köy çocuklarından kasabadaki sanatkârlara çırak
verdirilmesinin teşviki.

3 — Köyde berber ve esnaf takımlarının daha temiz
ve daha dürüst çalışmalarının takip edilmesi.

4 — Seyyar satıcı, çerçi ve murabahacıların durumla-
rının takip olunması.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — Bu alandaki ilgilerinin artırılması.

2 — Eğitimli köylerde tatbik edilecek dört madde-
nin aynen köylerde de tatbikine çalışılması.

V — Bayındır ve güzelleştirme :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — Okul civarından başlayarak köye doğru inkişaf gösteren bir imar ve güzelleştirme plânın çizilmesi.

2 — Bölgenin münasip yerlerinde kireç ocakları yaptırılması.

3 — Köyde bir konuk odası yaptırılmasına çalışılması.

B — Öğretmen çalışan köylerde aynı maddelerin tatbik edilmesi.

VI — Yönetim işi :

1 — Köy yönetimine öğretmen ve eğitimcilerin tesirli surette iştiraklerinin desteklenmesi.

2 — Programımıza dahil işler hakkında ihtiyar heyeti ve köylünün tenvir edilmesi, işte, dilde düşüncece birlik husule getirilmesi.

3 — programa giren beş kısmın sağlanması için bütçeye para ve imece koydurulmasının temin edilmesi.

— II. YIL —

I — Kültürel kısım :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — Yeni okul binaları inşaatına başlanılması.

2 — Okul binaları için kerestelerin alınması.

3 — Okul bahçesi ve tatbikat tarlalarının işletilmesi.

4 — Gündüz ve gece okullarının faaliyetine devam edilmesi.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — Birinci yılın programına giren paragrafın 2. 3. 4. 5. 6. 7. maddelerinin tatbikatına devam olunması.

2 — Geçen yıl yapılan yıllık çalışma plânlarının tatbikatından doğan eksikliklerin giderilmesi, zamana göre tekrar ayarlanması.

II — Tarım ve ekonomik kısım :

A — Eğitimci çalışan köylerde :

1 — Eğitmenin müstahsil, köye örnek ve faydalı olması işine devam.

2 — Meyva fidanlarının geliştirilmesine devam.

3 — Yetiştirilen fasulyalardan köylüye tohumluk verilebilecek vaziyette ekim yapmak.

4 — Köyde tesis edilen fidanlıkların gelişmesine çalışılması.

5 — İyi cins sebze tohumlarından köylüye verilmesi.

6 — Damızlık hayvan işleri, ahırların vaziyeti ile meşgul olunması.

7 — İyi cins tavuk yumurtalarından köylüye de verilmesi, kümesler üzerinde durulması.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — Birinci yıl programının B paragrafına giren altı maddenin sağlanmasına devam.

2 — Elde edilen iyi cins tohumlardan köylüye de verilmesi.

III — Sağlık ve sosyal kısım :

A — Eğitimci çalışan köylerde :

1 — Birinci yılın programına giren 7 maddenin sağlanması ve gelişmesine çalışılması.

- 2 — Gübrelerin köyün dışarısına (gübreliğe) atılması.
- 3 — Hamam ve umumî çamaşırhane işle alâkalanılması.
- 4 — Sağlık işleri etrafında pratik bilgiler verilmesi.

B — Öğretmen çalışan okullarda da aynı maddelerin tatbika.

IV — Teknik ve tecimsel durum :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — İlk yılın programına dahil işlere devam.

2 — Köyün muhtaç olduğu sanatkârlar yetişinceye kadar hiç olmazsa gezici başöğretmenlik bölgesinin bir kaç köyünde sanatkârların yerleşmesi ve buralarda iş yapmaları, yanlarına köylüden çıraklar verilmesinin teşvik ve temini.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — Köy kızlarının merkezde açılan biçki ve dikiş yurtlarına yazılmaları için teşvik edilmesi.

2 — Vekâletin köyler için açtığı kursların buralara da teşmili için teşebbüsata girişilmesi.

3 — Köylerde çalışan bayan öğretmenlerin ev idaresi ve aile bilgisi bakımından civarlarındaki öğretmensiz köyler için tatillerde faydalı olmaları, temas ve hazırlanacak droğrama göre işin organize edilmesi.

4 — Birinci yılın programındaki işlerin takip ve tatbikine devam.

V — Bayıgdır ve güzelleştirme :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — Birinci yılın programından eksik kalanların tamamlanmasına devam.

2 — Okul civarından başlayarak çizilen plâna göre sokakların düzeltilmesi.

3 — Köy meydanından geçmek üzere çaprazlama iki yol açmak.

4 — Köyde bir meydan yaptırmak.

5 — Yıkık ve harap olan mescit ve camilerin tamiratı işine köylüyü teşvik etmek.

6 — Mezarlıkları tanzin ve ağaçlattırmak.

7 — Caddelere, sokaklara, su kenarlarına ağaçlar diktirmek.

8 — Köyde çiçek bahçesi vücade getirmek.

B — Öğretmenli köylerde aynı program, tatbik etmek.

VI — Yönetim işi :

1 — İlk yılın üç maddesi üzerinde dikkatle durulması ve işlerin sağlanması.

2 — Köy kanununa göre köyün yönetimi için ihtiyar meclisine ve yönetimle ilgililere kanunun esaslı maddelerini ve yapacakları işleri anlatmak.

— III. YIL —

I — Kültürel kısım :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — 32 köyde yaptırılmakta olan binalar tamamlanacak.

2 — İkinci yılın programına dahil 3. 4. maddelerin tatbikatına devam edilecek.

3 — Her köye, mümkün olmadığı takdirde gezici baş-öğretmenlik merkezi olan köylere birer radyo aldırılacak.

4 — Telefon tesisi işi sıraya kondağına göre gezici başöğretmenlik merkezine konacak telefonları ön plâna aldirmek.

5 — Okul kütüphanesinin zenginleştirilmesi ve köylünün istifadesine konulması, köyle ilgili gazete ve dergilere köylünün abone edilmesi.

6 — Mezun talebelerin ileri sınıflara devamının teşvik edilmesi.

B — Öğretmen çalışan köylerde :

1 — İkinci yılın 1. 2. maddeleri üzerindeki çalışmalara devam.

2 — A paragrafının 3. 4. maddelerindeki tesislerin burada da yaptırılması.

3 — Mezun talebelerin köyle ilgili okul ve müesseselere girmeleri etrafında tavsiye ve irşadat yapılması.

II — Tarım ve ekonomik durum :

A — Eğitim çalışan köylerde :

1 — İkinci yılın programına dahil ve ve her yıl devamı gereken işlerin aynen yaptırılması,

2 — Yetiştirilen fasulyalardan köylüye nümunelik verilmesi, ekimin takibi.

3 — Erzincandan getirtilen Mentene—Bintane buğdaylarının dikkatle ektirilip tohumluğun fazlaştıtılmasına çalışılması.

4 — Ekilecek tohumların selektörden geçirilmesinin temini.

5 — Eğitmenler için gelmiş olan Ankara pulluklarından köylünün de edinmeleri için teşvikatta bulunulması.

6 — Bölgenin muhtelif yerlerinde yetiştirilen akasya fidanlarının caddeleri, sokakları düzeltilmiş köylere verilmesi elbirliğile diktirilmesi.

7—Hayvan ve bitki hastalıkları üzerinde titizlikle durulması ve zaman zaman köylünün uyandırılması, okulun bu işte köye örnek olması ve çalışmada üstünlük göstermesi.

8 — Ziraatta makinalaşmanın hedef tutulması.

9 — Ziraat sanatlarının çeşidinin artırılmasına ve iyileştirilmesine çalışılması.

B — ğretmen çalışan köylerde :

1 — A parağrafının 3. maddesinin dışında kalan maddelerin aynen tatbik edilmesi.

III — Sağlık ve sosyal kısım :

A — Eğitmen alışan köylerde :

1 — İkinci yılın proğramına dahil işlerden eksik kalanların tamamlatılması.

2 — Sıtma olan köylerde sıtma amilinin ortradan kaldırılması.

3 — Akarsuların cereyanını tanzim ve içme sularının üzeri kapalı olarak köye gelmesi, köyün her semtinin sudan istifade edebileceği vaziyette dağıtılması.

4 — Ahırlardan ve ahır kokularından evlerin ayırılması.

5 — Yoksullara ve asker ailelerine her suretle yardım edilmesi.

6 — Geçici hastalıklara yakalananlar içinde köyde bir ayırdım odası bulundurması.

B — Öğretmenli köylerde aynı maddelerin tatbik edilmesi.

IV — Teknik ve Tecimsel Durum :

A — Eğitimci çalışan köylerde :

1 — İkinci yılın programına giren iki maddenin yapılmasına devam.

2 — En çok ihtiyaç duyulan ve mümkün olan yerlerde değirmen yapmalarını teşvik ve bu işi kolaylaştırıcı tedbirler almak.

3 — Köy ayakkabıcısı, nalbantı, demircisi, arabacısı, kalaycısı için iyi ve temiz yerler ayırtmak veya yaptırmak.

4 — Okulu bitiren çocukların köye yararlı işlere teşvik edilmesi.

A — Öğretmenli köylerde :

1 — İkinci yılın ilk iki maddesinin tatbikatına devam edilmesi.

2 — A. Paragrafına dahil dört maddenin bu köylerde de aranması.

V — Bayındırlık ve Güzelleşme :

1 — İkinci yılın programına dahil sekiz maddenin eksik kalan ve yapılmamış olanların yaptırılmasına devam.

2 — Yıkılmıya meyletmiş ve tehlikeli binalarla, yıkılmış ve molozları çirkin manzara arzeden harabelerin kaldırılması.

3 — Evlerin sağlıksal duruma girmesinin, içten dıştan badana edilmesinin temini.

VI — Yönetim :

1 — İlkci yılın iki maddesi üzerinde durulması.

2 — Köy bütçesinin zenginleştirilmesi, yapılacak işle-
rin köylüye fazla yük olmaması için köy orta mallarının
daha iyi ve daha çok işletilmesi üzerinde çalışılması.

3 — Köylerden ana yola giden yol üzerindeki köp-
rüler, bataklıklar ve menfezlerle bu yolların iyileşmesi ve
güzelleşmesi için köy bütçesine fazla imceceer koydurma-
ğa çalışılması ve teşebbüs edilmesi.

E — Program ve plânlar üzerinde görüşmeler :

Bu programlarla yapılacak işler yalnız öğretmen ve
eğitmenleri değil, kazada mevcut hükümet teşkilâtına da-
hil işyanların hemen bir çoğunu ilgililiyordu. Bunun için
kısmı kısım toplantılar yapmak düşüncede, sözde ve işte
birlik vücade getirmek lâzımdı. Önce kendi teşkilâtımızla
bir toplantı yapıldı. ve bu toplantı da :

1 — Köy davasına atılışımızın ve köyleri genel şekil-
de ele alışımızın mucip sebepleri,

2 — Bu işte başarı temin edebilmekliğimiz için köyün
ve köylünün bizden istediği öğretmenin (köyü sevmek ve
ona bağlanarak köy hayatını bütün varlığı ile yaşamağa
çalışmak, içten ve istekle çalışmak, meydana getirilecek
reel işlerle köylümüzün ilimadını kazanmak, onu inandır-
mak, köy işlerinde dayanıklı ve soğuk kanlı olmak; iş ve
mesuliyet fikirlerini kuvvetle benimsemek, tevazu, adâlet,
tatarafsızlık gibi köyde çok mühim sayılan ahlâkî karak-
teri elden bırakmamak, kararda sebat, işleri takip ve so-
nuçlandırmakta titizlik, her suretle onlara yardım etmek

ve her halile onlara örnek olmak ve en nihayet yüksek bir köy ideali taşımak ...) vasıfları.

4 — Tetkikler neticesi yapılan üç yıllık programla şimdiye kadar köyde mevcut durumumuzun başka şekil aldığı ve faaliyet alanımızın genişlediği, sahamızın dışında kaldığı sanılan programdaki bir çok işlerin bu günkü köy eğitimi anlamına göre işimizin ta hendisi olduğu yetebildiğimiz kadar, işlerimizde muvaffak olabilmek için her çareye ve her vasıtaya meşru yollardan baş vurulmak işlerin komutanı değil, bir eri olarak ortasında çalışmak gerektiği.

4 — Köy çocuklarını köyünde, evinde, çevresinde ve bütün yaşayışında işine yarayacak bilgilerle süslemek, onu köyüne bağlamak, uyanık çiftçi, işçi yapmak, yurduna, ulusuna, hükûmetine bir değer olarak sunmak... Hedefimizin başında geldiği ve bu maksadı mümkün olduğu kadar sağlayabilmek amacile üç Gezici Başöğretmen ve iki köy öğretmeninden teşkil edilen komisyonumuzun müfredat esaslarına sadık kalınmak şartile yaptıkları yıllık ünite plânlarımızın okul iç çalışmamızda biraz daha değişiklik yaptığı ve bu değişikliğin, bugünün köy okullarından istenen çalışma sistemi olduğu.

5 — İşlerimizde daha iy başarı elde etmek, ahankli çalışmak için o bölgedeki Gezici Başöğretmenle iş ve fikir birliği yapmanın faydalı olacağı.

6 — Bütün işlerde gayet samimî ve candan olu işi ne iğlâk ve nede olduğundan az veya fazla göst nin alacağımız kararlara menfî tesirler yapacağı . . . görüşüldü.

Ek-12

KÖY EĞİTMEN KURSLARILE KÖY ENSTİTÜLERİ İDARESİNE DAİR KANUN

7/Temmuz/1939

Neşir ve ilânı: 14/Temmuz/1939

Kanun No. 3704

(3803 numaralı ve 22/IV/1940 tarihli Köy Enstitüleri Kanunu ile bu kanundaki (köy eğitimci okulları) tâbirleri (köy enstitüleri) tâbirine çevrilmiştir.)

Madde: 1 — Öğretmen yetiştirilmek üzere Maarif Vekilliğince köylerde açılmış ve açılacak köy enstitülerile Maarif ve Ziraat Vekilliklerince köy eğitimci yetiştirilmek maksadile 3238 sayılı kanuna göre açılan eğitimci kursları ihtiyaçlarına kifayet edecek miktarda Maarif Vekilinin talebi üzerine tahsis edilecek devlete ait tarla, çiftlik, bağ ve bahçe ve saire gibi arazi İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılacak esaslar dairesinde tefrik ve tesbit olunur.

Madde: 2 — Köy enstitüleri eğitimci kurslarının her biri için Maarif Vekâleti bütçesinden 20000 liraya kadar mütedavil sermaye verilebilir. Bu işler için icap eden vasıtalar da bu sermayeden temin edilir.

Madde: 3 — Bu köy enstitülerile eğitimci kurslarının mütedavil sermayeden yapacakları alım ve satım işleri 2490 sayılı Artırma, Ek-siltme ve İhale Kanunu hükümlerine tâbi olmadığı gibi Divanı Muhasebatın vizesinden de müstesnadır. Ancak mütedavil sermaye muhasibi Divanı Muhasebata hesap vermekle mükelleftir. Mütedavil sermayenin işletilmesinden elde edilecek varidat fazlası mal sandığına yatırılır.

Muvakkat madde — Köy enstitülerile eğitimci kurslarından Ziraat Vekâletine ait iase ve ibateye müteallik her türlü eşya ve malzeme ile ziraat işlerinde kullanılan hayvan, âlet ve her türlü ziraat vasıtaları Maarif Vekâletine devir ve mevcut kıymetleriyle mütedavil sermayeye ilâve edilir. İkinci madde mucibince 1939 senesinde mütedavil sermaye hesabına verilecek paralar Maarif Vekâleti bütçesinin 667. inci faslının birinci maddesinden verilir.

Madde: 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde: 5 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Ek-13

T. C.
İLK ÖĞRETİM GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 64/16872

14/VII/1948

VALİLİKLERE

Başbakanlık Yüksek Makamından alınan 28/VI/1948 tarih 70-1049/6-2190 sayılı genelge hükümlerine göre bu husustaki Bakanlar Kurulu kararı gereğince eğitmen kadrolarından tasarruf edilecektir.

Bunun için İlinizde çalışan ve 41 lira ücretli olup sırasıyla:

- 1 — Kendiliğinden görevlerinden ayrılmak isteyenlerin,
- 2 — Gezici Başöğretmen, Denetmen ve İlköğretim Müfettişleri tarafından verilen raporlara göre başarı durumları zayıf veya orta derecede olup kendilerinden istifade edilemeyeceği anlaşılan eğitmenlerden;

a) Öğretmenli okullarda çalıştırılanlardan,

b) Bu yıl öğretmen verilecek köylerde bağımsız olarak çalıştırılanlardan,

c) Birden fazla eğitmenin çalıştığı bağımsız eğitmenli okullarda çalıştırılanlardan () eğitmenin görevlerine 31/temmuz/1948 tarihinden itibaren son verilecektir.

d) Öğretmenle birlikte çalışıp öğrenci sayısı az olan ve bir öğretmenle idaresi mümkün bulunan okullardaki eğitmenlerden başarılı olup da ihtiyaç olan başka köylere nakillerini istemiyenlerin de görevlerine son verilecektir.

3 — İkinci maddedeki esaslara göre işlerine son verilecek eğitmenler arasında tercih yapma zarureti hâsıl olduğu takdirde geçim durumları göz önünde bulundurulacaktır.

4 — Bundan böyle herhangi bir sebeple işlerinden ayrılacak eğitmenlerin yerlerine eskiden eğitmenlik yapmış olup tekrar hizmete girmek isteyenler tayin edilmeyeceklerdir.

5 — Bu esaslar gözönünde tutularak görevlerine son verilen eğitmenlerin çalıştıkları okulların kapalı bırakılmaması şarttır. Bunun için:

a) Öğretmenle birlikte çalışıp da görevine son verilen öğretmenlerin sınıfları mevcut öğretmenler tarafından idare edilecektir.

b) Öğrenci sayısı 50-60 ı bulan ve ve eğitmenin görevine son verilmesi gereken bağımsız eğitmenli okullara İl emrine verilen yeni mezun öğretmenler tâyin edilecek ve öğrenci sayısına göre öğretmenli okullardan tasarruf edilecek öğretmenler naklolunacaktır.

c) Öğrenci sayısı 50 den aşağı olup başarısızlığından dolayı eğitmenin görevine son verilen okullara da tercihan başarılı oldukları halde öğrenci sayısına göre çalıştıkları okullarda fazla kalan eğitmenler istek ve geçim durumları hesaba katılarak nakledileceklerdir.

6 — İşlerine son verilecek eğitmenlerin adları Millî Eğitim Müdürlerinin başkanlıklarında toplanacak olan ve bütün ilköğretim müfettişleriyle seçilecek iki gezici başöğretmenin katılacağı bir komisyon tarafından tesbit olunacaktır.

7 — Komisyon bu genelgedeki esaslara göre her eğitmenin durumu üzerinde ayrı ayrı durarak kararını, mucip sebeplerini açıklamak suretiyle verecek ve makamınızın onamına sunacaktır.

8 — Görvelerine son verilmesi kararlaştırılan eğitmenlerin listesi Makamınızca onandıktan sonra Temmuz sonuna kadar ilgili eğitmenlere tebliğ edilerek hemen uygulanacak ve komisyon kararının bir örneği ile işlerine son verilen eğitmenlerin bir listesi Bakanlığa gönderilecektir.

Gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

Millî Eğitim Bakanı
Dr. Tahsin Banguoğlu

Ek-14

Tarihe sesleniyoruz:

Yurdumuzu bağımsızlığa, ulusumuzu egemenliğe kavuşturan; devrimleri yaparak bize uygarlık yolunu açan ATATÜRK'e BAĞ-LIYIZ.

Devrimci, laik, sosyal ve cumhuriyetçi eğitim ilke ve düzeni-ni getiren MUSTAFA NECATİ, VASİF ÇINAR ve REŞİT GALİP'i saygıyla anıyoruz.

Köylüyü, köylüye eğittirecek şekilde, köy öğretmenleri kursu-nu açan, eski Milli Eğitim Bakanlarımızdan SAFFET ARIKAN ile müsteşarlarımızdan NAFİ ATIF KANSU, İHSAN SUNGU ve RÜŞTÜ UZEL'e şükran borçluyuz.

Köy eğitimini örgüte, plana ve programa ilk defa bağlatıp, gi-dilecek doğru yolu gösteren, köy çocuklarına okuma olanakları hazırlayarak ağa ve eşraf boyunduruğundan kurtaran HASAN-ÂLİ YÜCEL'i ve köy eğitiminin amacını, örgütünü, program, yöntem ve yönetimini bilimsel ve teknik yönden düzenleyip geliştiren İSMAİL HAKKI TONGUÇ'u inanarak, bilerek ve seve-rek, devamlı ve bilinçli olarak İZLİYORUZ.

Eğitmen kurslarını ve Yüksek Köy Enstitüsü'nü kapattığı, Köy Enstitüleri'ndeki gelişimi durdurduğu için Reşat Şemsettin Si-rer'i, Eğitmen tasfiyelerini başlattığı Köy Enstitüleri'ni kapattı-ğı, eğitimcileri gerici güçlere hırpalattığı, öğretmenleri tedirgin ettiği ve "Türk çocuğunu eğitmen belasından kurtaracağım..." diyerek eğitmenleri horladığı ve eğitime partizanlık getirdiği için Hemşinli Mehmet Tevfik İleri ile Müsteşarı Reşat Tardu'yu, köy eğitimcilerini demirci göstererek döğdürdüğü, kömürcü de-yip karaladığı için Şevket Raşit Hatipoğlu'nu, devrimcileri ve toplumcu eğitimcileri ve tüm Atatürkçüleri oyalayıp avutukları için de Bakan Dr. İbrahim Öktem'i ve Müsteşarı M.Nuri Ko-damanoğlu'nu hiç unutmuyoruz.

Köy öğretmenlerinin 30 yıldır memlekete bedava verdikleri emeğin karşılığını ve eğitmenliğin geliştirilerek devam ettiril-mesini de istiyoruz!...

KÖY EĞİTMENİ KANUN İÇİNDE HAKKINI İSTER. VATAN-SEVERLİĞİ AHLAKIN BAŞINDA SAYAR, BUNA GÖRE DAV-RANIR, ÖZVERİ VE İÇTENLİKTEN AYRILMAZ VE HAKTAN GAYRI KUVVET TANIMAZ, ÇALIŞKANDIR, HOŞ GÖRÜLÜ-DÜR, SABIRLIDIR AMA AVUTMAYLA ALDANMAZ. "

Köy Öğitmenleri Sendikası Tüzüğü

Adı ve Merkezi

Madde 1- “*Köy Öğitmenleri Sendikası*” adı ile bir sendika kurulmuştur. Sendika’nın kısa adı “*KES*”dir. İşareti Ay yıldız içinde çatılı evleri, yeşil tarlaların içinde düz bir yolu ile bir köyü gösteren bir armadır. Ay-yıldız beyaz olacaktır.

Madde 2- Sendikanın merkezi Ankara şehri olup şubesi yoktur. Kısa adresi “*Kes-Ankara*”dır.

Sendikanın Amaçları

Madde 3- Sendikanın amaçları şunlardır:

a) İnsan haklarını, demokratik ve sosyal adalet ilkelerini, Çağdaş dünyanın ve bu arada Türkiye’nin kültür ve uygarlık gelişmelerini, yurtda ve cihanda barışın ölümsüzleştirilmesini temel kabul eden millî eğitimin köylerimizdeki eksiksiz olarak gerçekleştirilmesine,

b) Yurt gerçeklerini ve üretici eğitim ilkelerini çağdaş bilimin ve tekniğin gereklerine göre düzenlemesine ve yürütülmesine,

c) Köy Öğitmenlerinin ve eğitim hizmetinde çalışanların sosyal ve ekonomik haklarını savunmaya, yaşama düzeyini yükseltmeye, çalışma koşullarını düzeltmeye, üyeler arasında dayanışma sağlamaya, öğretmenlik mesleğini, eğitim mesleği içinde diğerleri ile birlikte geliştirmeye çalışmaktır.

Sendikanın Yapacağı İşler

Madde 4- Sendika amaçlarını gerçekleştirmek için şu işleri yapar:

a) Öğitmenlik mesleğini ilgilendiren konuları, personel hukukumuzdan doğan üyelerin maddî ve manevî hak ve yükümlerini, mesleğin ve üyelerin yararına en uygun şekilde savunup çözümleyerek mesleğin gelişmesini sağlamak

b) Mesleğimizin personel hukukunu ilgilendiren konular üzerinde yapılacak incelemelere dayalı olarak yetkili ve ilgili kuruluşlara önerilerde bulunmak

c) İş verilen kurumların, iş yerlerinin ve görülen hizmetlerin memleket, meslek ve üyeler bakımından verimli olması için görüş ve işbirliği sağlamak,

d) İş yerlerinin ve iş şartlarının sağlığa, verimliliğe ve belli hukuk esaslarına uydurulması ve bu alanlarda çıkan anlaşmazlıklarda üyelere hukuk yardımında bulunmak.

e) Üretim ve Tüketim Kooperatifleri kurarak gereksinmelerin elbirliği halinde karşılanmasına çalışmak,

f) Yardımlaşma sandıkları kurmak,

g) Üyeler arasında konferanslar, kurslar ve benzeri çalışmalar düzenleyerek onların bilgi ve becerilerini artırmak ve kültürlerini geliştirmek,

h) Üyeler adına toplu sigorta sözleşmeleri yapmak,

i) Üyelerinin ortak hak ve çıkarlarının izlenmesinde veya hukuk yardımı gerektiği hallerde üyelerini ve mirasçılarını yönetim ve yargı her çeşit organ önünde temsil etmek ve ettirmek, dava açmak ve açılmış davalardan dolayı üyeler adına taraf olma yetkisini kullanmak,

j) Kuruluş amaçlarına uygun olarak gezi ve yayın çalışmaları ve araştırma hizmetleri yapmak,

k) Üyeler için ihtiyarlıklarında bakımevleri kurmak, hastalıklarında muayene ve tedavilerine rehberlik etmek, yardımda bulunmak, yaz aylarında dinlenmeleri için kamplar açmak, kreşler ve yapı kooperatifleri kurmak. Ankara'da bir Lokal ve konukevini hizmete sokmak,

l) Amaçlarına hizmet edecek taşınmaz mal edinmek,

m) Eğitim mesleği mensupları ve Devlet Personel Sendikaları ile işbirliği etmek veya birlikler, federasyonlar ve Konfederasyonlar kurmak suretiyle eğitimciler ve devlet memurları arasında dayanışma doğmasına hizmet etmek.

Üyelik, Girme, Çıkma ve Çıkarma

Madde 5- Aşağıda sayılan kimseler sendikaya üye olabilirler.

a) Halen Okullarda Köy Öğretmenliği veya Milli Eğitim Bakanlığı emrinde herhangi bir görevde çalışanlar,

b) Köy Eğitimliği yapmış ve halen herhangi bir kamu kuruluşunda görevli bulunanlar,

c) Köy Eğitimliğinden istifa ya da başka nedenlerle ayrılıp kamu kurumlarında görev almak üzere ilgili kurumlara başvurmuş olanlar.

d) Köy Eğitimliğinden emekliye ayrılmış olanlar.

Madde 6- 5. maddedeki şartları taşıyıp da üye olmak isteyenler giriş ödentilerini ve durumlarını belirten ve yürütme kurulunca hazırlanacak giriş bildirisini doldurur: Aylık ödentilerini mutemetleri tarafından kesilerek sendika merkezine gönderileceğine dair belgeyi bu bildiriye ekleyerek Sendika Temsilcilerine veya Merkez Yürütme Kuruluna gönderir ve üyeliğe kabullerini isterler. İsteklilerin üyelik işlemleri en geç bir ay içinde sonuçlandırılıp üyelik kartları yürütme kurulunca veya temsilcilerce kendilerine gönderilir.

Madde 7- Sendika üyeliğinden çıkarılma şöyle olur:

a) Mahkemelerce karara bağlanmış bir suçtan dolayı veya ilgili Kurumların işe son verme kararları ile görevden ayrılanlar, Sendika ödentisini üç ay üst üste vermeyenler üyelik haklarını kaybederler.

b) Sendikayı yıkıcı faaliyetlerde bulunanlar, Sendika Tüzüğü ve buna bağlı yönetmelik hükümlerine zıt hareket edenler, Yürütme Kurulunun teklifi ve onur Kurulunun kararı ile üyelikten çıkarılırlar.

Madde 8- Sendikadan ayrılmak isteğini altı ay önceden haber verenler, Sendikadan ayrılırlar.

Madde 9- Üyelikten ayrılan kimselerin, Sendika tarafından kurulan Kooperatif, Yardım Sandığı ve Sigorta Kurumu gibi üyelik ödentisi ile ilgili bulunmayan işletmelerdeki durumları bu kuruluşların özel yönetmelik ve statülerinde saptanır.

Sendikanın Organları

Madde 10- Sendikanın organları şunlardır:

- a) Genel Kurul,
- b) Temsilciler Kurulu
- c) Yürütme Kurulu
- d) Denetleme Kurulu

- e) Onur Kurulu
- f) Temsilcilikler
- g) Danışmanlıklar, Uzmanlıklar ve bunlarla ilgili kollar.

Genel Kurul

Madde 11- Genel Kurul Sendikanın en yetkili organıdır. 30 üyeye kadar bir, 60 üyeye kadar 2 kişi olmak üzere her ilim üyeleri tarafından seçilen temsilciler, Yürütme Kurulu, Denetleme Kurulu, Onur Kurulu üyeleri, Uzmanlık Kol Başkanları ile Sendika danışmanları, Sendika Genel Kurulunun üyeleridirler.

Genel Kurul üç yılda bir defa, Yürütme Kurulunun saptayacağı yer, gün ve saatte toplanır. Genel Kurula katılacak temsilci üyeler her ildeki üyeler tarafından iki ay önceden seçilir. Çalışma Raporu ve hesap bilançoları bir ay önceden bütün Genel Kurul üyelerine gönderilir. Genel Kurul toplantısının ilânı genel hükümlere göre yapılır.

Genel Kurul Başkanlık Divanı, Yürütme, Temsilciler Denetleme ve onur kurulu üyeleri dışında kalan Genel Kurul üyeleri arasından açık oyla seçilen bir başkan, 2 başkan vekili ve iki sekreterden kurulur. Genel Kurul toplantısı genel hükümlere göre yönetilir.

Madde 12- Genel Kurulun görev ve yetkileri şunlardır: Genel Kurul Başkanlık divanını ve gerekli Komisyonları, Yürütme, Denetleme ve Onur kurulu üyelerini seçmek, gündemi, çalışma raporunu, kesin hesapları, çalışma programını ve bütçeyi kabul etmek ve ilgili kurulları aklamak veya haklarında kovuşturma yapıp gerekirse dava, açılmasına karar vermek. Tüzük değişiklikleri yapmak, Sendikadan çıkarılan üyelerin itirazlarını karara bağlamak, Yurt içi ve yurt dışı meslek ve memur kuruluşları ile birleşmeye, işbirliği yapmaya karar vermek, Tüzük amaçları içine giren yeni örgütler, işletmeler kurulmasına ve onların kapatılmasına karar vermek, Yürütme Kurulunca çalıştırılacak görevlilerin adını, işini ve ücretini bütçe ile saptamak.

Madde 13- Genel Kurulda Başkanlık divanı dışındaki bütün seçimler gizli oyla ve salt çoğunluk esasına göre yapılır.

Madde 14- Üyelerin beşte birinin yazılı istekleri ve Yürütme kurulunun kararı ile Genel Kurul olağan üstü toplantıya çağrılır.

Temsilciler Kurulu

Madde 15- Genel Kurul tarafından üye bulunan her ili için seçilen birer kişiden oluşan ve yürütme, danışman, uzman, denetleme ile onur kurullarını içine alan bir topluluktan ibarettir. Genel Kurullar arasında açılan Temsilciliklere Yürütme, Denetleme ve Onur Kurulu üyeleri toplamının yarısından bir fazlasının katılması ile yapılacak toplantıda o ilden temsilci seçilir. Temsilciler Kurulu, yılda bir defa Yürütme Kurulunun çağrısı üzerine Genel Başkan veya Genel Sekreterin başkanlığında Ankara'da toplanır. Toplantı gündemi ile o döneme ait çalışma raporu en az 15 gün önce temsilcilere gönderilir.

Madde 16- Temsilciler Kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Yürütme Kurulu ile birlikte yıllık çalışmaları gözden geçirir. Tüzük, kanun hükümleri ve Genel Kurulun direktifleri içinde yeni kararlar alır.
- b) Bütçeyi hazırlar ve bütçede aktarmalar yapar.
- c) Sendika Temsilcilerinin yolluk giderlerini saptar.
- d) Tüzüğün kendilerine yüklediği ve Yürütme kurulunca ele alınmamış konuları karara bağlayarak yürütme kurulundan bunların yapılmasını ister.

Madde 17- Temsilciler Kurulu Yönetim, Denetleme ve Onur kurulunun kararı ile olağan üstü toplantıya çağrılabilir. Bu kurullardan herhangi biri Temsilciler Kurulunu toplantıya çağırmaya karar verirse Çağırma işlemi Yürütme kurulunca yapılır.

Madde 18- Temsilciler Kurulu üyelerine bu kurulla birlikte Yürütme, Denetleme ve onur Kurulu üyelerinin de katılacağı bir toplantıda saptanacak yol giderleri ve oturma gündelikleri verilir.

Yürütme Kurulu

Madde 19- Yürütme Kurulu Ankara ilinde oturan Sendika üyeleri arasından Genel Kurulca seçilen 5 üye ile Sendika Baş Danışmanından meydana gelir. Yürütme Kurulu seçiminden en çok oy alanlardan ilk beşi asil ondan sonra gelen 5'i de sırasıyla çağrılmak üzere yedek üye olurlar. Yürütme Kurulu kendi arasında iş

bölümü yaparak bir Genel Başkan ve bir Genel sekreter seçer. Genel Başkan ile Sekreterlerden başka üyelerden birisi saymanlığa birisi de veznedarlığa getirilir.

Madde 20- Yürütme Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Tüzük hükümlerini, Genel Kurul ve Temsilciler Kurulu kararlarını uygulamak.

b) Sendikanın memur ve hizmetlilerinin ücretlerini saptamak.

c) Her türlü satma, satınalma ve masraf işlerini yapmak.

d) Bütçeyi, çalışma programlarını, yönetmelik ve statüleri her çeşit yönleri ile hazırlayıp Temsilciler Kuruluna sunmak.

e) Her türlü Kurumlara ve kişilere karşı Sendikayı temsil etmek. Bu temsil yetkisini Başkanı aracılığı ile kullanır.

f) Sendikanın kurduğu her türlü işletme ve kuruluşların çalışmalarını yürütmek ve denetlemek,

g) Sendikanın her türlü çalışmalarını kanunlara göre düzenlemek.

Madde 21- Genel Başkan sendikayı birinci derecede temsil eder. Yürütme Kurulunun ve Temsilciler Kurulunun Başkanıdır. Aynı zamanda bütün Sendika Bürolarının birinci derecede üstüdür. Bulunmadığı zamanlar, kendisine Genel Sekreter vekillik eder. Genel Başkan yetkilerinin bir kısmını yürütme kurulunun diğer üyelerinden birine verebilir.

Madde 22- Genel Sekreter, Sendika Merkez Örgütünün çalışmalarını yürütmekle görevlidir. Memur ve hizmetlilerin çalışmalarını denetler. Genel Sekreter yetkilerinden bir kısmını yardımcılara devredebilir.

Madde 23- Sayman üye sendikanın para işlerinden birinci derecede sorumludur. Ve kendisine bağlı büroların ikinci derecede üstüdür. Her türlü para işlerinde Sayman üye ile birlikte Genel Başkan veya Genel Sekreterden birinin imzası bulunması zorunludur.

Madde 24- Yürütme Kurulu üyelerinden birinin herhangi bir sebeple vaktinden önce görevinden ayrılması halinde seçimdeki oy çokluğu sırasına göre yedek üyelerden biri onun yerini alır. Yürütme Kurulu üyeleri çalışmalar süresince ödenek ve görev gezilerinde yolluk alırlar.

Yürütme Kurulu yazışmalarda Başkan adına Genel Sekreter de bulunmadığı hallerde Baş Danışmana imza yetkisi verebilir.

Denetleme Kurulu

Madde 25- denetleme Kurulu üç asil ve iki yedek üyeden meydana gelir. Denetleme Kurulu, Temsilciler Kurulu ve Genel Kurul toplantılarından önce belli olmayan zamanlarda ve altı ayda bir kendi arasından seçeceği bir Başkanın Çağrısı üzerine Sendikanın bütün işlerini, hesaplarını ve amaçlar üzerindeki çalışmalarını denetler raporlarını Temsilciler Kuruluna verir. Bu raporlar, ve son rapor, Tümü ile Genel Kurula sunulur. Denetleme Kurulu Temsilciler Kurulu kararı ile Sendika kuruluşlarını da denetleyebilir. Bu gibi durumlar da kurula yolluk ödenir. Sendikanın bütün kayıt ve hesapları her zaman için Denetleme Kuruluna açıktır. Temsilciler Kurulu Denetleme Kurulunun raporlarını inceler, gerekli hallerde ilgili kararları alır ve yürütme kuruluna bildirir.

Onur Kurul

Madde 26- Onur Kurulu 3 asil ve iki yedek üyeden kurulur. Onur Kurulu, Yürütme Kurulu ve Temsilciler Kurulunun havale ettiği işler ve kişiler hakkında gerekli soruşturmayı yaptıktan sonra karar alır ve bu kararı uygulamak üzere ilgili kurula bildirir. Onur Kurulu Genel Kurulca seçilmiş kurullar ve kişiler hakkında yargılama yapamaz. Yürütme Kurulu veya Temsilciler Kurulu Onur Kurulu kararlarının uygulanmasını bir sonraki Genel Kurula kadar geciktirebilir. Bu kararlara Genel Kurulda itiraz edilebilir. Sendikadan çıkarma kararları Genel Kurulun onayından sonra kesinleşir.

Temsilcilikler

Madde 27- Yürütme Kurulunun Teklifi, Denetleme ve Onur Kurulu tarafından da uygun görülürse Temsilciler Kurulu üyelerinin bulunmadığı illerde ve genel kurulun o ildeki üyesinin önerisi üzerine illere birer tane olmak üzere Yürütme Kurulunca illerin sınırını aşmamak üzere temsilciler atanır.

Görevini yapamadığını gördüğü Temsilciyi Yürütme Kurulu görevden uzaklaştırarak yerine yenisini önerir.

Mali Hükümler

Madde 28- Her üye Sendikaya ilk girişte bir defaya mahsus olmak üzere 10 lira giriş ödentisi verir.

Madde 29- Üyelerin Sendikaya verecekleri aylık ödenti 5 liradan az olamaz.

Madde 30- Sendikanın bütçesini Yürütme Kurulu hazırlar, Temsilciler Kuruluna önerir Genel Kurul Kabul eder. Temsilciler Kurulu yıl içinde gerekirse bütçe içinde aktarmalar yapabilir.

Bütçe yılı 1 Martta başlar. Bütçede ödeneği olmayan konulara harcama yapılamaz.

Sendikanın Mali işlerini, Sayman üyenin denetimi altında sorumluluk Yürütme Kuruluna ait olmak üzere Sendika Saymanı yürütür.

Sendika Saymanı bütçeye konulmuş ücret kadrosuna Yürütme Kurulunca görevlendirilir. Saymanla Yürütme Kurulu arasında yapılan çalıştırma anlaşması noterlikçe onaylanır.

Madde 31- Sendikanın paraları Devlet Bankalarından biri yoluyla toplanır ve aynı bankada saklanır. Bankadan para Genel Sekreter ile Sendika Saymanının imzaları ile çekilir. Yürütme Kurulunca kararlaştırılacak miktarda Sendika parası Sayman üyenin denetim ve sorumluluğu altında Sendika veznedarına bulundurulabilir.

Madde 32- Sendikaya yeni giren üyeler, zorunlu ve geçici durumlar dışında, Sendikanın ekonomik yardımlarından altı ay sonra yararlanırlar.

Madde 33- Sendika, kendi amaçlarına uygun benzer teşekküllerle federasyon ya da Konfederasyon halinde birleşebilir. Bu konuda karar verme yetkisi Genel Kurula aittir.

Madde 34- Sendikanın feshedilmesi halinde Sendikaya bağlı biriktirme Sandıkları ile Kooperatiflerle diğer her türlü Kuruluşların varlıkları, bu kuruluşların ortak ve üyeleri arasında Ticaret Kanunları hükümlerine göre tasfiye edilir. Bu şartlar söz konusu kuruluşların yönetmelik ve statülerinde belirtilir.

Madde 35- Sendikanın tutacağı defter ve dosyalar şunlardır:

Üye Kayıt Defteri, Karar Defteri, Gelen ve Giden evrak kayıt defteri, Demirbaş Defteri, Gelir-Gider kayıt defteri, Demirbaş Faturaları doyası Gider evrakı ve faturalar dosyası, Kuruluş ve teşkilâtlanma dosyası, Vilâyet Makamı ile yazışma, işverenle yazışma, üyelerle yazışma ve diğer yazışma dosyaları.

Fesih

Madde 36- Tüzük değişikliği ile Sendikanın feshi üzerinde Genel Kurulun üçte iki çoğunluğu ile karar verilebilir.

Sendika feshedilirse Sendika varlıkları, feshe karar veren Genel Kurulca Sendikanın amacına uygun çalıştığına karar verdiği başka bir sendikaya, böyle bir sendika bulunmaz ve gerekli karar da alınamaz ise Eğitim haklarını savunan herhangi bir Sendikaya -ki bu Sendikanın Milli Eğitimde Çalışanlar Sendikası olması şarttır- devredilir. Bu konuda karar vermek yetkisi tamamen Genel Kurula aittir.

Kurucular

Madde 37- Sendikanın Kurucuları aşağıda belirtilmiştir. İlk Genel Kurul toplanıncaya kadar kurucular topluluğu Genel Kurul yetkisini kullanırlar. Bu sıfatla Sendika organlarının seçimini, denetimini yapar.

Madde 38- Kurucular Genel Kurulunun veya Sendika Genel Kurulunun seçtiği Yürütme Kurulu Sendika Genel Merkezi için gerekli olan Personelin niteliklerini saptar. Çalışma Yönetmeliklerini yapar, ücret kadrolarını hazırlar ve Genel Kurulun onayından geçirerek uygular. Bir Başkanışman atayarak göreve başlatır.

Kurucuların tümü T. C. Vatandaşdırlar.

Adı ve Soyadı, Doğum Yeri ve Tarihi, İş ve Ev adresi, İmzası

Yunus Öztürk: Ucarı, 1328 Ucarı Köyü Eğitimci, Ucarı Köyünde Yenimahalle – Ankara.

Abdullah Öztürk: Kınık Köyü, 1333 Kınık Eğitimci Kınık Köyünde Kızılcahamam.

M. Mahir Yılmaz: Kızılcahamam Doğanözü Köyü, 1320 Doğanözü Köyü Eğitimci Doğanözü Köyünde.

Halil Aslan: Çorum, Alaca Küre Köyü, 1329 Çubuk Camili Köyü Eğitimci, Çubuk Camili Köyünde.

Hurşit Karaüzüm: Çubuk Gücük Köyü 1326, Gücük Köyü Eğitimci, Gücük Köyünde.

Hasan Ünal: Çubuk Kışlacık Köyü 1325, Kışlacık Köyü Eğitimci, Kışlacık Köyünde.

Kâzım Yılmaz: Çubuk Yayla Köyü 1322, Yayla Köyü Eğitimci Yayla Köyünde.

Abbas Şen: Çubuk Taşpınar Köyü 1908, Taşpınar Köyü Eğitimci Taşpınar Köyünde.

Hüseyin Akmaz: Kızılcahamam Çeştepe Köyü 1327, Çeştepe Köyü Eğitimci Çeştepe Köyünde.

Ahmet Armutçu: Ayaş Başayaş köyü 1923, Başayaş Köyü Eğitimci Başayaş Köyünde.

Mehmet Emiralioğlu: Niğde, Ululukışla Darboğaz 1341, Ankara Işıklar Cad. No. 13/4 Ankara Milli Eğitim Md. De.

Geçici Madde 1- İlk Genel Kurul toplanıncaya kadar aşağıdaki şekilde iş bölümü yapılmıştır.

Genel Başkan: Mehmet Emiralioğlu, Genel Sekreter: Yunus Öztürk, Muhasip: Hurşit Karaüzüm, Veznedar: Hüseyin Akmaz, Üye: Ahmet Armutçu.

Yukarıda yazılı Yürütme Kurulu kendisine bir Başkanışman atayacaktır.

Geçici Madde 2- İl Temsilciliklerini İlk Genel Kurula kadar Yürütme Kurulu seçer ve atar.

Ek 15

Eğitmenler Marşı

Geldik bir sel halinde yurdun dört bucağından
Işıldıkça kafamız bu kültür ocağından,
Alacağız köyleri “GERİ”nin kucağından,
Ülküsü sonsuz olan biz köy eğitmenleri.

İşaret ATATÜRK’ten: Köylüye tapacağız.
Köyümüzü yarının cenneti yapacağız.

Köy aşkı, köylü derdi içimizde yanıyor,
Köy savaşı bizlerle yeni hız kazanıyor,
Yıllar süren uykudan köylümüz uyanıyor,
Ödeve başlayalı, biz köy eğitmenleri.

İşaret “ATATÜRK”ten: Köylüye tapacağız.
Köyümüzü yarının cenneti yapacağız.

Türk köylüsü!... Köyüne yayılacak bilgi, yen
Bu uğurda zorluktan yılma ve usanma, yen
Söz’de, işde birliği tek bir hedef edin sen,
Diye haykırıyoruz, biz köy eğitmenleri.

İşaret ATATÜRK’ten: Köylüye tapacağız
Köyümüzü yarının cenneti yapacağız.